

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิตในหลายๆ ด้าน และที่สำคัญที่สุด คือ น้ำจำเป็นสำหรับการบริโภคของมนุษย์ การจัดหาน้ำดื่มที่สะอาดบริสุทธิ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ซึ่งการจัดหาน้ำดื่มที่นิยมและเป็นที่ยอมรับและสะดวกวิธีหนึ่ง คือ การซื้อน้ำดื่มเพื่อบริโภค โดยเฉพาะการบริโภคน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ ซึ่งปัจจุบันเป็นทางเลือกหนึ่งของผู้บริโภค เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ใช้เงินลงทุนไม่สูงและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการความสะดวกสบาย เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ทั้งเมื่อเปรียบเทียบราคาระหว่างน้ำดื่มบรรจุขวดกับน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญแล้ว พบว่าราคาร้านน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญมีราคาถูกกว่ามาก ประกอบกับน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญยังหาซื้อมาอุปโภคบริโภคได้ง่าย เนื่องจากมีวางจำหน่ายในพื้นที่ที่ง่ายต่อการซื้อหาไม่ว่าจะเป็นแหล่งชุมชน หมู่บ้าน สถานศึกษา หอพัก สำนักงาน หรือคอนโดมิเนียม เป็นต้น

เมื่อพิจารณาถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจผลิตภัณฑ์ตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ ปัจจุบันพบว่า มีกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์และควบคุมการประกอบธุรกิจตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ ดังต่อไปนี้คือ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น อย่างไรก็ตามแม้ปัจจุบันจะมีกฎหมายมากมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ควบคุมการและตรวจสอบการประกอบธุรกิจตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ แต่ก็ยังพบปัญหว่าน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญนั้นไม่มีคุณภาพ ไม่ถูกสุขลักษณะ หรือไม่ได้มาตรฐานปลอดภัยเพียงพอต่อผู้บริโภคที่จะนำน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญมาบริโภค เพราะยังพบการปนเปื้อนของเชื้อจุลินทรีย์ ฟันละออง ตะไคร่น้ำ ที่ปะปนมากับน้ำดื่มดังกล่าว¹

---

¹ พิษณุกร มาพะเนาว์. (2554). การประเมินคุณภาพและสภาพแวดล้อมของตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ ในเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร. หน้า 2.

จากปัญหาดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจผลิตภัณฑ์
 คำน้้ำดื่มหยอดเหรียญ โดยมีประเด็นปัญหาทางกฎหมายดังต่อไปนี้

1.1.1 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กล่าวคือ
 ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการในการควบคุมคุณภาพน้ำ
 คำน้้ำดื่มจากคำน้้ำดื่มหยอดเหรียญ โดยราชการส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการออกข้อกำหนดท้องถิ่นตามที่
 พระราชบัญญัติดังกล่าวได้ให้อำนาจไว้เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบังคับให้ผู้ประกอบธุรกิจคำน้้ำดื่ม
 หยอดเหรียญต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดนี้² เช่น กรุงเทพมหานครได้ออกข้อกำหนดท้องถิ่น
 เพื่อควบคุมการประกอบธุรกิจคำน้้ำดื่มหยอดเหรียญโดยออกข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง
 กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2544 ซึ่งคำว่า “กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ” นั้น
 ครอบคลุมกิจการดังต่อไปนี้คือ³ กิจการที่เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ กิจการที่เกี่ยวกับสัตว์และผลิตภัณฑ์
 กิจการที่เกี่ยวกับการอาหาร เครื่องดื่ม น้้ำดื่ม กิจการที่เกี่ยวกับยา เวชภัณฑ์ อุปกรณ์การแพทย์
 เครื่องสำอาง และผลิตภัณฑ์ชำระล้าง กิจการที่เกี่ยวกับไม้ กิจการที่เกี่ยวกับการบริการ กิจการที่
 เกี่ยวกับสิ่งทอ กิจการที่เกี่ยวกับหิน ดิน ทราย ซีเมนต์ หรือวัสดุที่คล้ายคลึง และกิจการที่เกี่ยวกับ
 ปิโตรเลียม ถ่านหิน สารเคมี จะเห็นได้ว่าข้อกำหนดท้องถิ่นดังกล่าวมีลักษณะเป็นการควบคุมและ
 ตรวจสอบกิจการต่างๆ แบบครอบคลุมหลายกิจการ มิได้เป็นการตรวจสอบควบคุมกิจการใดกิจการหนึ่ง
 โดยเฉพาะเจาะจง เพราะฉะนั้นเมื่อเปรียบเทียบจำนวนพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ทำการควบคุมตรวจสอบ
 ที่มีอยู่อย่างจำกัด กับกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพซึ่งมีอยู่จำนวนมาก ย่อมทำให้พนักงาน
 เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบมิได้เพียงพอและไม่สามารถควบคุมและตรวจสอบกิจการ
 ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจผลิตภัณฑ์คำน้้ำดื่มหยอดเหรียญได้อย่างทั่วถึง
 ประกอบกับการที่ข้อกำหนดท้องถิ่นกำหนดหลักเกณฑ์การควบคุมตรวจสอบกิจการที่เป็นอันตราย
 ต่อสุขภาพครอบคลุมกิจการหลายประเภท ย่อมทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจ
 ในสาระสำคัญของกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพแต่ละกิจการ ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถ
 ควบคุมหรือตรวจสอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพให้มีความปลอดภัยได้อย่างแท้จริง อีกทั้ง
 การที่จะมีการควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพได้นั้นต้องมีการออกข้อกำหนดท้องถิ่น
 ซึ่งปัจจุบันมีเพียงบางท้องถิ่นเท่านั้นที่ออกข้อกำหนดเพื่อควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ
 ย่อมทำให้บางท้องถิ่นไม่มีการควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ภายใต้พระราชบัญญัติ
 การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ดังนั้นจึงทำให้กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

² พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535, มาตรา 32.

³ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2544, ข้อ 5.

การประกอบธุรกิจผู้นำค้ำหยอดเหรียญไม่ได้รับการควบคุมตรวจสอบให้ปลอดภัยต่อผู้บริโภคอย่างแท้จริง

1.1.2 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลาก กล่าวคือ ปัจจุบันได้มีประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 31 (พ.ศ. 2553) เรื่อง ให้ผู้นำค้ำหยอดเหรียญอัตโนมัติเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก⁴ โดยผู้ประกอบการธุรกิจผู้นำค้ำหยอดเหรียญมีหน้าที่จัดทำฉลากให้มีลักษณะเป็นไปตามประกาศดังกล่าว หากปรากฏต่อคณะกรรมการว่าด้วยฉลากเห็นว่าข้อความที่ปรากฏในฉลากไม่ตรงต่อความเป็นจริง หรือมีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้า เช่น ฉลากของผู้นำค้ำหยอดเหรียญระบุ วัน เดือน ปี ที่เปลี่ยนไส้กรองแต่ละชนิดไม่ตรงต่อความเป็นจริงทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดในผลิตภัณฑ์ผู้นำค้ำหยอดเหรียญดังกล่าวว่าได้มีการเปลี่ยนไส้กรองตามที่ระบุไว้ คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจเลิกใช้ฉลากดังกล่าวหรือดำเนินการแก้ไขฉลากนั้นให้ถูกต้อง⁵ ซึ่งในการพิสูจน์ว่าข้อความที่ปรากฏในฉลากไม่ตรงต่อความเป็นจริงหรือมีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้านั้น ภาระการพิสูจน์ตกอยู่แก่ฝ่ายที่กล่าวอ้างหรือผู้บริโภค ซึ่งผู้บริโภคมิได้อยู่ในสถานะที่จะทราบข้อเท็จจริงทั้งหมดเกี่ยวกับฉลากสินค้าของผู้ประกอบธุรกิจ ทั้งการที่สืบหาข้อเท็จจริงต่างๆ ของผู้บริโภคเพื่อนำมาพิสูจน์ว่าฉลากดังกล่าวมีข้อความที่ไม่ตรงต่อความจริงหรือมีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้า ย่อมเป็นอุปสรรคแก่ผู้บริโภค เพราะเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นของผู้ประกอบธุรกิจแต่เพียงฝ่ายเดียว

นอกจากนี้หากผู้ประกอบการกระทำการอันไม่ชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลากตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นการกระทำความผิดที่มีโทษทางอาญา ยกตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 47 และมาตรา 52 การดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยยังคงอาศัยหลักสุจริตตั้งที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550 ซึ่งให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด⁶ ดังนั้นภาระการพิสูจน์จึงตกอยู่แก่ฝ่ายผู้กล่าวอ้างหรือผู้บริโภคซึ่งเป็นบุคคลที่อาจไม่รู้เห็นข้อเท็จจริงที่จำต้องนำสืบพิสูจน์ความผิดของผู้ประกอบธุรกิจทั้งหมด ทั้งนี้เพราะข้อเท็จจริงที่ผู้กล่าวอ้างหรือผู้บริโภคจำต้องนำสืบนั้นโดยส่วนใหญ่อยู่ในความรู้เห็นของผู้ประกอบธุรกิจ ดังนั้นจึงเป็นอุปสรรคต่อการพิสูจน์ข้อเท็จจริงของผู้กล่าวอ้างหรือผู้บริโภคค้นหาข้อเท็จจริง ซึ่งหากผู้กล่าวอ้างหรือ

⁴ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 31 (พ.ศ. 2553) เรื่อง ให้ผู้นำค้ำหยอดเหรียญอัตโนมัติเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก.

⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 33.

⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 39 วรรคสอง.

ผู้บริโภคไม่สามารถนำพิสูจน์ได้ว่าผู้ประกอบการเป็นผู้กระทำความผิด ผู้ประกอบการอาจไม่ต้องรับโทษแม้จะเป็นผู้กระทำความผิด

1.1.3 ปัญหาความรับผิดของผู้ประกอบการต่อผู้บริโภค

เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย⁷ ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม โดยศาลมีอำนาจใช้ดุลยพินิจกำหนดค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายเพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายและเพื่อทำให้ผู้ประกอบการเกิดความเข็ดหลาบไม่กระทำการดังกล่าวอีก แต่อย่างไรก็ตามยังคงมีปัญหาในทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของผู้ประกอบการที่มีต่อผู้บริโภคดังต่อไปนี้

1.1.3.1 ปัญหาเกี่ยวกับข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ กล่าวคือ มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดข้อยกเว้นให้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิด และเป็นภาระพิสูจน์ของผู้ประกอบการที่ต้องพิสูจน์ให้ได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดซึ่งหากพิสูจน์ได้ก็ไม่ต้องรับผิดแต่หากพิสูจน์ไม่ได้ก็ต้องรับผิด เมื่อพิจารณาข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ ตาม มาตรา 7 (2) ซึ่งกำหนดว่า หากผู้ประกอบการสามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้ประกอบการก็ไม่ต้องรับผิดในความเสียหายนั้น หมายความว่า หากผู้เสียหายรู้ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ไม่ว่าจะเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ผู้ประกอบการย่อมหลุดพ้นจากความรับผิด ซึ่งกรณีอาจเป็นปัญหาตามการศึกษานี้ ยกตัวอย่างเช่น ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญจำนวนมากที่วางจำหน่ายน้ำดื่มนั้นไม่ได้รับใบอนุญาตจากส่วนราชการให้จำหน่ายน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญหรือไม่ติดฉลากตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้กำหนด หรือติดฉลากไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการได้กำหนด⁸ หรือตู้มีลักษณะการติดตั้งไม่ถูกสุขลักษณะ ไม่ทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ หรือไม่ทำความสะอาดหัวจ่ายน้ำ หรือตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญวางจำหน่ายน้ำในบริเวณที่มีลักษณะสกปรกอาจทำให้กระบวนการผลิตน้ำดื่มไม่สะอาด หรือมีสิ่งปนเปื้อนมากับน้ำดื่ม แต่เนื่องด้วยสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันผู้บริโภคบางกลุ่มมีความจำเป็นต้องซื้อน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญมาบริโภค เนื่องจากเมื่อเปรียบเทียบราคาน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญกับ

⁷ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 5.

⁸ จิรัชย์ มูลทองโรช. (2555, กุมภาพันธ์). โต้ะข่าว สคบ. ก่อนหยอดเหรียญตู้น้ำดื่มต้องดูแล. สืบค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2555, จาก http://www.ocpb.go.th/file_vdo/Streaming_Web/tape33.html

ราคาน้ำดื่มบรรจุขวดแล้ว เห็นได้ว่าราคาน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญมีราคาถูกกว่ามาก ทั้งหาซื้อได้ง่ายและสะดวก กรณีดังกล่าวย่อมถือได้ว่าผู้บริโภคได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และส่งผลให้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อไปด้วย ซึ่งดูเหมือนจะไม่ใช่ธรรมเนียมแก่ผู้บริโภคเท่าใดนัก โดยเฉพาะผู้บริโภคที่ไม่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีพอ และมีความจำเป็นต้องอุปโภคบริโภคสินค้านี้ราคาถูกเป็นส่วนใหญ่

นอกจากนี้ หากในช่วงเวลาที่ผู้ประกอบการได้วางจำหน่ายน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญนั้น ความรู้และเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์ยังไม่สามารถค้นพบได้ถึงข้อบกพร่องของผลิตภัณฑ์ เช่น ปริมาณสารเคมีในน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย หากสะสมไว้เป็นเวลานาน หรือสิ่งเจือปนได้เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตน้ำจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ ยังไม่อาจค้นพบได้ในขณะช่วงเวลาที่ผู้ประกอบการได้วางจำหน่ายน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ หากต่อมาปรากฏว่าเกิดความเสียหายเพราะสาเหตุเนื่องมาจากปริมาณสารเคมีที่เข้าไปสะสมในร่างกาย หรือสิ่งปนเปื้อนที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ ซึ่งในขณะที่ผู้ประกอบการวางจำหน่ายน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญนั้น ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไม่สามารถค้นพบถึงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นดังกล่าวได้ การที่ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าจะสินค้านั้นจะเกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม ย่อมเป็นการอยู่ดีธรรมแก่ผู้ประกอบการ เนื่องจากความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่มีอยู่ในขณะที่ผู้ประกอบการได้วางจำหน่ายน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ ไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญมีปริมาณสารเคมีบางอย่าง หรือมีกระบวนการผลิตที่ทำให้มีสิ่งปนเปื้อนในน้ำดื่ม มีผลเสียหายต่อผู้บริโภค แม้ผู้ประกอบการจะได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรอันพึงมีในการประกอบกิจการในการดูแลรักษา ทำความสะอาด หรือตรวจสอบเป็นอย่างดีแล้วก็ตาม

1.1.3.2 ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดค่าเสียหาย กล่าวคือ เมื่อผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้บริโภคย่อมเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ประกอบการโดยอาศัยหลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิดเป็นสำคัญ ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 วรรคสอง ที่ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ศาลจึงมักจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนไปตามความเสียหายที่แท้จริง แม้ปัจจุบันตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 กำหนดให้นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจ และค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ⁹

⁹ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 11.

แต่ปรากฏว่าไม่มีการกำหนดถึงหลักเกณฑ์ที่เป็นเครื่องมือสำหรับศาลในการใช้เป็นดุลพินิจหรือพฤติการณ์ต่างๆ เพื่อใช้ประกอบการกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจ รวมถึงมิได้มีการกำหนดขอบเขตหรือจำนวนสูงสุดที่ศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ จึงส่งผลให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจได้อย่างกว้างขวางจนไม่มีขอบเขตหรือมาตรฐานที่ศาลจำต้องถือปฏิบัติเหมือนกันเป็นการทั่วไป ซึ่งอาจทำให้ผลของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจของศาลสำหรับในคดีที่มีข้อเท็จจริงคล้ายกันออกมาแตกต่างกันเป็นอย่างมากได้ และสำหรับค่าเสียหายเชิงลงโทษนั้น ตามมาตรา 11 (2) ได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากค่าสินไหมที่แท้จริงได้แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงจึงทำให้อำนาจของศาลในการใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษนั้นมีอยู่ค่อนข้างจำกัด ผู้ผลิตจึงไม่มีความเกรงกลัวและยังคงผลิตสินค้าดังกล่าวต่อไป เพราะเมื่อเปรียบเทียบผลกำไรที่ได้รับย่อมคุ้มกว่าค่าสินไหมทดแทนที่จะต้องจ่ายให้แก่ผู้บริโภค

1.1.3.3 ปัญหาการใช้ประมวลกฎหมายอาญาในการลงโทษผู้ผลิตและผู้จำหน่ายน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ กล่าวคือ การคุ้มครองผู้บริโภคจากการบริโภคน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญซึ่งเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น เมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายอาญาแล้วไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติใดที่บัญญัติถึงความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญไว้โดยตรง มีเพียง มาตรา 236¹⁰ และ มาตรา 271¹¹ ที่สามารถนำมาปรับใช้กับกิจการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญได้ ซึ่งเมื่อพิจารณากำหนดโทษของทั้งสอง มาตราแล้วพบว่า ได้กำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิดไว้ให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งเป็นโทษที่น้อยและตายตัวทำให้ผู้กระทำความผิดไม่รู้สึกเจ็บแค้นและไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายทำให้ไม่สามารถคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง

1.1.4 ปัญหาการชดเชยเยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภค กล่าวคือ กรณีมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้ศาลมีดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายเพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคไว้ แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินการเรียกร้องค่าเสียหายดังกล่าวผู้บริโภคหรือผู้เสียหายต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความสะดวกและรวดเร็วก็ตาม แต่การที่ผู้เสียหายจะได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายก็ต้องใช้เวลา เนื่องจากต้องปฏิบัติตามขั้นตอนของ

¹⁰ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 236.

¹¹ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 271.

การดำเนินคดีที่ถูกต้องด้วย ย่อมทำให้ผู้บริโภคนำไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายได้ทันทั่วทั้งที่เกิดความล่าช้าในการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหายจากการบริโภคน้ำดื่มจากตู้จำหน่ายหยอดเหรียญซึ่งได้รับความเสียหาย ทั้งค่ารักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายในการรวบรวมพยานหลักฐานในการฟ้องคดี ค่าใช้จ่ายในการจ้างทนายความเพื่อดำเนินการต่อสู้คดี เป็นต้น ดังนั้นการให้ผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้ได้รับความเสียหายต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมา ย่อมไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงวิวัฒนาการ แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับธุรกิจผลิตภัณฑ์ตู้จำหน่ายหยอดเหรียญ
2. เพื่อศึกษาถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจผลิตภัณฑ์ตู้จำหน่ายหยอดเหรียญที่มีอยู่ของประเทศไทย และตามกฎหมายต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจผลิตภัณฑ์ตู้จำหน่ายหยอดเหรียญ
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจผลิตภัณฑ์ตู้จำหน่ายหยอดเหรียญ

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ปัจจุบันการบริโภคน้ำดื่มจากตู้จำหน่ายหยอดเหรียญเป็นที่นิยมกันมาก แต่ปรากฏว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจผลิตภัณฑ์ตู้จำหน่ายหยอดเหรียญ กับทั้งหน่วยงานที่เข้ามาควบคุมตรวจสอบธุรกิจผลิตภัณฑ์ตู้จำหน่ายหยอดเหรียญในปัจจุบันนั้นยังไม่มีประสิทธิภาพเป็นรูปธรรมชัดเจน และนอกจากนี้กฎหมายที่ใช้บังคับเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้บริโภคน้ำดื่มจากตู้จำหน่ายหยอดเหรียญ ไม่ว่าจะเป็นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 หรือพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ยังไม่มีประสิทธิภาพในการรักษาผลประโยชน์และเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้บริโภคอย่างเหมาะสม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขความบกพร่องของมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการออกข้อกำหนดท้องถิ่นเพื่อควบคุมตรวจสอบธุรกิจผลิตภัณฑ์ตู้จำหน่ายหยอดเหรียญโดยเฉพาะ และแก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องที่เกี่ยวกับภาระการพิสูจน์แสดง

ข้อความจริงเกี่ยวกับตลาดสินค้า ความรับผิดชอบของผู้ประกอบที่มีต่อผู้บริโภค รวมถึงมาตรการเยียวยาความเสียหายของผู้บริโภคเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับการเยียวยาความเสียหายด้วยความรวดเร็วเหมาะสม และเป็นธรรมที่สุด

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงกฎหมายที่เกี่ยวกับธุรกิจผลิตภัณฑ์ผู้นำดื่มหยอดเหรียญ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายของประเทศไทยหรือกฎหมายต่างประเทศ และนำมาวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว และเสนอแนะมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภค และความรับผิดชอบในการประกอบธุรกิจผู้นำดื่มหยอดเหรียญ เพื่อให้การคุ้มครองผู้บริโภคเกิดความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

วิธีการศึกษาในวิทยานิพนธ์นี้จะใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentaty Research) โดยศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความทางกฎหมาย รายงาน ตำบลดทฤษฎี หรือข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตโดยศึกษาเนื้อหาที่มาจากแหล่งข้อมูลโดยตรงจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่างๆ ศูนย์วิทยบริการต่างๆ ขณะเดียวกัน ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยภาคสนาม (Field Reseach) โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (Indepth Interview) ผู้ประกอบกิจการและผู้บริโภคผู้นำดื่มจากผู้นำดื่มหยอดเหรียญ เพื่อนำมาวิเคราะห์โดยอาศัยหลักเกณฑ์และแนวทางที่เหมาะสมต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปทางกฎหมาย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงวิวัฒนาการ แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับธุรกิจผลิตภัณฑ์ผู้นำดื่มหยอดเหรียญ
2. ทำให้ทราบถึงกฎหมายต่างๆ ของประเทศไทย และกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจผลิตภัณฑ์ผู้นำดื่มหยอดเหรียญ
3. ทำให้ทราบถึงปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับธุรกิจผลิตภัณฑ์ผู้นำดื่มหยอดเหรียญ
4. ทำให้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหากฎหมายที่เกี่ยวกับธุรกิจผลิตภัณฑ์ผู้นำดื่มหยอดเหรียญและมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภค และความรับผิดชอบในการประกอบธุรกิจผู้นำดื่มหยอดเหรียญ

บทที่ 2

วิวัฒนาการและแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับ ธุรกิจผลิตภัณฑ์ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ

ปัจจุบันการบริโภคน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญเป็นทางเลือกหนึ่งของผู้บริโภค เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ใช้เงินไม่สูงและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการความสะดวกสบาย เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ทั้งเมื่อเปรียบเทียบราคาระหว่างน้ำดื่มบรรจุขวดกับน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญแล้วพบว่าราคาน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญมีราคาถูกกว่ามาก ประกอบกับน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญยังหาซื้อมาอุปโภคบริโภคได้ง่าย เนื่องจากมีวางจำหน่ายในพื้นที่ที่ง่ายต่อการซื้อหาไม่ว่าจะเป็นแหล่งชุมชน หมู่บ้าน สถานศึกษา หอพัก สำนักงาน หรือคอนโดมิเนียม เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามยังพบว่าคุณภาพน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญนั้น พบว่ามีการปนเปื้อนของเชื้อจุลินทรีย์ ความเป็นกรด ค่าความกระด้าง อีกทั้งพบตะไคร่น้ำที่หัวจ่ายน้ำ เพราะขาดการดูแลรักษาและเครื่องไม่มีระบบตัดไฟฟ้า หากกระแสไฟฟ้ารั่วหรือลัดวงจรก็จะเกิดอันตรายกับผู้บริโภค¹² ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่รัฐต้องเข้ามามีส่วนดูแลช่วยเหลือผู้บริโภค ทั้งในด้านการคุ้มครองป้องกันและการชดใช้เยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภค ในบทนี้จึงศึกษาถึง

- 2.1 วิวัฒนาการ แนวความคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค
- 2.2 บทบาทของภาครัฐและเอกชนในการคุ้มครองผู้บริโภคของไทย
- 2.3 ความรู้ทั่วไปของผลิตภัณฑ์ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ

2.1 วิวัฒนาการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

ในอดีตนั้นก่อนยุคสังคมนุศาสตร์มกระบวนการผลิตสินค้าต่างๆ นั้น จะผลิตขึ้นโดยวิธีการทางธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องนุ่งห่มหรืออาหาร หรือแม้แต่ยารักษาโรคก็จะเป็นยาสมุนไพร เป็นต้น แต่ปัจจุบันการผลิตสินค้าและบริการ กับการบริโภคสินค้าและบริการ ได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมากทั้งเทคนิคในการผลิต การจำหน่าย และการได้มาซึ่งสินค้าและบริการเพื่อบริโภคก็เปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะระบบการผลิตเป็นแบบอุตสาหกรรมมากขึ้น

¹² พิชญากร มาพะเนา. เล่มเดิม. หน้า 28.

มีการโฆษณาสินค้าเพื่อจูงใจในการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค ดังนั้น จึงต้องทำความเข้าใจถึง วิทยาการ แนวความคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

2.1.1 วิทยาการและแนวความคิดในการคุ้มครองผู้บริโภค

หลักการคุ้มครองผู้บริโภคแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ การคุ้มครองโดยรัฐและ การคุ้มครองโดยเอกชน ซึ่งการคุ้มครองผู้บริโภคดังกล่าวนี้ต่างก็มุ่งหวังอย่างเดียวกัน คือ ประโยชน์อันสูงสุดของประชาชนผู้บริโภคในสังคม ดังนั้น จึงควรศึกษาถึงวิทยาการของการคุ้มครองผู้บริโภคทั้งทางเอกชนและทางมหาชนเพื่อนำมาประยุกต์กับการคุ้มครองผู้บริโภค ในปัจจุบัน

2.1.1.1 วิทยาการทางเอกชน

ในอดีตก่อนที่จะมีการปฏิวัติอุตสาหกรรมของประเทศในแถบยุโรป การติดต่อสื่อสาร ยังเป็นไปด้วยความลำบาก การค้าขายระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคอยู่ในรูปของการแลกเปลี่ยนสินค้า ระหว่างกัน หรือที่เรียกว่า “การค้าแบบแลกเปลี่ยน” (Barter Trade) วิทยาการทางเทคโนโลยีในด้านต่างๆ ยังไม่พัฒนามากนัก กระบวนการผลิตเป็นแบบง่ายๆ อาศัยวัตถุดิบที่มีอยู่ตามธรรมชาติ การผลิตสินค้าเพื่อใช้ในการบริโภคจึงยังไม่มีความยุ่งยาก

ต่อมาภายหลังจากเกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรม (Industrial Revolution) ส่งผลให้ ผู้ประกอบการเริ่มพัฒนาสินค้าของตนเองจึงเกิดการแข่งขันทางการค้าระหว่างกันอันนำไปสู่ ระบบเศรษฐกิจแบบเสรี (Laissez-Faire) มีการใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยในกระบวนการผลิตมากขึ้น โดยมีการพัฒนาเทคโนโลยีให้ทันสมัยต่อความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของประชาชน ทำให้ กระบวนการผลิตสินค้านั้นเริ่มมีความสลับซับซ้อนและยากแก่ความเข้าใจของผู้บริโภคที่จะเข้าใจ ถึงที่มาที่ไปในกระบวนการผลิตสินค้าแต่ละชิ้นว่ามีขั้นตอนกระบวนการในการผลิตสินค้าอย่างไร และมีการใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยในการผลิตแทนการใช้แต่คนงานแบบเดิมนั้น ทำให้การผลิตสินค้ามี ต้นทุนการผลิตต่ำ สามารถขายสินค้าให้แก่ผู้บริโภคได้จำนวนมาก (Mass Product) ซึ่งการผลิต สินค้าในปริมาณมากทำให้บางครั้งสินค้าที่ผลิตออกมาก็ไม่ได้มาตรฐานเพียงพอแก่การใช้งานของ ผู้บริโภค ผู้บริโภคซึ่งอยู่ในฐานะด้อยกว่าไม่อาจเรียกร้องเอาแก่ผู้ประกอบการเพื่อให้ได้รับการ ชดใช้และเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้เท่าที่ควร อีกทั้งการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค ในระยะแรกยังไม่มีการให้ความสำคัญแก่ผู้บริโภคมากนัก สังเกตได้จากแต่เดิมยังไม่มีกฎหมาย ที่ออกมาเพื่อควบคุมกระบวนการผลิตและคุณภาพสินค้าออกมาดังเช่นในปัจจุบัน เนื่องจากการ ปฏิวัติอุตสาหกรรมยุคแรกๆ นั้น แต่ละรัฐมักจะให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ว่าทำอย่างไรถึงจะทำให้สินค้าที่รัฐตนผลิตได้นั้นสามารถจำหน่ายหรือกระจายสินค้าออกไปได้มาก รวมไปถึงการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ เช่น เศรษฐกิจการสงคราม (การขยายอาณาเขต) เป็นต้น

จนทำให้บางครั้งรัฐเองก็ลืมนึกถึงคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของสุขภาพ อนามัย ชีวิต ร่างกาย เป็นต้น ว่าสิ่งเหล่านี้ถือเป็นมาตรฐานการดำรงชีวิตของประชาชน ในอันที่รัฐจะต้องให้ความสำคัญคุ้มครองแก่ประชาชน ควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ด้วยเช่นกัน

การค้าในระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนั้น ได้ยอมรับให้บุคคลมีเสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom of Contract) อันเป็นไปตามหลักปัจเจกชนนิยมที่เห็นว่า ทุกคนมีอิสระที่จะกระทำการใด เพื่อตนเองและทุกคนมีความเสมอภาคกันในฐานะและความรู้ ดังนั้น เมื่อบุคคลมีเสรีภาพในการทำสัญญา หากทำสัญญากันเช่นใดก็ต้องบังคับให้เป็นไปตามสัญญาที่ทำกันเสมอ (Sanctity of Contract) ซึ่งทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องปกป้องประโยชน์ของตนเองในกฎหมายซื้อขายจึงมีหลักว่า “ผู้ซื้อต้องระวัง” (Caveat Emptor หรือ Let the buyer beware)¹³ กล่าวคือ ถ้าผู้ซื้อไม่ระมัดระวังตรวจสอบสินค้าตามควรขณะรับมอบสินค้า หากปรากฏภายหลังว่ามีข้อบกพร่องใด ผู้ซื้อก็ต้องรับความเสียหายไปโดยเรียกร้องเอาจากผู้ขายไม่ได้¹⁴ อันแสดงให้เห็นว่าผู้ซื้อมีฐานะและมีความรู้ความสามารถเท่าเทียมกับผู้ประกอบธุรกิจ สามารถเข้าใจถึงกระบวนการผลิตสินค้าต่างๆ ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากขณะนั้นวิทยาการทางเทคโนโลยียังไม่ถูกนำมาเข้ามาใช้ในกระบวนการผลิตมากนัก

แต่ต่อมาภายหลังเมื่อมีการพัฒนาทางเทคโนโลยีให้มีความเจริญขึ้น กฎหมายเดิมต่างๆ ที่ตราขึ้นบนพื้นฐานที่ว่า “ผู้บริโภคมีความรู้เท่าเทียมกับผู้ประกอบธุรกิจ” จึงไม่มีความเป็นธรรมอีกต่อไป เนื่องจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้สภาพตลาดเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่การขายสินค้าจะเป็นการขายตรงระหว่างผู้ประกอบธุรกิจและผู้บริโภคซึ่งสามารถตรวจสอบดูสินค้าและทำการเจรจาต่อรองได้เต็มที่ แต่การผลิตสินค้าจำนวนมาก (Mass Product) แบบอุตสาหกรรม ทำให้บางครั้งจึงไม่มีการเจรจาในรายละเอียดระหว่างผู้ประกอบธุรกิจและผู้บริโภคอีกต่อไป อันจะทำให้เกิดมีปัญหาคาความไม่เท่าเทียมกันในอำนาจทางเศรษฐกิจ ผู้บริโภคถูกกดดันยอมรับข้อสัญญาบางข้อที่ตนไม่เต็มใจสัญญาดังกล่าวจึงอาจกลายเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภคได้ จึงทำให้หลักกฎหมายเรื่องสัญญาผู้บริโภค (Consumer Contract) ต้องพัฒนาตามมาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคต่อไป และความจำเป็นที่จะต้องมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคจึงเป็นสิ่งที่พึงกระทำ และหลีกเลี่ยงมิได้

¹³ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์. (2543). **Gordon Borie and Aubrey L. Diamond.** หน้า 14.

¹⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 473.

2.1.1.2 วิวัฒนาการทางมหาชน

ตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 18 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 นับเป็นยุคปัจเจกชนนิยมและเสรีนิยมทางการเมืองโดยแท้ อำนาจของรัฐและองค์กรทั้งหลายถูกจำกัดและควบคุมโดยกลไกหลายประการ ระบอบการเมืองการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยที่รัฐบาลมาจากความยินยอมของประชาชน จึงกล่าวได้ว่า กฎหมายมหาชนในปลายศตวรรษที่ 18 และในศตวรรษที่ 19 มีบทบาทหลักในการจำกัดอำนาจทั้งหลายไม่ให้ก้าวล่วงเข้าไปกระทบบุคคล กฎหมายมหาชนในยุคนี้จึงเน้นที่รัฐธรรมนูญในฐานะที่เป็นกฎหมายสูงสุด เป็นสัญญาประชาคมที่จัดโครงสร้างและแบ่งสรรอำนาจการเมืองการปกครอง และในฐานะที่รับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชน ดังนั้นบทบาทของรัฐไม่ว่าในทางเศรษฐกิจ สังคมหรือการเมืองจึงมีน้อย ดังจะเห็นได้จากกฎหมายซึ่งเป็นเรื่องที่ปัจเจกชนจะใช้สิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองและคุ้มครองให้ ก่อตั้งนิติสัมพันธ์กันเอง ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีเครื่องมือทางกฎหมายสำคัญ 2 ประการ ที่สอดคล้องกับลัทธิปัจเจกชนนิยมและเสรีนิยมทางเศรษฐกิจนั่นก็คือ กรรมสิทธิ์ และสัญญา

ต่อมาภายหลังกฎหมายมหาชนลดความเด็ดขาดหรือแบ่งแยกที่เห็นได้ชัดเจนมาก โดยเฉพาะเมื่อมีการจัดทำกฎหมายมหาชนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกฎหมายเอกชนมากขึ้น แต่เนื่องจากกฎหมายประเภทนี้มักมีโทษทางอาญากำกับเรื่องทางแพ่งหรือนิติสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชน ซึ่งบางคนก็เรียกว่า “กฎหมายอาญาส่วนแพ่ง” หรือ “กฎหมายแพ่งในทางอาญา (Criminal Private Law)” และในที่สุดโดยเหตุที่กฎหมายประเภทนี้มักมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสังคม คือ พัฒนาจากนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจนกลายเป็นสาธารณประโยชน์ซึ่งรัฐจำต้องแทรกเข้ามาจัดระเบียบความสัมพันธ์และอำนาจต่อรองเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม นักกฎหมายส่วนใหญ่จึงมักเรียกกฎหมายดังกล่าวนี้ว่า “กฎหมายสังคม (Social Legislation)” ตัวอย่างเช่น กฎหมายแรงงาน ซึ่งพัฒนามาจากกฎหมายจ้างแรงงาน กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งพัฒนามาจากกฎหมายซื้อขาย กฎหมายละเมิด และอื่นๆ เป็นต้น กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคจึงเป็นหนึ่งในสาขาของกฎหมายมหาชนที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสาธารณประโยชน์ของประชาชนที่เป็นผู้บริโภค ซึ่งรัฐจำเป็นที่จะต้องเข้ามาแทรกแซงกิจการที่เกี่ยวข้องให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ

2.1.2 ทฤษฎีทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภค

ในหัวข้อนี้ขอเสนอทฤษฎีที่มารองรับแนวคิดทางเอกชนในเรื่องของเสรีภาพในการทำสัญญาที่ว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพได้โดยอิสระเสรี แต่การใช้เสรีภาพดังกล่าวย่อมถูกจำกัดหากเป็นการใช้เสรีภาพในการประกอบธุรกิจที่กระทบต่อสาธารณชน รัฐยอมเข้ามาแทรกแซงการประกอบธุรกิจดังกล่าวได้รวมแนวคิดทางมหาชนที่รัฐจำต้องเข้ามาดูแล

และให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคในรัฐของตน โดยทฤษฎีที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคนั้นสามารถแยกศึกษาออกเป็น ทฤษฎีทางเอกชนและทฤษฎีทางมหาชน ดังนี้

2.1.2.1 ทฤษฎีแนวคิดตามกฎหมายเอกชน

ในการศึกษาทฤษฎีที่มารองรับหลักการ เสรีภาพของเอกชนที่รัฐไม่ควรเข้ามาแทรกแซง สามารถศึกษาได้จากทฤษฎีเสรีนิยมของอดัม สมิท (Adam Smith) และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการทำสัญญา ดังนี้

1) ทฤษฎีเสรีนิยมของอดัม สมิท¹⁵ (Adam Smith)

อดัม สมิท เป็นชาวสก็อต เกิดเมื่อปี ค.ศ. 1723 ที่หมู่บ้านเคิร์กคาลดี (Kirkcaldy) ใกล้เมืองกลาสโกว์ (Glasgow) มณฑลไฟฟ์ (Fife) และเป็นผู้แต่งหนังสือ “The Wealth of Nations” โดยสาระสำคัญของหนังสือเล่มนี้ คือ อดัม สมิท พยายามจะตอบปัญหาสำคัญว่าทำไมอะไรประเทศจึงจะมั่งคั่ง ร่ำรวย และอะไรเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงสังคมเข้าด้วยกันซึ่งทำให้ธุรกิจและผลประโยชน์ผสมผสานกัน โดยสิ่งที่ สมิท ค้นพบก็คือ “กลไกตลาด” ซึ่ง สมิท เรียกว่า “มือที่มองไม่เห็น” (Invisible Hand) กล่าวคือ การให้โอกาสทุกคนได้ตัดสินใจทำในสิ่งที่เขาคิดว่าดีที่สุดสำหรับเขา ซึ่งความคิดสร้างสรรค์เหล่านั้นจะก่อให้เกิดความมั่งคั่งแก่ประเทศ

แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ของอดัม สมิท คือ ผลประโยชน์ส่วนตัว เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของคน อดัม สมิท สนับสนุนการแบ่งแยกงานกันทำเป็นอย่างมาก โดยอดัม สมิท มีความเห็นว่า เพื่อที่จะให้การแบ่งแยกงานมีผลดียิ่งขึ้น มีข้อจำเป็นอยู่ 2 ข้อ คือ

(1) ต้องมีตลาดอันกว้างขวางสำหรับการค้าขาย ผลอันเกิดจากแรงงานซึ่งทางที่จะทำได้มีอยู่ทางเดียว คือ ให้มีเสรีภาพในการค้า มิใช่แต่เพียงภายในประเทศหนึ่งเท่านั้น แต่ระหว่างประเทศต่างๆ อีกด้วย

(2) ต้องมีทุนเป็นจำนวนมาก กล่าวคือ ต้องให้มีเสรีภาพเต็มเปี่ยมในการทำงานและการหาทุนที่เพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม อดัม สมิท ได้วางข้อยกเว้นของหลักเสรีภาพทางการค้า แทนที่จะปล่อยให้ไปเป็นไปตามกลไกตลาด แต่กลับให้รัฐเข้ามามีบทบาท เช่น รัฐควรจำกัดบทบาทให้เหลืออยู่เพียงการป้องกันประเทศ การป้องกันประเทศเป็นสิ่งที่ชอบธรรม แม้ว่าจะต้องเสียสละเสรีภาพในการค้าไปก็ตาม ทั้งนี้เพราะ อดัม สมิท ถือว่าการป้องกันประเทศสำคัญยิ่งกว่าความมั่งคั่งของประเทศและรัฐควรทำหน้าที่คุ้มครองพลเมืองจากการถูกกดขี่

อดัม สมิท จึงไม่นิยมการคุ้มครองในรูปใดๆ ทั้งสิ้น เพราะ อดัม สมิท เห็นว่า จะเป็นผลให้เกิดการจำกัด การแบ่งแยกการทำงานขึ้นเท่านั้น และรัฐบาลไม่ควรจะเข้าไปแทรกแซง ในกิจการ

¹⁵ ทวี ตะเวทีกุล. (2518). *ลัทธิเศรษฐกิจ*. หน้า 56-61.

ของพ่อค้า แต่ควรให้ปัจเจกชนมีการแข่งขันอย่างเสรี ให้เป็นไปตามกลไกตลาด อันจะนำไปสู่สวัสดิการของสังคมโดยรวม

2) ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการทำสัญญา

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการทำสัญญาที่มารองรับเสรีภาพของบุคคลในการตกลงใจ ทำนิติกรรมใดๆ ได้แก่ หลักอิสระในทางแพ่ง ซึ่งเมื่อมีการทำนิติกรรมสัญญาเกิดขึ้นแล้วก็มี หลักกฎหมายที่มารองรับผลที่เกิดขึ้น คือ หลักอิสระในทางแพ่ง หลักผู้ซื้อพึงระวัง และหลักความซื่อสัตย์ในการแสดงเจตนา ดังนี้

(1) หลักอิสระในทางแพ่ง¹⁶

หลักอิสระในทางแพ่ง (Private Autonomy) หมายถึง อำนาจของเอกชนในการตัดสินใจเกี่ยวกับขอบเขตทางกฎหมายของตนเองด้วยตนเองทั้งในทางส่วนตัวและในทางทรัพย์สิน ในทางส่วนตัวอาจเป็นเรื่องการสมรส การหย่า ส่วนในทางทรัพย์สินอาจจัดการโดยใช้นิติกรรมสัญญา

หลักอิสระในทางแพ่งถือเป็นหลักการพื้นฐานของการทำนิติกรรมทุกชนิด โดยถือว่าเราทุกคนในฐานะที่เป็นปัจเจกชนมีความเป็นอิสระ หรือมีเสรีภาพที่จะกำหนดขอบเขตในทางกฎหมาย อย่างไรก็ตามแต่ต้องการหรือตามแต่เห็นสมควร และเมื่อปัจเจกชนใช้อิสระหรือเสรีภาพนี้แล้ว กฎหมายก็จะมารับรองสิ่งที่ปัจเจกชนทำให้เกิดผลในทางกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม หลักอิสระในทางแพ่งนี้ไม่อาจจะแสดงออกมาในรูปของอำเภอใจได้ หลักอิสระในทางแพ่งอาจต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดหรือกรอบบางประการ ได้แก่

ก. การเคารพขอบเขตในทางกฎหมายของบุคคลอื่น กล่าวคือ การใช้อิสระในทางแพ่งเป็นการแสดงออกเพื่อตอบสนองต่อความจำเป็นและผลประโยชน์เฉพาะของชีวิตบุคคลแต่ละคน โดยปราศจากการเข้าไปก้าวก่ายหรือรุกรานขอบเขตทางกฎหมายของบุคคลอื่นไม่ว่าต่อสถานะหรือต่อเสรีภาพในการจำหน่าย จ่าย โอนของบุคคลอื่นก็ตาม

ข. การเคารพกฎเกณฑ์ที่มาจากเหตุผลในสำนึกของตนเอง หมายความว่า อิสระในทางแพ่งจะต้องอยู่ในกรอบของศีลธรรมหรือของกฎหมายธรรมชาติด้วย

ค. การเคารพบทบัญญัติของกฎหมาย แม้การใช้อิสระในทางแพ่งจะก่อให้เกิดผลในทางกฎหมายได้ แต่ผลที่เกิดจากหลักอิสระในทางแพ่งอาจถูกจำกัดหรือเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมจากบทบัญญัติของกฎหมายได้ ดังเช่นในกรณีที่มีได้มีการกำหนดราคาในการซื้อขายไว้ ราคาที่อาจถูกกำหนดจากกฎหมาย หรือกำหนดราคาไว้แล้วแตกต่างจากที่กฎหมายกำหนดราคาตามกฎหมายก็อาจเข้ามาแทนที่ราคาที่เกิดจากการใช้หลักอิสระในทางแพ่งก็ได้

¹⁶ สนั่นทกรณั์ โสคติพันธุ์. (2554). คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา. หน้า 25-26.

สิ่งสำคัญที่การจำกัดเสรีภาพไม่ทำลายรากฐานความคิดของหลักอิสระในทางแพ่งก็เพราะการจำกัดนั้นอาจเกิดขึ้นเพียงบางโอกาสหรือเพียงบางส่วนสำหรับการกำหนดผลประโยชน์ของเอกชนด้วยตัวเอกชนเอง

(2) หลักผู้ซื้อพึงระวัง

สมัยก่อนเมื่อการค้าและเศรษฐกิจของโลกยังไม่เจริญ ไม่มีการพัฒนาทางเทคโนโลยี ทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างกันไม่สะดวก ถูกจำกัดอยู่ในวงแคบๆ ในท้องถิ่นหนึ่งหรือในเมืองหนึ่งนั้น สภาพของสินค้าและบริการยังไม่มีความสลับซับซ้อนมากนักเพราะกระบวนการผลิตยังเป็นแบบง่ายๆ อีกทั้งตลาดยังเป็นลักษณะแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกัน (Barter) จึงไม่มีความจำเป็นที่รัฐจะต้องจัดหาเครื่องมือหรือมาตรการทางกฎหมายเป็นพิเศษ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความปลอดภัยและเป็นธรรม เนื่องจากอิทธิพลของแนวคิดในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความมีอิสระและเสรีภาพของบุคคลในการดำรงชีวิตได้เท่าเทียมกันอันทำให้ระบบเศรษฐกิจแบบเสรี (Laissez-Faire) เกิดขึ้น โดยสมมติฐานที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถในการตัดสินใจในการเลือกบริโภคสินค้าหรือบริการเท่าเทียมกัน รัฐจะไม่เข้าไปแทรกแซงเสรีภาพในการตกลงของเอกชน จึงเกิดหลักกฎหมายในการซื้อขายสินค้าว่า “ผู้ซื้อต้องระวัง” (Caveat Emptor หรือ Let the buyer beware) โดยถือว่าการซื้อขายสินค้าหากมีข้อบกพร่องในสินค้าอย่างไรก็เป็นเรื่องที่ผู้ซื้อเองจะต้องรับภาระในความเสียหายนั้น ดังปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะซื้อขาย

เนื่องจากหลัก “ผู้ซื้อต้องระวัง” นั้นเหมาะสมกับสภาพสังคมที่ฐานะของคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีอำนาจในการเจรจาต่อรองที่เท่าเทียมกัน ต่อมาเมื่อกระบวนการผลิตสินค้าของผู้ประกอบธุรกิจมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น จนบางครั้งการผลิตสินค้าอาจใช้วัตถุดิบในการผลิตที่ทันสมัยเกินกว่าความรู้ธรรมดาของผู้ใช้หรือผู้บริโภคจะตามได้ทัน อีกทั้งผู้ผลิตต่างก็หาวิถีทางที่จะลดค่าใช้จ่ายในการผลิตและเพิ่มผลกำไรมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จนทำให้บางครั้งการขยายกำลังการผลิตอย่างรวดเร็วให้คุณภาพของวัตถุดิบหย่อนลง ประกอบกับการขยายตัวทางการค้าพาณิชย์ขยายออกไปจากระดับหมู่บ้าน เมือง ไปสู่ระดับระหว่างประเทศ ทำให้สินค้าในตลาดมีการแพร่กระจายและเพิ่มประเภทหรือชนิดมากยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน จากหลักที่เคยถือว่า “ผู้ซื้อต้องระวัง” จึงขาดความยุติธรรมในแง่ที่ว่า ผู้ซื้อในฐานะผู้บริโภคไม่อาจปรับตัวให้ทันกับความเจริญทางเทคโนโลยีต่างๆ ได้ อีกทั้งความระมัดระวังในระดับธรรมดาไม่อาจช่วยให้ผู้ซื้อหรือผู้บริโภคได้รับผลตอบแทนคุ้มค่ากับเงินที่เสียไป ซ้ำร้ายยังอาจทำให้เกิดอันตรายจากการบริโภคสินค้าที่ซื้อมาโดยคาดไม่ถึงด้วย

รัฐจึงจำเป็นต้องเข้ามาแทรกแซงเพื่อกำกับดูแลในเรื่องของการทำสัญญาหรือการแสดงเจตนาระหว่างผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบการ มิให้ผู้บริโภคตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ เนื่องจากผลของการทำสัญญานั้นเป็นเรื่องที่กระทบต่อผู้บริโภคส่วนรวม หากรัฐยอมรับหลักในเรื่องของเสรีภาพในการทำสัญญาระหว่างคู่สัญญา (Freedom of Contract) หรือความรับผิดชอบคู่กรณีในสัญญา (Privity of Contract) ที่เป็นผลสืบเนื่องจากการมีเสรีภาพในการทำสัญญานั้น หลักดังกล่าวย่อมเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในกรณีที่คู่สัญญามีความสามารถในการต่อรองเท่าเทียมกันมากกว่าสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันที่ผู้บริโภคอยู่ในฐานะที่ด้อยกว่า ฉะนั้น หลักเกณฑ์หรือทฤษฎีความรับผิดชอบในความเสียหายที่อ้างว่าต้องอาศัยความผูกพันทางสัญญาที่กฎหมายรับรองจึงเป็นอุปสรรคใหญ่หลวงในการคุ้มครองผู้บริโภคที่มีใช้คู่สัญญาในสัญญา ทฤษฎีกฎหมายที่ก่อตั้งสิทธิในการได้รับการเยียวยาชดใช้เมื่อความเสียหายเกิดขึ้นจากการบริโภคจึงไม่คำนึงถึงหลักความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of Contract) แต่อย่างใด¹⁷

ปัจจุบันรัฐหลายรัฐได้มีการให้การคุ้มครองผู้บริโภคมากขึ้น โดยมีการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์โดยให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบในความเสียหาย อันเกิดจากผลิตภัณฑ์ โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าจะความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม¹⁸ เมื่อต้องมีการดำเนินคดีกฎหมายกำหนดให้ภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตกแก่ผู้ประกอบการเป็นผู้มีภาระในการพิสูจน์ หากผู้ประกอบการพิสูจน์ได้ว่าสินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้ หรือเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว ผู้ประกอบการจะไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย¹⁹ ซึ่งหลักการการพิสูจน์ดังกล่าวนี้เรียกว่า “Exclusive Knowledge” หมายความว่า ถ้าข้อเท็จจริงใดอยู่ในความรู้เห็นของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยเฉพาะแต่เพียงฝ่ายเดียว คู่ความฝ่ายนั้นจะต้องมีภาระการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว โดยไม่ต้องคำนึงว่าฝ่ายใดเป็นผู้กล่าวอ้างข้อเท็จจริงนั้น เนื่องจากการจะให้คู่ความฝ่ายอื่นนำสืบถึงข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นของอีกฝ่ายหนึ่ง โดยเฉพาะยอมเป็นการยากเพราะพยานหลักฐานที่จะใช้ในการพิสูจน์มักจะอยู่ในความครอบครองของคู่ความฝ่ายที่รู้เห็นข้อเท็จจริงนั้น หลักเกณฑ์นี้

¹⁷ สุขุม สุภนิตย์ ก (2540). คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค. หน้า 10.

¹⁸ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 5.

¹⁹ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 7.

เพ็ญเป็นที่ยอมรับและถูกนำมาใช้กับการนำสืบถึงข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่น่าจะอยู่ในความรู้เห็นของผู้ประกอบธุรกิจเพียงฝ่ายเดียว ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภค เพราะพยานหลักฐานที่จะใช้ในการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวส่วนใหญ่อยู่ในความครอบครองของผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งผู้บริโภคไม่สามารถเข้าถึงได้ อย่างไรก็ตามภาระการพิสูจน์ที่จะตกแก่คู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจนี้ต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้²⁰

ก. ประเด็นข้อพิพาทต้องเป็นปัญหาข้อเท็จจริง

ข. ข้อเท็จจริงที่จะต้องนำสืบนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับ

1. การผลิต การประกอบ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า

2. การให้บริการ หรือ

3. การดำเนินการใดซึ่งศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของกลุ่มความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจเมื่อข้อเท็จจริงที่จะต้องนำสืบเป็นเรื่องที่อยู่ในขอบเขตที่ มาตรการนี้กำหนดไว้ ซึ่งภาระการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงนั้นย่อมตกแก่คู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจโดยไม่ต้องคำนึงว่าคู่ความฝ่ายใดเป็นผู้กล่าวอ้างข้อเท็จจริงนั้น

(3) หลักความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนา

ทฤษฎีว่าด้วยหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนาเป็นทฤษฎีที่อาศัยความเป็นเหตุเป็นผลทางนิติปรัชญาว่าด้วยนิติสัมพันธ์ทางหนี้ ซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานของ “เจตนา” ของบุคคล ถือว่า “เจตนาของเอกชนมีค่าเหนือกว่าสังคม” เป็นพื้นฐานก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ทางสัญญา ซึ่งตามหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนามีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอยู่ 2 ทฤษฎี คือ

ก. ทฤษฎีเจตนา ถือเอาเจตนาภายใน กล่าวคือ การก่อให้เกิดและผลของสัญญาขึ้นอยู่กับเจตนาที่คู่สัญญามีอยู่โดยแท้จริงภายใน มิใช่เจตนาที่แสดงออกมาภายนอกเท่านั้น ตามทฤษฎีนี้จะยอมรับหลักเรื่องการแสดงออกซึ่งเจตนา ในกรณีที่ไม่สามารถพิสูจน์ถึงเจตนาที่แท้จริงได้เท่านั้น เป็นทฤษฎีที่มุ่งคุ้มครองผู้แสดงเจตนา

ข. ทฤษฎีการแสดงเจตนา ถือเอาเจตนาที่แสดงออกมาภายนอก เนื่องจากไม่มีผู้ใดสามารถล่วงรู้เจตนาภายในของผู้แสดงเจตนาได้ โดยสัญญาถูกพิจารณาว่าเป็นข้อเท็จจริงทางสังคมซึ่งต้องให้ความมั่นคงที่ดีที่สุดแก่บุคคลที่รู้หรือเห็นได้เฉพาะที่แสดงออกมาเท่านั้น เป็นทฤษฎีที่มุ่งคุ้มครองบุคคลภายนอกผู้รับการแสดงเจตนา

²⁰ ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์. (2551). คำอธิบายพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. หน้า 104.

ทฤษฎีหลักเรื่องความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนาเป็นเครื่องมือในการก่อให้เกิดสัญญาที่มีผลบังคับระหว่างคู่สัญญาโดยการแสดงเจตนาของคู่สัญญาเอง ทั้งนี้เพราะกฎหมายที่มีอยู่อาจไม่เพียงพอและไม่เหมาะสมในอันที่จะปรับกับปัญหาหลายกรณีที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีเหตุผลอีกว่า ควรจะปล่อยให้เอกชนมีความคิดริเริ่มในการกำหนดและบังคับตามสิทธิของพวกเขา หลักเรื่องความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา “ทฤษฎี” ที่พบอยู่ในระบบประมวลกฎหมายมากกว่าในระบบจารีตประเพณี ระบบประมวลกฎหมายยอมรับทฤษฎีเรื่องความยินยอมในสัญญาดังจะเห็นได้จากภาษิตกฎหมายที่ว่า “สัญญาที่มีผลสมบูรณ์ย่อมมีผลบังคับ” หรือ “สัญญาต้องเป็นสัญญา” ความเห็นนี้ตรงกับหลักกฎหมายที่ว่า “สัญญาจะก่อให้เกิดหนี้ทางกฎหมายได้ต้องมาจากความยินยอมของคู่กรณี และกฎหมายก็มีหน้าที่ในอันที่จะบังคับให้เป็นไปตามเจตนาของคู่กรณี” กล่าวโดยสรุป หลักดังกล่าวข้างต้นนี้มีหลักเกณฑ์ว่า บุคคลต้องมีอิสระในการทำสัญญาตามที่เขาต้องการโดยปราศจากการแทรกแซง²¹

3) ทฤษฎีความรับผิดชอบละเมิด

ความรับผิดชอบละเมิดเป็นเรื่องของการใช้สิทธิของเอกชนที่มีต่อกัน โดยการให้สิทธิแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายบังคับสิทธิแก่ผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือการได้รับผลกระทบกระเทือนถึงสิทธิที่มีอยู่จากการกระทำของบุคคลอื่น หรือกล่าวได้ว่าเป็นการกระทำโดยการล่วงสิทธิผิดหน้าที่ กล่าวคือ บุคคลทุกคนนั้นย่อมมีสิทธิเสรีภาพต่างๆ และย่อมที่จะไม่ให้ผู้ใดมากระทำละเมิดต่อตนเอง และหากมีผู้ใดมากระทำละเมิดดังกล่าว ผู้เสียหายย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้ผู้กระทำต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำละเมิดนั้น โดยเรื่องของละเมิดนั้น กฎหมาย มุ่งที่จะเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมหรือใกล้เคียงฐานะเดิมมากที่สุด ซึ่งเป็นการมุ่งไปที่กองทรัพย์สินของผู้กระทำผิดมากกว่าตัวผู้กระทำผิด จึงแตกต่างจากกฎหมายอาญาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษตัวผู้กระทำผิด ดังนั้นกฎหมายของประเทศต่างๆ จึงได้มีการบัญญัติให้เรื่องของละเมิดเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย และมีสิทธิที่จะได้รับการชดเชยเยียวยาค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากกระทำละเมิดที่มีขึ้น

เนื่องจากความรับผิดชอบละเมิดมีหลักเกณฑ์อยู่ 3 ประการ คือ 1) ต้องมีความเสียหาย เรียกว่า “Damage” กับ 2) ต้องมีความผิด เรียกว่า “Faute” ทั้ง 3) ความเสียหายนั้นเนื่องมาจากความผิดด้วย คือต้องมีความสัมพันธ์แห่งเหตุและผลระหว่างการกระทำผิดกับความเสียหายนั้น

²¹ ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2535). กฎหมายว่าด้วยสัญญา. หน้า 81-82.

ซึ่งตามกฎหมายลักษณะละเมิดปัจจุบันได้กำหนดพื้นฐานความรับผิดทางละเมิดเป็นทฤษฎีความรับผิดที่สำคัญ สามารถแบ่งทฤษฎีความรับผิดได้ออกเป็น 2 ทฤษฎี²² คือ

(1) ทฤษฎีรับภัย (Theory of Risk) หรือ ทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัด (Theory of Strict Liability) หรือ ทฤษฎีว่าด้วยความรับผิดเด็ดขาด (Theory of Absolute Liability)²³

จากการพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ความรับผิดเด็ดขาดในประเทศต่างๆ พอสรุปลักษณะของความรับผิดเด็ดขาดได้ดังนี้

ก. บุคคลผู้จะต้องรับผิด การที่บุคคลต้องรับผิดก็เพราะสถานะของบุคคลนั้น คือ สถานะที่เป็นผู้ดูแลหรือเป็นเจ้าของ การพิจารณาว่าบุคคลในสถานะใดจะต้องรับผิดนั้นขึ้นอยู่กับว่าในสถานะนั้นเขาเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสี่ยงภัยขึ้นหรือไม่ หากสถานะนั้นถือว่าเขาเองเป็นผู้ก่อให้เกิดภัย เขาก็ต้องรับผิดเพราะความรับผิดเด็ดขาดนั้นขึ้นอยู่กับว่าความเสียหายควรเกิดขึ้นจากภัยของใคร ด้วยเหตุนี้ บุคคลจึงต้องรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น เพราะเขาอยู่ในสถานะของผู้ก่อภัยไม่ว่าความรับผิดของเขาเกิดขึ้นจากความผิดแต่ประการใด ความเสียหายเกิดขึ้นแม้ว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องจะได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว ซึ่งหากใช้ความรับผิดโดยความผิดแล้ว ก็จะทำให้ผู้เสียหายได้รับบาปเคราะห์โดยไม่ได้รับการทดแทนความเสียหาย

ข. ทรัพย์สินที่ต้องรับผิด กฎหมายของบางประเทศได้กำหนดถึงประเภทชนิด และคุณสมบัติของสิ่งของเอาไว้ ทั้งนี้เพราะการกำหนดถึงลักษณะของสิ่งของดังกล่าว ย่อมเป็นประโยชน์ต่อการจำกัดขอบเขตไม่ให้มีการใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดกว้างมากเกินไป เพราะมีฉะนั้นแล้วจะกลายเป็นว่า หลักความรับผิดเด็ดขาดเป็นหลักทั่วไปของความรับผิดนั่นเอง ประโยชน์อีกประการหนึ่งของการกำหนดลักษณะของสิ่งของก็เพื่อให้มีความชัดเจนในการตีความ

ค. ข้อยกเว้นความรับผิด ถึงแม้ว่าความรับผิดเด็ดขาดจะมีความหมายไปในทางที่ว่าความรับผิดโดยไม่มีข้อยกเว้นก็ตาม แต่ความจริงแล้วไม่เป็นเช่นนั้น ทั้งนี้เพราะกฎหมายได้กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดโดยเด็ดขาดไว้ ซึ่งข้อยกเว้นความรับผิดจะมีความแตกต่างไปตามกฎหมายของแต่ละประเทศ โดยข้อยกเว้นความรับผิดที่สำคัญ คือ “เหตุสุดวิสัย” (Force Majeure)

²² เชมภูมิ ภูมิดาว. (ม.ป.ป.). สรุปคำบรรยายชั้นปริญญาโท วิชากฎหมายแพ่งชั้นสูง (อัดสำเนา). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2549.

²³ สมชาย อติกรจุฑาศิริ. (2542). ปัญหาในการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522. หน้า 20.

ง. ภาระการพิสูจน์ ซึ่งโจทก์ไม่ต้องพิสูจน์ความเสียหายที่เกิดขึ้นว่าเกิดจากการกระทำของบุคคลใด ผู้เสียหายเพียงแต่พิสูจน์ว่าตนได้รับความเสียหาย ซึ่งประโยชน์ที่โจทก์จะได้รับ คือ ภาระการพิสูจน์ถูกผลักไปยังจำเลยทันที โจทก์จึงไม่มีภาระยุ่งยากในการพิสูจน์คดี ดังนั้น จำเลยจึงมีหน้าที่นำสืบพิสูจน์ให้ตนพ้นผิดโดยยกข้อต่อสู้ว่าเกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้เสียหายนั่นเอง หากจำเลยพิสูจน์ไม่ได้จำเลยก็ต้องรับผิดต่อโจทก์²⁴

(2) ทฤษฎีความผิด (Theory of Fault)²⁵

ปลายศตวรรษที่ 19 ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิด มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นว่าบุคคลจะมีความรับผิดทางละเมิดได้จะต้องมีความผิดอยู่ด้วย ซึ่งเป็นที่มาของทฤษฎีความผิด (Theory of Fault) โดยเชื่อกันว่าเป็นแนวคิดนี้ได้รับอิทธิพลจากระบบการค้ำเสรี (Laissez-faire) และการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ทฤษฎีความผิดนี้มีความเชื่อว่าจะช่วยทำให้เกิดความกล้าเสี่ยงต่อการดำเนินกิจการต่างๆ มากขึ้น ทั้งนี้เพราะทฤษฎีรับภัย หรือทฤษฎีความรับผิด โดยเคร่งครัด (Strict Liability) ที่กำหนดให้รับผิดโดยปราศจากความผิด นั้นจะเป็นการขัดขวางต่อความเจริญทางอุตสาหกรรม เนื่องจากถ้าความเสียหายเกิดขึ้นจากการทำอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการต้องรับผิดโดยไม่มีข้อแก้ตัว ทฤษฎีความผิดนี้จึงมีพื้นฐานมาจากหลักการคุ้มครองเสรีภาพของผู้กระทำมากกว่ามุ่งที่จะคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย²⁶

ทฤษฎีความผิดสามารถแยกได้เป็น 2 หลักย่อยๆ คือ

ก. หลักความรับผิดที่อยู่บนพื้นฐานของความผิดหรือหลักความผิดที่ต้องมีการพิสูจน์ความผิด (Liability base on Fault)

การกระทำที่ถือว่าเป็น “ความผิด” หมายถึง การกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิของบุคคลอื่นไม่ว่าจะกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ โดยใช้ความผิดเป็นเกณฑ์ในการวินิจฉัยความรับผิดทางละเมิด ซึ่งการกระทำผิดถือเป็นการกระทำชั่ว เมื่อการกระทำผิดได้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นก็ถือเป็นการกระทำละเมิด ซึ่งผู้กระทำนั้นจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการฟ้องคดีสำหรับความผิดฐานประมาทเลินเล่อมีอยู่ว่า “คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงอันเป็นมูลพิพาทขึ้นมาฝ่ายนั้นมีหน้าที่นำสืบ ซึ่งหลักดังกล่าวมาจาก

²⁴ เอกฉัฐ จินเสณ. (2548). ความรับผิดเพื่อละเมิดจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล. หน้า 174.

²⁵ มนต์ชัย ชาติอำนาจชัย. (2545). กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์: รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย. หน้า 11-12.

²⁶ ปัญจพร โกศลกิตติวงศ์. (2541). ความรับผิดทางแพ่งของผู้ก่อมลพิษในคดีสิ่งแวดล้อม. หน้า 37.

กฎหมายโรมันที่ว่า “ภาระการพิสูจน์ตกแก่คู่ความซึ่งกล่าวอ้าง หาได้ตกอยู่แก่ผู้ปฏิเสธไม่” ดังนั้นภาระการพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อ และความเสียหาย จึงตกอยู่แก่โจทก์ผู้ฟ้องคดีละเมิด กล่าวคือ โจทก์ผู้เสียหายจึงมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าตนได้รับความเสียหายอย่างไรและความเสียหายของตนนั้นเกิดจากการกระทำของจำเลย และจำเลยเป็นฝ่ายผิด คือ การกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ

การพิสูจน์ว่าการกระทำของผู้กระทำเป็นความผิดทำให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิของบุคคลอื่นโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ เป็นเรื่องที่ผู้ได้รับความเสียหายจะต้องนำสืบพิสูจน์โดยผู้เสียหายต้องนำสืบพิสูจน์องค์ประกอบของความผิดให้ครบทั้ง 2 องค์ประกอบคือ

1. องค์ประกอบทางการกระทำ คือ การกระทำโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหาย
2. องค์ประกอบทางจิตใจ คือ การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ²⁷

ดังนั้น หากการกระทำของผู้ทำละเมิดทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นเป็นการกระทำโดยสุจริต แม้จะไปกระทบสิทธิของบุคคลอื่นผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้น ถือว่าการกระทำนั้นไม่เป็นละเมิด

ข. หลักความรับผิดชอบตามข้อสันนิษฐานความผิด (Liability base on Presumption of Fault)

แต่เดิมการกำหนดความรับผิดชอบของบุคคลใด จะต้องปรากฏว่าบุคคลนั้นต้องมี “ความผิด” อันเป็นหลักเกณฑ์ในเรื่องความรับผิดทางละเมิด กล่าวคือ ผู้ที่จะรับผิดทางละเมิดได้ ต้องปรากฏว่าผู้นั้นกระทำหรือละเว้นการกระทำใดการหนึ่งโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อและสามารถพิสูจน์ได้ว่า ผู้นั้นเป็นผู้กระทำเช่นนั้นจริง แต่อย่างไรก็ตาม ขอบเขตและหลักเกณฑ์ทางละเมิดดั้งเดิม ยังไม่กว้างขวางพอที่จะครอบคลุมถึงความรับผิดชอบ โดยเฉพาะการพิสูจน์ถึงความเสียหายที่เกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ซึ่งหากพิจารณาตามหลักความรับผิดแบบดั้งเดิมแล้วจะมีผลว่า ภาระการพิสูจน์ดังกล่าวจะเป็นภาระแก่ผู้เสียหาย หากผู้เสียหายไม่อาจนำสืบพิสูจน์ได้ ผู้ถูกกล่าวหาถือว่าไม่มีความผิดและไม่ต้องมีความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น

การพิสูจน์ว่า การกระทำของจำเลยครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่นั้นมีความยากลำบากมาก เพราะโจทก์จะต้องพิสูจน์การกระทำของจำเลยให้ได้ครบถ้วนทั้งองค์ประกอบทางการกระทำและองค์ประกอบทางจิตใจ ซึ่งการพิสูจน์ทำได้ยากมากทำให้เกิด

²⁷ ประสิทธิ์ จงวิจิต. (2526). การพิสูจน์ในคดีละเมิดโดยประมาทเลินเล่อ. หน้า 31.

ความไม่เป็นธรรมในสังคมขึ้น²⁸ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีการกระทำละเมิดที่เกิดจากการกระทำของผู้ประกอบวิชาชีพเฉพาะทางซึ่งโจทก์อาจไม่มีทางนำสืบได้เลยเพราะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความประมาทอยู่ในอำนาจและความรู้ของฝ่ายจำเลยที่ประกอบวิชาชีพเฉพาะทางทั้งหมด ทำให้ไม่มีใครทราบต้นเหตุได้เลยนอกจากจำเลย ดังนั้น หากกำหนดให้โจทก์มีหน้าที่ต้องนำสืบถึงความประมาทเลินเล่อของจำเลยอยู่ โจทก์ย่อมไม่มีทางชนะคดีได้เลย เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนนี้ ศาลในระบบกฎหมายจารีตประเพณี เช่น อังกฤษจึงได้มีการพัฒนาหลักการผลัการภาระการพิสูจน์ตามบทสันนิษฐานตามความเป็นจริงขึ้น ที่เรียกว่า “Res Ipsa Loquitur”²⁹

หลักการผลัการภาระการพิสูจน์ตามบทสันนิษฐานตามความเป็นจริงใช้กันมากในคดีละเมิดซึ่งเกิดจากความประมาทเลินเล่อ ทั้งนี้เพราะโดยปกติแล้วเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อ แต่บางกรณีเป็นภาระอันหนักแก่โจทก์ เพราะเหตุว่าข้อเท็จจริงที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์นั้น อยู่ในความรู้เห็นของจำเลยผู้ซึ่งเป็นต้นเหตุของเหตุการณ์ โจทก์สามารถพิสูจน์ถึงเหตุการณ์ได้แต่เขาไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นได้อย่างไร เพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงที่มาของความประมาท ข้อยุ่งยากเหล่านี้หลีกเลี่ยงได้โดยการใช้ “หลักการผลัการภาระการพิสูจน์ตามบทสันนิษฐานตามความเป็นจริง” หลักนี้เป็นประโยชน์แก่โจทก์ในการพิสูจน์ถึงเหตุการณ์ เป็นหน้าที่ของจำเลยที่จะพิสูจน์ให้คณะลูกขุนเชื่อว่าเหตุการณ์ไม่ได้เกิดจากความประมาทเลินเล่อของเขา³⁰

การใช้หลักการภาระการพิสูจน์ตามบทสันนิษฐานตามความเป็นจริง “Res Ipsa Loquitur” มีเงื่อนไขอยู่ 2 ประการ คือ³¹

1. สิ่งที่เกิดก่อให้เกิดความเสียหายอยู่ภายใต้การควบคุมของจำเลยหรือลูกจ้าง จุดประสงค์ของเงื่อนไขข้อนี้คือ การเกิดขึ้นของเหตุการณ์เป็นพยานหลักฐานของความประมาทเลินเล่อของจำเลย หรือบุคคลใดซึ่งเขาต้องรับผิดชอบในความประมาทเลินเล่อ นั้น ดังนั้นเมื่อโจทก์นำหลัก “Res Ipsa Loquitur” มาใช้ โจทก์ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าสิ่งซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายนั้น อยู่ในความควบคุมของจำเลยหรือลูกจ้างของเขา

2. เหตุการณ์ที่ธรรมดาจะไม่เกิดขึ้น ถ้าผู้กระทำได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควร ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์บางขณะอาจเห็นได้ในตัวเองว่าเป็นความประมาทเลินเล่อ โดยอาศัยสามัญสำนึกหรือความรู้ทั่วไป และหากเป็นกรณีที่ต้องมีการใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ เช่น เป็นผู้ประกอบวิชาชีพ หรือสินค้าเป็นสิ่งที่ใช้เทคโนโลยี

²⁸ สุวิทย์ รัตนสุคนธ์. (2534). ความรับผิดชอบความเสียหายอันเกิดจากผลิตภัณฑ์ยา. หน้า 101-105.

²⁹ ศินีนาถ เกียรติกังวาฬไกล. (2531). ความรับผิดชอบละเมิดของผู้ประกอบวิชาชีพ. หน้า 35-39.

³⁰ ประสิทธิ์ จงวิจิต. เล่มเดิม. หน้า 188-190.

³¹ เอกฉัตร จินเสณ. เล่มเดิม. หน้า 109-112.

ในการพัฒนา การวินิจฉัยถึงความประมาทเลินเล่อ โจทก์จึงควรนำพยานผู้เชี่ยวชาญมาสืบ เพื่อ แสดงว่าเหตุการณ์จะไม่เกิดขึ้นโดยปราศจากความประมาทเลินเล่อ ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นถึง สิทธิเรียกร้องได้ชัดเจนขึ้นเพราะเหตุว่าผู้พิพากษาขาดประสบการณ์ในการที่จะลงความเห็นถึงความประมาทเลินเล่อ

หลักการหลักการการพิสูจน์ตามบทสันนิษฐานตามความเป็นจริงนี้ นักนิติศาสตร์บาง ท่านเห็นว่าเป็นกฎของพยานหลักฐาน (Rule of Evidence) ซึ่งมีผล 2 ประการ คือ

1. เป็นข้อสันนิษฐานในคดีประมาทเลินเล่อและการการพิสูจน์ ตกแก่จำเลย

2. โจทก์มีสิทธิมอบหมายคดีให้ต่อคณะลูกขุนเพื่อกรณีศาลชั้นต้น ตัดสินว่าไม่อาจวินิจฉัยได้ว่าจำเลยประมาทเลินเล่อ โจทก์อาจยื่นอุทธรณ์ให้พิจารณาคดีใหม่³²

2.1.2.2 ทฤษฎีแนวคิดตามกฎหมายมหาชน

หลักการทางมหาชนในการคุ้มครองผู้บริโภคนั้นมีแนวคิดที่หลากหลาย ซึ่งแนวคิด ต่างๆ ล้วนมุ่งให้ความสำคัญคุ้มครองความเป็นปัจเจกชน เพื่อสร้างรัฐในอุดมคติและเพื่อให้ประโยชน์ ทั้งหลายตกอยู่กับประชาชนของตน ซึ่งหลักการที่มารองรับแนวคิดดังกล่าวมีดังนี้

1) ทฤษฎีเสรีนิยมทางการเมืองของจอห์น ล็อก

จอห์น ล็อก (John Lock) เป็นนักปรัชญาชาวอังกฤษ ได้เขียนหนังสือหลายเล่มแสดง แนวคิดเสรีนิยมประชาธิปไตย เช่น ข้อเขียนเกี่ยวกับอำนาจการเมือง (Essays sur le pouvoir civil) ดำรว่าด้วยการเมืองการปกครองรัฐ

ในศตวรรษที่ 17 อิทธิพลของเสรีนิยมทางการเมืองเริ่มถ่ายทอดเข้าสู่แนวคิดทาง เศรษฐกิจ ดังจะเห็นได้ว่า ล็อกเริ่มเสนอแนวคิดที่ให้รัฐปล่อยให้เศรษฐกิจเสรีและปรับตัว ตามความต้องการเอง ประกอบกับเสรีนิยมทางการเมืองเชื่อในคุณค่าและศักดิ์ศรีของปัจเจกชน ประการหนึ่ง

จอห์น ล็อก ยืนยันว่า “เสรีภาพ” เป็นกฎเกณฑ์พื้นฐานของระบบการปกครองและรัฐ หรือผู้ปกครองต้องสร้างสถาบันทางการเมืองขึ้นมาเพื่อคุ้มครองเสรีภาพนี้ โดย “เสรีภาพ” ไม่ได้หมายถึงการแสดงออกซึ่งศักยภาพของปัจเจกชนอย่างเต็มที่ แต่จำต้องอยู่ภายในขอบเขต อันจำกัดเสรีภาพไว้ ดังที่ล็อกกล่าวว่า “ที่สร้างรัฐขึ้นมาเพื่อให้นมนุษย์อยู่ภายใต้กฎหมาย ถ้าไม่มี กฎหมายก็ไม่มีเสรีภาพ” ดังนั้น รัฐไม่ควรเข้าไปแทรกในทางเศรษฐกิจ ควรปล่อยให้เศรษฐกิจเสรีที่สุด

³² แหล่งเดิม.

จุดอ่อนในแนวคิดของลัทธิข้างต้น คือ การให้ราษฎรมีสิทธิมากในการขัดขืนรัฐบาล โดยการยึดเอาวัฒนธรรมเป็นสำคัญ จนถึงขนาดใช้อาวุธเข้าต่อสู้กับรัฐบาลก็ควร กับอีกประการหนึ่ง คือ รัฐบาลต้องอ่อนอำนาจลงไปโดยการแยกอำนาจบริหารออกไปเสียจากอำนาจนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารยังทำได้แก่ตามอำนาจที่ได้รับมอบมาจากฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งก็ต้องคอยฟังเสียงราษฎรอยู่ด้วยเสมอไป ระบอบการปกครองเช่นนี้รัฐบาลมีอำนาจไม่มากและอาจเกิดสภาพอนาธิปไตยขึ้นได้ แม้การกระทำอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในระยะยาวอาจทำได้ลำบาก หากไปขัดกับมติมหาชน ลัทธิจึงเน้นให้ทั้งรัฐบาลและราษฎรหันหน้าเข้าหากัน โดยมุ่งความดีของส่วนรวมและเพื่อกันและกัน

2) หลักอรรถประโยชน์ (On Utilitarianism)

อรรถประโยชน์ คือ หลักธรรมที่เป็นพื้นฐานของศีลธรรม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักที่ว่าด้วยความสุขที่สุดสำหรับคนจำนวนมากที่สุด หลักนี้ถือว่าการกระทำที่ชอบธรรมนั้น คือ การกระทำที่ส่งเสริมให้เกิดความสุข ความสุขคือความพอใจไม่มีความทุกข์ สิ่งที่ไม่ใช่ความสุข คือ ความทุกข์ และการถูกบังคับไม่ให้เกิดความพอใจ

เมื่อหลักอรรถประโยชน์มุ่งเสริมสร้างความสุขให้แก่เอกชนโดยการให้หลักประกันแก่เสรีภาพส่วนบุคคล เสรีภาพในการทำนิติกรรมและสัญญา สิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคลและสิทธิเสรีภาพอื่นๆ แล้ว ย่อมกล่าวได้ว่าเป็นทฤษฎีปัจเจกชนนิยมที่มุ่งคุ้มครองผลประโยชน์ของเอกชน โดยถือว่าความสมบูรณ์พูนสุขของสังคมขึ้นอยู่กับความผาสุกของเอกชนเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ

แต่มีข้อยกเว้นให้มีการควบคุมสิทธิเสรีภาพดังกล่าวได้ เมื่อการใช้เสรีภาพดังกล่าวจะก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อเอกชนหรือสังคม ซึ่งผลประโยชน์ของเอกชนต้องก่อให้เกิดความเสียหายที่แน่นอนจึงจะเป็นเหตุผลที่อาจสนับสนุนการตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับควบคุมพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งต้องมีการตรากฎหมายควบคุมการใช้สิทธิและเสรีภาพของเอกชนตามสมควรแก่การค่าที่เป็นธรรม เพราะเอกชนได้มีการบิดเบือนการใช้สิทธิและเสรีภาพเป็นอันมาก การใช้สิทธิเสรีภาพจึงจำเป็นต้องมีวินัยมากกว่านี้

3) หลักประโยชน์สาธารณะ

หลักการดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากการที่รัฐจะกระทำการอย่างใด ๆ นั้น รัฐจะต้องคำนึงถึง “ประโยชน์สาธารณะ” โดยในส่วนของ การให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคนั้นถือเป็นนโยบายแห่งรัฐ ซึ่งแต่ละรัฐจะต้องจัดให้มีขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองดูแลประชาชนของแต่ละรัฐให้มีความเป็นอยู่อย่างสงบสุขโดยมุ่งถึงประโยชน์สาธารณะเป็นพื้นฐาน ซึ่ง ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้ให้คำอธิบายในเรื่องนี้ไว้ พอสรุปได้ดังนี้³³

³³ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ก (2538). กฎหมายมหาชน เล่ม 3: ที่มาและนิติวิธี. หน้า 298-301.

ในกฎหมายมหาชน มีการคิดค้น “รัฐ” ขึ้นมาเป็นผู้ดูแลรักษาประโยชน์ส่วนรวมของคนจำนวนมาก ในกรณีที่ประโยชน์ส่วนตัวของปัจเจกชนไม่สอดคล้องกับประโยชน์ส่วนรวมของคนหมู่มากในสังคมหรือที่เรียกว่า “ประโยชน์สาธารณะ” จะต้องให้ประโยชน์สาธารณะมาก่อนหรืออยู่เหนือประโยชน์ส่วนตัวของปัจเจกชน ซึ่งถ้าปัจเจกชนไม่สมัครใจหรือไม่ยินยอมที่จะสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์สาธารณะ ก็จะต้องให้รัฐโดยองค์กรของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดูแลรักษาประโยชน์สาธารณะแทนและในนามของคนหมู่มากในสังคมได้ โดยให้องค์กรของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้อำนาจหน้าที่บังคับปัจเจกชนเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ดังนั้น ประโยชน์สาธารณะหรือความต้องการของคนหมู่มากในสังคมจึงเป็นหัวใจของกิจการของรัฐและเป็นวัตถุประสงค์ของการดำเนินการทุกอย่างขององค์กรหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กิจกรรมของรัฐซึ่งดำเนินไปเพื่อประโยชน์สาธารณะนั้นจึงแยกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การใช้อำนาจควบคุมโดยการออกกฎหมายหรือคำสั่งให้คนในสังคมปฏิบัติตามเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมือง และการให้บริการสนองตอบความต้องการด้านต่างๆ ของคนในสังคม ซึ่งหลักประโยชน์สาธารณะนี้ถูกนำมาใช้ในการกำหนดแนวทาง นโยบายต่างๆ รวมไปถึงการให้บริการสาธารณะของรัฐ ที่วางไว้เป็นพื้นฐานให้กับประชาชนของแต่ละรัฐในการที่จะได้รับการบริการจากรัฐ เช่น การจัดให้มีสาธารณูปโภค รวมไปถึงการให้ความคุ้มครองทางด้านความปลอดภัยแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชนในรัฐด้วย

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของไทย

แนวคิดทางกฎหมายของไทยตั้งอยู่บนรากฐานของหลักการที่ว่า เป็นหน้าที่ของรัฐหรือภารกิจที่สำคัญของรัฐ ที่จะต้องให้ความคุ้มครอง ป้องกันภัยอันตรายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของราษฎร รัฐในฐานะผู้ปกครองไม่อาจปฏิเสธในความรับผิดชอบดังกล่าวได้ดังปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดที่ว่าด้วยเรื่องของสิทธิในชีวิต ร่างกาย ย่อมได้รับการรับรอง

ก่อนที่จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ประเทศไทยมีกฎหมายหลายฉบับทั้งในระดับพระราชบัญญัติ หรือกฎหมายระดับรองอื่นๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภครวมแล้วมากกว่า 60 ฉบับ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงต่างๆ ถึง 9 กระทรวง ซึ่งหากพิจารณากฎหมายต่างๆ เหล่านี้ จะพบว่าเป็นกฎหมายในลักษณะของกฎหมายมหาชน ที่ให้อำนาจรัฐในการเข้าแทรกแซงการประกอบธุรกิจของเอกชนและมีการกำหนดสภาพบังคับกฎหมาย โดยกำหนดโทษอาญาไว้ในประมวลกฎหมายอาญา หรือพระราชบัญญัติฉบับต่างๆ ซึ่งผู้ฝ่าฝืนจะต้องรับโทษทางอาญาด้วย และจากการที่ผู้ผลิตสินค้าได้ใช้วิธีการต่างๆ เพื่อแข่งขันทางการค้า ทำให้ผู้บริโภคอาจจะตกอยู่ในภาวะเสียเปรียบผู้ประกอบการ

อีกทั้งกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก็มีได้บัญญัติถึงการชดใช้หรือการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการบริโภคน้ำ จึงไม่สามารถคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมได้อย่างสมบูรณ์ เมื่อผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการบริโภคน้ำหรือบริการต้องการให้มีการชดใช้หรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ผู้บริโภคก็ต้องไปฟ้องร้องดำเนินคดีกับ ผู้ประกอบธุรกิจในศาลเอง ทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายประกอบกับหลักกฎหมายในการดำเนินคดีที่ใช้อยู่ไม่สามารถเอื้อประโยชน์ให้ผู้บริโภคดำเนินคดีได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากผู้บริโภคจะต้องเป็นผู้พิสูจน์ถึงความเสียหายตามหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความ ทั้งผู้บริโภคส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในฐานะที่จะดำเนินคดีฟ้องร้องผู้ประกอบการด้วยตนเองได้ จึงเป็นเหตุผลที่สำคัญในการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ขึ้นอีกทั้งยังมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายฉบับอื่นนอกเหนือจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคกระจายอยู่ในบทบัญญัติแห่งกฎหมายฉบับอื่นอีกด้วย

2.1.3.1 แนวคิดในการคุ้มครองผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญ³⁴

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 รับรองสิทธิของผู้บริโภคเอาไว้เป็นการชัดแจ้งใน มาตรา 61³⁵ โดยกำหนดให้สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่เป็นความจริง และมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งมีสิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตราและการบังคับใช้กฎหมายและกฎ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค รวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ให้รัฐสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการขององค์การอิสระดังกล่าวด้วย

เหตุผลที่รัฐธรรมนูญจัดให้มีองค์การอิสระขึ้น ก็เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและแนวทางเพื่อคุ้มครองสิทธิของตนเองให้พ้นจากการเอารัดเอาเปรียบของผู้ประกอบการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าหรือบริการที่ไม่เป็นธรรมซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระบบการเมืองมากขึ้น

³⁴ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ข (2547). ภาพรวมของรัฐธรรมนูญและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2540. หน้า 9.

³⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 61.

2.1.3.2 แนวคิดในการคุ้มครองผู้บริโภคตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

บทบัญญัติเรื่องละเมิด³⁶ เป็นบทบัญญัติที่ครอบคลุมมาก แต่ก็มีอุปสรรคต่อการปรับใช้ กรณีคุ้มครองผู้บริโภคอยู่ตรงที่กฎหมายลักษณะละเมิดของไทยผู้กระทำละเมิดจะต้องรับผิดชอบเมื่อกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ แต่ถ้าเป็นกรณีที่กระทำโดยไม่จงใจหรือประมาท ก็ไม่อาจอาศัยบทบัญญัติเรื่องละเมิดมาปรับใช้ได้ ทั้งนี้ ที่ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการบริโภคในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เกิดจากเหตุซึ่งไม่อาจคาดหมายได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ขาดการจงใจของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการธุรกิจการค้าบริการ

2.1.3.3 แนวคิดในการคุ้มครองผู้บริโภคตามประมวลกฎหมายอาญา

หากพิจารณาบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญามีเพียง มาตรา 236³⁷ ที่กำหนดให้ผู้ที่เจตนาปลอมปนอาหาร ยา หรือเครื่องอุปโภคบริโภคเพื่อให้บุคคลอื่นเสพยาหรือใช้และการปลอมปนนั้นน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพต้องรับโทษทางอาญาโดยมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท และ มาตรา 271³⁸ ที่กำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้ที่เป็นเจตนาขายของโดยหลอกลวงผู้ซื้อให้หลงเชื่อในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณสมบัติ หรือปริมาณ ผู้นั้นต้องรับโทษทางอาญา โดยมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าไม่มีบทบัญญัติคุ้มครอง กรณีสิ่งอุปโภคบริโภคเกิดอันตรายต่อร่างกายหรือสุขภาพของประชาชนโดยไม่อาจคาดหมายได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งการกระทำจะเป็นผิดตามกฎหมายอาญา ต้องเป็นการกระทำที่มีเจตนาหรือกระทำโดยประมาทเท่านั้น กรณีเครื่องอุปโภคบริโภคเกิดเป็นพิษหรือเป็นอันตรายโดยไม่อาจคาดหมายได้ไม่อยู่ในความคุ้มครองตามกฎหมายอาญา

2.1.3.4 แนวคิดในการคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

แนวคิดในการคุ้มครองผู้บริโภคตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 นั้น จะตั้งอยู่บนแนวคิดหลัก 2 แนวคิดที่สำคัญ คือ แนวคิดแรกเห็นว่าการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนหนึ่งของการค้าที่ไม่เป็นธรรมจึงถือว่าการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายที่กำกับการแข่งขันทางการค้า แต่อีกแนวคิดหนึ่งเห็นว่าการคุ้มครองผู้บริโภคต้องใช้มาตรการเฉพาะจึงได้แยกออกมาเป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่งต่างหาก โดยการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค คือ

³⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 420.

³⁷ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 236.

³⁸ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 271.

1) หลักการผลักภาระการพิสูจน์ (Onus of Proof) โดยจะมีการผลักภาระการพิสูจน์ในเรื่องทางเทคนิคให้แก่ผู้ผลิต หรือผู้ขายสินค้าโดยผู้บริโภคมีหน้าที่พิสูจน์เพียงว่าตนได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ชำรุดพร่องหรือไม่ปลอดภัยอย่างไรเท่านั้น

2) หลักการให้รัฐมีอำนาจในการดำเนินคดีแทนผู้บริโภค สำหรับแนวคิดที่เกี่ยวกับการจัดให้มีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทยนั้น อาจกล่าวได้ว่าหลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติहनน้ำนม พ.ศ. 2470 แล้วแนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของไทย ก็ได้มีการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคอีกหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติควบคุมเรื่องอุปโภคบริโภคและของอื่นๆ ในภาวะคับขัน พ.ศ. 2488 พระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหาร พ.ศ. 2527 และพระราชบัญญัติการขายยา พ.ศ. 2493 เป็นต้น ซึ่งกฎหมายดังกล่าวเป็นการบัญญัติถึงมาตรการด้านการคุ้มครองผู้บริโภคที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงในด้านต่างๆ ตามชื่อของกฎหมายฉบับนั้นๆ แต่ไม่ได้มีกฎหมายฉบับใดๆ ที่มีการบัญญัติถึงสิทธิของผู้บริโภคไว้โดยตรง อีกทั้ง การที่มีกฎหมายหลายฉบับที่มุ่งจะควบคุมสินค้าในแต่ละประเภทตามที่ได้ระบุไว้ในกฎหมายนั้นๆ และแยกความรับผิดชอบกระจายไปยังส่วนราชการต่างๆ หลายแห่ง ทำให้การควบคุมทำได้ไม่ทั่วถึง แต่ละหน่วยงานมุ่งที่จะดำเนินการตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้ระบุไว้ในกฎหมายเท่านั้น ต่อมาประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกของ สหพันธ์องค์การผู้บริโภคระหว่างประเทศ³⁹ ได้อาศัยอำนาจตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515 ข้อ 9 (6) มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นอีกครั้ง เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2521 เพื่อศึกษาหามาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภคและจัดตั้งองค์กรของรัฐเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค พร้อมทั้งพิจารณาข่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ภายใต้กรอบความคิดหลัก 3 ประการ คือ⁴⁰

(1) เพื่อกำหนดสิทธิของผู้บริโภค

(2) เพื่อกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจ

(3) เพื่อกำหนดให้มีการจัดตั้งองค์กรของรัฐ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค และ

ต่อมาได้นำร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค เสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งทำหน้าที่รัฐสภาพิจารณา โดยมีการนำเสนอเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคว่า

“เนื่องจากปัจจุบันนี้การเสนอ สินค้าและบริการต่างๆ ต่อประชาชนนับวันแต่จะเพิ่มมากขึ้น ผู้ประกอบธุรกิจการค้าและผู้ประกอบการธุรกิจโฆษณาได้มีการนำวิชาการในทางการตลาด

³⁹ มานิตย์ สุชาพร. (2545). “ลักษณะเฉพาะบางประการของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค”. *ตุลพาห*, 5, 32. หน้า 49.

⁴⁰ วิชัช จีระแพทย์. (2523). *กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคด้านโฆษณา*. หน้า 23.

และทางการโฆษณาใช้ในการส่งเสริมการขายสินค้าและบริการ ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ จะทำให้ผู้บริโภคสินค้าและบริการตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบเพราะผู้บริโภคไม่อยู่ในฐานะที่ทราบ ภาวะตลาด และความจริงที่เกี่ยวกับคุณภาพและราคาของสินค้าและบริการต่างๆ ได้อย่างแท้จริง และถูกต้องทันทั่วที่ นอกจากนั้นในบางกรณีแม้จะมีกฎหมายได้ให้ความคุ้มครองถึงสิทธิของ ผู้บริโภคโดยการกำหนดคุณภาพและราคาของสินค้าและบริการ⁴¹ อยู่แล้วก็ตาม แต่เมื่อมีความ เสียหายเกิดขึ้นการที่ผู้บริโภคสินค้าหรือบริการแต่ละรายจะไปฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้ประกอบ ธุรกิจการค้าหรือผู้ประกอบการโฆษณาเมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค ย่อมจะเสียเวลาและ ค่าใช้จ่ายเป็นอย่างมาก ซึ่งไม่คุ้มค่ากับเงินและเวลา อีกทั้งยังไม่อาจจะยับยั้งการกระทำที่จะ เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้ทันทั่วที่ ดังนั้น จึงสมควรมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของ ผู้บริโภคเป็นการทั่วไป โดยกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจการค้า และผู้ประกอบการโฆษณา ต่อผู้บริโภคเพื่อให้ความเป็นธรรมตามสมควรแก่ผู้บริโภค ตลอดจนจัดให้มีองค์กรของรัฐ ที่เหมาะสม เพื่อตรวจตรา ดูแล และประสานงานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่างๆ ในการ ให้ความคุ้มครองผู้บริโภค จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติดังนี้⁴²

เมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 จะพบว่า กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคฉบับแรก ที่มีลักษณะพิเศษ บางประการ คือ มีการกำหนดให้สิทธิแก่ประชาชนในฐานะผู้บริโภคให้ได้รับความคุ้มครองจาก การซื้อสินค้าหรือรับบริการ เพราะประชาชนในฐานะผู้บริโภคนั้นซื้อหาสินค้าหรือรับบริการอันมี มากกว่ากฎหมายที่มีหรือใช้บังคับอยู่ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาว่าเมื่อเกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคจาก การใช้สินค้าหรือรับบริการ กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่นั้นไม่สามารถตอบสนองความต้องการในการ แก้ไขปัญหาของประชาชนได้ ดังนั้น สิ่งที่ประชาชนในฐานะผู้บริโภคต้องการ คือ กฎหมายที่ให้ อำนาจแก่รัฐเป็นการทั่วไปที่จะให้การคุ้มครองผู้บริโภคได้กับทุกปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ว่าสินค้าหรือ บริการนั้นจะเป็นสินค้าหรือบริการประเภทใดหรือชนิดใด และแม้จะมีกฎหมายที่มีลักษณะเป็น กลางในการคุ้มครองผู้บริโภคแล้วก็ตาม แต่การคุ้มครองผู้บริโภคก็คงอาศัยกลไกกฎหมาย ในลักษณะที่มีโทษทางอาญาเป็นหลัก เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวและการปฏิบัติตามกฎหมาย⁴³ ซึ่ง เมื่อพิจารณาจากกฎหมายฉบับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค จะพบว่าหน่วยงานระดับ กระทรวงดูแลอยู่ถึง 9 กระทรวง ซึ่งในบางครั้งงานที่ส่วนราชการได้ดำเนินการนั้นก็อาจเกิดการ

⁴¹ รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2522 ครั้งที่ 28/2522. วันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2522 หน้า 177.

⁴² สำนักเลขาธิการรัฐสภา. (2523). “ข่าวเกี่ยวกับการประชุมสภา.” *ข่าวรัฐสภา*. 93, 5. หน้า 15-16.

⁴³ สุขุม ศุภนิธย์ ก เล่มเดิม. หน้า 18.

ทับซ้อนกัน ซึ่งเป็นเหตุให้การคุ้มครองผู้บริโภคที่ผ่านมามีความคืบหน้าและผู้บริโภคไม่ได้รับการคุ้มครองเท่าที่ควร ดังนั้น เมื่อมีการร่างรัฐธรรมนูญในปี พุทธศักราช 2540 จึงได้มีการบัญญัติถึงสิทธิของผู้บริโภคให้ปรากฏขึ้นในรัฐธรรมนูญปี พุทธศักราช 2540

2.1.3.5 แนวคิดในการคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

เดิมทีนั้นก่อนประกาศใช้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ผู้ที่ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากความชำรุดบกพร่องต้องอาศัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายพิเศษบางฉบับที่เกี่ยวกับการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ผลิตหรือผู้ขาย ซึ่งอาจฟ้องร้องให้รับผิดชอบตามสัญญาหรือตามกฎหมายลักษณะละเมิด⁴⁴

เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ก็มีผลบังคับใช้ การประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้มีผลอันเนื่องมาจากสินค้าในปัจจุบันไม่ว่าจะผลิตภายในประเทศหรือนำเข้า มีการผลิตที่ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงขึ้นเป็นลำดับ การที่ผู้บริโภคจะตรวจพบว่าสินค้าไม่ปลอดภัยกระทำได้น่ายาก เมื่อผู้บริโภคนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปใช้อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่นได้ แต่การฟ้องคดีในปัจจุบันเพื่อเรียกค่าเสียหายมีความยุ่งยาก เนื่องจากภาระในการพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำของผู้ผลิตหรือนำเข้าตกเป็นหน้าที่ของผู้ได้รับความเสียหายตามกฎหมายทั่วไปเพราะยังไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าโดยมีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบในความเสียหายของผู้ผลิตหรือผู้ที่เกี่ยวข้องไว้โดยตรง จึงสมควรให้มีกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดหรือความรับผิดโดยเด็ดขาดมาใช้ อันจะทำให้ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ตลอดจนได้รับการชดเชยที่เป็นธรรม⁴⁵

ดังนั้นพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จึงบัญญัติขึ้นเพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคและเป็นมาตรการป้องกันการผลิตการนำเข้าหรือการจำหน่ายสินค้าที่เป็นอันตรายและให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก

⁴⁴ อนันต์ จันทโรภากร. (2547). กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย. หน้า 89.

⁴⁵ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551.

สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้าตลอดจนได้รับค่าเสียหายที่เป็นธรรม กฎหมายดังกล่าวได้กำหนดความหมายของสินค้าว่าสังหาริมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิต หรือมีการนำเข้ามาจำหน่าย อย่างไรก็ตามกฎหมายได้เปิดช่องให้สามารถออกกฎกระทรวงกำหนดสินค้าใดที่มีได้อยู่ในความคุ้มครองกฎหมายฉบับนี้ได้ นอกจากนี้ยังได้กำหนดลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย สิทธิของผู้เสียหายและผู้ประกอบการอย่างชัดเจน ครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่กระบวนการผลิตถึงการจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค ส่วนเรื่องการฟ้องคดีกฎหมายได้กำหนดให้ผู้เสียหายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมและมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายให้ฟ้องผู้ประกอบการให้รับผิดชอบได้และยังเปิดช่องให้สามารถเรียกค่าเสียหายเพิ่มเติมได้เป็นพิเศษ เช่น ค่าเสียหายทางด้านจิตใจที่ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความเสียหาย กฎหมายให้ผู้เสียหายฟ้องได้ภายใน 3 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและภายใน 10 ปี นับแต่มีการจำหน่ายสินค้าจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่มีอายุเพียง 1 ปี ทั้งนี้เพื่อให้กฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ได้บังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีการเผยแพร่ความรู้ และเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นระบบการจัดการกรณีพิพาทนอกศาล ระบบการรวบรวมข้อมูล ระบบประกันภัย และการป้องกันมิให้เกิดความเสียหาย ซึ่งจะเห็นว่ากฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัยมีความพิเศษแตกต่างจากกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และตราขึ้นมาควบคุมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งนอกจากจะให้ความคุ้มครองผู้บริโภคแล้ว ยังส่งผลให้ผู้ผลิตสินค้าใช้ความระมัดระวังรอบคอบในการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพ อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้ผลิตต้องพัฒนาสินค้าให้มีมาตรฐานสูงขึ้นต่อไป⁴⁶

2.2 บทบาทของภาครัฐและเอกชนในการคุ้มครองผู้บริโภค

ในปัจจุบันมีการรวมตัวของผู้บริโภคเพื่อกระจายข่าวสารข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคเอง โดยการรวมตัวดังกล่าวอาจอยู่ในรูปของชมรม มูลนิธิหรือกลุ่มศึกษาปัญหาต่างๆ การรวมตัวกันนั้นสามารถแบ่งออกเป็นองค์กรหรือหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การควบคุม กำกับ ดูแลของรัฐหรือเอกชนก็ได้ ซึ่งบทบาทภาครัฐและภาคเอกชนในการคอยให้ความช่วยเหลือผู้บริโภคนี้ย่อมมีความสำคัญไม่แพ้กัน แต่การเล็งเห็นถึงความสำคัญของผู้บริโภคเป็นส่วนรวมมักตกอยู่แก่รัฐบาลซึ่งจะต้องใส่ใจความเป็นอยู่ของประชาชนในทุกๆ ด้าน ดังนั้น ความรับผิดชอบต่อ

⁴⁶ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2551). กฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย: ปัญหาอุปสรรคต่อผู้ผลิตหรือการเพิ่มพูนสิทธิของผู้บริโภค (เอกสารประกอบการบรรยาย). หน้า 19-20.

ประชาชนผู้บริโภคในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชนจึงย่อมมีบทบาทที่แตกต่างกัน ซึ่งบทบาทและความสำคัญขององค์การคุ้มครองผู้บริโภคในภูมิภาคต่างๆ ในโลกมีความเป็นมาและพัฒนาการที่แตกต่างกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ถึงความแตกต่างที่ชัดเจนมาก ได้แก่ การคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศแถบยุโรป กับการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศสหรัฐอเมริกา

2.2.1 บทบาทของภาครัฐ

ในยุโรปมีแนวความคิดเกี่ยวกับ “รัฐสวัสดิการ” หรือแนวคิดที่ถือว่ารัฐเป็นผู้มีหน้าที่ในการคุ้มครองให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและทำให้เกิดการแข่งขันที่เสรีและเป็นธรรม รัฐจึงเป็นผู้เข้ามาควบคุมการประกอบธุรกิจต่างๆ มีการออกกฎหมายควบคุมกิจการต่างๆ เช่น การควบคุมธนาคาร กิจการประกันภัย รวมถึงการอื่นๆ ที่กระทบถึงความปลอดภัยและความผาสุกแก่ประชาชน รัฐมีอำนาจเข้ามาแทรกแซงการประกอบธุรกิจของเอกชนได้ตามสมควร เพื่อพิทักษ์ให้เกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรมและเพื่อประโยชน์สาธารณะ ดังนั้น รัฐจึงมีหน้าที่หลักในการให้ความคุ้มครองประชาชนผู้บริโภคโดยการใช้กลไกทางกฎหมายและอำนาจในการบริหารจัดการให้เป็นไปตามกฎหมายและป้องกันมิให้เกิดความเสียหาย ประชาชนจึงให้ความสำคัญแก่รัฐและเชื่อมั่นในบทบาทของรัฐซึ่งรัฐยังคงมีบทบาทเป็นผู้นำในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคมากกว่าองค์การเอกชน และผู้ควบคุมภาครัฐยังคงได้รับการยอมรับว่าสามารถป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดจากการบริโภคสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ความนิยมในตัวสินค้าหรือบริการในตลาดสินค้ายุโรปมักมีทุนเดิมมาจากชื่อเสียงและความซื่อตรงในธุรกิจของผู้ผลิต ผู้บริโภคมีความภักดีและเชื่อมั่นในผู้ผลิตมากพอที่จะไว้วางใจในคุณภาพและไม่เห็นว่าธุรกิจเป็นฝ่ายเอาเปรียบ⁴⁷

แตกต่างจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งองค์การเอกชนด้านคุ้มครองผู้บริโภคมีพัฒนาการที่โดดเด่นและเป็นเอกเทศจากรัฐ ทั้งนี้ เพราะแนวคิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนมีอยู่เหนือรัฐ รัฐทำหน้าที่เพียงประสานและดูแลความเป็นไปในสังคมให้เรียบร้อย จัดเก็บภาษีเพื่อนำมาทำบำรุงประเทศควบคุมให้มีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และให้ข้อมูลข่าวสารที่มากพอที่จะทำให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจได้

ส่วนบทบาทภาครัฐในประเทศไทยนั้นมุ่งให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคโดยอยู่ในรูปของการทำหน้าที่ดูแลและป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดจากการบริโภค เพราะกฎหมายแต่ละฉบับมีแนวคิดว่ารัฐเป็นผู้มีหน้าที่คุ้มครองให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนภายในรัฐ รัฐจึงมีหน้าที่หลักในการให้ความคุ้มครองประชาชนผู้บริโภคโดยการใช้กลไก

⁴⁷ Geraint Howells and Thomas Wilhelmsson. (1997). **EC and US Consumer Protection**. Retrieved May 31, 2012 from <http://203.155.220.217/ehd/2009/bangkok/index.html>

ทางกฎหมายและอำนาจในการบริหารจัดการให้เป็นไปตามกฎหมาย และป้องกันมิให้เกิดความเสียหายขึ้น

บทบาทภาครัฐเริ่มเปลี่ยนแปลงตั้งแต่มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญในปี พุทธศักราช 2540⁴⁸ โดยกำหนดให้สิทธิของผู้บริโภคต้องได้รับความคุ้มครองและกำหนดให้มีองค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

บทบัญญัติที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดไว้ ถือเป็นารับรองสิทธิของผู้บริโภคเอาไว้อย่างชัดเจนเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญของประเทศไทย รัฐเริ่มมีความจำเป็นในการปรับบทบาทของรัฐให้เป็นเสมือนผู้กำกับกร โดยมิประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของผู้แสดงกฎเกณฑ์ทางกฎหมาย ตลอดจนแนวคิดเริ่มเปลี่ยนแปลงไป บทบาทของภาครัฐต้องสนองตอบต่อระเบียบสังคมใหม่ตามรัฐธรรมนูญที่ให้สิทธิในการตรวจสอบกิจกรรมของรัฐมากขึ้น รัฐจึงอยู่ในฐานะเป็นผู้รับใช้และปฏิบัติเพื่อประโยชน์ของประชาชน

2.2.2 บทบาทของภาคเอกชน

เดิมสมัยที่กระบวนการผลิตยังไม่มีความซับซ้อนมากนัก ถือว่าผู้บริโภคมีฐานะและความสามารถเท่าเทียมกับผู้ประกอบการ ผู้บริโภคต้องดูแลตัวเองในการซื้อสินค้าหรือบริการ ดังเห็นได้จากแนวคิดในเรื่อง “ผู้ซื้อต้องระวัง” แต่ภายหลังเมื่อกระบวนการผลิตเปลี่ยนแปลงไปทำให้ผู้บริโภคไม่อยู่ในฐานะที่เท่าเทียมกับผู้ประกอบการเช่นเดิมแล้ว จึงจำเป็นที่จะต้องมีส่วนรวมหรือองค์กรขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งในแต่ละประเทศบทบาทของภาคเอกชนที่อยู่ในรูปของสมาคมหรือองค์กรย่อมแตกต่างกัน ดังนี้

ในยุโรป การรวมตัวกันขององค์กรเอกชนเพื่อคุ้มครองตนเองไม่มีบทบาทโดดเด่นมากนัก เพราะแนวคิดและเหตุผลที่รัฐควรเป็นผู้มีหน้าที่จัดการเพื่อประชาชนยังคงมีอยู่อย่างกว้างขวาง แม้ในประเทศยุโรปบางประเทศ เช่น เยอรมัน อังกฤษ หรือกลุ่มประเทศนอร์ดิก จะมีกลุ่มของเอกชนดำเนินงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภค แต่ก็มีการสนับสนุนจากรัฐอยู่ไม่ขาดเป็นเสมือนองค์กรของรัฐหลายๆ นั่นเอง⁴⁹

ความเข้มแข็งของพลังเอกชนในยุโรปอาจต้องใช้เวลาในการพัฒนา เพราะชาวยุโรปส่วนใหญ่ยังคุ้นเคยกับระบบรัฐสวัสดิการมากกว่าการพึ่งพากระบวนการของภาคเอกชน และหลายประเทศในยุโรป เช่น อังกฤษ องค์กรภาครัฐยังยึดมั่นในแนวคิดที่ไม่เปิดโอกาสให้องค์กร

⁴⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, มาตรา 57.

⁴⁹ Geraint Howells and Thomas Wilhelmsson. Op.cit. pp. 212-213.

เอกชนใช้สิทธิจัดการกับฝ่ายธุรกิจได้มากนัก เช่น การฟ้องคดีเพื่อผู้บริโภคโดยสมาคมผู้บริโภค ยังมีน้อย

ในสหรัฐอเมริกา องค์กรเอกชนด้านคุ้มครองผู้บริโภคมีพัฒนาการที่โดดเด่นและเป็นเอกเทศจากรัฐ การรวมกลุ่มของผู้บริโภคเกิดขึ้นเพื่อป้องกันผลประโยชน์ของสมาชิกและเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบพฤติกรรมในตลาด ทำให้การดำเนินคดีฟ้องเรียกค่าเสียหายโดยเอกชนมีความเข้มแข็งมาก มีบทบาทที่เด่นชัดและมีการฟ้องคดีโดยเอกชนจนอาจกล่าวได้ว่าสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีสถิติการฟ้องคดีของเอกชนในเรื่องการบริโภคสูงมาก เพราะคนอเมริกันไม่มีแนวคิดเกี่ยวกับรัฐคุ้มครองผู้บริโภคและไม่หวังว่ารัฐจะดูแลได้สมบูรณ์⁵⁰ องค์กรเอกชนจึงเป็นผู้นำในด้านการเรียกร้องและคุ้มครองสิทธิของเอกชนเมื่อมีความเสียหายจากการบริโภค ผู้ประกอบธุรกิจให้ความสำคัญกับพลังผู้บริโภคที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนอย่างมาก เนื่องจากว่าผู้ประกอบธุรกิจต้องรักษาส่วนแบ่งทางการตลาดของตนไว้ให้มั่นคงและยั่งยืน เสี่ยงของผู้บริโภคและความต้องการของผู้บริโภคจึงเป็นประเด็นสำคัญในการดำเนินธุรกิจ

สำหรับบทบาทภาคเอกชนในประเทศไทยนั้นไม่ค่อยมีบทบาทที่เด่นชัดเหมือนอย่างบทบาทภาครัฐ เพราะการประกอบธุรกิจของภาคเอกชนเป็นไปเพื่อการสร้างความมั่นคงให้กับธุรกิจของตัวเองโดยไม่คำนึงถึงการรักษาประโยชน์หรือให้ความสำคัญแก่ผู้บริโภคมากนัก แต่ก็มีกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจให้ความช่วยเหลือสังคมอยู่บ้างในรูปของการคืนกำไรสู่สังคม เช่น ช่วยเหลือเด็กนักเรียนยากจน โดยให้ทุนเรียนฟรี หรือนโยบายของบริษัทที่นำรายได้บางส่วนจากการขายสินค้ามาสมทบทุนเข้ากองทุนหรือมูลนิธิต่างๆ เพื่อสาธารณกุศล แต่การมีส่วนร่วมในการคุ้มครองผู้บริโภคโดยการให้ผู้บริโภคมีสิทธิเต็มที่ในการคืนสินค้าที่ไม่พอใจ โดยไม่มีเงื่อนไขหรือรับชดใช้ให้ทุกกรณีไม่ว่าจะเกิดความเสียหายจากเหตุใดยังไม่ปรากฏชัดมากในธุรกิจต่างๆ เว้นแต่มีธุรกิจบางประเภท เช่น ธุรกิจขายสินค้าผ่านทางทีวีโดยที่ผู้บริโภคไม่สามารถตรวจสอบคุณสมบัติของสินค้าได้ก่อนทำการตัดสินใจซื้อ ผู้ประกอบธุรกิจก็อาจให้ผู้บริโภคคืนสินค้าได้หากซื้อสินค้าไปแล้วไม่พอใจ แต่ก็ต้องมีเงื่อนไขหรือเวลา วันบางประการด้วย เช่น คืนได้ภายใน 7 วัน นับแต่ซื้อสินค้า

หากพิจารณาถึงบทบาทขององค์กรเอกชนด้านคุ้มครองผู้บริโภคของไทย การรวมตัวของภาคธุรกิจที่อยู่ในรูปของสมาคม หรือสภา มุ่งกระทำกิจกรรมเพื่อธุรกิจที่เป็นสมาชิก บทบาทของภาคธุรกิจเอกชนนั้นมีความเกี่ยวข้องกับภาครัฐอยู่น้อยในระดับนโยบายและการใช้บังคับกฎหมายโดยการเข้าไปร่วมกำหนดนโยบายในระดับต่างๆ ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 61 วรรค 2 ที่กำหนดให้องค์การอิสระ

⁵⁰ Ibid.

ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค แต่บทบาทขององค์กรเอกชนยังไม่เด่นชัดในการผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการแก้ไขกฎหมายให้มีความเหมาะสมกับสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป เพราะเหตุที่การรวมตัวขององค์กรเอกชนหรือผู้บริโภคมิได้เกิดขึ้นและมีพลังพอที่จะให้เห็นเป็นรูปธรรมเช่นการรวมตัวกันของภาคธุรกิจ

ดังนั้น ในการร่างกฎหมายหรือกำหนดนโยบาย หรือแนวทางการดำเนินงานต่างๆ จึงไม่มีผู้แทนของผู้บริโภคเข้าไปมีส่วนร่วมในการคุ้มครองผู้บริโภคไม่ว่าระดับใด เพราะอาจขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้งในด้านกลไกทางกฎหมายและงบประมาณ แม้ว่ากฎหมายพื้นฐานของไทยจะให้สิทธิเสรีภาพในการรวมตัวกันของกลุ่มชนที่มีวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมายก็ตาม ดังเห็นได้จากจำนวนของสมาคมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคในปัจจุบันมีเพียงไม่กี่สมาคม ที่มีการขึ้นทะเบียนไว้กับคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ดังนั้น การเรียกร้องความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคโดยการฟ้องคดีต่อศาล ส่วนใหญ่จึงกระทำโดยพนักงานอัยการหรือผู้เสียหายเป็นผู้ฟ้องคดีเสียเองจะมีก็ไม่กี่คดีที่สมาคมหรือองค์กรที่ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคจะเป็นผ่านนำคดีขึ้นสู่ศาล

2.3 ความรู้ทั่วไปของผลิตภัณฑ์น้ำดื่มหยอดเหรียญ

ปัจจุบันน้ำดื่มจากผลิตภัณฑ์น้ำดื่มหยอดเหรียญเป็นทางเลือกหนึ่งของผู้บริโภค เนื่องจากสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการความสะดวกสบาย เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ทั้งเมื่อเปรียบเทียบราคาระหว่างน้ำดื่มบรรจุขวดกับน้ำดื่มจากน้ำดื่มหยอดเหรียญแล้ว พบว่าราคาน้ำดื่มจากน้ำดื่มหยอดเหรียญมีราคาถูกกว่ามากประกอบกับน้ำดื่มจากน้ำดื่มหยอดเหรียญ ยังหาซื้อมาอุปโภคบริโภคได้ง่าย เนื่องจากมีวางจำหน่ายในพื้นที่ที่ง่ายต่อการซื้อหาไม่ว่าจะเป็นแหล่งชุมชน หมู่บ้าน สถานศึกษา หอพัก สำนักงาน หรือคอนโดมิเนียม เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามยังพบว่าคุณภาพน้ำที่ได้มาจากน้ำดื่มหยอดเหรียญนั้น พบว่ามีการปนเปื้อนของเชื้อจุลินทรีย์ ความเป็นกรด-ด่าง ค่าความกระด้าง อีกทั้งพบตะไคร่น้ำที่หัวจ่ายน้ำ เพราะขาดการดูแลรักษาและเครื่องไม่มีระบบตัดไฟฟ้า หากกระแสไฟฟ้ารั่วหรือลัดวงจรก็จะเกิดอันตรายกับผู้บริโภค⁵¹ ดังนั้นผลิตภัณฑ์น้ำดื่มหยอดเหรียญถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อผู้บริโภคอย่างกว้างขวาง ทั้งอาจมีจำนวนสารปนเปื้อนที่มีผลกระทบต่อสุขภาพเป็นอันตรายสำหรับผู้บริโภค ผู้เขียนจึงขอทำการศึกษาค้นคว้าผลิตภัณฑ์น้ำดื่มหยอดเหรียญดังต่อไปนี้

⁵¹ พิษณุกร มาพะเนา. เล่มเดิม. หน้า 2.

2.3.1 ความหมายของผลิตภัณฑ์ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ

“ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ” หมายความว่า ผลิตภัณฑ์สำหรับติดตั้งกับท่อจ่ายน้ำ เพื่อกรองน้ำให้สะอาด กำจัดสิ่งปนเปื้อนในระบบส่งน้ำ ถึงพักน้ำ หรือระบบท่อจ่ายน้ำ ซึ่งมีการนำน้ำมากักเก็บไว้และจำหน่ายให้กับผู้บริโภคโดยผ่านเครื่องอัตโนมัติ⁵²

“ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ” ถือได้ว่าเป็นสิ่งของที่ผู้ผลิตได้ผลิตหรือมีไว้เพื่อขาย ให้เช่าหรือให้เช่าซื้อ⁵³ เพื่อให้ผู้ประกอบการกิจการผลิตภัณฑ์ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญนำไปวางจำหน่ายน้ำดื่ม ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญจึงเป็น “สินค้า” ตามความหมายของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551⁵⁴ หาก “ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ” ออกแบบหรือติดตั้งบกพร่อง เช่น ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญและอุปกรณ์ทำมาจากวัสดุที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพแทนอุปกรณ์ที่ทำมาจากวัสดุสำหรับอุตสาหกรรมอาหาร (Food Grade) หรือการติดตั้งมิได้ต่อสายดิน เมื่อเกิดกระแสไฟฟ้ารั่วอาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคได้ หรือไม่มีค่าเตือนที่ระบุให้ระวังอันตรายหากไม่ตรวจสอบวัน เดือน ปีที่เปลี่ยนไส้กรองและตรวจสอบคุณภาพน้ำ เป็นต้น ย่อมถือได้ว่า “ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ” เป็นสินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดค่าเตือน หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร จึงถือได้ว่า “ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ” เป็น “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551⁵⁵

⁵² ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 31 (พ.ศ. 2553) เรื่อง ให้ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ เป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก.

⁵³ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 3 บัญญัติว่า “สินค้า” หมายความว่า สิ่งของที่ผลิตหรือมีไว้เพื่อขาย.

⁵⁴ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 4 บัญญัติว่า “สินค้า” หมายความว่า สิ่งหรือทรัพย์สินทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมทั้งผลิตผลเกษตรกรรม และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง.

⁵⁵ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 4 บัญญัติว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายความว่า สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนด วิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือ กำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้ารวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้.

“น้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ” แม้จะเป็นของเหลวแต่เมื่อบรรจุในภาชนะแล้วสามารถกำหนดรูปร่างได้จึงเป็นสิ่งห้ามทรัพย์ที่ผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์ตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญผลิตเพื่อขาย “น้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ” จึงเป็น “สินค้า” ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551⁵⁶ หากน้ำดื่มที่ได้มาจากกระบวนการผลิตน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญที่ติดตั้งในที่ที่ไม่ถูกสุขลักษณะ เช่น อยู่ใกล้ขยะหรือสิ่งปฏิกูลไม่ดูแลทำความสะอาดตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญอยู่เสมอ เป็นเหตุให้น้ำดื่มมีสิ่งปนเปื้อนไม่ว่าจะเป็นเชื้อจุลินทรีย์ ไวรัส แบคทีเรีย พยาธิ หรือฝุ่นละออง ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายหรือความเจ็บป่วยแก่ผู้บริโภค น้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ ดังนั้น “น้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ” จึงเป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในผลิตภัณฑ์ วิธีใช้ หรือวิธีเก็บรักษา จึงเป็น “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ตามความหมายของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551⁵⁷

2.3.2 ความหมายของผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์ตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ

ผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์ตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ เป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภคในกรณีเกิดความเสียหายเกิดขึ้นจากผลิตภัณฑ์ตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ ดังนั้นจึงต้องเข้าใจความหมายของผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์ตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ ซึ่งมีความหมายดังต่อไปนี้

2.3.2.1 ผู้ขายหรือผู้ผลิตเพื่อขาย⁵⁸ ผลิตภัณฑ์ตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ และให้หมายความรวมถึง ผู้ให้เช่าผลิตภัณฑ์ตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ ให้เช่าซื้อ⁵⁹ หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์

⁵⁶ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 4 บัญญัติว่า “สินค้า” หมายความว่า สิ่งห้ามทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมทั้งผลิตภัณฑ์ผลิตรวมและให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง.

⁵⁷ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 4 บัญญัติว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายความว่า สินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนด วิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือ กำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้ารวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้.

⁵⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 3 บัญญัติว่า “ผู้ประกอบการธุรกิจ” หมายความว่า ผู้ขาย ผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายหรือผู้ซื้อเพื่อขายต่อซึ่งสินค้า หรือผู้ให้บริการ และหมายความรวมถึงผู้ประกอบการโฆษณาด้วย.

⁵⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 3 บัญญัติว่า “ขาย” หมายความว่า รวมถึง ให้เช่า ให้เช่าซื้อ หรือจัดหาให้ไม่ว่าด้วยประการใดๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นตลอดจนการเสนอหรือการชักชวนเพื่อการดังกล่าวด้วย.

ทางการค้า⁶⁰ เช่น ผู้ผลิตเพื่อขายผลิตภัณฑ์ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญจัดหาตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญให้แก่เจ้าของพื้นที่เพื่อวางจำหน่ายน้ำดื่ม โดยแบ่งส่วนกำไรระหว่างผู้ผลิตเพื่อขายผลิตภัณฑ์ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญกับเจ้าของพื้นที่ เป็นต้น

2.3.2.1 ผู้ขายหรือจำหน่ายน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ⁶¹ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ หรือเป็นผู้เช่าหรือผู้เช่าซื้อตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ

2.3.3 ประเภทระบบการกรองของผลิตภัณฑ์ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ

การผลิตน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ โดยส่วนใหญ่มักจะเห็นการผลิตน้ำด้วยกระบวนการที่เรียกว่า ระบบรีเวอร์สออสโมซิส (Reverse Osmosis) และอาจมีการนำหลักการฆ่าเชื้อโรคด้วยแสงยูวีและโอโซนมาเพิ่มในกระบวนการผลิตน้ำโดยมีหลักการทั่วไป ดังนี้

2.3.3.1 ระบบรีเวอร์ส ออสโมซิส (Reverse Osmosis)⁶² หรือที่เรียกกันสั้นๆ ว่า R.O. นั้น ได้ถูกคิดค้นขึ้นด้วยเงินสนับสนุนจากรัฐบาลสหรัฐเป็นจำนวนมาก ในช่วงปลายคริสต์ศักราช 1950 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิจัยหาวิธีการกรองเกลือออกจากน้ำทะเล โดยในปัจจุบันระบบรีเวอร์ส ออสโมซิส (Reverse Osmosis) ได้เป็นที่นิยม และรู้จักของคนทั่วโลกในแง่ของวิธีการกรองน้ำที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด และสะดวกมากที่สุด และยังเป็นที่ต้องการของโรงงานผลิตน้ำดื่มต่างๆ ทั่วโลก หรืออุตสาหกรรมต่างๆ ที่ต้องการน้ำสะอาดในการผลิต ซึ่งทุกวันนี้ระบบนี้ได้ถูกพัฒนาตู้ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ และเครื่องกรองน้ำสำหรับในครัวเรือนทั่วไป⁶³

โดยทั่วไปเป็นการใช้กระบวนการแยกไอออนสารประกอบและสารละลายต่างๆ ออกจากน้ำโดยใช้เยื่อสังเคราะห์โพลีเมอร์ เป็นตัวกลางซึ่งมีขนาดน้อยกว่า 0.0001 ไมครอน (Micron) โดยกระบวนการออสโมซิส (Osmosis) เป็นกระบวนการทางธรรมชาติที่โมเลกุลของน้ำจะเคลื่อนจากสารละลายที่เจือจางผ่านเยื่อสังเคราะห์โพลีเมอร์ไปยังสารละลายที่มีความเข้มข้นสูง แต่ระบบรีเวอร์ส ออสโมซิส (Reverse Osmosis) จะเห็นไปในทางกลับกัน กล่าวคือ โมเลกุลของน้ำจะต้องเคลื่อนที่จากสารละลายที่มีความเข้มข้นสูงผ่านเยื่อสังเคราะห์โพลีเมอร์ที่เจือจางโดยอาศัยแรงดันสูง

⁶⁰ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 4 บัญญัติว่า “ขาย” หมายความว่า จำหน่าย จำ แยก หรือ แลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้าและให้หมายความรวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว.

⁶¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 3 บัญญัติว่า “ผู้ประกอบการธุรกิจ” หมายความว่า ผู้ขาย ผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายหรือผู้ซื้อเพื่อขายต่อซึ่งสินค้า หรือผู้ให้บริการ และหมายความรวมถึงผู้ประกอบการโฆษณาด้วย.

⁶² ประสิทธิ์ เหลืองรุ่งเกียรติ และคณะ. (2552). คู่มือตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ สะอาด ปลอดภัย. หน้า 6.

⁶³ บริษัทแองเจิ้ล วอเตอร์ ซีสเทม จำกัด. (2551). ประวัติความเป็นมาของระบบรีเวิร์ส ออสโมซิส (Reverse Osmosis). สืบค้นเมื่อ 28 พฤษภาคม 2555, จาก <http://www.angelwater.info/waterknowledge.htm>

จากปั๊มเพื่ออัดโมเลกุลของน้ำให้ย้อนกลับทิศทางของกระบวนการทางธรรมชาติ ทำให้สามารถกรองสารละลายต่างๆ ออกจากน้ำได้

ในกระบวนการผลิตน้ำจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญมักจะทำให้น้ำประปาเป็นน้ำคิบ ในการกรองซึ่งน้ำประปามีคลอรีนหลงเหลืออยู่ในน้ำซึ่งอาจกัดเยื่อสังเคราะห์โพลีเมอร์ทำให้ฉีกขาดและไม่สามารถขจัดสิ่งสกปรกได้อีก ดังนั้นจะต้องมีการกรองคาร์บอน ซึ่งสารกรองคาร์บอนนี้มีคุณสมบัติในการกำจัดกลิ่น สี ที่ไม่พึงประสงค์ที่มีอยู่ในน้ำ และช่วยในการกำจัดคลอรีนที่ตกค้างในน้ำประปาก่อนผ่านระบบรีเวอร์ส ออสโมซิส (Reverse Osmosis) และถ้าต้องการให้เยื่อสังเคราะห์โพลีเมอร์มีอายุการใช้งานได้นาน ควรรักษาพีเอช (ค่าความเป็นกรม-ด่าง) ให้อยู่ในระดับ 3-7 และอย่าใช้กับน้ำที่มีอุณหภูมิสูง

2.3.3.2 การใช้แสงยูวี (Ultraviolet Radiation: UV)⁶⁴ เป็นพลังงานที่มีความยาวคลื่น 13.6-396 นาโนเมตร มีลักษณะเป็นแสงสีม่วงโดยแสงจะผ่านไปใต้น้ำที่มีแบคทีเรีย ซึ่งโปรตีนและกรดนิวคลีอิกในแบคทีเรียจะดูดซับรังสีเข้าไปทำลาย DNA โดยจะใช้ปริมาณรังสีและเวลาที่ฉายรังสีเพื่อทำลายเชื้อโรคแตกต่างกัน ทั้งนี้ ยูวีเป็นรังสีที่มีพลังงานต่ำ ทำให้มีอำนาจทะลุทะลวงน้อย ไม่สามารถผ่านแก้ว พลาสติก สารละลายที่มีความขุ่นมากๆ หรือแผ่นฟิล์มของน้ำมัน (Grease) ที่ลอยบนผิวหน้าของน้ำหรือวัตถุที่เป็นของแข็งได้ แต่สามารถผ่านอากาศได้ดี สำหรับหลอดยูวีที่ใช้ในการฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ที่ไม่พึงประสงค์ในน้ำจะมีความยาวคลื่นของแสงยูวีในช่วง 200-290 นาโนเมตร หรือประมาณ 2,537 อังสตรอม (Angstrom) น้ำที่จะให้แสงยูวีผ่านเข้าไปฆ่าเชื้อต้องลึกน้อยกว่า 7.5 เซนติเมตร แก้วที่ใช้ทำลายต้องเป็นแก้วพิเศษที่ยอมให้แสงยูวีส่องผ่านได้ตลอด เช่น ควอท (Quartz) หรือแก้วที่มีเนื้อซิลิกาสูงมาก และควรมีระบบสัญญาณเตือนให้รู้ถึงความผิดปกติของเครื่องฆ่าเชื้อ โดยวัสดุที่ใช้สร้างเครื่องยูวีต้องไม่ทำให้น้ำเป็นพิษทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นต้น

ในกระบวนการผลิตน้ำของตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญมักจะทำให้น้ำประปาเป็นน้ำคิบ ในการกรองซึ่งน้ำประปามีคลอรีนหลงเหลืออยู่ในน้ำซึ่งอาจกัดเยื่อสังเคราะห์โพลีเมอร์ทำให้ฉีกขาดและไม่สามารถขจัดสิ่งสกปรกได้อีก ดังนั้นจะต้องมีการกรองคาร์บอน ซึ่งสารกรองคาร์บอนนี้มีคุณสมบัติในการกำจัดกลิ่น สี ที่ไม่พึงประสงค์ที่มีอยู่ในน้ำ และช่วยในการกำจัดคลอรีนที่ตกค้างในน้ำประปาก่อนผ่านระบบรีเวอร์ส ออสโมซิส (Reverse Osmosis) และถ้าต้องการให้เยื่อสังเคราะห์โพลีเมอร์มีอายุการใช้งานได้นาน ควรรักษาพีเอช (ค่าความเป็นกรม-ด่าง) ให้อยู่ในระดับ 3-7 และอย่าใช้กับน้ำที่มีอุณหภูมิสูง

ในกระบวนการผลิตน้ำหลังจากที่มีการผ่านระบบรีเวอร์ส ออสโมซิส (Reverse Osmosis) น้ำที่ผ่านกระบวนการกรองจะถูกส่งไปยังถังพักน้ำ และผ่านตัวกรองคาร์บอนครั้งสุดท้ายก่อนที่จะมีการจ่ายน้ำส่งไปยังหัวจ่ายซึ่งหลอดยูวีที่ใช้จะต้องมีการเปลี่ยนตามอายุการใช้งาน หรือตามที่บริษัทผู้ผลิตเป็นผู้กำหนด ซึ่งข้อดีในการใช้แสงยูวี คือ ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ข้อเสีย คือ ถ้าหลอดยูวีมีคราบฝุ่นจับที่หลอดอาจทำให้ประสิทธิภาพในการฆ่าเชื้อโรคลดลงได้ ทั้งนี้ประสิทธิภาพในการฆ่าเชื้อโรคนั้น จะขึ้นอยู่กับความขุ่นของน้ำ ระยะเวลาที่สัมผัสน้ำ และอัตราการไหลของน้ำด้วย

⁶⁴ ประสิทธิ์ เหลืองรุ่งเกียรติ และคณะ. เล่มเดิม. หน้า 7.

2.3.3.3 การใช้ก๊าซโอโซน (Ozone)⁶⁵ ก๊าซโอโซน คือ ก๊าซออกซิเจนที่ถูกปรับปรุงโครงสร้างให้มีพลังงานมากขึ้น โดยก๊าซโอโซนมีแนวโน้มจะสลายตัวเองกลายเป็นก๊าซออกซิเจนได้ง่ายจึงไม่สามารถผลิตและเก็บก๊าซไว้ได้ จำเป็นต้องทำการผลิตก๊าซโอโซน ณ แหล่งที่จะใช้งานนั้นเลย ก๊าซโอโซนเป็นก๊าซธรรมชาติรูปแบบหนึ่งของก๊าซออกซิเจนที่ไม่เสถียร แต่มีพลังงานในการทำปฏิกิริยาออกซิเดชันสูงโดยเมื่อทำปฏิกิริยาแล้วจะไม่เหลือสารพิษตกค้างใดๆ นอกจากก๊าซออกซิเจน จึงมีการนำก๊าซโอโซน ไปใช้งานอย่างแพร่หลายเนื่องจากเป็นตัวออกซิไดส์ที่ดี มีประสิทธิภาพสูงในการทำลายสีที่เกิดจากสารอินทรีย์ในน้ำ สามารถสลายตัวได้ไวในน้ำที่มีความเป็นด่างลงภาชนะบรรจุหรืออุปกรณ์สัมผัสก๊าซ โอโซนจึงต้องเป็นวัตถุที่ทนต่อการกัดกร่อน เช่น สแตนเลส แก้ว เซรามิกส์ อะลูมิเนียม หรือเทฟลอน

แม้ก๊าซโอโซนจะสามารถฆ่าเชื้อโรคที่ดีแล้ว ยังมีประสิทธิภาพในการทำลาย กลิ่น สี และรสของน้ำ การใช้ก๊าซโอโซนที่ใช้ในการฆ่าเชื้อโรคในน้ำที่มีประสิทธิภาพสูงสุด คือ ผสมก๊าซโอโซนกับน้ำภายใต้ภาวะความดันไม่น้อยกว่า 1.5 กิโลกรัมต่อตารางเซนติเมตร เพื่อให้ก๊าซโอโซนละลายน้ำได้ดีและเวลาที่ให้โอโซนสัมผัสน้ำไม่น้อยกว่า 2 นาที

2.3.4 กระบวนการผลิตน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ

กระบวนการผลิตน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญเริ่มต้นจากการส่งน้ำประปาเพื่อปรับสภาพน้ำเบื้องต้นโดยใช้ไส้กรอง ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอนคือ⁶⁶

2.3.4.1 ไส้กรองโพลีโพรพิลีน พิวเตอร์ (Poly-propylene Filter หรือ PPF 5 Micron) เป็นเส้นใยสีขาวทำจากโพลีโพรพิลีนอัดแน่นจนเป็นเนื้อเดียวกัน มีคุณสมบัติในการกรองแบบหยาบ กรองสารแขวนลอย ตะกอนฝุ่น โลหะหนัก ไม่ให้หลุดรอดมากับน้ำได้

2.3.4.2 ไส้กรองเรซิน (Resin) บรรจุในกระบอกพลาสติกจะทำหน้าที่หลักในการกำจัดความกระด้างของน้ำโดยใช้หลักแลกเปลี่ยนประจุโดยผ่านเรซิน (Resin) ซึ่งเป็นตัวกลางในการดูดซับสารละลายจำพวกหินปูนแล้วปล่อยประจุที่เป็นโซเดียมลงสู่ น้ำทำให้น้ำที่ผ่านไส้กรองนี้มีความนุ่มนวล ชวนดื่มมากขึ้น

2.3.4.3 ไส้กรองคาร์บอน (Carbon) เป็นขั้นตอนการกรองเพื่อกำจัดคลอรีน สารอินทรีย์และสารอนินทรีย์บางชนิด โดยน้ำจะผ่านไส้กรองคาร์บอนแบบอัดแท่งโดยเป็นการกรองแบบดูดติดและดูดซึม ขั้นตอนการกรองอาศัยคุณสมบัติของถ่านที่มีความพรุน ซึ่งสามารถดูดติดและดูดซึมสารอินทรีย์ และสารอนินทรีย์ไว้กับตัวได้ดี สารอินทรีย์และสารอนินทรีย์เหล่านี้เป็นสารที่

⁶⁵ แหล่งเดิม.

⁶⁶ บริษัท กิตติพร ไฟเบอร์กลาส จำกัด. (2552). ตู้น้ำระบบไส้กรอง 7-10 ขั้นตอน. สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2555, จาก www.kittipornwater.com/article-th-83334-ตู้น้ำระบบไส้กรอง+7+10+ขั้นตอน.html

ก่อให้เกิด กลิ่น สี รส ที่ไม่พึงประสงค์ รวมทั้งสารบางชนิดที่ก่อให้เกิดพิษในน้ำด้วย เช่น คลอรีน ยาฆ่าแมลง เป็นต้น

2.3.4.4 ใ้กรอง โพลีโพรพิลีน พิวเตอร์ (Poly-propylene Filter หรือ PPF 1.0 ไมครอน (Micron) ใช้ในการกรองสิ่งสกปรก เช่น โคลนเลน ตะกอน และสิ่งที่ทำให้น้ำไม่บริสุทธิ์อื่นๆ ในน้ำก่อนที่จะเข้าใ้กรอง รีเวอร์ส ออสโมซิส (Reverse Osmosis) เพื่อช่วยยืดอายุการใช้งานของ ใ้กรอง รีเวอร์ส ออสโมซิส (Reverse osmosis) ให้นานยิ่งขึ้น

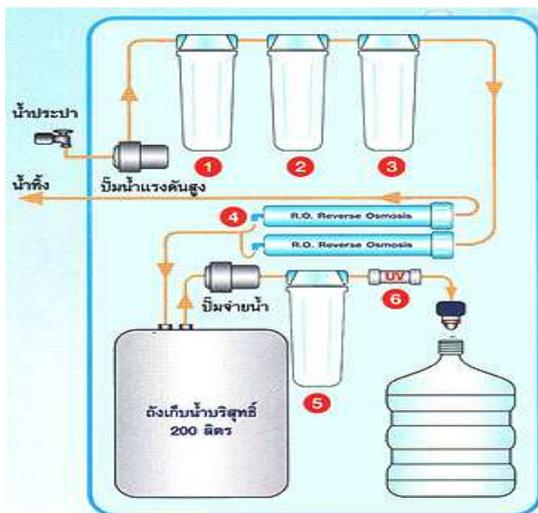
2.3.4.5 ใ้กรองโพลีเมอร์ (Polymer) 0.3 ไมครอน (Micron) (กรองหยาบ) มีคุณสมบัติ ในการกรองแบคทีเรียและสารพิษต่างๆ

2.3.4.6 รีเวอร์ส ออสโมซิสเมมเบรน (Reverse Osmosis Membranes) มีคุณสมบัติ ในการกรองแยกสิ่งปนเปื้อนต่างๆ ที่มีอยู่ในน้ำ เช่น เชื้อโรค สารหนู สารตะกั่ว ยาฆ่าแมลง โปรท แบคทีเรีย และไวรัส

เมื่อน้ำประปาผ่านการปรับสภาพน้ำเบื้องต้นด้วยใ้กรองต่างๆ แล้ว จะได้น้ำที่บริสุทธิ์ สามารถนำมาบริโภคได้ จากนั้นจึงนำไปพักไว้ที่ถังเก็บน้ำซึ่งต้องได้มาตรฐานตาม มอก.1379-2551 กระบวนการต่อมาก่อนที่จะมีการนำน้ำดื่มไปบริโภคจะต้องผ่าน ใ้กรองคาร์บอน บล็อก (Carcon Block) เพื่อปรับสภาพน้ำจากถังเก็บก่อนดื่ม หรือมีการใช้หลอดยูวี (Ultraviolet Water Sterilizer) ร่วมด้วยเพื่อฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ เช่น แบคทีเรีย ไวรัส และราได้ ทำให้น้ำดื่มสะอาด ปราศจากเชื้อโรค สามารถดื่มได้ทันที

ภาพที่ 2.1 ลักษณะภายในของตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ

ภาพที่ 2.2 กระบวนการผลิตน้ำจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ⁶⁷

2.3.5 การเลือกบริเวณที่ติดตั้งและการดูแลตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ⁶⁸

2.3.5.1 ตรวจสอบแหล่งน้ำดิบ โดยการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำดิบ เพื่อคัดเลือกแหล่งน้ำ และเลือกตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่มีคุณภาพมาตรฐานและมีการออกแบบระบบการผลิตให้เหมาะสมกับคุณภาพน้ำดิบ

2.3.5.2 หลีกเลี่ยงการติดตั้งตู้น้ำดื่มในที่ที่แสงแดดส่องถึง เพราะอาจทำให้เกิดตะไคร่น้ำที่หัวจ่าย และถังเก็บน้ำที่กรองแล้วได้

ภาพที่ 2.3 ตัวอย่างหัวจ่ายที่ไม่ได้มาตรฐาน

⁶⁷ บริษัท สหภัณฑ์เซอวิส จำกัด. (2552). ลักษณะตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ. สืบค้นเมื่อ 28 พฤษภาคม 2555, จาก <http://www.sahaphan.net/Default.aspx?pageid=7>.

⁶⁸ ประสิทธิ์ เหลืองรุ่งเกียรติ และคณะ. เล่มเดิม. หน้า 12.

2.3.5.3 หลักเกี่ยวกับการติดตั้งตู้น้ำดื่มริมถนนที่มีฝุ่นละอองมาก รวมทั้งหลักเกี่ยวกับการติดตั้งตู้น้ำดื่มบริเวณที่มีการทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูล

ภาพที่ 2.4 ตัวอย่างตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่ติดตั้งริมถนนใกล้ขยะและสิ่งปฏิกูล

2.3.5.4 หมั่นตรวจสอบ ดูแล ตั้งแต่คุณภาพน้ำดิบที่เข้าระบบเครื่องกรอง ถึงเก็บน้ำ หัวจ่ายน้ำอย่างสม่ำเสมอ โดยไม่ควรใช้มือสัมผัสหัวจ่ายน้ำโดยตรง ซึ่งอาจมีผลให้เกิดการปนเปื้อนของเชื้อจุลินทรีย์ได้

2.3.5.5 สังเกตด้วยตาเปล่า หากพบว่ามีตะไคร่น้ำ เมื่อน้ำ มีตะกอนควรล้างทำความสะอาดถังเก็บน้ำ รวมทั้งทำความสะอาดตะไคร่น้ำบริเวณท่อระบายน้ำทิ้ง ในห้องจ่ายน้ำ

2.3.5.6 จัดทำตารางบันทึกข้อมูลตรวจสอบอุปกรณ์ คุณภาพน้ำดื่ม และทำความสะอาดครั้งล่าสุด รวมทั้งสภาพทั่วไปของตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ เพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้ใช้บริการทราบ

2.3.5.7 ติดใบอนุญาตจากราชการส่วนท้องถิ่น โดยให้เห็นอย่างชัดเจน ณ สถานที่บริการหรือตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ⁶⁹ หากอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จะมีการติดสติ๊กเกอร์ที่ตู้น้ำดื่ม

⁶⁹ กองสุขภาพสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร. (2552). การควบคุมกำกับดูแลการประกอบกิจการให้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ. สืบค้นเมื่อ 4 มิถุนายน 2555, จาก <http://203.155.220.217/ehd/2009/bangkok/index.html>

หยอดเหรียญว่าได้ผ่านการรับรองของกรุงเทพมหานครแล้วว่าเป็นตู้ น้ำที่สะอาด คุณภาพน้ำเป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัย⁷⁰

2.3.6 การบำรุงรักษาตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ⁷¹

2.3.6.1 หมั่นทำความสะอาดให้ไส้กรองโพลีโพรพิลีน พิวเตอร์ (Poly-propylene filter หรือ PPF 5 Microm) โดยการถอนไส้กรองออกจากระบบและนำมาล้างน้ำอุณหภูมิปกติ ควรทำทุกๆ 2 สัปดาห์

2.3.6.2 เปลี่ยนไส้กรองคาร์บอน (Carbon) เพราะเมื่อคาร์บอนดูดจับคลอรีนเข้าไปจำนวนหนึ่งแล้ว จะไม่สามารถดูดซับเพิ่มได้อีก หากไม่เปลี่ยนไส้กรองคาร์บอน คลอรีนจะทำปฏิกิริยากับน้ำ กลายเป็นกรดอ่อนๆ ทำความเสียหายให้เยื่อไส้กรองรีเวอร์ส ออสโมซิสเมมเบรน Reverse Osmosis Membranes ได้

2.3.6.3 ตรวจสอบปริมาณน้ำที่ผลิตได้ หากน้อยลง อาจเกิดจากไส้กรองรีเวอร์ส ออสโมซิสเมมเบรน Reverse Osmosis Membranes อุดตันหรือแรงดันปรับลดลง การแก้ไข คือเปลี่ยนไส้กรองรีเวอร์ส ออสโมซิสเมมเบรน Reverse Osmosis Membranes ใหม่ และปรับแรงดันวาล์วน้ำให้อยู่ในระดับปกติ

2.3.6.4 ตรวจสอบระบบไฟฟ้า

2.3.6.5 อายุของไส้กรองขึ้นอยู่กับปริมาณและคุณภาพน้ำดิบที่ไหลผ่าน การล้างไส้กรองสามารถยืดอายุการใช้งานได้ชั่วคราว เมื่อหมดอายุการใช้งาน หรือไส้กรองตัน ต้องเปลี่ยนใหม่ทันที เพื่อการรักษาคุณภาพน้ำที่ผลิต

2.3.7 การเลือกใช้บริการตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ⁷²

2.3.7.1 สภาพภายนอกตู้ น้ำดื่ม ควรเลือกตู้ที่สะอาด บริเวณที่วางภาชนะบรรจุที่วางรองรับน้ำ รวมทั้งหัวจ่ายน้ำจะต้องสะอาดไม่มีคราบสนิมหรือตะไคร่น้ำ

⁷⁰ มณีรัตน์ อธิราชบุรีไพศาล. (2554). เตือนระวัง: ตู้ น้ำหยอดเหรียญ ตรวจสอบก่อนใช้ห่างไกลแบคทีเรีย. สืบค้นเมื่อ 4 มิถุนายน 2555, จาก

http://203.155.220.217/healthsite/web_health/readmoreHealth.php?IDhealth=18.

⁷¹ ัญฐพล ประดิษฐ์ผลเลิศ. (2552). แปลงทำเลให้ทำเงินด้วยตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ. หน้า 149-150.

⁷² ประสิทธิ์ เหลืองรุ่งเกียรติ และคณะ. เล่มเดิม. หน้า 17.

ภาพที่ 2.5 ตัวอย่างบริเวณที่วางภาชนะบรรจุองรับน้ำที่ขาดการดูแลและหัวจ่ายมีคราบสนิม

2.3.7.2 การควบคุมคุณภาพน้ำ ในตู้น้ำดื่มควรมีการตรวจสอบควบคุมคุณภาพน้ำ โดยมีการทำความสะอาด ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องและไส้กรอง และติดสติ๊กเกอร์แสดงข้อความบอกวันเวลาที่เข้ามาตรวจสอบ โดยให้สังเกตข้อความดังกล่าว เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค

ภาพที่ 2.6 ตัวอย่างตารางบันทึกข้อมูลการตรวจสอบไส้กรองและคุณภาพน้ำ

2.3.7.3 ต้องมีคำแนะนำในการใช้ตู้และคำเตือนระบุ “ระวังอันตราย หากไม่ตรวจสอบ วัน เดือน ปีที่เปลี่ยนไส้กรองและตรวจสอบคุณภาพน้ำ” โดยคำเตือนนี้ต้องใช้อักษรหนา สีแดง ขนาดไม่ต่ำกว่า 1 เซนติเมตร บนพื้นสีขาว⁷³

ภาพที่ 2.7 ตัวอย่างคำแนะนำในการใช้ตู้และคำเตือน

2.3.7.4 การสังเกต กลิ่น สี รส โดยตรวจดูสภาพน้ำที่ได้จากตู้ น้ำดื่มด้วยตนเอง ให้สังเกต สี ความขุ่น-ใส กลิ่น และรสชาติของน้ำ มีความผิดปกติหรือไม่อย่างไร โดยเปรียบเทียบกับคุณภาพน้ำที่เคยใช้เป็นประจำหรือจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญตู้อื่นๆ บริเวณใกล้เคียง

2.3.7.5 ไม่สัมผัส หัวจ่ายน้ำด้วยมือหรือวัสดุอื่นใด เพื่อป้องกันการปนเปื้อนเชื้อโรคในน้ำ

2.3.7.6 ภาชนะบรรจุที่จะนำไปบรรจุน้ำดื่ม ควรเป็นภาชนะที่สะอาดและมีขนาดพอดีกับปริมาณน้ำที่ซื้อและควรล้างภาชนะบรรจุด้วยน้ำที่กดจากตู้ น้ำดื่มด้วยปริมาณเล็กน้อย แล้วเขย่าให้ทั่วภาชนะบรรจุแล้วเททิ้ง ทำเช่นนี้ 1-2 ครั้ง แล้วจึงเติมน้ำต่อเพื่อความสะอาดและปลอดภัย

2.3.7.7 มีใบอนุญาตจากราชการ ท้องถิ่นติดไว้ที่ตู้ น้ำดื่ม และหากอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ต้องมีสติ๊กเกอร์จากกรุงเทพมหานครที่รับรองว่าตู้ น้ำดื่มสะอาด คุณภาพน้ำได้มาตรฐาน

⁷³ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 31 (พ.ศ. 2553). เรื่องให้ตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ เป็นสินค้าควบคุมฉลาก. ข้อ 3 (3).

2.3.8 คุณลักษณะของน้ำ มี 3 ประเภท⁷⁴

2.3.8.1 คุณลักษณะทางด้านกายภาพ (Physical Characteristics)

1) สี (Color) สีในน้ำตามธรรมชาติเกิดจากการหมัก ทับถมกันของพืช ใบไม้ เศษวัสดุอินทรีย์ต่างๆ ซึ่งมีลิกนิน (Lignin) เป็นองค์ประกอบ เมื่อสลายตัวจะให้สารพวกแทนนิน (Tannin) กรดฮิวมิก (Humic acid) และฮิวเมต (Humate) สารเหล่านี้มีสีชาหรือสีน้ำตาล สีในน้ำอาจเกิดจากธาตุเหล็ก แมงกานีส หรือพวกแพลงตอน นอกจากนี้การเกิดสีในน้ำยังอาจเกิดจากการปนเปื้อนจากกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ อันได้แก่ น้ำทิ้งจากบ้านเรือน หรือจากโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

สีในน้ำ ถ้าเป็นสีที่เกิดโดยธรรมชาติจากการสลายของพืช ใบไม้ ใบหญ้า นั้น ถึงแม้จะไม่ มีอันตรายต่อผู้บริโภค แต่เนื่องจากเป็นสีเหลืองน้ำตาล (Yellow-brow) คล้ายน้ำปัสสาวะจึงอาจ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ต้องการใช้น้ำดังกล่าวบริโภค ถ้าสีมากกว่า 15 หน่วยพาดินัมโคบอลต์ (Platinum-Cobalt) มาตรฐานคุณภาพน้ำดื่มในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท กำหนดไว้ไม่เกิน 20 ฮาเซนยูนิต (Hazen)

2) กลิ่น (Odor) กลิ่นในน้ำมักเกิดจากการที่น้ำมีจุลินทรีย์บางชนิด เช่น สาหร่าย หรือเกิดจากการย่อยสลายอินทรีย์สารในน้ำในสภาวะขาดแก๊สออกซิเจนทำให้เกิดแก๊สไข่เน่า หรือ อาจเกิดจากการปนเปื้อนของน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมบางชนิด เช่น โรงงานผลิตยา โรงงานผลิตอาหาร หรืออาจเกิดจากการปนเปื้อนสารเคมีจากกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ เช่น การใช้ คลอรีนทำลายเชื้อโรคในน้ำ

กลิ่นในน้ำ ทำให้น้ำนั้นไม่น่าใช้ดื่ม ไม่น่าใช้สอย อีกทั้งยังทำให้เกิดกลิ่นหรือรอยจุดค้าง ต่อสัตว์น้ำที่มนุษย์จะนำมาใช้บริโภค และถ้าแหล่งน้ำที่จะใช้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ มีกลิ่นก็จะ ทำให้ไม่มีผู้ไปใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำนั้น มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมน้ำบริโภคกำหนดไว้ ว่ากลิ่นต้องไม่เป็นที่น่ารังเกียจ มาตรฐานคุณภาพน้ำดื่มในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิทกำหนดไว้ว่าต้อง ไม่มีกลิ่น

3) รสชาติ (Taste) รสชาติในน้ำเกิดจากการละลายน้ำของพวกเกลืออนินทรีย์ (Dissolved organic salt) เช่น เกลือทองแดง เกลือเหล็ก เกลือโพแทสเซียม เกลือโซเดียม หรือ เกลือสังกะสี เป็นต้น

4) ความขุ่น (Turbidity) ความขุ่นของน้ำนี้อาจมีสาเหตุมาจากการที่พวกสารแขวนลอยที่มีขนาดเล็กมากตั้งแต่ 0.2-100 มิลลิไมครอน ไปจนถึงขนาดใหญ่ประมาณ 100-1,000 มิลลิไมครอน สารแขวนลอยที่ทำให้น้ำมีความขุ่นอาจเกิดจากดินละเอียด อินทรีย์สาร อนินทรีย์สาร

⁷⁴ พัฒนา มุลพฤษ์ . (2546). *อนามัยสิ่งแวดล้อม*. หน้า 43-45.

แพลงตอน และจุลินทรีย์ สารพวกนี้อาจมีบางพวกกระจายแสง บางพวกดูดซึมแสง ความขุ่นที่ปรากฏให้เห็นมักมีค่าน้อยกว่า 5 NTU (Nephelometric turbidity units) มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมน้ำบริโภค และมาตรฐานคุณภาพน้ำดื่มในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิทกำหนดค่าความขุ่นไว้ไม่เกิน 5 ซิลิกาสเกลยูนิต (Silica Scale unit)

ส่วนใหญ่มนุษย์มักนิยมใช้น้ำที่ใสสะอาดเมื่อเห็นน้ำมีความขุ่นก็มักจะเข้าใจว่าน้ำนั้นคงได้รับการปนเปื้อนจากสิ่งสกปรก นอกจากนี้ความขุ่นของน้ำยังมีความสำคัญต่อความสามารถของเครื่องกรองเพราะถ้าน้ำมีความขุ่นมากอายุการใช้งานของเครื่องกรองก็ย่อมจะสั้นต้องทำการล้างเครื่องกรองถี่กว่าปกติ และอาจจะต้องใช้สารเคมีกำจัดความขุ่นของน้ำก่อนที่จะทำการกรองน้ำ ซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากขึ้นและการทำลายเชื้อโรคในน้ำนั้น ถ้าหากน้ำมีความขุ่นจะทำให้เกิดปัญหาต่อการใช้น้ำทำลายเชื้อโรคไม่สามารถสัมผัสกับเชื้อโรค เป็นผลให้ประสิทธิภาพในการทำลายเชื้อโรคในน้ำไม่ดีเท่าที่ควร ความขุ่นของน้ำจึงเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่จำเป็นต้องถูกจำกัดออก

5) ปริมาณของแข็งละลายน้ำทั้งหมด (Total Dissolved Solids: TDS) ซึ่งหมายถึงปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำทั้งหมดส่วนใหญ่เป็นพวกเกลืออนินทรีย์ ได้แก่ เกลืออออนบวก เช่น แคลเซียม แมกนีเซียม โซเดียม และโพแทสเซียม รวมทั้งอออนลบของคาร์บอเนต ไนเตรต ไฮโดรเจนคาร์บอเนต คลอไรด์ และซัลเฟต เป็นต้น และนอกจากนี้อาจจะมีสารอินทรีย์ละลายอยู่บ้างของแข็งละลายน้ำอาจจะเกิดจากธรรมชาติ จากกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ น้ำเสียจากชุมชน น้ำเสียจากเกษตรกรรม และน้ำเสียจากอุตสาหกรรม

2.3.8.2 คุณลักษณะทางด้านเคมี (Chemical Characteristics)⁷⁵

1) ค่าความเป็นกรด-ด่างของน้ำ หรือค่าพีเอช (PH) พีเอชไม่ได้มีผลกระทบต่อผู้บริโภคโดยตรงแต่เป็นพารามิเตอร์สำคัญในการดำเนินการตรวจวัดคุณภาพน้ำ น้ำตามธรรมชาติโดยทั่วไปมีพีเอช 6.0-8.5 ถ้าน้ำมีพีเอชต่ำมากจะมีฤทธิ์ในการกัดกร่อนอาจทำให้เกิดการกัดกร่อนท่ออุปกรณ์ หรือภาชนะต่างๆ ได้ นอกจากนี้ถ้าพีเอชของน้ำสูงหรือต่ำเกินไปจะมีผลต่อปฏิกิริยาเคมีต่างๆ เช่น พีเอชสูงจะทำให้ปฏิกิริยาการตกตะกอน น้ำโดยใช้สารส้มไม่ดี และปฏิกิริยาการทำลายเชื้อโรคของคลอรีนจะเกิดได้ดีที่พีเอชต่ำ เป็นต้น

2) ความกระด้างของน้ำ (Hardness) น้ำกระด้าง หมายถึงน้ำที่เมื่อทำปฏิกิริยากับสบู่แล้วทำให้สบู่เกิดฟองได้ยาก สาเหตุที่ทำให้ น้ำเกิดความกระด้าง เนื่องจากน้ำมี พวกเกลือไบคาร์บอเนต เกลือซัลเฟต เกลือคลอไรด์ และเกลือไนเตรต รวมตัวกับธาตุต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ ธาตุแคลเซียม และธาตุแมกนีเซียม

⁷⁵ แหล่งเดิม.

3) เหล็กและแมงกานีส (Iron and Manganese) ธาตุเหล็กโดยทั่วไปจะอยู่ในน้ำในรูปของสารไม่ละลายน้ำ (Insoluble Form) เหล็กและแมงกานีสที่อยู่ในน้ำตามธรรมชาติแล้วไม่เป็นอันตรายต่อการบริโภค ถ้าในน้ำมีปริมาณเหล็กมากกว่า 1-2 มิลลิกรัมต่อลิตร อาจจะทำให้ น้ำมีรสหวานปนขม ถึงแม้แมงกานีสในน้ำจะมีค่าต่ำกว่า 0.1 มิลลิกรัมต่อลิตร ก็อาจจะทำให้น้ำไม่น่าบริโภคได้ และถ้าอยู่ในรูปของสารไม่ละลายน้ำทำให้น้ำมีสีและขุ่นทำให้น้ำไม่น่าใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหากจะนำน้ำที่มีเหล็กมากกว่า 0.3 มิลลิกรัมต่อลิตร หรือแมงกานีสมากกว่า 0.1 มิลลิกรัมต่อลิตร มาใช้ในการซักล้างเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม จะทำให้เกิดรอยด่างบนเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และทำให้เครื่องสุขภัณฑ์หรือเครื่องใช้ต่างๆ มีคราบสีน้ำตาลแดงหรือน้ำตาลดำ

4) คลอไรด์ (Chloride) ถ้ามีปริมาณคลอไรด์ในน้ำมากกว่า 250 มิลลิกรัมต่อลิตร จะทำให้รสชาติของน้ำไม่น่าบริโภค และอาจกัดกร่อนโลหะในระบบท่อจ่ายน้ำทำให้โลหะในน้ำมีปริมาณเพิ่มขึ้นมาตรฐานคุณภาพน้ำประจักษ์ขณะปิดสนิทและมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม น้ำบริโภคกำหนดปริมาณคลอไรด์ไว้ไม่เกิน 250 มิลลิกรัมต่อลิตร

5) แคดเมียม (Cadmium) แคดเมียมเป็นโลหะที่มีสถานะออกซิเดชัน +2 มักจะเกิดโดยธรรมชาติร่วมกันกับสังกะสีและตะกั่ว ในแร่ซัลไฟด์ แคดเมียมถูกนำมาใช้ป้องกันการกัดกร่อน เคลือบด้วยไฟฟ้าในอุตสาหกรรมเหล็กกล้าและแคดเมียมซัลไฟด์ (Cadmium Sulfide) มักถูกนำมาใช้เป็นเม็ดสี อุตสาหกรรมพลาสติก สารประกอบแคดเมียมถูกนำมาใช้ในการผลิตแบตเตอรี่ ส่วนประกอบของเครื่องอิเล็กทรอนิกส์และอุปกรณ์ประจักษ์ แคดเมียมถูกปล่อยออกมาสู่สิ่งแวดล้อมในน้ำเสียและอาจเกิดจากการปนเปื้อนจากปุ๋ยที่ผลิตจากแร่ฟอสเฟต การปนเปื้อนในน้ำดื่มมักมีสาเหตุมาจากสังกะสีที่อยู่ในท่อสังกะสี (Galvanized) หากมนุษย์บริโภคน้ำที่มีแคดเมียมปนเปื้อนอยู่ 350-3,500 มิลลิกรัมอาจถึงแก่ความตายได้ และหากบริโภคน้ำที่มีแคดเมียมสะสมเรื้อรังไปเรื่อยๆ อาจจะทำให้ไตได้

6) ฟลูออไรด์ (Fluoride) โดยทั่วไปในน้ำตามธรรมชาติมักไม่มีฟลูออไรด์ละลายอยู่ แต่เนื่องจากฟลูออไรด์มีความสำคัญต่อสุขภาพฟัน เพราะถ้ามีฟลูออไรด์มากกว่า 3 มิลลิกรัมต่อลิตร จะทำให้เกิดฟันเป็นคราบ แต่ถ้าฟลูออไรด์น้อยเกินไปอาจทำให้เกิดโรคฟันเปราะหรือหักง่าย ขนาดที่เหมาะสมที่ควรให้มีในน้ำดื่มคือ 1 มิลลิกรัมต่อลิตร

7) ทองแดง (Copper) ทองแดงถือเป็นธาตุที่สำคัญมีความจำเป็นต่อสิ่งมีชีวิตทุกชนิด โดยเฉพาะมนุษย์ซึ่งต้องการบริโภคทองแดงจากอาหารเฉลี่ยวันละประมาณ 2 มิลลิกรัมต่อลิตร เป็นพิษต่อปลา

8) ไนเตรต (Nitrate) ไนเตรตมีอยู่ในน้ำธรรมชาติในปริมาณที่น้อยมากอาจเกิดจากพืช หรือสัตว์น้ำที่มีสารอินทรีย์ในโตรเจนเป็นองค์ประกอบอยู่และอาจเกิดจากการปนเปื้อน

ของสิ่งสกปรก การที่ในเตรตละลายอยู่ในน้ำนอกจากเป็นภาวะบ่งชี้ว่าน้ำอาจได้รับการปนเปื้อนจากสิ่งสกปรกและอาจทำให้เกิดโรคในเด็กทารกปริมาณในเตรตที่อาจทำให้เกิดโรคในเด็กทารกถ้ามีมากกว่า 10 มิลลิกรัมต่อลิตร

9) สารหนู (Arsenic) สารหนูอาจเกิดในน้ำตามธรรมชาติเนื่องจากการไหลของน้ำผ่านชั้นดินหรือหินที่มีสารหนู อาจเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ ได้แก่ การใช้ยาฆ่าศัตรูพืชหรือสัตว์ การใช้ปุ๋ย การใช้ผงซักฟองที่มีสารหนูเป็นองค์ประกอบ หรืออาจมีในอาหารทะเลบางชนิด นอกจากนี้ยังอาจเกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม สารหนูมีความเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิตมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำให้เกิดมะเร็งผิวหนัง ในน้ำดื่มไม่ควรให้มีสารหนูละลายอยู่มากกว่า 0.05 มิลลิกรัมต่อลิตร

2.3.8.3 คุณลักษณะทางด้านชีวภาพ (Biological Characteristics)⁷⁶

1) จุลินทรีย์ที่ไม่ทำให้เกิดโรค (Nonpathogenic Microorganism) จุลินทรีย์ที่ไม่ทำให้เกิดโรคซึ่งอยู่ในน้ำที่สำคัญ ได้แก่ แบคทีเรีย โปรโตซัว สาหร่ายหรือราบางชนิด นอกจากจะไม่ทำให้เกิดโรคแล้ว ยังมีส่วนช่วยในการย่อยสลายสิ่งสกปรกที่เป็นสารอินทรีย์ในน้ำ การจัดหา น้ำสะอาดเพื่อการบริโภค มักไม่ต้องการให้มีจุลินทรีย์อยู่เลยหรือให้มีจำนวนน้อยมาก

2) จุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรค (Pathogenic Microorganism) มีอยู่หลายชนิด มีทั้งชนิดที่ก่อให้เกิดอาการของโรคอย่างรุนแรงถึงตายได้ และชนิดที่ทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยเล็กน้อย ดังนั้น เพื่อความปลอดภัยแล้วจะต้องไม่มีจุลินทรีย์ประเภทนี้ในน้ำที่ใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคเลย จุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรคโดยมีน้ำเป็นสื่อ นำโรคที่สำคัญ มีดังนี้

(1) ไวรัส (Virus) เป็นจุลินทรีย์ที่มีขนาดเล็กมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า ไวรัสที่อาจพบการแพร่กระจายในน้ำแล้วทำให้เกิดโรคในมนุษย์ เช่น ไวรัสที่ทำให้เกิดโรคตับอักเสบชนิดเอ (Infectious Hepatitis type A) ไวรัสที่ทำให้เกิดอาการท้องร่วงอย่างรุนแรงในเด็ก (Gastroenteritis Viral) เป็นต้น

(2) แบคทีเรีย (Bacteria) เป็นจุลินทรีย์ที่มีขนาดโตกว่าไวรัส โรคที่เกิดจากแบคทีเรียที่มีน้ำเป็นสื่อที่สำคัญมีหลายโรค เช่น อหิวาตกโรค (Cholera) เกิดจาก *Vibrio Cholera* โรคบิด (Bacillary Dysentery) เกิดจากแบคทีเรียพวก *Shigella flexneri* sinv *Shigella dysenteriae* โรคไข้รากสาดหรือไข้ไทฟอยด์ (Typhoid Fever) เกิดจาก *Samonella paratyphoid* A B หรือ C เป็นต้น

⁷⁶ ปราโมท เชี่ยวชาญ. (2552). น้ำดื่มในสถานประกอบการ โรงงานอุตสาหกรรม ตอนที่ 4 คุณภาพน้ำทางชีวภาพ. สืบค้นเมื่อ 28 พฤษภาคม 2555, จาก

(3) โปรโตซัว (Protozoa) โปรโตซัวที่ทำให้เกิดโรคเช่นโรคบิดอะมีบา (Amoebic Dysentery) เกิดจากโปรโตซัวชนิด *Entamoeba histolytica* โรคจิอาร์เดีย (Giardiasis) เกิดจากโปรโตซัวชนิด *Giardia Lambia* เป็นต้น

(4) หนอนพยาธิ (Helminth) เป็นจุลินทรีย์ที่มีขนาดใหญ่กว่าจุลินทรีย์ชนิดอื่นๆ จัดเป็นพอกปรสิต (Parasite) เพราะต้องอาศัยอยู่บนหรือในร่างกายสิ่งมีชีวิตอื่น พยาธิที่ทำให้เกิดโรค เช่น โรคพยาธิไส้เดือนกลม (Ascariasis) ซึ่งเกิดจากพยาธิตัวกลมชนิด *Lambricoides* เป็นต้น

บทที่ 3

มาตรการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจผลิตภัณฑ์น้ำดื่มหยอดเหรียญ ของประเทศไทยและของต่างประเทศ

น้ำเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งน้ำดื่มที่สะอาดปราศจากสิ่งเจือปน เชื้อโรค หรือสารพิษที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายผู้บริโภค ปัจจุบันธุรกิจผลิตภัณฑ์น้ำดื่มหยอดเหรียญเป็นที่นิยมอย่างมาก เพราะใช้เงินลงทุนน้อยแต่ผลตอบแทนที่ได้รับคุ้มค่างับทั้งเป็นที่นิยมสำหรับผู้บริโภคเนื่องจากหาซื้อได้ง่าย สะดวก และมีราคาถูก โดยปัจจุบันมีมาตรการตามกฎหมายของประเทศไทยและของต่างประเทศที่เข้ามาควบคุมและตรวจสอบการประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์น้ำดื่มหยอดเหรียญ โดยบทนี้จะศึกษาถึงมาตรการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากน้ำดื่มหยอดเหรียญของประเทศไทย และมาตรการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากน้ำดื่มหยอดเหรียญของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น

3.1 มาตรการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจผลิตภัณฑ์น้ำดื่มหยอดเหรียญของประเทศไทย

ปัจจุบันมีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจผลิตภัณฑ์น้ำดื่มหยอดเหรียญหลายฉบับ ซึ่งได้กำหนดอำนาจหน้าที่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและตรวจสอบธุรกิจผลิตภัณฑ์น้ำดื่มหยอดเหรียญ ซึ่งจะกล่าวถึงในหัวข้อนี้

3.1.1 หน่วยงานที่มีอำนาจควบคุมกำกับดูแลธุรกิจน้ำดื่มหยอดเหรียญ

3.1.1.1 ราชการส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา มีอำนาจในการออกข้อกำหนดของท้องถิ่นในเรื่องเกี่ยวกับกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพที่ต้องควบคุมในท้องถิ่น โดยกำหนดประเภทกิจการที่ต้องมีการควบคุมภายในท้องถิ่นนั้นและกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขทั่วไปสำหรับผู้ประกอบกิจการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสภาพหรือสุขลักษณะของสถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจการและมาตรการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ⁷⁷

⁷⁷ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535, มาตรา 32 (1) และ (2).

แต่อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าการออกข้อกำหนดท้องถิ่นเพื่อควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ มีเพียงบางท้องถิ่นเท่านั้นที่ดำเนินการออกข้อกำหนดเพื่อควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ซึ่งส่งผลให้การควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มีผลให้บังคับเฉพาะบางท้องถิ่นเท่านั้น หากท้องถิ่นใดไม่มีการออกข้อกำหนดท้องถิ่นเพื่อควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ กิจการดังกล่าวในท้องถิ่นนั้นก็ไม่ได้รับการควบคุมตรวจสอบจากราชการส่วนท้องถิ่น

3.1.1.2 สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยามีหน้าที่ในการปกป้องและคุ้มครองสุขภาพประชาชนจากการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพโดยผลิตภัณฑ์สุขภาพเหล่านั้นต้องมีคุณภาพมาตรฐานและปลอดภัย มีการส่งเสริมพฤติกรรมบริโภคที่ถูกต้องด้วยข้อมูลวิชาการที่มีหลักฐานเชื่อถือได้ และมีความเหมาะสม เพื่อให้ประชาชนได้รับบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ปลอดภัยและสมประโยชน์ โดยดำเนินการตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ซึ่งได้ออกประกาศตามประกาศสาธารณสุขฉบับที่ 61 (พ.ศ. 2524) เรื่อง น้ำบริโภคในภาชนะบรรจุปิดสนิท⁷⁸ และประกาศสาธารณสุขฉบับที่ 135 (พ.ศ. 2534) เรื่อง น้ำบริโภคในภาชนะบรรจุปิดสนิท (ฉบับที่ 2)⁷⁹ เพื่อควบคุมน้ำดื่มบริโภคซึ่งน้ำดื่มจากผลิตภัณฑ์น้ำดื่มหยอดเหรียญเป็นน้ำดื่มบริโภคที่ต้องอยู่ภายใต้บังคับประกาศนั้นด้วย

ตามประกาศสาธารณสุข ฉบับที่ 61 (พ.ศ. 2524) เรื่อง น้ำบริโภคในภาชนะบรรจุปิดสนิท และประกาศสาธารณสุข ฉบับที่ 135 (พ.ศ. 2534) เรื่อง น้ำบริโภคในภาชนะบรรจุปิดสนิท (ฉบับที่ 2) ได้กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของน้ำบริโภคไว้ดังนี้

- 1) คุณสมบัติทางฟิสิกส์
  - (1) สี ต้องไม่เกิน 20 ฮาเซนยูนิต⁸⁰
  - (2) กลิ่น ต้องไม่มีกลิ่น แต่ไม่รวมถึงกลิ่นคลอรีน
  - (3) ความขุ่น ต้องไม่เกิน 5.0 ซลิทาสเกล⁸¹
  - (4) ค่าความเป็นกรด-ด่าง ต้องอยู่ระหว่าง 6.5 ถึง 8.5

⁷⁸ ประกาศสาธารณสุข ฉบับที่ 61 (พ.ศ. 2524) เรื่อง น้ำบริโภคในภาชนะบรรจุปิดสนิท.

⁷⁹ ประกาศสาธารณสุข ฉบับที่ 135 (พ.ศ. 2534) เรื่อง น้ำบริโภคในภาชนะบรรจุปิดสนิท (ฉบับที่ 2).

⁸⁰ ฮาเซนยูนิต เป็นหน่วยวัดสีของน้ำ.

⁸¹ ซลิทาสเกล เป็นหน่วยวัดความขุ่นของน้ำ.

2) คุณสมบัติทางเคมี

- (1) ปริมาณสารทั้งหมด (Total Solid) ไม่เกิน 500.0 มิลลิกรัม ต่อน้ำบริโภคน้ำ 1 ลิตร
- (2) ความกระด้างทั้งหมด โดยคำนวณเป็นแคลเซียมคาร์บอเนต ไม่เกิน 100.0 มิลลิกรัม ต่อน้ำบริโภคน้ำ 1 ลิตร
- (3) สารหนู ไม่เกิน 0.05 มิลลิกรัม ต่อน้ำบริโภคน้ำ 1 ลิตร
- (4) แบริยม ไม่เกิน 1.0 มิลลิกรัม ต่อน้ำบริโภคน้ำ 1 ลิตร
- (5) แคลเมียม ไม่เกิน 0.005 มิลลิกรัม ต่อน้ำบริโภคน้ำ 1 ลิตร
- (6) คลอไรด์ โดยคำนวณเป็นคลอไรด์ ไม่เกิน 250.0 มิลลิกรัม ต่อน้ำบริโภคน้ำ 1 ลิตร
- (7) โครเมียม ไม่เกิน 0.05 มิลลิกรัม ต่อน้ำบริโภคน้ำ 1 ลิตร
- (8) ทองแดง ไม่เกิน 1.0 มิลลิกรัม ต่อน้ำบริโภคน้ำ 1 ลิตร
- (9) เหล็ก ไม่เกิน 0.3 มิลลิกรัม ต่อน้ำบริโภคน้ำ 1 ลิตร
- (10) ตะกั่ว ไม่เกิน 0.05 มิลลิกรัม ต่อน้ำบริโภคน้ำ 1 ลิตร"
- (11) แมงกานีส ไม่เกิน 0.05 มิลลิกรัม ต่อน้ำบริโภคน้ำ 1 ลิตร
- (12) ปะรอท ไม่เกิน 0.002 มิลลิกรัม ต่อน้ำบริโภคน้ำ 1 ลิตร
- (13) ไนเตรท โดยคำนวณเป็นไนโตรเจน ไม่เกิน 4.0 มิลลิกรัม ต่อน้ำบริโภคน้ำ 1 ลิตร
- (14) ฟีนอล ไม่เกิน 0.001 มิลลิกรัม ต่อน้ำบริโภคน้ำ 1 ลิตร
- (15) ซีลีเนียม ไม่เกิน 0.01 มิลลิกรัม ต่อน้ำบริโภคน้ำ 1 ลิตร
- (16) เงิน ไม่เกิน 0.05 มิลลิกรัม ต่อน้ำบริโภคน้ำ 1 ลิตร
- (17) ซัลเฟต ไม่เกิน 250.0 มิลลิกรัม ต่อน้ำบริโภคน้ำ 1 ลิตร
- (18) สังกะสี ไม่เกิน 5.0 มิลลิกรัม ต่อน้ำบริโภคน้ำ 1 ลิตร
- (19) ฟลูออไรด์ โดยคำนวณเป็นฟลูออไรด์ ไม่เกิน 1.5 มิลลิกรัม ต่อน้ำบริโภคน้ำ 1 ลิตร
- (20) อะลูมิเนียม ไม่เกิน 0.2 มิลลิกรัม ต่อน้ำบริโภคน้ำ 1 ลิตร
- (21) เอบีเอส (Alkylbenzene Sulfonate) ไม่เกิน 0.2 มิลลิกรัม ต่อน้ำบริโภคน้ำ 1 ลิตร
- (22) ไซยาไนต์ ไม่เกิน 0.1 มิลลิกรัม ต่อน้ำบริโภคน้ำ 1 ลิตร

3) คุณสมบัติเกี่ยวกับจุลินทรีย์

- (1) ตรวจพบแบคทีเรียชนิดโคลิฟอร์ม น้อยกว่า 2.2 ต่อน้ำบริโภคน้ำ 100 มิลลิลิตร โดยวิธี เอ็ม พี เอ็น (Most Probable Number)
- (2) ตรวจไม่พบแบคทีเรียชนิด อีโคไล
- (3) ไม่มีจุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรค

3.1.1.3 สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติสิทธิของผู้บริโภคที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย 5 ประการ ดังนี้

- 1) สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการโฆษณาหรือการแสดงฉลากตามความเป็นจริง และปราศจากพิษภัยแก่ผู้บริโภค รวมตลอดถึงสิทธิที่จะได้รับทราบ ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการอย่างถูกต้องและเพียงพอที่จะไม่หลงผิด ในการซื้อสินค้าหรือรับบริการโดยไม่เป็นธรรม
- 2) สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ ได้แก่ สิทธิที่จะเลือกซื้อสินค้าหรือรับบริการด้วยความสมัครใจของผู้บริโภค และปราศจากการชักจูงใจอันไม่เป็นธรรม
- 3) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับสินค้าหรือบริการที่ปลอดภัย มีสภาพและคุณภาพได้มาตรฐานเหมาะสมแก่การใช้ ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สิน ในกรณีใช้ตามคำแนะนำหรือระมัดระวังตามสภาพของสินค้าหรือบริการนั้นแล้ว
- 4) สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับข้อสัญญาโดยไม่ถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบธุรกิจ
- 5) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองและชดเชยค่าเสียหาย เมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคตามข้อ 1 ข้อ 2 ข้อ 3 และข้อ 4 ดังกล่าว⁸²

คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติให้การดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภค ในรูปของคณะกรรมการ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 10 ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

⁸² สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. (2550). สคบ.กับการคุ้มครองผู้บริโภค. หน้า 7-8.

- 1) พิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ
  - 2) ดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคตาม มาตรา 36
  - 3) แจ้งหรือโฆษณาข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือเสื่อมเสียแก่สิทธิของผู้บริโภคในกรณีนี้อาจระบุชื่อสินค้าหรือบริการ หรือชื่อของผู้ประกอบธุรกิจด้วยก็ได้
  - 4) ให้คำปรึกษาและแนะนำแก่คณะกรรมการเฉพาะเรื่อง และพิจารณาวินิจฉัยการอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง
  - 5) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง และคณะอนุกรรมการ
  - 6) สอดส่องเร่งรัดพนักงานเจ้าหน้าที่ ส่วนราชการ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ให้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนเร่งรัดพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ดำเนินคดีในความผิดเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค
  - 7) ดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคที่คณะกรรมการเห็นสมควร หรือมีผู้ร้องขอตาม มาตรา 39
  - 8) รับรองสมาคมตาม มาตรา 40
  - 9) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภค และพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องใดๆ ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคตามที่คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมาย
  - 10) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ในการปฏิบัติหน้าที่นี้ คณะกรรมการอาจมอบหมายให้สำนักคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นผู้ปฏิบัติการหรือเตรียมข้อเสนอแนะยังคณะกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปได้⁸³
- การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลากสินค้าเป็นเรื่องที่รัฐออกกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค โดยบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 กำหนดให้เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจที่จะต้องให้ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคที่จะได้รับทราบข้อมูลข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้านั้นๆ โดยผู้บริโภคสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบในการพิจารณาเลือกซื้อหรือใช้สินค้าได้อย่างปลอดภัยเป็นธรรมและประหยัด ดังนั้น ข้อความที่ปรากฏในฉลาก

⁸³ แหล่งเดิม.

กฎหมายจึงกำหนดให้ใช้ข้อความที่ตรงต่อความจริง และไม่มีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้า และให้ใช้ข้อความตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

คำว่า “ฉลาก”⁸⁴ ตาม มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 กำหนดให้หมายความถึงรูป รอยประดิษฐ์ กระจายหรือสิ่งอื่นใดที่ทำให้ปรากฏข้อความเกี่ยวกับสินค้าซึ่งแสดงไว้ที่สินค้า หรือภาชนะบรรจุ หรือหีบห่อบรรจุสินค้า หรือสอดแทรกหรือรวมไว้กับสินค้า หรือภาชนะบรรจุ หรือหีบห่อบรรจุสินค้า และหมายความรวมถึงเอกสารหรือคู่มือสำหรับใช้ประกอบสินค้า ป้ายที่ติดตั้งหรือแสดงไว้ที่สินค้า หรือภาชนะบรรจุหรือหีบห่อบรรจุสินค้านั้น

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลาก โดยสินค้าที่ควบคุมฉลาก ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังนี้⁸⁵

- 1) เป็นสินค้าที่ผลิตเพื่อขายโดยโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน
- 2) เป็นสินค้าส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย
- 3) เป็นสินค้าที่ประชาชนทั่วไปใช้เป็นประจำ หรือเป็นสินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ ร่างกาย หรือจิตใจ เนื่องจากการใช้สินค้านั้น หรือโดยสภาพของสินค้าในกรณีที่ไม่เข้าลักษณะตาม 1) และ 2)

ส่วนมาตรการลงโทษผู้กระทำผิด พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติบทกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำผิดแยกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ โทษด้านบริหาร และโทษทางอาญา

- 1) โทษทางด้านบริหาร คณะกรรมการว่าด้วยฉลากมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจเลิกใช้ฉลาก หรือดำเนินการแก้ไขฉลากให้ถูกต้อง⁸⁶

2) โทษทางอาญา สำหรับบทกำหนดโทษกรณีความผิดเกี่ยวกับสินค้าที่ควบคุมฉลาก กฎหมายได้หลักเกณฑ์ไว้ดังต่อไปนี้

- (1) ผู้ใดขายสินค้าที่กฎหมายกำหนดให้เป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก โดยไม่มีฉลากหรือมีฉลากแต่ฉลากไม่ถูกต้อง หรือขายสินค้าที่มีฉลากที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากสั่งเลิกใช้แล้ว โดยรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าการไม่มีฉลากหรือการแสดงฉลากดังกล่าวนี้ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ผู้นั้นต้องรับโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁸⁷

⁸⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 3.

⁸⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 30.

⁸⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 33.

⁸⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 52.

(2) ผู้ประกอบธุรกิจที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ซึ่งสั่งให้แก้ไขฉลากหรือยกเลิกการใช้ฉลาก ผู้ประกอบการผู้นั้นต้องรับโทษไม่กินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ⁸⁸

คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ หรือคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมอบหมายให้คณะกรรมการเฉพาะเรื่องหรือคณะอนุกรรมการ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการเปรียบเทียบแทนคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการเปรียบเทียบหรือเงื่อนไขประการใดๆ ให้แก่ผู้ได้รับมอบหมายตามที่เห็นสมควรได้⁸⁹

3.1.1.4 สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) เป็นศูนย์กลางด้านการมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล ตอบสนองความต้องการของภาครัฐ ธุรกิจ สังคม และเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ดำเนินงานด้านการมาตรฐาน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ประกอบการ ผู้บริโภคและประเทศชาติโดยรวม สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 มติคณะรัฐมนตรี นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนแม่บทของกระทรวงอุตสาหกรรม วัตถุประสงค์ของหน่วยงานคือ คุ้มครองผู้บริโภค รักษาสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ พัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก และสร้างความเป็นธรรมในการซื้อขายจัดปัญหา และอุปสรรคทางการค้าที่เกิดจากมาตรการด้านมาตรฐาน

“มาตรฐาน” ตามความหมายของพจนานุกรม หมายถึงสิ่งที่ถือเป็นหลักสำหรับเทียบกำหนดสิ่งที่ทุกคนยอมรับและเข้าใจตรงกัน เมื่อนำมาใช้กับอุตสาหกรรมจะใช้คำว่า “มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม” หรือ มอก. หมายถึง สิ่งหรือเกณฑ์ทางเทคนิคที่กำหนดขึ้นสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เกณฑ์ทางเทคนิคนี้จะระบุลักษณะที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ ประสิทธิภาพของการนำไปใช้งาน คุณภาพของวัตถุดิบที่นำมาผลิตจะรวมถึงวิธีการทดสอบด้วย เมื่อใช้เครื่องตัดสินว่าคุณภาพผลิตภัณฑ์นั้นๆ เป็นไปตามมาตรฐานหรือไม่ ผลิตภัณฑ์ที่แสดงเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้นั้น ต้องได้รับการตรวจสอบจากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมแล้วมีคุณภาพเป็นไปตามที่กำหนด ซึ่งการตรวจสอบทั้งระบบการผลิตและระบบการควบคุมคุณภาพ โรงงานว่าผ่านเกณฑ์หรือไม่ ถ้าผ่านสำนักงานมาตรฐาน

⁸⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 53.

⁸⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 62.

ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะออกใบอนุญาตให้ผู้ผลิตแสดงเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตภัณฑ์ได้โดยต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกำหนดด้วยและจะมีการติดตามผลโดยการตรวจสอบระบบควบคุมคุณภาพโรงงานและสุ่มตัวอย่างผลิตภัณฑ์ทั้งจากโรงงาน สถานที่นำเข้า และสถานที่จำหน่าย มาตรฐานตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้แน่ใจได้ว่าผลิตภัณฑ์ที่แสดงเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะมีคุณภาพตามมาตรฐานและโรงงานยังสามารถรักษาคุณภาพไว้ได้ตามที่กำหนด

เครื่องหมายมาตรฐานหรือเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอนุญาตให้แสดงกับผลิตภัณฑ์มี 2 แบบ คือ⁹⁰

1) เครื่องหมายมาตรฐานทั่วไป เป็นเครื่องหมายที่แสดงกับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมาตรฐานไม่บังคับ ผู้ผลิตสามารถยื่นขอใบอนุญาตแสดงเครื่องหมายมาตรฐานได้ด้วยความสมัครใจ ซึ่งเป็นมาตรฐานที่กำหนดออกมามากที่สุด โดยปัจจุบันมีกว่า 20,000 รายการ

ภาพที่ 3.1 เครื่องหมายมาตรฐานทั่วไป

2) เครื่องหมายมาตรฐานบังคับ เป็นเครื่องหมายที่แสดงบนผลิตภัณฑ์ที่มีกฎหมายกำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภค และป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่เศรษฐกิจของประเทศ ผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้จำหน่าย จะต้องผลิต นำเข้าและจำหน่ายเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่ต้องเป็นไปตามมาตรฐานเท่านั้น ปัจจุบันมีมากกว่า 69 รายการเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้นแสดงถึงคุณภาพที่ได้รับการรับรองมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ต่างๆ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการช่วยให้การตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์นั้นๆ ว่าผู้บริโภคจะได้รับการคุ้มครองในด้านความปลอดภัยรวมทั้งได้รับความเป็นธรรมจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ดังกล่าว

⁹⁰ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (2552). เครื่องหมายมาตรฐานหรือเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. สืบค้นเมื่อ 3 มิถุนายน 2553, จาก <http://www.tisi.go.th/thai/tisi.html>.

ภาพที่ 3.2 เครื่องหมายมาตรฐานบังคับ

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะมีการกำหนดเงื่อนไขให้ผู้รับใบอนุญาตต้องปฏิบัติตามวิธีการควบคุมผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐาน ผู้รับใบอนุญาตต้องได้รับการตรวจติดตามภายหลังการอนุญาตตามที่กำหนดและจัดให้มีการควบคุมคุณภาพ ได้แก่ ต้องมีการควบคุมคุณภาพตามข้อกำหนดกิจกรรมในระบบควบคุมผลิตภัณฑ์ตามหลักเกณฑ์การรับรองผลิตภัณฑ์ ต้องมีการควบคุม ตรวจสอบ ทดสอบ ทุกรายการตามที่มาตรฐานกำหนดซึ่งอาจกระทำโดยผู้รับใบอนุญาตหรือผู้อื่นที่ได้รับมอบหมายก็ได้

3.1.2 อำนาจหน้าที่ในการควบคุมการประกอบธุรกิจผู้นำค้ำยหอดเหรียญ

ปัจจุบันมีมาตรการตามกฎหมายที่เข้ามาควบคุมและตรวจสอบธุรกิจผลิตภัณฑ์ผู้นำค้ำยหอดเหรียญ โดยให้เจ้าพนักงานของส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมีอำนาจควบคุมและตรวจสอบธุรกิจผลิตภัณฑ์ผู้นำค้ำยหอดเหรียญ เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยจากการบริโภคน้ำค้ำย

3.1.2.1 เจ้าพนักงานท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

การควบคุมกำกับดูแลธุรกิจผลิตภัณฑ์ผู้นำค้ำยหอดเหรียญให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 นั้น ตามบทบัญญัติของกฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และมาตรการไว้ดังนี้

1) การออกข้อกำหนดท้องถิ่น

ราชการส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการออกข้อกำหนดท้องถิ่นตามที่พระราชบัญญัติได้ให้อำนาจไว้เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบังคับให้ผู้ประกอบการหรือกิจกรรมใดๆ ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดนี้ เพื่อให้เกิดสถานะที่เหมาะสมต่อการดำรงชีพของประชาชน ปัจจุบันราชการส่วนท้องถิ่นได้มีการออกข้อกำหนดตามที่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้ให้อำนาจไว้ ยกตัวอย่างเช่น

ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2544 โดยข้อบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพที่ต้องควบคุม⁹¹ ได้แก่ กิจการที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสัตว์ กิจการที่เกี่ยวข้องกับสัตว์และผลิตภัณฑ์ กิจการที่เกี่ยวข้องกับการอาหาร เครื่องดื่ม น้ำดื่ม กิจการที่เกี่ยวข้องกับยา เวชภัณฑ์ อุปกรณ์การแพทย์ เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์ชำระล้าง กิจการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร กิจการที่เกี่ยวข้องกับโลหะหรือแร่ กิจการที่เกี่ยวข้องกับยานยนต์ เครื่องจักรหรือเครื่องกล กิจการที่เกี่ยวข้องกับไม้ กิจการที่เกี่ยวข้องกับการบริการ กิจการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งทอ กิจการที่เกี่ยวข้องกับหิน ดิน ทราย ซีเมนต์ หรือวัตถุที่คล้ายคลึง กิจการที่เกี่ยวข้องกับปิโตรเลียม ถ่านหิน สารเคมี โดยผู้ประกอบการกิจการต่างๆ เหล่านี้รวมทั้งผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์สูบน้ำดื่มหยอดเหรียญจะประกอบกิจการได้ก็ต่อเมื่อได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น โดยใบอนุญาตดังกล่าวมีอายุ 1 ปี⁹² และผู้ประกอบการที่ได้รับอนุญาตจะต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสภาพหรือสุขลักษณะของสถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจการและมาตรการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ ดังต่อไปนี้⁹³

- (1) ปฏิบัติและจัดสถานที่สำหรับประกอบกิจการนั้นให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะ
- (2) ประกอบกิจการภายในเขตสถานที่ที่ได้รับอนุญาต
- (3) รักษาเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบกิจการทุกอย่างให้สะอาดอยู่เสมอ ถ้าวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์แห่งกิจการนั้นจะใช้เป็นอาหาร ต้องป้องกันวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์นั้นให้พ้นจากการปนเปื้อน ฝุ่นละออง แมลงวัน สัตว์อื่นๆ หรือสิ่งอื่นใดที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ
- (4) จัดให้มีการป้องกันและกำจัดแมลงวัน ยุง หรือสัตว์นำโรคอื่นๆ ให้ถูกหลักสุขาภิบาล
- (5) ปฏิบัติการทุกอย่างเพื่อรักษาความสะอาดและป้องกันอันตรายต่อสุขภาพรวมทั้งการป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญหรือโรคติดต่อ
- (6) จัดให้มีมาตรการเพื่อความปลอดภัยในการทำงานและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน
- (7) ปฏิบัติการอื่นใดเกี่ยวกับสุขลักษณะตามคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุข คำสั่งเจ้าพนักงานท้องถิ่น รวมทั้งระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งของกรุงเทพมหานคร

⁹¹ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2544, ข้อ 5.

⁹² ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2544, ข้อ 6.

⁹³ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2544, ข้อ 9.

ผู้ประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์น้ำดื่มหยอดเหรียญที่ได้รับใบอนุญาตจากราชการส่วนท้องถิ่น ต้องติดใบอนุญาตดังกล่าวโดยให้เห็นอย่างชัดเจน ณ สถานที่บริการหรือน้ำดื่มหยอดเหรียญ⁹⁴ หากเป็นอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จะมีการติดสติ๊กเกอร์ที่น้ำดื่มหยอดเหรียญว่าผ่านการรับรองของกรุงเทพมหานครแล้วว่าเป็นน้ำที่สะอาด คุณภาพน้ำเป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัย⁹⁵

ข้อกำหนดดังกล่าวเป็นเพียงข้อกำหนดควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพโดยรวมเกี่ยวกับการผลิตน้ำกลั่น หรือน้ำดื่มบริโภคซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรการที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไปเท่านั้น มิได้มีข้อกำหนดของราชการส่วนท้องถิ่นใดที่กำหนดข้อกำหนดเกี่ยวกับกิจการผลิตภัณฑ์น้ำดื่มหยอดเหรียญไว้โดยเฉพาะ ดังนั้นการควบคุมผลิตภัณฑ์น้ำดื่มหยอดเหรียญให้มีลักษณะที่ถูกต้อง ปลอดภัย กับผู้บริโภคจึงยังไม่ครอบคลุมทั่วถึง ซึ่งส่งผลให้ผู้ประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์น้ำดื่มหยอดเหรียญปล่อยปละละเลยไม่ดูแลคุณภาพน้ำดื่มหยอดเหรียญอย่างสม่ำเสมอส่งผลให้น้ำดื่มที่ผลิตน้ำดื่มที่คุณภาพต่ำกว่ามาตรฐานน้ำดื่มบริโภคจนก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภคได้

2) การควบคุมกิจการที่ต้องขอใบอนุญาต

(1) การอนุญาตให้ประกอบกิจการ กฎหมายได้กำหนดให้กิจการหลายประเภทที่ผู้ซึ่งจะดำเนินการจะต้องขออนุญาตต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นก่อนดำเนินการ ซึ่งส่วนใหญ่ มักจะเป็นกิจการที่มีผลกระทบต่อสาธารณสุข เช่น กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพที่อาจก่อให้เกิดเสียง เขม่า คาร์บอน หรือสารพิษ ที่เป็นอันตรายต่อชุมชนข้างเคียงหรือผู้ปฏิบัติงาน บางประเภทก็อาจก่อให้เกิดน้ำเสีย กลิ่นเหม็น รวมทั้งมลพิษอื่นๆ ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือกิจการร้านอาหาร ตลาด หาบเร่ และแผงลอยจำหน่ายอาหาร ก็เป็นกิจการที่อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยและสุขภาพของประชาชนผู้บริโภคได้อย่างกว้างขวาง นอกจากนั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาด้านขยะมูลฝอยอีกด้วย

มาตรการการออกใบอนุญาตยังเป็นการป้องกันมิให้กิจการต่างๆ เหล่านี้เกิดขึ้นโดยปราศจากการควบคุม และต้องได้รับการตรวจสอบเกี่ยวกับความเหมาะสมของสถานที่ตั้ง โครงสร้าง อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ เป็นต้น ก่อนที่จะอนุญาตให้ดำเนินการ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความมั่นใจหรือหลักประกันว่า กิจการเหล่านี้จะไม่ก่อเหตุเดือดร้อน รำคาญ หรืออันตรายต่อสุขภาพของประชาชน

ในการออกใบอนุญาตสำหรับกิจการประเภทต่างๆ นั้น พระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดไว้ดังนี้

⁹⁴ กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร. แหล่งเดิม.

⁹⁵ มณีรัตน์ อธิราชบุรีไพศาล. แหล่งเดิม.

ก. ให้ราชการส่วนท้องถิ่นออกข้อกำหนดของท้องถิ่นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอ การออก และการต่อใบอนุญาต⁹⁶ หมายความว่า ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจที่จะกำหนดรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนการขอ การออก และการต่ออายุใบอนุญาตได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติ

ข. ผู้ประกอบการจะต้องยื่นคำขอใบอนุญาตก่อนดำเนินการ หรือก่อนวันหมดอายุต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น⁹⁷

ค. เจ้าพนักงานท้องถิ่นต้องตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของคำขอ

1. ถ้าไม่สมบูรณ์หรือไม่ถูกต้อง ต้องแจ้งให้แก้ไขทั้งหมดในคราวเดียวกันภายใน 15 วัน นับแต่วันได้รับคำขอ⁹⁸

2. ถ้าสมบูรณ์ถูกต้อง ให้ออกใบอนุญาตภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับคำขอ ถ้าจะไม่อนุญาต ต้องมีหนังสือแจ้งพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ขออนุญาตทราบภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับคำขอ⁹⁹

3. ในกรณีที่จำเป็น อาจขยายเวลาในการออกใบอนุญาตหรือมีคำสั่งไม่อนุญาตได้ไม่เกิน 2 ครั้งๆ ละไม่เกิน 15 วัน โดยต้องมีหนังสือแจ้งการขยายเวลาและเหตุจำเป็นแต่ละครั้งด้วย¹⁰⁰

ง. ใบอนุญาตที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ มีอายุ 1 ปี นับแต่วันที่ออกใบอนุญาตและให้ใช้ได้เพียงในเขตอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นที่เป็นผู้ออกใบอนุญาตนั้นเท่านั้น

การอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ประกอบกิจการเป็นมาตรการที่จะป้องกันและควบคุมปัญหาตั้งแต่เบื้องต้น ส่วนการต่อหรือไม่ต่ออายุใบอนุญาต เป็นมาตรการที่จะตรวจสอบว่ากิจการดังกล่าวยังคงมีสภาพที่ถูกต้องและสมบูรณ์ที่จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาด้านมลพิษสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นมาตรการการตรวจสอบเป็นประจำทุกปี

(2) การสั่งให้แก้ไขหรือปรับปรุงและให้หยุดดำเนินการ เป็นมาตรการกำกับดูแลกิจการที่ได้รับอนุญาตแล้ว ถ้าปรากฏว่าผู้ดำเนินการปฏิบัติไม่ถูกต้องตามพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ข้อกำหนดของท้องถิ่น คำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น เจ้าพนักงาน

⁹⁶ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535, มาตรา 54.

⁹⁷ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535, มาตรา 55.

⁹⁸ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535, มาตรา 56 วรรคหนึ่ง.

⁹⁹ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535, มาตรา 56 วรรคสอง.

¹⁰⁰ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535, มาตรา 56 วรรคท้าย

ท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งให้แก้ไขหรือปรับปรุงให้ถูกต้องได้ และถ้าไม่แก้ไข เจ้าพนักงานท้องถิ่นก็สามารถใช้มาตรการออกคำสั่งให้หยุดดำเนินกิจการนั้นเป็นการชั่วคราว¹⁰¹ หรือจะใช้มาตรการสั่งพักใช้ใบอนุญาตก็ได้

(3) การสั่งพักใช้ใบอนุญาต เป็นมาตรการการควบคุมผู้ที่ได้รับอนุญาตแล้วไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามบทแห่งพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง หรือข้อกำหนดของท้องถิ่น หรือเงื่อนไขที่ระบุไว้ในใบอนุญาต ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตได้ภายในเวลาที่เห็นสมควรแต่ต้องไม่เกิน 15 วัน¹⁰²

(4) การสั่งเพิกถอนใบอนุญาต เป็นมาตรการที่จะมิให้ผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตได้ประกอบกิจการต่อไปเป็นเวลาอย่างน้อย 1 ปี

3) การควบคุมกิจการที่ไม่ต้องขออนุญาตหรือต้องแจ้ง

ในกรณีที่น่าปรากฏว่าผู้ดำเนินการใดๆ ตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งครอบคลุมทุกกิจการทั้งที่ต้องขอ หรือไม่ต้องขอใบอนุญาต(เพราะเหตุที่มีได้ทำเป็นการค้า หรือกิจการที่ต้องแจ้ง) ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ข้อกำหนดของท้องถิ่น หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่กำหนดไว้เกี่ยวกับการดำเนินกิจการนั้น ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้ผู้ดำเนินการนั้น แก้ไขหรือปรับปรุงให้ถูกต้องได้ ถ้าผู้ดำเนินการนั้นไม่แก้ไข หรือถ้าการดำเนินกิจการนั้น จะก่อให้เกิดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพของประชาชน เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะสั่งให้ผู้นั้นหยุดดำเนินกิจการนั้นไว้ทันทีเป็นการชั่วคราว จนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าปราศจากอันตรายแล้วก็ได้ และคำสั่งให้แก้ไขนั้น ให้กำหนดระยะเวลาที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งไว้ตามสมควร แต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เว้นแต่เป็นกรณีที่มีคำสั่งหยุดดำเนินกิจการทันที¹⁰³

3.1.2.2 คณะกรรมการอาหารและยาตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยามีหน้าที่ควบคุมดูแลผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับยา วัตถุเสพติด อาหาร เครื่องสำอาง เครื่องมือแพทย์ และวัตถุอันตราย โดยดำเนินการตามกฎหมายในการกำกับดูแล พัฒนาระบบและกลไกเพื่อให้มีการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายเฝ้าระวังกำกับและทำการตรวจคุณภาพมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ตลอดจนติดตามหรือเฝ้าระวังเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร

¹⁰¹ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535, มาตรา 45 วรรคหนึ่ง.

¹⁰² พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535, มาตรา 59.

¹⁰³ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535, มาตรา 45.

ผลิตภัณฑ์สุขภาพจากภายในและภายนอกประเทศ สำหรับพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 กำหนดให้สำนักคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้¹⁰⁴

1) ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้รับอนุญาตผลิตหรือนำเข้าซึ่งอาหาร ดัดแปลงแก้ไข สถานที่ผลิตหรือสถานที่เก็บอาหาร

2) สั่งให้งดผลิตหรือนำเข้าซึ่งอาหารที่ผลิตโดยไม่ได้รับอนุญาต หรืออาหารที่ปรากฏจากผลการตรวจพิสูจน์ว่าเป็นอาหารที่ไม่ควรแก่การบริโภค

3) ประกาศผลการตรวจพิสูจน์อาหารให้ประชาชนทราบในกรณีที่ปรากฏผลจากการตรวจพิสูจน์ว่าอาหารรายใดเป็นอาหารไม่บริสุทธิ์ตาม มาตรา 26 หรือเป็นอาหารปลอมตาม มาตรา 27 หรือเป็นอาหารผิดมาตรฐานตาม มาตรา 28 หรือเป็นอาหารที่น่าจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพหรืออนามัยของประชาชน หรือภาชนะบรรจุรายใดประกอบด้วยวัตถุที่อาจเป็นอันตรายเมื่อใช้บรรจุอาหาร โดยให้ระบุข้อความดังต่อไปนี้ด้วย

(1) ในกรณีที่ปรากฏตัวผู้ผลิตโดยแน่ชัด ให้ระบุชื่อผู้ผลิตพร้อมทั้งชนิดและลักษณะของอาหารหรือภาชนะบรรจุนั้น และถ้าอาหารหรือภาชนะบรรจุดังกล่าวมีชื่อทางการค้าหรือลำดับครั้งที่ผลิตหรือนำเข้า ก็ให้ระบุชื่อทางการค้าและลำดับครั้งที่ผลิตหรือนำเข้าด้วย แล้วแต่กรณี

(2) ในกรณีที่ไม่ปรากฏตัวผู้ผลิตโดยแน่ชัดแต่ปรากฏตัวผู้จำหน่าย ให้ระบุชื่อผู้จำหน่ายและสถานที่จำหน่าย พร้อมทั้งชนิดและลักษณะของอาหารหรือภาชนะบรรจุนั้น

3.1.2.3 คณะกรรมการว่าด้วยฉลากตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

คณะกรรมการว่าด้วยฉลากประกอบด้วยกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง จำนวนไม่น้อยกว่า 7 คน แต่ไม่เกิน 13 คน¹⁰⁵ ซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้พิจารณาแต่งตั้งจากผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กรมการค้าภายใน กรมทะเบียนการค้า และผู้ที่มีความรู้ประสบการณ์ในด้านฉลากสินค้า ซึ่งอาจมาจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน รวมทั้งผู้ประกอบการเกี่ยวกับสินค้าประเภทต่างๆ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก คณะกรรมการฯ ดังกล่าวอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี นับจากวันที่ได้รับการแต่งตั้งและมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้¹⁰⁶

¹⁰⁴ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522, มาตรา 30.

¹⁰⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 14.

¹⁰⁶ นิโรธ เจริญประกอบ. (2541). การบังคับใช้กฎหมายกับการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลากตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522. หน้า 73-75.

- 1) กำหนดสินค้าดังต่อไปนี้เป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก¹⁰⁷
  - (1) สินค้าที่ผลิตเพื่อขายโดยโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน
  - (2) สินค้าที่ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย
  - (3) สินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพ ร่างกาย หรือจิตใจ เนื่องในการใช้สินค้า หรือโดยสภาพของสินค้านั้น
  - (4) สินค้าที่ประชาชนทั่วไปใช้เป็นประจำซึ่งการกำหนดฉลากของสินค้านั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคในการที่จะได้รับทราบข้อเท็จจริงในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้านั้น
- 2) กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะฉลากของสินค้าควบคุม โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา
- 3) เมื่อได้กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะของฉลากแล้ว ถ้ามีการฝ่าฝืน คณะกรรมการว่าด้วยฉลากมีอำนาจที่จะสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจเลิกใช้ฉลากที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และรายละเอียดที่กำหนดนั้นได้ หรือ ดำเนินการแก้ไขฉลากนั้นให้สำหรับผลิตภัณฑ์ผู้นำดื่มหยอดหรือยูด ได้มีประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 31 (พ.ศ. 2553) เรื่อง ให้ผู้นำดื่มหยอดหรือยูด โนมัตติเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก โดยให้ระบุรายละเอียดดังต่อไปนี้ไว้ในฉลากคือ
  - (1) ข้อเสนอแนะในการใช้ต้องระบุรายละเอียดอย่างน้อย ดังต่อไปนี้
    1. ต้องดูความสะอาดของหัวจ่ายน้ำ
    2. ต้องหลีกเลี่ยงการใช้บริการจากผู้นำดื่มหยอดหรือยูด โนมัตติที่มีลักษณะไม่ถูกสุขอนามัย
    3. ต้องใช้ภาชนะที่สะอาดในการบรรจุน้ำ
    4. ต้องหลีกเลี่ยงการดื่มน้ำจากผู้นำดื่มหยอดหรือยูด โนมัตติที่มีสีกลิ่นหรือรสผิดปกติ
    5. ไม่ควรนำภาชนะที่เคยบรรจุของเหลวชนิดอื่นมาบรรจุน้ำ
  - (2) ระบุวัน เดือน ปี ที่เปลี่ยนไส้กรอง แต่ละชนิด
  - (3) คำเตือน ต้องระบุว่า “ระวังอันตราย หากไม่ตรวจสอบวัน เดือน ปี ที่เปลี่ยนไส้กรองและตรวจสอบคุณภาพน้ำ” ทั้งนี้ ข้อความที่เป็น “คำเตือน” ต้องใช้ตัวอักษรหนา สีแดงขนาดไม่ต่ำกว่า 1 เซนติเมตร บนพื้นสีขาว

¹⁰⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 30.

ข้อความที่เป็นข้อแนะนำใน (1) การระบุข้อมูลใน (2) และคำเตือนใน (3) ต้องแสดงไว้ที่ด้านหน้าของตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ ในลักษณะคงทนถาวรที่สามารถเห็นและอ่านได้อย่างชัดเจน

3.1.2.4 คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) มีหน้าที่ในการดำเนินการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ โดยมีคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) ซึ่งประกอบด้วยบุคคลทั้งสามฝ่าย ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้ใช้ และนักวิชาการ มาร่วมกันกำหนดมาตรฐานนี้เพื่อให้มาตรฐานแต่ละเรื่องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของทั้งผู้ผลิตและผู้ใช้ ตลอดจนมีความถูกต้องทางวิชาการซึ่งสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้

1) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรม อธิบดีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข ผู้แทนกรมศุลกากร ผู้แทนสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กับผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกินหกคนเป็นกรรมการ โดยคณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณากำหนด แก้ไข และยกเลิกมาตรฐานเพื่อเสนอรัฐมนตรี

(2) อนุญาตให้ใช้เครื่องหมายมาตรฐาน

(3) อนุญาตให้ทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน

(4) อนุญาตให้นำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานเข้ามาเพื่อจำหน่ายในราชอาณาจักร

(5) พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการให้ทำหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานตามมาตรฐานของต่างประเทศหรือมาตรฐานระหว่างประเทศตามมาตร 20 ทวิ และ มาตร 21 ทวิ เพื่อเสนอรัฐมนตรี

(6) คัดเลือกบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิเสนอรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาแต่งตั้งเป็น
กรรมการ¹⁰⁸

2) มาตรฐานน้ำบริโภค (Drinking Water)

ปัจจุบันมีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้น้ำบริโภค (Drinking Water) ต้องอยู่ภายใต้
มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คือ มอก.257-2549¹⁰⁹ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

น้ำบริโภค แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 น้ำบริโภคบรรจุในภาชนะปิดสนิท
ประเภทที่ 2 น้ำบริโภคไม่บรรจุในภาชนะบรรจุ

(1) คุณลักษณะที่ต้องการ

ก. ลักษณะทั่วไป

1. ต้องปราศจากสิ่งแปลกปลอมและกลิ่นและรสที่ไม่พึงประสงค์หรือ
เป็นที่น่ารังเกียจ

2. การทดสอบให้ทำโดยการตรวจพินิจ

ข. คุณลักษณะทางฟิสิกส์

1. สี ต้องไม่เกิน 5 หน่วยแพลทินัม-โคบอลต์

2. ความขุ่น ต้องไม่เกิน 5 หน่วยเอ็นทียู

3. ค่าความเป็นกรด-ด่าง ต้องอยู่ระหว่าง 6.5 ถึง 8.5

ค. คุณลักษณะทางเคมี

1. น้ำบริโภคบรรจุในภาชนะปิดสนิทให้เป็นไปตาม ตารางที่ 3.1

2. น้ำบริโภคไม่บรรจุในภาชนะบรรจุให้เป็นไปตาม ตารางที่ 3.1 อาจอนุโลม
ให้เป็นไปตาม ตารางที่ 3.2 ได้ชั่วคราว

¹⁰⁸ พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511, มาตรา 17 และ มาตรา 8.

¹⁰⁹ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 3470 (พ.ศ. 2549).

ตารางที่ 3.1 คุณลักษณะทางเคมีของน้ำบริโภคน้ำในภาชนะปิดสนิท (ข้อ 1. และ ข้อ 2.)

ลำดับที่	รายการปริมาณสารที่ละลายทั้งหมด	เกณฑ์ที่กำหนดสูงสุดมิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เดซิเมตร
1	ปริมาณสารทั้งหมด (Total Soilds)	500
2	เหล็ก	0.3
3	แมงกานีส	0.05
4	ทองแดง	1.0
5	สังกะสี	3
6	ความกระด้างทั้งหมด	100
7	ซัลเฟต	200
8	คลอไรด์	250
9	ฟลูออไรด์	0.7
10	ไนเตรต	4
11	ลิเนียร์อัลคิลเบนซีนซัลโฟเนต	0.2
12	ฟีนอลิกซบสแตนซ์	0.001

ตารางที่ 3.2 คุณลักษณะทางเคมีอนุโลมของน้ำบริโภคไม่บรรจุในภาชนะบรรจุ (ข้อ 2.)

ลำดับที่	รายการ	เกณฑ์ที่กำหนดสูงสุดมิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เดซิเมตร
1	ปริมาณสารที่ละลายทั้งหมด	600
2	แมงกานีส	0.1
3	ความกระด้างทั้งหมด	300
4	ซัลเฟต	250
5	ฟลูออไรด์	1
6	ไนเตรต	10
7	ฟีนอลิกซบสแตนซ์	0.005

ง. สารที่เป็นพิษ ให้เป็นไปตาม ตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 สารที่เป็นพิษ

ลำดับที่	รายการ	เกณฑ์ที่กำหนดสูงสุดมิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เดซิเมตร
1	ปรอท	0.001
2	ตะกั่ว	0.01
3	สารหนู	0.01
4	ซีลีเนียม	0.01
5	โครเมียม	0.05
6	ไซยาไนด์	0.07
7	แคดเมียม	0.003
8	แบเรียม	0.7

จ. สุขลักษณะ

1. สุขลักษณะในการทำน้ำบริโภค ให้เป็นไปตาม มอก.34
2. จุลินทรีย์ที่มีในน้ำบริโภค ต้องไม่เกินเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้
  - โคลิฟอร์มแบคทีเรีย ต้องน้อยกว่า 1.1 ในตัวอย่าง 100 ลูกบาศก์เซนติเมตร
  - เอสเชอริเชีย โคลิไล (Escherichia Coli) ต้องไม่พบในตัวอย่าง 100 ลูกบาศก์เซนติเมตร
  - สตาฟีโลค็อกคัส ออเรียส (Staphylococcus Aureus) ต้องไม่พบในตัวอย่าง 100 ลูกบาศก์เซนติเมตร
  - ซาลโมเนลลา (Salmonella) ต้องไม่พบในตัวอย่าง 100 ลูกบาศก์เซนติเมตร
  - กลอสตริเดียม เพอร์ฟริงเจนส์ (Clostridium Perfringens) ต้องไม่พบในตัวอย่าง
  - ในกรณีที่มีโรคระบาดทางน้ำในท้องถิ่นนั้น ให้ตรวจจุลินทรีย์ที่เป็นสาเหตุของโรคระบาดในขณะนั้นด้วย เช่น อหิวาตกโรค ไทฟอยด์ บิด

ดังนั้น น้ำดื่มที่ได้มาจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ นอกจากจะต้องมีคุณภาพน้ำตามประกาศ สาธารณสุข ฉบับที่ 61 (พ.ศ. 2524) เรื่อง น้ำบริโภคในภาชนะบรรจุปิดสนิท และ ประกาศสาธารณสุข ฉบับที่ 135 (พ.ศ. 2534) เรื่อง น้ำบริโภคในภาชนะบรรจุปิดสนิท (ฉบับที่ 2) ยังต้องเป็นไปตาม มาตรฐาน น้ำบริโภค มอก. 257-2549 จึงจะถือว่าน้ำบริโภคดังกล่าวอยู่ในมาตรฐานที่ปลอดภัยซึ่ง ผู้บริโภคสามารถบริโภคได้โดยไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

3.1.3 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทน

โดยปกติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนจากสินค้าชำรุด บกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่จะฟ้องร้องผู้ผลิตหรือผู้ขายได้นั้น จะต้องเป็นคู่สัญญาระหว่างกัน เท่านั้น จึงจะมีสิทธิฟ้องร้องได้ ซึ่งทำให้บุคคลภายนอกที่มีใช้คู่สัญญา ไม่มีผลผูกพันใดๆ กับผู้ผลิตหรือผู้ขาย เว้นแต่จะมีสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก ซึ่งบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนมีดังนี้

3.1.3.1 คู่สัญญา

ความรับผิดชอบของผู้ผลิตหรือผู้ขายในความเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องนั้น เป็นความรับผิดในทางสัญญา คู่สัญญามีนิติสัมพันธ์กันทางสัญญา และเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น แก่สินค้าที่ได้ทำสัญญาตกลงกันไว้ คู่สัญญาย่อมมีสิทธิได้รับการเยียวยาความเสียหาย ซึ่งกรณีนี้ ผู้ขายรับผิดชอบเฉพาะผู้ซื้อสินค้าจากตนเท่านั้น ไม่ต้องรับผิดทางสัญญากับบุคคลอื่น แม้ว่าบุคคลอื่น จะได้รับความเสียหายจากสินค้าก็ตาม เว้นแต่จะทำได้ทำสัญญากันไว้โดยชัดแจ้งว่าให้บุคคลใดได้รับ ชดเชยจากผู้ขายในการนี้ด้วย ดังนั้น ความรับผิดในทางสัญญาจึงมีข้อจำกัดในการให้ความคุ้มครอง แก่ผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคไม่อาจได้รับการเยียวยาความเสียหายได้อย่างเป็นธรรม

3.1.3.2 บุคคลภายนอก

บุคคลภายนอก หมายถึง ผู้ที่ไม่ได้ใช้หรือบริโภคสินค้าแต่ได้รับอันตรายหรือ ความเสียหายจากสินค้า ซึ่งบุคคลภายนอกไม่ได้มีนิติสัมพันธ์ทางสัญญากับผู้ผลิตหรือผู้ขายสินค้า แต่อย่างใด ดังนั้น จึงไม่อาจนำหลักการรับประกัน มาใช้แก่กรณีนี้ได้ ซึ่งแต่เดิมบุคคลที่เรียกเรื่อง ค่าเสียหายได้นั้นจะต้องเป็นผู้ใช้หรือผู้บริโภคเท่านั้น ซึ่งหลังจากที่ได้มีพระราชบัญญัติความรับผิด ต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ออกมาใช้บังคับจึงได้นำหลักความรับผิด เต็มขนาดมาคุ้มครองบุคคลภายนอกซึ่งเป็นผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย¹¹⁰ ดังนั้นหากบุคคลภายนอก ได้รับความเสียหายจากสินค้าบุคคลภายนอกย่อมมีสิทธิฟ้องเรียกเรื่อง ค่าเสียหายได้

¹¹⁰ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 4. บัญญัติว่า “ผู้เสียหาย” หมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.

3.1.4 หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจซึ่งเกี่ยวกับสินค้าที่ควบคุมฉลาก

ผู้นำดื่มหยอดเหรียญเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 31 (พ.ศ. 2553) เรื่องให้ผู้นำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก ผู้ประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์ผู้นำดื่มหยอดเหรียญมีหน้าที่จัดทำฉลากให้เป็นไปตามที่ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลากได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้

3.1.4.1 หน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจซึ่งเกี่ยวกับสินค้าที่ควบคุมฉลาก

หน้าที่ในการจัดทำและจัดให้มีฉลากผู้ประกอบธุรกิจซึ่งเป็นผู้ผลิตเพื่อขาย หรือผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายซึ่งสินค้าที่ควบคุมฉลากแล้วแต่กรณีเป็นผู้จัดทำฉลากก่อนขาย การกำหนดหน้าที่ในการจัดทำฉลากดังกล่าวเป็นไปตามบทบัญญัติ มาตรา 31 วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 สำหรับผู้ประกอบธุรกิจซึ่งเป็นผู้ขายสินค้าที่ควบคุมฉลาก แม้ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจะไม่ได้กำหนดให้เป็นผู้จัดทำ แต่ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งเป็นผู้ขายสินค้าที่ควบคุมฉลากจะต้องเป็นผู้จัดให้มีฉลาก มิฉะนั้นจะต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย ซึ่งบัญญัติไว้ตาม มาตรา 52 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

สำหรับธุรกิจผลิตภัณฑ์ผู้นำดื่มหยอดเหรียญนั้น หน้าที่ในการจัดทำฉลากสินค้าตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ฉบับที่ 31 (พ.ศ. 2553) เรื่อง ให้ผู้นำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก นั้นเป็นกำหนดให้เป็นที่ของผู้ผลิตผู้นำดื่มหยอดเหรียญเป็นผู้จัดทำฉลากคิดไว้ที่ผู้นำดื่มหยอดเหรียญ¹¹¹

3.1.4.2 ความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจกรณีสินค้ามีคุณสมบัติไม่ตรงตามฉลาก

1) สินค้าที่ผลิตจากโรงงานในต่างประเทศทั้งหมด เจ้าของสินค้าเป็นผู้ประกอบธุรกิจอยู่ในต่างประเทศ ผู้ประกอบธุรกิจที่เป็นผู้ส่งหรือนำเข้ามาจำหน่ายและหรือผู้แทนจำหน่าย ในประเทศไทยต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในสินค้านั้น

2) สินค้าที่ผลิตจากโรงงานในต่างประเทศบางส่วนและผลิตในประเทศบางส่วน เจ้าของสินค้าเป็นผู้ประกอบธุรกิจอยู่ในต่างประเทศ ผู้ประกอบธุรกิจที่เป็นผู้ส่งหรือนำเข้า ผู้ผลิตและหรือผู้แทนจำหน่ายในประเทศไทยต้องมีหน้าที่และรับผิดชอบในสินค้านั้น

3) สินค้าที่ผลิตโดยโรงงานในประเทศแต่ใช้ส่วนประกอบบางอย่างจากโรงงานผู้ผลิตอื่นหรือใช้ส่วนประกอบบางอย่างที่ไม่ใช่ของโรงงานตนเอง ผู้ประกอบธุรกิจที่เป็นผู้ผลิตและหรือผู้ว่าจ้างให้ผลิตและหรือผู้แทนจำหน่ายต้องมีหน้าที่และรับผิดชอบในสินค้านั้น

¹¹¹ ปณิพา พลหาญ, สัมภาษณ์ 31 พฤษภาคม 2555.

4) สินค้าที่ใช้เครื่องหมายรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ ไม่ว่าจะ เป็นเครื่องหมายของรัฐหรือของเอกชนก็ตาม อาทิ เครื่องหมายฉลากเขียว ผู้ประกอบธุรกิจที่เป็นผู้ผลิตและหรือผู้ว่าจ้างให้ผลิตและหรือผู้แทนจำหน่ายต้องมีหน้าที่และรับผิดชอบในสินค้านั้น นอกจากนี้เจ้าของเครื่องหมายรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ไม่ว่าจะ เป็นรัฐหรือเอกชนก็ตาม ถ้าหากเป็นผู้อนุญาตให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเครื่องหมายดังกล่าวไปใช้แล้วแต่ต่อมาภายหลังสินค้าที่มีเครื่องหมายรับรองมีคุณภาพไม่ตรงตามกำหนด เจ้าของเครื่องหมายรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจะต้องมีหน้าที่และรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้บริโภคด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนเองได้ระมัดระวังตามสมควรแก่เหตุแล้ว เช่น ติดตามตรวจสอบและแจ้งยกเลิกการใช้เครื่อง หรือ ดำเนินคดี หรือดำเนินการลงโทษอย่างหนึ่งอย่างใดกับผู้ใช้เครื่องหมายดังกล่าวแล้ว เป็นต้น

3.1.4.3 ภาระการพิสูจน์แสดงความจริงเกี่ยวกับสินค้าที่ควบคุมฉลาก

แม้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 จะบัญญัติกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจในการจัดทำและจัดให้มีฉลากซึ่งสินค้าที่ควบคุมฉลากก็ตาม เมื่อผู้ประกอบธุรกิจได้จัดทำและจัดให้มีฉลากตามกฎหมายครบถ้วนแล้ว ย่อมหมดภาระ แต่ถ้าหากฉลากดังกล่าวมีการใช้ข้อความที่ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง ใช้ข้อความเป็นเท็จหรือเกินความจริง ภาระในการพิสูจน์แสดงความจริงเกี่ยวกับการใช้ข้อความในฉลากสินค้าจะตกอยู่กับผู้เสียหายหรือผู้กล่าวหา เพราะกรณีดังกล่าวเป็นความรับผิดชอบในทางอาญา และในกฎหมายของประเทศไทยใช้หลักสุจริตจะต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดหรือในกรณีที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากมีเหตุอันควรสงสัยว่าฉลากที่แสดงในสินค้าควบคุมไม่ตรงกับความจริงหรือใช้ฉลาก ที่มีข้อความอันเป็นเท็จ ไม่มีบทบัญญัติในการให้ผู้ประกอบธุรกิจที่เป็นผู้ผลิตสินค้าหรือ เจ้าของสินค้านั้นทำการพิสูจน์แสดงความจริงเช่นเดียวกับบทบัญญัติในเรื่องของการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการโฆษณา ภาระการพิสูจน์แสดงความจริงในเรื่องของสินค้าที่ควบคุมฉลากจะตกอยู่กับผู้กล่าวหา หรือผู้บริโภค

3.1.5 ความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจที่มีต่อผู้บริโภคในผลิตภัณฑ์ผู้นำดื่มหยอดเหรียญ

ผู้ประกอบธุรกิจต่างมีความรับผิดชอบตามกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ซึ่งในประเทศไทยได้กำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจไว้ทั้งในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

3.1.5.1 ความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์ผู้นำดื่มหยอดเหรียญไว้ในกฎหมายลักษณะละเมิด ดังนี้

1) หลักเกณฑ์ความรับผิดเพื่อละเมิด

ตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420¹¹² ได้มีการกำหนดให้ผู้ซึ่งทำละเมิดไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ซึ่งกระทำละเมิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมายทำให้เขาได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ให้ถือว่าผู้นั้นทำละเมิด ผู้กระทำละเมิดต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดแก่ผู้เสียหาย ซึ่งค่าสินไหมทดแทนนั้นเรียกได้เท่าที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหาย กรณีที่ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาความเสียหาย ไม่ทำให้ผู้กระทำละเมิดพ้นจากความรับผิดในค่าสินไหมทดแทน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าผู้ผลิตผลิตภัณฑ์น้ำดื่มหยอดเหรียญหรือผู้วางจำหน่ายน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ไม่มีมาตรฐาน ไม่ถูกสุขลักษณะหรือไม่ดูแลบำรุงรักษาตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย เป็นการกระทำละเมิดต่อบุคคลอื่น ที่มีลักษณะเป็นการกระทำโดยจงใจ เนื่องจากผู้กระทำรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่เกิดจากการกระทำของตนว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ย่อมเกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคน้ำดื่มหรือผู้ใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ

2) ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด

ค่าสินไหมทดแทน คือ การชดเชยความเสียหายอันเกิดจากการทำละเมิด โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การใช้ทรัพย์สินหรือราคา คือ ต้องเป็นทรัพย์สินที่ต้องเสียไป เพราะถูกเอาไปทำละเมิดในลักษณะแย่งการครอบครอง เจ้าของหรือผู้มีสิทธิครอบครองมีสิทธิติดตามเอาคืนได้ และการใช้ค่าเสียหาย อาจเป็นค่าเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด

การกำหนดค่าสินไหมทดแทนนั้น ให้ศาลกำหนดให้ตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดใน มาตรา 438¹¹³ โดยในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ความรับผิดในค่าสินไหมทดแทน ไว้ดังนี้

(1) ค่าสินไหมทดแทนกรณีที่ทำให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ตามมาตรา 443¹¹⁴ ผู้เสียหายเรียกได้ดังนี้ ค่าปลงศพซึ่งผู้มีสิทธิเรียกได้คือทายาทผู้มีอำนาจตามกฎหมาย ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นในการจัดการศพ ค่ารักษาพยาบาลก่อนตาย ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ก่อนตาย ค่าขาดไร่อุปการะซึ่งต้องเป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับอุปการะเลี้ยงดู และต้องเป็นสิทธิตามกฎหมาย ค่าขาดแรงงานของบุคคลภายนอก ตาม มาตรา 445¹¹⁵

¹¹² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 420.

¹¹³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 438.

¹¹⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 443.

¹¹⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 445.

(2) ค่าสินไหมทดแทนกรณีทำให้เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัย ตาม มาตรา 444¹¹⁶ แบ่งออกเป็น ค่าใช้จ่ายที่ผู้เสียหายต้องเสียไป ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล ค่าใช้จ่าย อันจำเป็นในการรักษาพยาบาล เช่น ค่าพาหนะไปมาโรงพยาบาลเป็นค่าเสียหายที่เกิดขึ้นโดยตรง สืบเนื่องจากการละเมิดซึ่งสามารถเรียกได้ทั้งที่ได้เสียไปแล้วและที่จะต้องเสียในอนาคตด้วย

ค่าเสียหายสามารถประกอบการทำงานสิ้นเชิงหรือแต่บางส่วน เช่น ค่าเสียความสามารถ ในการประกอบการทำงานในช่วงที่ต้องรักษาตัว รวมทั้งค่าเสียความสามารถในการประกอบการทำงาน ในอนาคตด้วย

(3) ค่าสินไหมทดแทนจากความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ตาม มาตรา 446¹¹⁷ ซึ่งให้เรียกค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินได้อีกด้วยคือ กรณีที่ไม่สามารถ คำนวณค่าเสียหายเป็นตัวเงินที่แน่นอนได้ เช่น ค่าเสียหายที่ทำให้หน้าเสียโฉม เป็นต้น ซึ่งสิทธิ เรียกร้องอันนี้เป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้เสียหายจึงโอนแก่กันไม่ได้ เป็นสิทธิที่ไม่ตกทอดเป็นมรดก ไปยังทายาท เว้นแต่ สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญาหรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว

3) อายุความคดีละเมิด

สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด ซึ่งอายุความในการเรียกร้องค่าเสียหาย นั้นต้องเรียกร้องภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้ต้องค่าสินไหม ทดแทน หรือเรียกร้องค่าเสียหายภายใน 10 ปี นับแต่วันที่ทำละเมิด ประมวลกฎหมายแพ่งและ พณิชย์ มาตรา 448¹¹⁸

การนำอายุความในคดีละเมิดดังกล่าวมาใช้กับกรณีผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจาก การใช้ผลิตภัณฑ์ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ อาจไม่เหมาะสมมากนัก เนื่องจากว่า ความเสียหายจากการ ใช้ผลิตภัณฑ์ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ซึ่งใช้ระยะเวลาในการปรากฏความเสียหาย และอาจยังไม่ปรากฏความเสียหายจนระยะเวลาล่วงเลยอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องคือ ภายใน 1 ปี นับแต่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเมื่อพ้น 10 ปี นับแต่วัน ทำละเมิดแล้ว ย่อมขาดอายุความฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเนื่องมาจาก ผลิตภัณฑ์ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ

¹¹⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 444.

¹¹⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 446.

¹¹⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 448 วรรคหนึ่ง.

3.1.5.2 ความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญา

บางกรณีที่เกิดผลกระทบที่ไม่ได้มาตรฐานหรือมีสารเคมีที่เป็นอันตรายเกือบจนก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคนั้น ผู้ผลิตหรือผู้ขายอาจต้องรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญา โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1) ความผิดฐานปลอมปนอาหาร ยา หรือเครื่องอุปโภคบริโภค

ความผิดฐานปลอมปนอาหาร ยา หรือเครื่องอุปโภคบริโภค ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 236¹¹⁹ มีความผิด 2 กรณีคือ กรณีการปลอมปนอาหาร ยา หรือเครื่องอุปโภคบริโภคอื่นใดเพื่อบุคคลอื่นเสพหรือใช้ และในการปลอมปนนั้นน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพการปลอมปน ได้แก่ การทำให้ไม่บริสุทธิ์ โดยเอาของอย่างอื่นซึ่งต่างกันหรือมีคุณภาพด้อยกว่าผสมลงไป ไม่จำเป็นต้องทำให้เข้าใจผิดคิดว่าเป็นของแท้ และสิ่งปลอมแปลงลงไปนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นพิษเพียงทำให้น่าจะเป็นอันตรายก็ถือว่ามีความผิดแล้ว

และกรณีจำหน่ายหรือเสนอขายสิ่งที่มีการปลอมปนดังกล่าว โดยการกระทำความผิดทั้งสองกรณี ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาปลอมปน โดยมีมูลเหตุจงใจเพื่อให้ผู้อื่นเสพหรือใช้¹²⁰ โดยมีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ทั้งนี้หากการกระทำความผิดตาม มาตราดังกล่าวเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้ถึงแก่ความตายหรือได้รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นตาม มาตรา 238 และหากผู้กระทำความผิดโดยประมาทและผลทำให้ใกล้จะเป็นอันตรายแก่ชีวิตของผู้อื่นต้องรับโทษตาม มาตรา 239¹²¹

2) ความผิดฐานขายสินค้าโดยหลอกลวง

ความผิดฐานขายสินค้าโดยหลอกลวง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 271¹²² ได้แก่ การขายโดยการหลอกลวงด้วยประการใดๆ ให้ผู้ซื้อหลงเชื่อในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพหรือปริมาณแห่งของนั้นอันเป็นเท็จ ถ้าการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง

การ “ขายของ” ตาม มาตรานี้ หมายถึง การตกลงซื้อขายของกัน ส่วนสัญญาซื้อของจะสมบูรณ์หรือไม่ ไม่ใช่ข้อสำคัญ แม้ยังไม่ได้มีการชำระราคาหรือส่งมอบทรัพย์สินก็ตาม ซึ่ง “ของ” ตาม มาตรานี้ คงหมายถึง สິงหาริมทรัพย์เท่านั้น¹²³ เพราะเป็นการกล่าวถึงการขายของทั่วไป โดยการทำให้ผู้อื่นหลงเชื่อ ในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ ปริมาณ การกระทำดังกล่าว

¹¹⁹ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 236.

¹²⁰ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. (2544). *หลักกฎหมายอาญาภาคความผิด*. หน้า 129.

¹²¹ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 238 และ มาตรา 239.

¹²² ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 271.

¹²³ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. เล่มเดิม. หน้า 61.

เป็นการหลอกลวงให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินอย่างหนึ่ง ซึ่งโทษตาม มาตรานี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรานี้เป็นกรณีที่มีการหลอกลวงผู้ซื้อให้หลงเชื่อ โดยผู้กระทำได้กระทำไปโดยรู้ว่าไม่เป็นความจริงและการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง ซึ่งหมายความว่า การหลอกลวงที่จะเป็นความผิดตาม มาตรา 271 นี้เป็นการหลอกลวงที่ไม่เข้าองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงตาม มาตรา 341 ถึง มาตรา 348

3.1.5.3 ความรับผิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 เป็นต้นไป เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่สินค้าในปัจจุบันไม่ว่าจะผลิตภายในประเทศหรือนำเข้ามีกระบวนการผลิตที่ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงขึ้นเป็นลำดับการที่ผู้บริโภคจะตรวจพบว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัยจะกระทำได้ยาก เมื่อผู้บริโภคทำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปใช้อาจก่อให้เกิดอันตรายชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่นได้ แต่การฟ้องคดีในปัจจุบันเพื่อเรียกค่าเสียหายมีความยุ่งยาก เนื่องจากภาระในการพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำผิดของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการตกเป็นหน้าที่ของผู้ได้รับความเสียหายตามหลักกฎหมายทั่วไปเพราะยังไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้า โดยมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในความเสียหายของผู้ผลิตหรือผู้เกี่ยวข้องไว้โดยตรง จึงสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของสินค้า ตลอดจนได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เป็นธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1) หลักความรับผิดของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551¹²⁴ ได้กำหนดให้ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมรับผิดชอบผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้วไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม¹²⁵

¹²⁴ ชัยพร ทรัพย์วรณิช และ สุจิตร์รัตน์ นริทรางกูร ณ อยุธยา. (2550, กันยายน-ธันวาคม). “ข้อพิจารณาบางประการและผลกระทบของร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ....” *ดุลพินิจ*, 54, 3. หน้า 187-196.

¹²⁵ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 5.

ในการพิจารณาหลักความรับผิดชอบตามกฎหมายนั้น สามารถแยกองค์ประกอบของกฎหมายดังนี้

(1) ผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการ คือ ผู้ที่ต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดความหมายของผู้ประกอบการไว้ดังนี้¹²⁶

ก. ผู้ผลิต หรือ ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ทั้งนี้ “ผลิต” หมายความว่า ทำ ผสมปรุง แต่ง ประกอบ ประดิษฐ์ แปรสภาพ เปลี่ยนรูป ดัดแปลง คัดเลือก แบ่งบรรจุ แห่เยือกแข็งหรือฉายรังสี รวมทั้งการกระทำใดๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

ข. ผู้นำเข้า หมายความว่า ผู้นำหรือส่งสินค้าเข้าในราชอาณาจักรเพื่อขาย

ค. ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้าได้

ง. ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความ หรือแสดงด้วยวิธีใดๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า

(2) ร่วมรับผิดชอบ

ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มิได้กำหนดวิธีการร่วมรับผิดชอบไว้ ดังนั้น การร่วมรับผิดชอบจึงต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะหนี้ มาตรา 291¹²⁷ กล่าวคือผู้เสียหายจะเรียกชำระหนี้จากผู้ประกอบการแต่คนใดคนหนึ่งสิ้นเชิงหรือแต่โดยส่วนก็ได้ตามแต่จะเลือก แต่ผู้ประกอบการทั้งปวงก็ยังคงต้องผู้พันอยู่ทั่วทุกคนจนกว่าหนี้นั้นจะได้ชำระเสร็จสิ้นเชิง

หลักการลูกหนี้ร่วมที่ต้องร่วมกันและแทนกันรับผิดชอบนั้น เป็นหลักการสากลของมาตรการทางแพ่งในทุกประเทศ ทั้งนี้ ก็เพื่อที่จะให้ผู้บริโภคสามารถได้รับค่าเสียหายได้

(3) ผู้เสียหาย

คำว่า “ผู้เสียหาย” ไว้หมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย¹²⁸ ซึ่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ให้สิทธิในการเข้าถึงการเยียวยาทางแพ่งไว้อย่างกว้างขวาง โดยวางหลักการให้บุคคลทุกคน

¹²⁶ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 4.

¹²⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 291.

¹²⁸ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 4.

ที่ได้รับความเสียหายสามารถฟ้องร้องผู้ประกอบการได้โดยไม่จำกัดว่าต้องมีนิติสัมพันธ์หรือไม่ และไม่จำกัดว่าต้องเป็นผู้บริโภคด้วย

(4) ความเสียหาย

“ความเสียหาย” หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็น ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ไม่รวมถึงความเสียหายต่อ ตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น

“ความเสียหายต่อจิตใจ” หมายความว่า ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่น ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

(5) สินค้าที่ไม่ปลอดภัย

องค์ประกอบข้อนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการว่าต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายของผู้บริโภคหรือไม่ โดยสามารถแยก องค์ประกอบนี้เป็น 2 ประการด้วยกัน

ก. ชนิดของความไม่ปลอดภัย โดยลักษณะและสภาพแล้ว ความไม่ปลอดภัย สามารถแบ่งได้ 3 ชนิดด้วยกันคือ

1. ความไม่ปลอดภัยที่เกิดจากการออกแบบ (Design Defect) หมายความว่า แบบของสินค้าที่นำออกขายนั้นไม่ปลอดภัย ซึ่งจะส่งผลให้สินค้าทุกชิ้นที่ผลิตภายใต้ แบบนั้นไม่ปลอดภัย เช่น การออกแบบรถยนต์ สูตรทางเคมีของยา

2. ความไม่ปลอดภัยที่เกิดจากการผลิต (Manufacturing Defect) หมายความว่า แบบของสินค้านั้นปลอดภัย แต่ในการผลิตมีสินค้าบางชิ้นที่ไม่ได้คุณภาพ ไม่ตรงตามแบบและส่งผลให้ไม่ปลอดภัย ดังนั้น จะมีเพียงสินค้าบางชิ้นเท่านั้นที่ไม่ปลอดภัย

3. ความไม่ปลอดภัยที่เกิดจากไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร (Warning Defect) ความไม่ปลอดภัยนี้เกิดขึ้นจากการยอมรับว่าไม่มีสินค้าใดปลอดภัยร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่หาก ผู้ผลิตได้ให้คำแนะนำที่ดีแล้วจะทำให้สินค้ามีความปลอดภัยเพิ่มขึ้น แต่หากผู้ผลิตมิได้ให้ คำแนะนำดังกล่าวก็จะถือว่าสินค้านั้น ไม่ปลอดภัยในลักษณะนี้

ข. เกณฑ์ในการวัดความไม่ปลอดภัย

ในส่วนของความไม่ปลอดภัยที่เกิดจากการผลิตนั้นสามารถวัดได้โดยง่ายโดยเปรียบเทียบระหว่างสินค้าที่พิพาทและมาตรฐานของสินค้าที่ผลิตจากผู้ประกอบการ หากสินค้าที่พิพาทไม่เป็นตามแบบหรือสินค้าชิ้นอื่นที่ได้มาตรฐาน สินค้าที่พิพาทก็เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่เกิดจากการผลิต

ในส่วนของความไม่ปลอดภัยที่เกิดจากการออกแบบนั้น เกณฑ์ในการวัดความไม่ปลอดภัยเป็นเรื่องที่มีการถกเถียงกันมากในเชิงวิชาการ เนื่องจากสินค้าทุกชนิดไม่มีสินค้าใดที่ปลอดภัยร้อยเปอร์เซ็นต์ และสินค้าแต่ละชนิดก็มีลักษณะธรรมชาติไม่เหมือนกัน เช่น น้ำตาลหากบริโภคมากก็จะทำให้เกิดเบาหวานซึ่งการจะเป็นเบาหวานได้ขึ้นกับลักษณะทางพันธุกรรมของผู้บริโภคแต่ละคน บุหรี่ก่อให้เกิดมะเร็งได้ซึ่งมีข้อมูลทางวิชาการสนับสนุนและผู้บริโภคทุกคนควรจะได้รับรู้แต่การเป็นมะเร็งก็อาจจะเกิดจากสาเหตุอื่นได้ โทรศัพท์เคลื่อนที่อาจจะก่อให้เกิดมะเร็งหรือไม่ หรือยารักษาโรบบางชนิดจะก่อให้เกิดผลข้างเคียงเช่น ผมร่วงได้แต่หากคนไข้ไม่ใช้ยาดังกล่าวจะต้องเสียชีวิต

ดังนั้น เกณฑ์ที่จะใช้วัดว่าสินค้าใดเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอันเกิดจากการออกแบบจึงมีความสำคัญมาก เพราะหากเกณฑ์ที่ใช้วัดนั้นเข้มข้นมาก จะสร้างภาระให้ผู้ประกอบการในการผลิตและท้ายที่สุดจะส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคที่ไม่สามารถรับภาระราคาสินค้าที่เพิ่มขึ้นได้ หรืออาจทำให้ไม่มีสินค้านั้นในท้องตลาดเลย เนื่องจากสินค้าทุกชิ้นที่ผลิตตามแบบดังกล่าวจะเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยทุกชิ้น และที่สำคัญที่สุดก็คือ หากเกณฑ์ที่ใช้วัดไม่มีความแน่นอนหรือไม่อาจคาดการณ์ได้แล้วผู้ประกอบการจะไม่สามารถกำหนดความเสี่ยงได้ถูกต้องซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การส่งผ่านต้นทุนค่าใช้จ่ายในเรื่องความปลอดภัยไม่ถูกต้อง

(6) มีการขายให้ผู้บริโภคแล้ว

ผู้ประกอบการจะมีความรับผิดชอบเมื่อสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ดังนั้น สินค้าที่ยังไม่มีการขายแต่ทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่น ผู้ประกอบการก็ไม่ต้องรับผิดชอบ

2) ภาระการพิสูจน์ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

เพื่อให้ผู้ประกอบการทุกคนซึ่งต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและสินค้านั้นได้มีการขายแก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม¹²⁹ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้หรือการ

¹²⁹ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 5.

เก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด¹³⁰

3) เหตุหลุดพ้นความรับผิด

ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเป็นหลักโดยหลักการการพิสูจน์ในการปฏิเสธความรับผิดไปยังผู้ประกอบการก็ตาม แต่ความรับผิดของผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวก็เป็นความรับผิดโดยเคร่งครัดเท่านั้นมิใช่ความรับผิดโดยสมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจึงได้กำหนดให้มีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการหลุดพ้นความรับผิดของผู้ประกอบการไว้ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 7 ได้กำหนดเหตุที่ทำให้ผู้ประกอบการหลุดพ้นจากความรับผิดดังต่อไปนี้

(1) หากผู้ประกอบการพิสูจน์ได้ว่า สินค้าดังกล่าวมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

(2) หากผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

(3) เมื่อความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลอื่นใดที่เกี่ยวกับสินค้าซึ่งผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

4) ค่าเสียหาย

เมื่อพิจารณาจาก มาตรา 11¹³¹ แล้วพบว่าค่าเสียหายที่ผู้เสียหายจะเรียกร้องเอาจากผู้ประกอบการได้นั้น นอกจากจะมีค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเรื่องละเมิดแล้ว ศาลยังมีดุลพินิจที่จะกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายเพิ่มเติมขึ้นอีก 2 กรณี กล่าวคือ ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ และค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

(1) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามี ภรรยา บุพการีหรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

¹³⁰ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 6.

¹³¹ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 11.

(2) หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้า โดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้ว ไม่ดำเนินการใดๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควรแต่ไม่เกิน 2 เท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควรแต่ไม่เกิน 2 เท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่างๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลประโยชน์ ที่ผู้ประกอบการได้รับสถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

5) อายุความ¹³²

ในการกำหนดอายุความ ตาม มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้ผู้เสียหายต้องเรียกร้องค่าเสียหายภายในกำหนดอายุความ 3 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหาย และรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบหรือ 10 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย แต่ถ้าเป็นกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพหรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายใน 3 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ถึงผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบแต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

โดยความเสียหายทั้งสองกรณีอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องคือ 3 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงการเป็นผู้ผลิตหรือผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือนำเข้า ซึ่งบุคคลดังกล่าวนี้เป็นผู้ประกอบการที่ต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและสินค้านั้น ได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้วทั้งนี้ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นจากความจริงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม

¹³² พระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 12.

3.1.5.4 ความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เป็นพระราชบัญญัติที่มีระบบพิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภคเพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยความรวดเร็ว ประหยัดและมีประสิทธิภาพอันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ขณะเดียวกันเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น

1) สาระสำคัญเกี่ยวกับคดีผู้บริโภค¹³³

“คดีผู้บริโภค” หมายความว่า

(1) คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา 19 หรือตามกฎหมายอื่น กับผู้ประกอบธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากกรบริโภคสินค้าหรือบริการ

(2) คดีแพ่งตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

(3) คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องพันกันกับคดีตาม (1) หรือ (2)

(4) คดีแพ่งที่มีกฎหมายบัญญัติให้ใช้วิธีพิจารณาตามพระราชบัญญัติ

“ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคและให้หมายความรวมถึงผู้เสียหายตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

“ผู้ประกอบธุรกิจ” หมายความว่า ผู้ประกอบธุรกิจตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคและให้หมายความรวมถึงผู้ประกอบการตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย

2) กำหนดอายุความสิทธิเรียกร้อง¹³⁴

ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้บริโภคหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายใน 3 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

¹³³ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551, มาตรา 3.

¹³⁴ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551, มาตรา 13.

3) ภาระการพิสูจน์

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29¹³⁵ หากมีประเด็นข้อพิพาทซึ่งต้องมีการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการผลิต การประกอบ การออกแบบ หรือ ส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการใดๆ ซึ่งหากศาลเห็นว่าเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้ประกอบการธุรกิจมีความรู้เห็น ให้ภาระการพิสูจน์ประเด็นดังกล่าวตกอยู่กับฝ่ายผู้ประกอบการธุรกิจ ซึ่งจะเห็นได้ว่าตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มุ่งคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการดำเนินคดีที่เปลี่ยนแปลงรูปแบบจากเดิมที่ต่อสู้นบนพื้นฐานของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยยึดหลักที่ว่า “ผู้ใดกล่าวอ้างผู้นั้นมีหน้าที่นำสืบ” มาเป็นการผลักดันภาระในการพิสูจน์พยานหลักฐานในด้านเทคนิค หรือขั้นตอนการผลิตหรือการให้บริการซึ่งผู้บริโภคไม่มีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล จึงเป็นหน้าที่ของฝ่ายผู้ประกอบการที่จะต้องนำข้อมูลหลักฐานมาแสดงต่อศาลเพื่อพิสูจน์ว่าตนไม่ต้องรับผิดชอบ

4) อำนาจศาลในการสั่งให้ผู้ประกอบการธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้น ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ได้กำหนดบทบัญญัติที่ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้น ตาม มาตรา 42¹³⁶ ได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงได้ ในกรณีที่ผู้ประกอบการกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมหรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภคหรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจประชาชน โดยให้ศาลมีอำนาจกำหนดให้ไม่เกิน 2 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด แต่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงไม่เกิน 50,000 บาท ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษไม่เกิน 5 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง

3.2 มาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ

เนื่องจากปัจจุบันการผลิตสินค้าได้นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามากขึ้นมาผลิตสินค้า ทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถตรวจพบความเสียหายที่เกิดจากตัวสินค้าได้ เป็นผลให้ผู้บริโภคไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าชำรุดบกพร่องหรือสินค้าอันตราย แต่ทั้งนี้ประเทศไทยมีการตราพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมยิ่งขึ้น ก็ยังคงต้องศึกษา

¹³⁵ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551, มาตรา 29.

¹³⁶ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551, มาตรา 42.

กฎหมายต่างประเทศเพื่อหาแนวทางมาพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายของประเทศไทยให้เกิดความชัดเจนและสามารถนำวินิจฉัยคดีให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคโดยทั่วไป

3.2.1 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับธุรกิจผลิตภัณฑ์ผู้นำดื่มหยอดเหรียญของประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ใช้หลักความรับผิดชอบที่เกิดจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัย อย่างกว้างขวางและเป็นประเทศที่ใช้หลักความรับผิดชอบเด็ดขาดเป็นประเทศแรก ซึ่งหลักดังกล่าวนี้เป็นหลักที่นิยมมากในปัจจุบัน ถือได้ว่าเป็นหลักที่เยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

3.2.1.1 ผู้ที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหาย

ผู้ที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายอันเนื่องมาจากสินค้าชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ได้แก่ ผู้ผลิต ซึ่งหมายถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องในการผลิต สร้าง ทำ หรือก่อสร้างผลิตภัณฑ์ใดๆ หรือส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ ผู้ออกแบบหรือสร้างผลิตภัณฑ์ หรือว่าจ้างให้ผู้อื่นซึ่งออกแบบหรือสร้างผลิตภัณฑ์หรือส่วนของผลิตภัณฑ์และอาจรวมถึงผู้ขายผลิตภัณฑ์¹³⁷ แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงผู้ขายหรือให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ หรือผู้จัดบริการทางวิชาชีพในกรณีที่การขายหรือการบริโภคผลิตภัณฑ์เป็นผลจากการใช้ดุลพินิจหรือความชำนาญในวิชาชีพหรือบริการใดๆ และไม่รวมถึงผู้สนับสนุนทางการเงินเพื่อให้มีการขายผลิตภัณฑ์ที่ให้เช่าและมีได้ควบคุมบำรุงรักษาผลิตภัณฑ์ที่ให้เช่า

3.2.1.2 ประเภทของความเสียหายและขอบเขตของความรับผิด

ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ รวมถึงผู้ขายย่อมต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายจากความชำรุดบกพร่องหรือความไม่ปลอดภัยของสินค้า ซึ่งประเภทของความเสียหายได้แก่

1) ความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกายและจิตใจ

กรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นแก่ชีวิตและร่างกายนั้นกฎหมายยอมให้ผู้เสียหายเรียกค่าเสียหายที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินทั้งที่เกิดขึ้นแล้วและยังไม่เกิดขึ้นในอนาคต เช่น ความเสียหายที่เป็นตัวเงิน ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดรายได้ ส่วนความเสียหายที่มีใช้ตัวเงิน ได้แก่ ความเจ็บปวดและการทนทุกข์ทรมาน นอกจากนี้คู่สมรสและบุคคลในครอบครัวสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนสำหรับค่าขาดผู้ดูแล ค่าขาดแรงงานในครัวเรือนได้ด้วย และในกรณีที่ผู้ผลิตรู้ว่าสินค้าที่ผลิตนั้นชำรุดบกพร่องและอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้นั้น คณะลูกขุนอาจกำหนดให้ผู้ผลิตที่ถูกฟ้องนั้นชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในเชิงลงโทษได้

¹³⁷ สุขุม สุกนิตย์ ข (2549. คำอธิบายกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์. หน้า 64.

สำหรับความเสียหายในทางจิตใจอันได้แก่ ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน การตกใจ ความอับอายขายหน้า ความวิตกกังวลและความกลัว นั้น กฎหมายของสหรัฐอเมริกาแยกพิจารณาออกเป็นสามกรณี ได้แก่

(1) การลงโทษในกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายทางจิตใจโดยเจตนา (Intentional Infliction of Emotional Distress) กรณีนี้ต้องปรากฏว่าจำเลยได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง และต้องเป็นการกระทำที่คาดหมายได้ว่าวิญญูชนจะได้รับความเสียหายทางจิตใจ

(2) การลงโทษในกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายทางจิตใจโดยประมาท (Negligent Infliction of Emotional Distress) กฎหมายของรัฐส่วนใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ยอมให้ผู้เสียหายเรียกค่าเสียหายทางจิตใจที่เรียกว่า การลงโทษในกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายทางจิตใจโดยประมาท (Negligent Infliction of Emotional Distress) เว้นแต่ความเสียหายทางจิตใจนั้นเป็นผลมาจากความเสียหายทางร่างกาย

(3) ความเสียหายทางจิตใจอันเกิดจากการได้รับอันตรายของผู้อื่น (Emotional Distress for Another's Injury) ในกรณีที่บุคคลได้รับความเสียหายทางจิตใจเมื่อประสบหรือพบเห็นผู้อื่นได้รับอันตราย ซึ่งในกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด มาตรา 313 (2) (Restatement of Torts, section 313 (2)) ระบุว่าผู้ที่เรียกค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายทางจิตใจอันเกิดจากการได้รับอันตรายของผู้อื่น ผู้นั้นต้องอยู่ในบริเวณอันตรายด้วย หลักนี้เรียกว่า (Zone-of-Danger Rule) กล่าวคือ ผู้ได้รับความเสียหายต้องพิสูจน์ว่าตนอยู่ในบริเวณที่อาจได้รับอันตรายต่อร่างกายจากการกระทำโดยประมาทของผู้กระทำละเมิด และมีความเสี่ยงอย่างมากที่จะได้รับอันตรายนั้น ผู้ได้รับความเสียหายจึงจะสามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนต่อจิตใจได้

2) ความเสียหายแก่ทรัพย์สิน

ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตัวสินค้าที่ชำรุดบกพร่องไม่อยู่ภายใต้บังคับของ EC Directive ผู้เสียหายต้องไปฟ้องร้องกันตามหลักกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขาย หรือตามหลักกฎหมายละเมิดทั่วไป นอกจากนี้ยังมีได้มุ่งประสงค์จะคุ้มครองสิทธิของพ่อค้าที่มีต่อพ่อค้าด้วยกันแต่มุ่งประสงค์คุ้มครองเพียงสิทธิของผู้บริโภคที่มีต่อพ่อค้าเท่านั้น ดังนั้นทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องนั้นจะต้องเป็นทรัพย์สินที่ผู้เสียหายมีไว้เพื่อการใช้สอยหรือบริโภคส่วนตัวเท่านั้น ถ้าเป็นทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อการค้าก็ไม่ได้รับความคุ้มครอง

ค่าเสียหายที่กำหนดในประเทศสหรัฐอเมริกาที่กำหนดไว้ว่า

(1) ค่าเสียหายที่เกิดจากความเสียหายแก่ตัวผลิตภัณฑ์เอง ต้องฟ้องตามกฎหมายแพ่งว่าด้วยสัญญาและไม่อยู่ภายใต้กฎหมายนี้

(2) ค่าเสียหายอันเป็นการลงโทษเท่าที่กฎหมายอนุญาตสำหรับความเสียหายแก่ทรัพย์สิน โจทก์สามารถเรียกได้หากพิสูจน์ได้อย่างชัดเจนจากพยานหลักฐานว่า กระทำโดยรู้ย่อว่าจะเกิดความเสียหายต่อผู้อื่น ค่าเสียหายอันเป็นการลงโทษ ต้องไม่เกินกว่า 3 เท่าของจำนวนค่าเสียหายที่ศาลตัดสินให้โจทก์ได้รับชดใช้เพื่อความเสียหายที่คำนวณเป็นเงินได้ตามฟ้อง

(3) ค่าเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นเงินได้ คำนวณตามสัดส่วนที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น และศาลอาจกำหนดคำพิพากษาแยกเป็นรายบุคคลได้

การเรียกค่าเสียหายของประเทศสหรัฐอเมริกา สามารถแบ่งออกเป็นค่าเสียหายที่เป็นการเยียวยาความเสียหายกับค่าเสียหายในเชิงลงโทษ

สำหรับค่าเสียหายที่เป็นการเยียวยาความเสียหายเป็นค่าเสียหายที่ตามปกติศาลจะสั่งให้จำเลยจ่ายแก่ผู้เสียหายเพื่อชดเชยเยียวยาความเสียหายที่ได้รับซึ่งแบ่งได้ 3 ประการ ได้แก่

ประการแรก ค่าเสียหายในความเสียหายที่เป็นตัวเงิน เป็นค่าเสียหายที่จ่ายให้แก่ผู้เสียหายแทนตัวเงินที่สูญเสียไป เช่น ค่ารักษาพยาบาล หรือค่าขาดรายได้อันเนื่องจากการบาดเจ็บ

ประการที่สองคือ ค่าเสียหายในความเสียหายที่มีใช่ตัวเงิน เป็นค่าเสียหายที่จ่ายเพื่อชดเชยความเสียหายที่มีใช่ตัวเงิน เช่น ความเจ็บปวดทรมานและจิตใจ และ

ประการสุดท้าย คือ ค่าเสียหายสำหรับการสูญเสียความสุขเป็นค่าเสียหายที่จ่ายให้เพื่อชดเชยความสงบสุขในชีวิตที่สูญเสียไป

ส่วนค่าเสียหายในเชิงลงโทษ เป็นค่าเสียหายที่ศาลสั่งให้จำเลยจ่ายให้แก่โจทก์เพื่อเป็นการลงโทษ โดยศาลจะสั่งให้โจทก์จ่ายค่าเสียหายในเชิงลงโทษให้แก่จำเลย เมื่อการกระทำละเมิดนั้นเป็นการกระทำโดยมีเจตนาชั่วร้ายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เช่น ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการก็รู้ว่าผลิตภัณฑ์ที่ตนผลิตออกมามีความบกพร่อง หรือละเอียดที่จะป้องกันอันตรายที่จะเกิดจากผลิตภัณฑ์นั้น ซึ่งค่าเสียหายในเชิงลงโทษนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนความเสียหายโดยกำหนดเอาผลประโยชน์หรือกำไรที่จำเลยได้รับจากการที่จำเลย ได้ผลประโยชน์จากการทำละเมิดมาเป็นฐาน และเพื่อเป็นการลงโทษและยับยั้งการกระทำผิด

สำหรับการกำหนดจำนวนของค่าเสียหายนี้ หากเป็นการพิจารณาโดยมีคณะลูกขุน คณะลูกขุนจะเป็นผู้กำหนดจำนวนค่าเสียหายในเชิงลงโทษ ทั้งนี้ ในแต่ละรัฐจะกำหนดจำนวนค่าเสียหายในเชิงลงโทษไว้แตกต่างกัน เช่น ไม่เกินสองเท่า หรือสามเท่า หรือสี่เท่าของค่าเสียหายตามปกติ เป็นต้น ส่วนคดีที่ไม่ได้พิจารณาโดยมีลูกขุนนั้น ผู้พิพากษาจะเป็นผู้กำหนดค่าเสียหาย

แต่อย่างไรก็ตาม จำเลยมีสิทธิพิสูจน์ว่า ค่าเสียหายในเชิงลงโทษที่ศาลกำหนดนั้นเกินสมควร ซึ่งละเมิดสิทธิตามรัฐธรรมนูญของจำเลยซึ่งศาลในสหรัฐอเมริกากำหนดให้มีการเรียกค่าเสียหายเชิงลงโทษในกรณีดังต่อไปนี้

(1) ผู้ประกอบธุรกิจรู้ว่าสินค้านั้นมีอันตรายและรู้วิธีที่จะลดความเป็นอันตรายนั้นลงจนถึงระดับที่ยอมรับได้โดยทั่วไป แต่ไม่ดำเนินการ

(2) ผู้ขายรู้ว่าสินค้านั้นเป็นอันตรายแต่ปิดบังซ่อนเร้นไว้ หรือ

(3) ภายหลังจากที่ตรวจพบว่าสินค้ามีความบกพร่อง แต่ผู้ประกอบธุรกิจไม่ดำเนินการใดๆ ที่เหมาะสม เช่น ไม่แจ้งให้ผู้ขายสินค้าและผู้บริโภคทราบถึงเหตุดังกล่าว เป็นต้น หรือยังคงดำเนินการผลิตสินค้านั้นต่อไปอีก¹³⁸

3.2.1.3 การฟ้องคดี

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้พัฒนากฎหมายให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) โดยมีหลักการว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาดังกล่าวผู้มีส่วนได้เสียด้วยในเหตุอย่างเดียวกันเป็นจำนวนมากสามารถเข้าเป็นคู่ความร่วมมือกันและพร้อมกันทุกคนได้ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกแก่การปฏิบัติ เพราะไม่ต้องเสียเวลาและประหยัดค่าใช้จ่ายจำนวนมากได้ ประกอบกับการดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้นเมื่อมีคำพิพากษาคำตัดสินดังกล่าวมีผลผูกพันร่วมกันของผู้ที่ได้รับความเสียหายทุกคน กล่าวคือ ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดจากการกระทำเดียวกันโดยผู้เสียหายสามารถเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อฟ้องคดีให้ศาลมีคำพิพากษาคำตัดสินคดีไปในคราวเดียวกัน

3.2.1.4 ภาระการพิสูจน์

แม้ผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้น จะเป็นไปตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) กล่าวคือ ไม่ต้องพิจารณาว่าผู้ที่ต้องรับผิดชอบนั้นได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือไม่ แต่เป็นการเน้นเรื่องความชำรุดบกพร่องของสินค้า โดยทั่วไปผู้เสียหายมีหน้าที่ที่จะต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่องพิสูจน์ว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินและจิตใจของผู้เสียหาย และพิสูจน์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น ภาระการพิสูจน์

¹³⁸ สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ. (2546, ธันวาคม). “ร่างกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยกับผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง.” วารสารนิติศาสตร์, 33, 4. หน้า 697.

ของผู้เสียหายเช่นนี้บัญญัติไว้โดยชัดเจนใน Article 4 EC Directive 85/374/EEC¹³⁹ ซึ่งกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ก็ถือหลักทำนองเดียวกัน

3.2.1.5 ข้อยกเว้นความรับผิด

กฎหมายของสหรัฐอเมริกาไม่ได้บัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตไว้ โดยชัดเจน ขึ้นอยู่กับศาลของแต่ละรัฐ ซึ่งพอจะประมวลข้อยกเว้นความรับผิดได้ดังนี้

1) ผู้เสียหายสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยเองและใช้สินค้านั้นๆ ทั้งที่รู้ว่าสินค้านั้นชำรุดบกพร่องโดยไม่มีเหตุอันสมควร กรณีนี้ผู้เสียหายไม่สามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ผลิตได้ เช่น คดี Deveney v. Sarno โจทก์ได้ซื้อรถยนต์มาหนึ่งคันและพบว่าเข็มขัดนิรภัยชำรุดบกพร่องแต่ระหว่างที่รอให้เปลี่ยนเข็มขัดนิรภัยนั้น โจทก์ได้นำรถยนต์ออกไปใช้โดยไม่มีเข็มขัดนิรภัยและเกิดอุบัติเหตุขึ้น โจทก์ได้รับบาดเจ็บ จึงฟ้องร้องให้ผู้ขายรับผิดตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) ศาลตัดสินว่าแม้โจทก์จะสมัครใจยอมรับความเสี่ยงภัยและความเสี่ยงภัยที่เกิดขึ้น แต่กรณีนี้ศาลไม่เห็นว่าการกระทำของโจทก์เป็นการกระทำที่ปราศจากเหตุผลอันสมควร ศาลจึงให้จำเลยรับผิดต่อโจทก์

2) การใช้สินค้าผิดวิธี เนื่องจากผู้ผลิตมีหน้าที่ต้องผลิตสินค้าที่ปลอดภัยออกสู่ท้องตลาด ผู้ผลิตจึงต้องคาดหมายด้วยว่าสินค้าที่ตนผลิตนั้นจะมีการนำไปใช้โดยผิดวิธีหรือไม่ ดังนั้นผู้ผลิตจึงต้องให้มีคำเตือนกำกับสินค้าเกี่ยวกับการใช้ผิดวิธีด้วยและผู้ผลิตสามารถต่อสู้ได้ว่าผู้เสียหายใช้สินค้าโดยไม่ถูกต้องนั้นเฉพาะกรณีที่เป็นการใช้สินค้าที่ผิดวิธีโดยไม่อาจคาดหมายได้เท่านั้น ดังนั้น แม้ผู้เสียหายจะใช้สินค้าผิดวิธีแต่ถ้าการใช้สินค้าที่ผิดวิธีนั้นเป็นที่คาดหมายได้ของผู้ผลิตแล้ว ผู้ผลิตยังคงต้องรับผิด

3) ผู้เสียหายมีส่วนผิด หลักการเปรียบเทียบความประมาท (Comparative Negligence) นั้น ไม่ใช่การยกเว้นความรับผิดทั้งหมดของจำเลย แต่เป็นการลดความรับผิดในการชดเชยค่าเสียหายไปตามสัดส่วนความผิดของ

4) กรณีผู้ประกอบการต่อสู้ว่าความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่สินค้านั้นถูกผลิตขึ้นและขายไปนั้น ไม่สามารถที่จะรู้ได้ว่าจะเกิดอันตรายแก่ผู้เสียหาย หรือไม่สามารถที่จะออกแบบและผลิตสินค้าให้ดีกว่านั้นได้

¹³⁹ Article 4: “The injured person shall be required to prove the damage, the defect and the casual relationship between defect and damage.”

3.2.1.6 บทลงโทษ

1) การกระทำความผิด

ตามกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้สินค้าอุปโภค บริโภค (Consumer Product Safety Act Of 1972) มาตรา 19 ข้อ (a) ได้กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการผิดกฎหมายดังต่อไปนี้

(1) ผลิตสินค้าบริโภคเพื่อการขาย เสนอเพื่อการขาย เผยแพร่ในเชิงพาณิชย์ หรือนำเข้าในประเทศซึ่งไม่สอดคล้องกับมาตรฐานความปลอดภัยในผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค

(2) ผลิตสินค้าบริโภคเพื่อการขาย เสนอเพื่อการขาย เผยแพร่ในเชิงพาณิชย์ หรือนำเข้าสู่ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งประกาศให้เป็นผลิตภัณฑ์อันตรายที่ต้องห้าม

(3) ไม่ปฏิบัติหรือปฏิเสธต่อการให้การเข้าถึงหรือการทำสำเนาบันทึกทั้งหลาย หรือการจัดทำหรือการรักษาไว้ซึ่งบันทึกทั้งหลาย หรือการทำรายงานทั้งหลาย หรือการให้ข้อมูลหรือการอนุญาตให้เข้าหรือตรวจสอบ

(4) ผู้ผลิตไม่จัดส่งข้อมูลซึ่งเป็นข้อสรุปแท้จริงในเรื่องที่ผลิตภัณฑ์ไม่ได้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ว่าด้วยความปลอดภัยสินค้าบริโภคหรือไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัยสินค้าหรือบริโภคด้วยความสมัครใจ ไม่บรรยายถึงสารอันตรายในผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์นั้นเป็นเหตุให้เกิดการบาดเจ็บสาหัส หรือตาย ซึ่งได้กำหนดไว้ใน ข้อ 15 (b)

(5) ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการแจ้งให้ทราบการซ่อมแซม การเปลี่ยนทดแทน และการคืนเงิน และการห้ามซึ่งกำหนดไว้ใน ข้อ 15 (c) หรือ (d)

(6) ไม่สามารถจัดส่งใบรับรองตามที่กำหนดไว้โดยข้อ 14 หรือออกไปรับรองปลอม หรือไม่สามารถที่จะปฏิบัติเกี่ยวกับการติดฉลากตาม ข้อ 14 (c)

(7) ห้ามการขายปลีกผลิตภัณฑ์สินค้าที่เรียกคืน ถ้าบุคคลนั้นทราบก่อนว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวอยู่ใต้บังคับคำสั่งการเรียกคืนที่ออกโดยผู้ผลิต คณะกรรมการ หรือศาล

2) การลงโทษทางแพ่ง

(1) กำหนดให้บุคคลใดที่กระทำความผิดให้ลงโทษทางแพ่งได้ไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์¹⁴⁰ ของแต่ละเรื่องซึ่งความผิดตามข้อ 19 (a) (1) (2) (4) (5) (6) นั้น ให้ถือเป็นความผิดที่แยกจากกันได้ในแต่ละผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคที่เกี่ยวข้อง แต่ทั้งนี้บทลงโทษทางแพ่งสูงสุด

¹⁴⁰ 1 USD เท่ากับ 31.9847 บาท. อัตราแลกเปลี่ยนถั่วเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์. โดยธนาคารแห่งประเทศไทย ณ วันที่ 3 มิถุนายน 2555. สืบค้นเมื่อ 3 มิถุนายน 2555, จาก

จะถูกกำหนดขึ้นด้วยคณะกรรมการ สำหรับการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องหลายครั้งรวมกัน โดยพิจารณา มาตรา 20 (b) ประกอบ สำหรับความผิดตาม มาตรา 19 ข้อ (a) (3) ถือว่าเป็น การกระทำผิดแยกจากกันและถ้าความผิดดังกล่าวได้กระทำต่อเนื่องกัน ก็ถือว่าเป็นความผิดที่แยก จากกันของแต่ละวัน ไปเว้นแต่ห้ามลงโทษทางแพ่งสูงสุดเกิน 1,250,000 ดอลลาร์ สำหรับความผิด ต่อเนื่องใดๆ ที่เกี่ยวข้องกัน

(2) กำหนดให้ความผิดในข้อนี้ ห้ามใช้กับการฝ่าฝืนวรรค (1) หรือ (2) ของ มาตรา 19 ข้อ (a) ถ้าผู้ที่กระทำผิดไม่ได้เป็นผู้ผลิตหรือผู้ตัดสินใจด้วยตนเองหรือผู้เผยแพร่ของ ผลิตภัณฑ์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้อง และผู้นั้นไม่ทราบอย่างแท้จริงว่าการเผยแพร่หรือการขายผลิตภัณฑ์ นั้นเป็นความผิด หรือไม่ทราบการแจ้งจากคณะกรรมการว่า การเผยแพร่หรือการขายดังกล่าว เป็นความผิด

(3) กำหนดให้ในการกำหนดจำนวนเงินของการลงโทษเมื่อมีการเริ่มต้น การกระทำที่แสวงหา เพื่อประเมินการลงโทษสำหรับการฝ่าฝืน ข้อ 19 (a) ให้คณะกรรมการ พิจารณาระหว่างปัจจัยอื่นอีกหลายปัจจัยตามความบกพร่องของผลิตภัณฑ์ ความรุนแรง ในความเสี่ยงของการบาดเจ็บ การไม่ได้รับบาดเจ็บ การประกาศเผยแพร่ถึงจำนวนผลิตภัณฑ์ ที่บกพร่องและความเหมาะสมของการลงโทษดังกล่าวที่เกี่ยวข้องกับขนาดธุรกิจของบุคคลที่ถูกแจ้ง ข้อหา

(4) การกำหนดให้การลงโทษทางแพ่งใดๆ อาจได้รับการประนีประนอม ขอมความจากคณะกรรมการเกี่ยวกับการกำหนดจำนวนเงินของการลงโทษ หรือการกำหนดว่า การลงโทษนั้นควรได้รับการยกความผิดหรือได้รับการบรรเทา และเป็นจำนวนเงินเท่าใดนั้น ให้คณะกรรมการพิจารณาความเหมาะสมของการลงโทษดังกล่าวกับขนาดธุรกิจของบุคคลที่ ถูกแจ้งข้อหาความบกพร่องของผลิตภัณฑ์ ความรุนแรงในความเสี่ยงของการบาดเจ็บการไม่ได้รับ บาดเจ็บและการประกาศเผยแพร่ถึงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่มีความบกพร่อง โดยจำนวนเงินในการ ลงโทษดังกล่าวเมื่อได้รับการกำหนดในที่สุด หรือจำนวนเงินที่ตกลงกันในการประนีประนอม ย่อมหักจากจำนวนเงินใดๆ ที่รัฐเป็นหนี้อยู่กับบุคคลที่ถูกแจ้งข้อหา นั่นก็ได้

3) การลงโทษทางอาญา

(1) กำหนดให้ผู้ใดฝ่าฝืนโดยเจตนา มาตรา 19 ของพระราชบัญญัตินี้ หลังจากที่ได้รับการแจ้งให้ทราบถึงการไม่ปฏิบัติตามจากคณะกรรมการความปลอดภัยผลิตภัณฑ์ ผู้บริโภคในสหรัฐนั้น จะถูกปรับไม่เกิน 50,000 ดอลลาร์¹⁴¹ หรือถูกจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าการกระทำผิดนั้นถึงขั้นเสียชีวิตก็จะถูกปรับไม่เกิน 500,000 ดอลลาร์ สำหรับเอกชนทั้งหลาย

¹⁴¹ แหล่งเดิม.

จะถูกปรับไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์ ถ้าการกระทำผิดนั้นไม่เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต และถูกปรับไม่เกิน 250,000 ดอลลาร์ ถ้าการกระทำนั้นถึงขั้นเสียชีวิต

(2) กำหนดให้กรรมการบริษัทหรือเจ้าหน้าที่หรือตัวแทนของบริษัทที่เป็นรายบุคคลใด ผู้ซึ่งอนุญาต สั่งหรือปฏิบัติ ทั้งที่ทราบและโดยเจตนาซึ่งการกระทำหรือข้อปฏิบัติทั้งหลายที่ประกอบเป็นการฝ่าฝืนในทั้งหมดหรือในบางส่วนของ ข้อ 19 และผู้ซึ่งมีความรู้ของการแจ้งให้ทราบถึงการไม่ปฏิบัติตามที่บริษัทได้รับมาจากคณะกรรมการความปลอดภัยสินค้าอุปโภคบริโภค (Consumer Product Safety Commission: CPSC) นั้น ให้อยู่ภายใต้บังคับแห่งการลงโทษภายใต้ข้อนี้ โดยไม่คำนึงถึงการลงโทษใดๆ ซึ่งบริษัทนั้นอาจจะอยู่ภายใต้การบังคับข้อย่อย (a)

3.2.2 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับธุรกิจผลิตภัณฑ์น้ำดื่มหยอดเหรียญของประเทศญี่ปุ่น

กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น (Product Liability Law) ได้มีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดในผลิตภัณฑ์ว่าเป็นความรับผิดต่อความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกายทรัพย์สินอื่นอันเนื่องมาจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น และไม่ครอบคลุมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตัวสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง ดังจะกล่าวต่อไปนี้

3.2.2.1 ผู้ที่ต้องรับผิดในความเสียหาย

ตามกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น (Product Liability Law) ได้นำหลักการของ EC Directive ไปใช้เช่นเดียวกัน โดย มาตรา 3 บัญญัติให้ผู้ผลิตและผู้ที่อยู่ในสถานะเช่นเดียวกับผู้ผลิตจะต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องของสินค้า และ มาตรา 2 ให้นิยามผู้ผลิตและผู้ที่อยู่ในสถานะเดียวกับผู้ผลิตว่าหมายถึง

1) ผู้ผลิต ผู้ที่แปรรูป หรือนำเข้า สินค้าในลักษณะที่เป็นธุรกิจ ซึ่งกรณีนี้หมายถึงผู้ผลิตสินค้าตามความเป็นจริงในลักษณะที่เป็นปกติธุระในทางการค้าของตน หรือเป็นผู้นำเข้าสินค้าชนิดนั้นเป็นปกติธุระในทางการค้าเช่นเดียวกัน การกำหนดให้ผู้นำเข้ารับผิดชอบเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคภายในประเทศ เพราะการฟ้องร้องผู้ผลิตในต่างประเทศนั้นกระทำได้ยากมาก

2) ผู้ที่ใช้ชื่อของตน ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายอื่นใด ลงบนสินค้าว่าเป็นผู้ผลิต หรือผู้ที่ใช้ชื่อของตนหรือการแสดงความอื่นใด ลงบนสินค้าเป็นเหตุให้บุคคลอื่นสำคัญผิดในตัวบุคคลที่เป็นผู้ผลิตสินค้านั้น

3) ผู้ที่ใช้ชื่อของตนหรือแสดงความอื่นใดลงบนสินค้านั้น ซึ่งอาจทำให้เป็นที่เชื่อถือได้ว่าเป็นผู้ผลิตนั้นตามความเป็นจริง ทั้งนี้โดยคำนึงถึงลักษณะและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การแปรรูป การนำเข้าหรือการจำหน่ายสินค้านั้นด้วย

3.2.2.2 ประเภทของความเสียหายและขอบเขตของความรับผิด

ประเภทของความเสียหายที่จะได้รับการเยียวยาและขอบเขตของความรับผิด

1) ความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกายและจิตใจ

ตามกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น (Product Liability Law) มาตรา 3 ของประเทศญี่ปุ่นนั้นบัญญัติว่าความเสียหายที่จะได้รับการเยียวยาตามความในกฎหมายฉบับนี้ คือความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของบุคคล ยกเว้นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั่นเอง แต่กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น (Product Liability Law) ก็ไม่ได้กำหนดขอบเขตของค่าสินไหมทดแทนเอาไว้ว่าจำเลยจะต้องรับผิดชอบอย่างน้อยเพียงใด ดังนั้นการกำหนดค่าสินไหมทดแทนจึงเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่นในเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการทำละเมิด¹⁴² และแม้ประเทศญี่ปุ่นจะนำ EC Directive มาใช้เป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายของตน แต่ก็ไม่ได้นำแนวคิดในการกำหนดค่าเสียหายขั้นต่ำและขั้นสูงมาบัญญัติไว้ เพราะเห็นว่าไม่เหมาะสมกับระบบกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ในเรื่องของความเสียหายทางจิตใจนั้นกฎหมายญี่ปุ่นจะยอมให้เรียกได้ก็ต่อเมื่อมีความเสียหายทางร่างกายเกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายด้วย

2) ความเสียหายแก่ทรัพย์สิน

ตามกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น (Product Liability Law) มาตรา 3 ของประเทศญี่ปุ่น บัญญัติไว้แต่เพียงว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตัวสินค้าที่ชำรุดบกพร่องเองนั้น ไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ แต่กฎหมายญี่ปุ่นก็ไม่ได้กำหนดเป็นเงื่อนไขว่าทรัพย์สินใดที่จะได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น (Product Liability Law) ดังนั้น แม้เป็นทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อการค้าก็ได้รับความคุ้มครอง ซึ่งกรณีนี้จะแตกต่างจาก EC Directive

3.2.2.3 การฟ้องคดี

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990 ได้มีการลดบทบาทภาครัฐลง โดยเน้นให้ผู้บริโภค ผู้ประกอบการธุรกิจ และองค์กรผู้บริโภคมีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งเน้นบทบาทดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดพลังที่จะช่วยตนเองมากขึ้น โดยรัฐสนับสนุนด้านข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ปรับแนวทางการระงับข้อพิพาทให้สะดวกโดยกำหนดให้ธุรกิจมีหน่วยระงับข้อพิพาทและดูแลผู้บริโภคที่ได้รับผลเสียหายในเบื้องต้น ซึ่งกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์เป็นกฎหมาย

¹⁴² Yukihiro Asami. (2000). **The Product Liability Law in Japan**. In IDE Asian Law Series. Bangkok, 19-20 December: Institute of Developing Economies. Symposium: Proceeding of the Workshop: Law on Consumer Protection: Japan and Thailand Location: ALC. p. 63.

ที่ประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1994 เป็นฉบับแรก que แสดงว่า รัฐ ได้ยอมรับว่าผู้บริโภคควรมีสติพิงร้อง ตามวิธีใหม่นอกจากที่กำหนดไว้ในกฎหมายหลักทั่วไป และแสดงว่า รัฐควรรีใช้นโยบายลดบทบาท ด้านการควบคุมกำกับ โดยใช้โทษทางอาญาเป็นเครื่องมือเท่าที่จำเป็น¹⁴³

3.2.2.4 ภาระการพิสูจน์

แม้ผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้นจะเป็นไป ตามหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด (Strict Liability) กล่าวคือ ไม่ต้องพิจารณาว่าผู้ที่ต้องรับผิดชอบนั้นได้ กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือไม่ แต่เป็นการเน้นเรื่อง ความชำรุดบกพร่องของสินค้า โดยทั่วไปผู้เสียหายมีหน้าที่ที่จะต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นมีความชำรุด บกพร่องพิสูจน์ว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินและจิตใจของผู้เสียหาย และ พิสูจน์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น ภาระการพิสูจน์ ของผู้เสียหายเช่นนี้บัญญัติไว้โดยชัดเจนใน มาตรา 4 ของ EC Directive 85/374/EEC¹⁴⁴ ซึ่งกฎหมาย ของประเทศญี่ปุ่นก็ถือหลักทำนองเดียวกัน

3.2.2.5 ข้อยกเว้นความรับผิด

ตามกฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น (Product Liability Law) ได้ระบุข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตไว้ในกรณีดังต่อไปนี้

- 1) เมื่อผู้ผลิตสามารถพิสูจน์ได้ว่าระดับของความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขณะที่มีการส่งมอบสินค้านั้นไม่สามารถที่จะตรวจพบความชำรุดบกพร่องนั้นได้
- 2) ในกรณีของการผลิตชิ้นส่วนที่นำไปใช้ในการผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย หากผู้ผลิตชิ้นส่วนสามารถพิสูจน์ได้ว่าความชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นนั้นเนื่องมาจากคำสั่งที่เกี่ยวกับการออกแบบของผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายและตนไม่ได้ประมาทเลินเล่อในการผลิตชิ้นส่วนนั้น ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองผู้ประกอบการรายย่อย

แม้ว่ากฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น (Product Liability Law) ของญี่ปุ่นจะระบุข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตไว้เพียงสองประการก็ตาม แต่ มาตรา 6 นั้นได้ บัญญัติให้นำประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่นมาใช้บังคับโดยอนุโลม

¹⁴³ สุขุม สุภนิตย์ ข เล่มเดิม. หน้า 19.

¹⁴⁴ Article 4: "The injured person shall be required to prove the damage, the defect and the casual relationship between defect and damage."

บทที่ 4

ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับธุรกิจผลิตภัณฑ์ ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวกับธุรกิจผลิตภัณฑ์ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญแล้วเห็นว่า แม้ปัจจุบันจะมีกฎหมายที่เข้ามาควบคุมและตรวจสอบตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพอยู่ในมาตรฐานที่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคอยู่หลายฉบับแล้วก็ตาม แต่พบว่าน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญยังพบการปนเปื้อนของเชื้อจุลินทรีย์¹⁴⁵ คุณภาพของน้ำดื่มต่ำกว่ามาตรฐาน ตลอดจนลักษณะภายนอกตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญติดตั้งในลักษณะที่ไม่ถูกสุขลักษณะ อุปกรณ์ที่ใช้ผลิตน้ำดื่มไม่มีมาตรฐานและปราศจากการดูแล ขาดการทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจากการศึกษาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจผลิตภัณฑ์ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญนั้น ปรากฏว่าได้มีการศึกษาหลายฉบับซึ่งขาดความชัดเจน และไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงส่งผลให้กฎหมายเหล่านั้นไม่สามารถคุ้มครองผู้บริโภคและกำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากการศึกษาผู้เขียนได้วิเคราะห์ไว้ตามประเด็นดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

ปัจจุบันการประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญเป็นที่นิยมเป็นอย่างมาก ซึ่งการควบคุมและตรวจสอบการประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญให้มีความปลอดภัยแก่ผู้บริโภคนั้น ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการในการควบคุมคุณภาพน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญไว้ โดยราชการส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการออกข้อกำหนดท้องถิ่นตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดไว้เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการบังคับให้ผู้ประกอบกิจการต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดนี้ เพื่อให้เกิดสภาวะที่เหมาะสมต่อการดำรงชีพของประชาชน

---

¹⁴⁵ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2553). ตู้น้ำหยอดเหรียญมาตรฐานต่ำ เสี่ยงโรค. สืบค้นเมื่อ 3 มิถุนายน 2555, จาก <http://www.thaihealth.or.th/healthcontent/news/14860>

เช่น ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2544 โดยข้อบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพที่ต้องควบคุม¹⁴⁶ ได้แก่ กิจการที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสัตว์ กิจการที่เกี่ยวข้องกับสัตว์และผลิตภัณฑ์ กิจการที่เกี่ยวข้องกับการอาหาร เครื่องดื่ม น้ำดื่ม กิจการที่เกี่ยวข้องกับยา เวชภัณฑ์ อุปกรณ์การแพทย์ เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์ชำระล้าง กิจการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร กิจการที่เกี่ยวข้องกับโลหะหรือแร่ กิจการที่เกี่ยวข้องกับยานยนต์ เครื่องจักรหรือเครื่องกล กิจการที่เกี่ยวข้องกับไม้ กิจการที่เกี่ยวข้องกับการบริการ กิจการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งทอ กิจการที่เกี่ยวข้องกับหิน ดิน ทราย ซีเมนต์ หรือวัตถุที่คล้ายคลึง กิจการที่เกี่ยวข้องกับปิโตรเลียม ถ่านหิน สารเคมี โดยผู้ประกอบการต่างๆ เหล่านี้รวมทั้งผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์สูบน้ำดื่มหยอดเหรียญจะประกอบกิจการได้ก็ต่อเมื่อได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น โดยใบอนุญาตดังกล่าวมีอายุ 1 ปี¹⁴⁷ และผู้ประกอบการที่ได้รับอนุญาตจะต้องปฏิบัติตามเกี่ยวกับการดูแลสภาพหรือสุขลักษณะของสถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจการและมาตรการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ¹⁴⁸ เช่น ปฏิบัติและจัดสถานที่สำหรับประกอบกิจการนั้นให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะ ประกอบกิจการภายในเขตสถานที่ที่ได้รับอนุญาต รักษาเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบกิจการทุกอย่างให้สะอาดอยู่เสมอ หรือ ปฏิบัติการทุกอย่างเพื่อรักษาความสะอาดและป้องกันอันตรายต่อสุขภาพรวมทั้งการป้องกันมิให้เกิดโรคติดต่อ เป็นต้น โดยผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์สูบน้ำดื่มหยอดเหรียญที่ได้รับใบอนุญาตจากราชการส่วนท้องถิ่นต้องติดใบอนุญาตดังกล่าวโดยให้เห็นอย่างชัดเจน ณ สถานที่บริการหรือสูบน้ำดื่มหยอดเหรียญ¹⁴⁹ หากอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จะมีการติดสติ๊กเกอร์ที่สูบน้ำดื่มหยอดเหรียญว่าได้ผ่านการรับรองของกรุงเทพมหานครแล้วว่าเป็นผู้นำที่สะอาด คุณภาพน้ำเป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัย¹⁵⁰

ข้อบัญญัติต่างๆ เหล่านี้กำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุม “กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ” ซึ่งครอบคลุมกิจการหลายประเภทด้วยกัน เช่น กิจการที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสัตว์ กิจการที่เกี่ยวข้องกับสัตว์และผลิตภัณฑ์ กิจการที่เกี่ยวข้องกับการอาหาร เครื่องดื่ม น้ำดื่ม กิจการที่เกี่ยวข้องกับยา เวชภัณฑ์ อุปกรณ์การแพทย์ เครื่องสำอาง และผลิตภัณฑ์ชำระล้าง กิจการที่เกี่ยวข้องกับไม้ กิจการที่เกี่ยวข้องกับการบริการ กิจการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งทอ กิจการที่เกี่ยวข้องกับหิน ดิน ทราย ซีเมนต์ หรือวัตถุที่คล้ายคลึง และกิจการที่เกี่ยวข้องกับปิโตรเลียม ถ่านหิน สารเคมี ซึ่งเห็นได้ว่าข้อบัญญัติต่างๆ เหล่านี้มุ่งควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพในลักษณะครอบคลุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

¹⁴⁶ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2544, ข้อ 5.

¹⁴⁷ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2544, ข้อ 6.

¹⁴⁸ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2544, ข้อ 9.

¹⁴⁹ กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร. แหล่งเดิม.

¹⁵⁰ มณีรัตน์ อธิราชบุรีไพศาล. แหล่งเดิม.

ในทุกลักษณะกิจการ โดยมีได้มีการแบ่งแยกการควบคุมให้มีลักษณะเฉพาะเจาะจงสำหรับกิจการหนึ่งๆ โดยเฉพาะ ซึ่งส่งผลให้การดำเนินการควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของราชการส่วนท้องถิ่นเป็นไปโดยไม่ทั่วถึงและไม่อาจควบคุมตรวจสอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพได้อย่างแท้จริงเพราะจำนวนเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่คอยปฏิบัติการตามกฎหมายมีจำนวนจำกัด เมื่อเปรียบเทียบกับกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพที่ต้องควบคุม ส่งผลให้การควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ยกตัวอย่างเช่น

ในปัจจุบันผลิตภัณฑ์ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่วางจำหน่ายให้บริการน้ำดื่มมีอยู่จำนวนมาก แต่กลับพบว่าผลิตภัณฑ์ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญจำนวนมากมิได้มีการขออนุญาตจากราชการส่วนท้องถิ่นในการประกอบกิจการ หรือ เป็นผู้เดือน อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ควบคุมและตรวจสอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพมีจำนวนไม่เพียงพอ¹⁵¹ ซึ่งส่งผลให้ปัจจุบันพบว่าผลิตภัณฑ์ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญบางส่วนติดตั้งตู้ในลักษณะไม่ถูกสุขลักษณะ ติดตั้งใกล้กับขยะ ท่อน้ำทิ้ง ตู้ไม่ได้รับการดูแล ทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนไส้กรอง การทำความสะอาดหัวจ่าย ที่สำคัญยังพบว่าตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญพบคราบฝุ่นละอองทั้งภายในและภายนอกตู้ พบคราบตะไคร่น้ำในห้องจ่ายน้ำ บางกรณีพบขยะและแมลงวันในห้องจ่ายน้ำ ตลอดจนสภาพน้ำแข็งของบริเวณที่ติดตั้งตู้น้ำดื่ม อุปกรณ์ตู้น้ำชำรุด เช่นบานประตูของห้องจ่ายน้ำชำรุดใช้ท่อ พีวีซี (Poly Vinyl Chloride) เป็นหัวจ่ายน้ำแทนซึ่งไม่ใช่อุปกรณ์ที่ทำมาจากวัสดุสำหรับอุตสาหกรรมอาหาร (Food Grade) แหล่งน้ำดิบส่วนใหญ่ใช้น้ำประปา ซึ่งได้มาตรฐานแต่เมื่อผ่านกระบวนการกรองในตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญไปสักระยะหรือไม่มีการทำความสะอาดอุปกรณ์จะพบปัญหาการปนเปื้อนของเชื้อจุลินทรีย์ ตลอดจนการปนเปื้อนของหัวจ่ายน้ำ การสะสมของตะไคร่น้ำในถังพักน้ำ ความไม่สะอาดของภาชนะเก็บน้ำ เครื่องกรองน้ำรวมทั้งความไม่ถูกสุขลักษณะของวิธีการเก็บน้ำดื่ม ทำให้เกิดการปนเปื้อนเชื้อจุลินทรีย์ เช่น แบคทีเรีย ไวรัส พยาธิ ที่ก่อให้เกิดการเจ็บป่วยด้วยโรคจากน้ำเป็นสื่อได้¹⁵²

นอกจากนี้การควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพในลักษณะทั่วไปไม่ได้มีข้อกำหนดของราชการส่วนท้องถิ่นที่กำหนดข้อกำหนดเกี่ยวกับการควบคุมการประกอบกิจการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญไว้โดยเฉพาะ ย่อมทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีหน้าที่ควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกิจการนั้นๆ โดยเฉพาะ เพราะกิจการแต่ละชนิดมีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน การพิจารณาถึงอันตรายต่อสุขภาพของผู้บริโภคสำหรับ

¹⁵¹ วิภาณี กาญจนากัญญาญกุล. (2554). อดิโรยอยู่ใน “ตู้” น้ำดื่ม. สืบค้นเมื่อ 4 มิถุนายน 2555, จาก <http://202.129.59.73/tn/Water%20Box/Water%20Box.htm>

¹⁵² ประสิทธิ์ เหลืองรุ่งเกียรติ และคณะ. เล่มเดิม. หน้า 9-11.

กิจการแต่ละประเภทย่อมแตกต่างกันออกไป เช่น กิจการผู้ค้าดื่มหยอดเหรียญ ซึ่งการควบคุมกิจการผู้ค้าดื่มหยอดเหรียญให้มีลักษณะถูกสุขลักษณะ ปลอดภัยต่อผู้บริโภค เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีหน้าที่ควบคุมจะต้องมีความรู้ความเข้าใจตั้งแต่เรื่องสถานที่ตั้งผู้ค้าดื่มว่าสถานที่ตั้งผู้ค้าดื่มหยอดเหรียญนั้นต้องอยู่ในที่ที่จะไม่ทำให้น้ำดื่มเกิดการปนเปื้อนได้ง่าย คุณลักษณะของผู้ค้าและอุปกรณ์ต้องทำมาจากวัสดุที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ผู้ต้องสะอาด ไม่รั่วซึม หัวจ่ายน้ำส่วนที่สัมผัสน้ำต้องทำจากวัสดุที่ใช้กับอาหารเท่านั้น ซึ่งหากเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพต้องควบคุมกิจการหลายๆ ประเภทในเวลาเดียวกันโดยไม่อาจทราบหลักเกณฑ์ของกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพในแต่ละกิจการควรมีลักษณะอย่างไรอย่างแท้จริงแล้ว ย่อมทำให้การควบคุมตรวจสอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สัมฤทธิ์ผลตามความประสงค์ของกฎหมาย ทั้งในการออกข้อกำหนดท้องถิ่นของแต่ละท้องถิ่นมีมาตรฐานต่างกัน และบางท้องถิ่นที่ไม่มีการออกข้อกำหนดควบคุมกิจการดังกล่าว¹⁵³ ซึ่งส่งผลให้การประกอบธุรกิจผู้ค้าดื่มหยอดเหรียญซึ่งเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพก็ไม่ต้องถูกควบคุมตรวจสอบให้ขึ้นไปตามหลักเกณฑ์เหมือนกันทุกท้องถิ่น จึงเกิดความลักลั่นกันของแต่ละท้องถิ่นในการควบคุมตรวจสอบการประกอบธุรกิจผู้ค้าดื่มหยอดเหรียญอีกด้วย

จากปัญหาดังกล่าวเพื่อให้การควบคุมตรวจสอบกิจการผู้ค้าดื่มหยอดเหรียญเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเป็นประโยชน์กับทั้งผู้ประกอบการและผู้บริโภค ผู้เขียนเห็นควรให้มีการออกข้อกำหนดในการควบคุมกิจการผู้ค้าดื่มหยอดเหรียญแยกออกมาโดยเฉพาะ โดยควรมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสถานที่ตั้ง คุณลักษณะผู้ค้า คุณภาพน้ำ การบำรุงรักษาและการทำความสะอาด เป็นต้น เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ประกอบการ และผู้บริโภค ได้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์มาตรฐานที่ควรมีสำหรับการประกอบกิจการผู้ค้าดื่มหยอดเหรียญ เพื่อให้ผู้บริโภคได้บริโภคน้ำดื่มจากผู้ค้าดื่มหยอดเหรียญที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ และให้มีผลใช้บังคับตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวเหมือนกันทั่วประเทศ

4.2 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลาก

การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลาก ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคในอันที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้า สิทธิของผู้บริโภคในการที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหายที่ได้รับจากการใช้สินค้า ซึ่งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

¹⁵³ จิรัชย์ มูลทองโร่ย. แหล่งเดิม.

ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลาก โดยสินค้าที่ควบคุมฉลากต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังนี้¹⁵⁴

- 1) เป็นสินค้าที่ผลิตเพื่อขายโดยโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน
- 2) เป็นสินค้าที่ส่งหรือนำเข้าในราชอาณาจักรเพื่อขาย
- 3) เป็นสินค้าที่ประชาชนทั่วไปใช้เป็นประจำ หรือเป็นสินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ ร่างกาย หรือจิตใจ เนื่องจากการใช้สินค้านั้น หรือโดยสภาพของสินค้าในกรณีที่ไม่มีเข้าลักษณะตามข้อ 1) และ 2)

ปัจจุบันได้มีประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 31 (พ.ศ. 2553) เรื่อง ให้ผู้นำค้ำหยอดเหรียญอัตโนมัติเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก โดยฉลากของผู้นำค้ำหยอดเหรียญนอกจากต้องปฏิบัติตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก เรื่อง ลักษณะของฉลากสินค้าที่ควบคุมฉลาก พ.ศ. 2541 ลงวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2541 แล้ว ยังต้องระบุรายละเอียดดังต่อไปนี้ไว้ในฉลาก

- 1) ข้อแนะนำในการใช้ ต้องระบุรายละเอียดอย่างน้อย ดังต่อไปนี้
  - (1) ต้องดูความสะอาดของหัวจ่ายน้ำ
  - (2) ต้องหลีกเลี่ยงการใช้บริการจากผู้นำค้ำหยอดเหรียญอัตโนมัติที่มีลักษณะที่ไม่ถูกสุขอนามัย
  - (3) ต้องใช้ภาชนะที่สะอาดในการบรรจุน้ำ
  - (4) ต้องหลีกเลี่ยงการค้ำน้ำจากผู้นำค้ำหยอดเหรียญอัตโนมัติที่มีสีกลิ่นหรือรสผิดปกติ
  - (5) ไม่ควรนำภาชนะที่เคยบรรจุของเหลวชนิดอื่นมาบรรจุน้ำ
- 2) ระบุวัน เดือน ปี ที่เปลี่ยนไส้กรอง แต่ละชนิด
- 3) คำเตือน ต้องระบุว่า “ระวังอันตราย” หากไม่ตรวจสอบวัน เดือน ปีที่เปลี่ยนไส้กรอง และตรวจสอบคุณภาพน้ำ” ทั้งนี้ข้อความที่เป็น “คำเตือน” ต้องใช้ตัวอักษรหนา สีแดง ขนาดไม่ต่ำกว่า 1 เซนติเมตร บนพื้นสีขาว

ข้อความที่เป็นข้อแนะนำใน 1) การระบุข้อมูลใน 2) และคำเตือนใน 3) ต้องแสดงไว้ที่ด้านหน้าของผู้นำค้ำหยอดเหรียญอัตโนมัติ ในลักษณะคงทนถาวรที่สามารถเห็นและอ่านได้อย่างชัดเจน

ตามที่คุณเขียนได้ทำการสัมภาษณ์เจาะลึก (Indept Interview) ผู้ประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์ผู้นำค้ำหยอดเหรียญ พบว่าในการประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์ผู้นำค้ำหยอดเหรียญนั้น ผู้ประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์ผู้นำค้ำหยอดเหรียญทุกรายทราบถึงหน้าที่ของตนในการจัดทำฉลากให้เป็นไปตาม

¹⁵⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 30.

ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 31 (พ.ศ. 2553) เรื่อง ให้ผู้นำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ เป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากได้กำหนด แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์ผู้นำดื่มหยอดเหรียญส่วนใหญ่ยังคงไม่ทราบถึงรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลในฉลากว่าควรประกอบไปด้วยสาระสำคัญของอะไรบ้าง ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าฉลากส่วนใหญ่มีเพียงข้อมูลเกี่ยวกับวัน เดือน ปี ในการเปลี่ยนไส้กรอง แต่ไม่ได้มีคำแนะนำเกี่ยวกับในการใช้ผู้นำดื่มและคำแนะนำในการใช้ผู้นำดื่ม ตามที่ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 31 (พ.ศ. 2553) เรื่อง ให้ผู้นำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากได้กำหนดว่าเป็นสาระสำคัญซึ่งต้องกำหนดไว้ในฉลาก กล่าวคือ ข้อเสนอแนะในการใช้ ต้องระบุรายละเอียดเกี่ยวกับ การดูแลสุขภาพของหัวจ่ายน้ำ ต้องหลีกเลี่ยง การใช้บริการจากผู้นำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติที่มีลักษณะที่ไม่ถูกสุขอนามัย ต้องใช้ภาชนะ ที่สะอาดในการบรรจุน้ำ ต้องหลีกเลี่ยงการเติมน้ำจากผู้นำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติที่มีสีกลิ่นหรือ รสผิดปกติ ไม่ควรนำภาชนะที่เคยบรรจุของเหลวชนิดอื่นมาบรรจุน้ำ และระบุวัน เดือน ปี ที่เปลี่ยน ไส้กรอง แต่ละชนิด นอกจากนี้ยังต้องมีคำแนะนำ ต้องระบุว่า “ระวังอันตราย” หากไม่ตรวจสอบ วัน เดือน ปี ที่เปลี่ยนไส้กรองและตรวจสอบคุณภาพน้ำ” ทั้งนี้ข้อความที่เป็น “คำแนะนำ” ต้องใช้ ตัวอักษรหนาสีแดงขนาดไม่ต่ำกว่า 1 เซนติเมตร บนพื้นสีขาว ประกอบกับการทำการสัมภาษณ์ เจาะลึก (Indept Interview) ผู้บริโภคผู้นำดื่มจากผู้นำดื่มหยอดเหรียญแล้วพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ เคยเห็นฉลากที่ผู้นำดื่มหยอดเหรียญเกี่ยวกับ วัน เดือน ปี ในการเปลี่ยนไส้กรองเพียงอย่างเดียว โดย บางผู้ไม่มีการกรอกข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนไส้กรองหรือข้อมูลในฉลากมีตัวอักษรที่เล็ก สั้นเกินไปได้ยาก ทั้งนี้เคยเห็นฉลากเกี่ยวกับคำแนะนำและคำแนะนำเกี่ยวกับการเลือกใช้ ผู้นำดื่มหยอดเหรียญ ตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนดไว้ ทั้งฉลากที่ติดที่ ผู้นำดื่มหยอดเหรียญยังติดในลักษณะสั้นเกินไปได้ยากหรือไม่เป็นที่สนใจของผู้ใช้บริการผู้นำดื่ม หยอดเหรียญ ซึ่งกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์ผู้นำดื่มหยอดเหรียญติดฉลากไม่ถูกต้องหรือไม่ ติดฉลากที่ผู้นำดื่มหยอดเหรียญนั้น เนื่องมาจากผู้ประกอบธุรกิจผู้นำดื่มหยอดเหรียญขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดของข้อมูลในฉลาก กับทั้งเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่คอยควบคุม ตรวจสอบฉลากสินค้าตามที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากได้กำหนดไว้นั้นมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อการ ตรวจสอบสินค้าควบคุมฉลากซึ่งรวมถึงผลิตภัณฑ์ผู้นำดื่มหยอดเหรียญด้วย¹⁵⁵ จึงส่งผลให้ ผู้ประกอบธุรกิจสินค้าควบคุมฉลากโดยเฉพาะอย่างยิ่งผลิตภัณฑ์ผู้นำดื่มหยอดเหรียญละเลย ไม่จัดทำฉลาก หรือจัดทำฉลากไม่ถูกต้องตรงกับความจริง หรือมีข้อความที่อาจก่อให้เกิด ความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าได้

¹⁵⁵ จิรัชย์ มูลทองโร่ย. แหล่งเดิม.

อย่างไรก็ตามหากข้อเท็จจริงปรากฏว่าฉลากมีข้อความที่ไม่ตรงต่อความจริงหรือมีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้า¹⁵⁶ โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์น้ำดื่มหยอดเหรียญ คณะกรรมการว่าด้วยฉลากมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจเลิกใช้ฉลากดังกล่าวหรือดำเนินการแก้ไขฉลากนั้นให้ถูกต้อง¹⁵⁷ ซึ่งในการดำเนินการพิสูจน์ว่าฉลากดังกล่าวนั้นมีปัญหานั้นการบังคับใช้กฎหมายโดยผู้เขียนขอแยกพิจารณาประเด็นปัญหาดังนี้

ประการที่หนึ่ง ในการดำเนินการพิสูจน์ว่าฉลากมีข้อความที่ไม่ตรงต่อความจริงหรือมีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้านั้น ไม่มีบทบัญญัติใดในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคกำหนดให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่แก่ฝ่ายผู้ประกอบธุรกิจ ดังนั้น ภาระการพิสูจน์แสดงความจริงในเรื่องของสินค้าที่ควบคุมฉลากจะต้องเป็นหน้าที่ของผู้กล่าวหาหรือผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อน หรือเสียหาย หรือถูกละเมิดสิทธิในเรื่องดังกล่าว ซึ่งผู้บริโภคมีได้อยู่ในสถานะที่จะทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการผลิต หรือสาระสำคัญที่เกี่ยวกับสินค้านั้นได้ เช่น ฉลากของน้ำดื่มหยอดเหรียญระบุ วัน เดือน ปี ที่เปลี่ยนไส้กรอง แต่ละชนิด เป็นเท็จไม่ตรงต่อความจริงอย่างไร หากเกิดความเสียหายเกิดขึ้นแก่ผู้บริโภคน้ำดื่มจากน้ำดื่มดังกล่าว คณะกรรมการว่าด้วยฉลากจะดำเนินการสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจเลิกใช้ฉลากดังกล่าวหรือดำเนินการแก้ไขฉลากนั้นให้ถูกต้อง โดยผู้กล่าวอ้างหรือผู้บริโภคต้องมีหน้าที่พิสูจน์ให้ได้ว่าความจริงว่าฉลากดังกล่าวมีข้อความที่ไม่ตรงต่อความจริงหรือมีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้า ซึ่งผู้บริโภคมีได้อยู่ในสถานะที่จะทราบข้อเท็จจริงทั้งหมดเกี่ยวกับการดำเนินการเปลี่ยนไส้กรองน้ำของผู้ประกอบธุรกิจ ทั้งการที่สืบหาข้อเท็จจริงต่างๆ ของผู้บริโภคเพื่อนำมาพิสูจน์ว่าฉลากดังกล่าวมีข้อความที่ไม่ตรงต่อความจริงหรือมีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าของผู้บริโภคนั้นย่อมมีอุปสรรคแก่ผู้บริโภค เพราะเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นของผู้ประกอบธุรกิจเพียงฝ่ายเดียว

จากปัญหาดังกล่าว เมื่อพิจารณาการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการโฆษณาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติไว้ในหมวดเดียวกันแต่แยกไว้คนละส่วนกัน โดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเฉพาะในแต่ละส่วนแตกต่างกัน และกำหนดองค์กรผู้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาดำเนินการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคเป็นการเฉพาะเรื่อง ได้แก่ คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา โดยหากคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณามีเหตุอันควรสงสัยว่าข้อความใดที่ใช้ในการโฆษณาเป็นเท็จหรือเกินความจริงตาม มาตรา 22 วรรคสอง (1)¹⁵⁸

¹⁵⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 31.

¹⁵⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 33.

¹⁵⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 22 (2).

ให้คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา มีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้กระทำการโฆษณาพิสูจน์เพื่อแสดงความจริงได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการโฆษณา ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มีการกำหนดหลักเกณฑ์ให้ภาระการพิสูจน์ตกเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจ อันเป็นผลดีต่อผู้กล่าวอ้างหรือผู้บริโภค ที่ไม่อาจทราบข้อเท็จจริงทั้งหมดเกี่ยวกับข้อความจริง ดังนั้น หากการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลาก ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มีการกำหนดหน้าที่ในการพิสูจน์แสดงความจริงเกี่ยวกับสินค้าที่ควบคุมฉลากให้เป็นหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจ ย่อมเกิดผลดี ขจัดอุปสรรคปัญหาในการดำเนินการพิสูจน์ความจริงและก่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ผู้ได้รับความเสียหายหรือผู้บริโภคเป็นอย่างมาก

ประการที่สอง หากผู้ประกอบธุรกิจกระทำการอันไม่ชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลากตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นการกระทำ ความผิดที่มีโทษทางอาญา ยกตัวอย่างเช่น

ผู้ประกอบการขายสินค้าที่ควบคุมฉลาก โดยไม่มีฉลากหรือมีฉลากแต่ฉลากหรือ การแสดงนั้นไม่ถูกต้อง หรือขายสินค้าที่มีฉลากที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากตั้งเลิกใช้ โดย ผู้ประกอบการรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าการไม่มีฉลากหรือการแสดงฉลากดังกล่าวนั้นไม่ถูกต้อง ตามกฎหมาย ผู้ประกอบการต้องรับโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ¹⁵⁹

สำหรับการดำเนินคดีผู้บริโภคนั้น แม้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 ได้กำหนดให้ภาระการพิสูจน์เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการผลิต การประกอบ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการใดๆ ซึ่งศาล เห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของกลุ่มความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจ ตกอยู่ แก่กลุ่มความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจ แต่ก็ยังเป็นเพียงการดำเนินคดีผู้บริโภคในคดีแพ่งเท่านั้น ไม่รวมถึงคดีอาญา เพราะในการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยยังคงอาศัยหลักสุจริตตั้งที่บัญญัติ ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้ในคดีอาญานั้น ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด¹⁶⁰ ดังนั้นภาระการพิสูจน์จึงตกอยู่แก่ ฝ่ายผู้กล่าวอ้างหรือผู้บริโภค ซึ่งเป็นบุคคลที่อาจไม่รู้เห็นข้อเท็จจริงที่จำต้องนำสืบพิสูจน์ความผิด ของผู้ประกอบธุรกิจทั้งหมด ทั้งนี้เพราะข้อเท็จจริงที่ผู้กล่าวอ้างหรือผู้บริโภคจำต้องนำสืบนั้น โดยส่วนใหญ่อยู่ในความรู้เห็นของผู้ประกอบธุรกิจ ดังนั้นจึงเป็นอุปสรรคต่อการพิสูจน์ข้อเท็จจริง ของผู้กล่าวอ้างหรือผู้บริโภคค้นหาข้อเท็จจริง ซึ่งหากผู้กล่าวอ้างหรือผู้บริโภคไม่สามารถนำพิสูจน์

¹⁵⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 52.

¹⁶⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 39 วรรคสอง.

ได้ว่าผู้ประกอบการเป็นผู้กระทำความผิด ผู้ประกอบการอาจไม่ต้องรับโทษแม้จะเป็นผู้กระทำความผิด จากปัญหาดังกล่าวจึงควรมีการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวเพื่อให้ภาระในการพิสูจน์เจตนาในความผิดที่มีโทษทางอาญาของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการ

4.3 ปัญหาความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อผู้บริโภค

ในกรณีที่เกิดความเสียหายจากการใช้ผลิตภัณฑ์หรือสินค้าใดๆ เกิดขึ้น ผู้ประกอบการกิจการนั้นๆ จะต้องรับผิดชอบต่อผู้ที่ได้รับความเสียหาย ผู้บริโภคนำคดีมาจากผู้นำคดีหยอดเหรียญก็เช่นกันหากได้รับความเสียหายจากผลิตภัณฑ์ผู้นำคดีหยอดเหรียญย่อมมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ผู้นำคดีหยอดเหรียญได้ แต่จากการศึกษากลับพบว่าบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในปัจจุบันนั้นยังมีข้อบกพร่องหลายประการ อันสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

4.3.1 ปัญหาเกี่ยวกับข้อบกพร่องความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ

ในกรณีผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากผลิตภัณฑ์ผู้นำคดีหยอดเหรียญโดยตรง เช่น ถูกไฟช็อต เนื่องจากสภาพตู้มีความบกพร่อง ไม่มีการต่อสายดิน หรือจากการบริโภคผู้นำคดีหยอดเหรียญเพราะมีการปนเปื้อนของสารปรอท สารหนู ฝุ่นละออง หรือเชื้อจุลินทรีย์ต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดโรคได้นั้น

“ผลิตภัณฑ์ผู้นำคดีหยอดเหรียญ” ถือได้ว่าเป็นสิ่งของที่ผู้ผลิตได้ผลิตหรือมีไว้เพื่อขายให้เช่าหรือให้เช่าซื้อ¹⁶¹ เพื่อให้ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ผู้นำคดีหยอดเหรียญนำไปวางจำหน่ายนำคดีผู้นำคดีหยอดเหรียญจึงเป็น “สินค้า” ตามความหมายของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551¹⁶² หาก “ผลิตภัณฑ์ผู้นำคดีหยอดเหรียญ” ออกแบบหรือติดตั้งบกพร่อง เช่น ผู้นำคดีหยอดเหรียญและอุปกรณ์ ทำมาจากวัสดุที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพแทนอุปกรณ์ที่ทำมาจากวัสดุสำหรับอุตสาหกรรมอาหาร (Food Grade) หรือการติดตั้งมิได้ต่อสายดิน เมื่อเกิดกระแสไฟฟ้ารั่วอาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคได้ หรือไม่มีค่าเดือนที่ระบุให้ระวังอันตรายหากไม่ตรวจสอบวัน เดือน ปีที่เปลี่ยนไส้กรอง และตรวจสอบคุณภาพน้ำ เป็นต้น ย่อมถือได้ว่า “ผู้นำคดีหยอดเหรียญ” เป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือ

¹⁶¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 3 บัญญัติว่า “สินค้า” หมายความว่า สิ่งของที่ผลิตหรือมีไว้เพื่อขาย.

¹⁶² พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 4 บัญญัติว่า “สินค้า” หมายความว่า สังกหามิตรพัทธ์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมทั้งผลิตผลเกษตรกรรม และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง.

การออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดค่าเดือน หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร จึงถือได้ว่า “ผู้นำค้ำหยอดเหรียญ” เป็น “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551¹⁶³

“นำค้ำจากผลิตภัณฑ์ผู้นำค้ำหยอดเหรียญ” แม้จะเป็นของเหลวแต่เมื่อบรรจุในภาชนะแล้วสามารถกำหนดรูปร่างได้จึงเป็นสิ่งหามิตรที่ผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์ผู้นำค้ำหยอดเหรียญผลิตเพื่อขาย “นำค้ำจากผู้นำค้ำหยอดเหรียญ” จึงเป็น “สินค้า” ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551¹⁶⁴ หากนำค้ำที่ได้มาจากกระบวนการผลิตนำค้ำจากผู้นำค้ำหยอดเหรียญติดตั้งในที่ที่ไม่ถูกสุขลักษณะ เช่น อยู่ใกล้ขยะหรือสิ่งปฏิกูล ไม่ดูแลทำความสะอาดผู้นำค้ำหยอดเหรียญอยู่เสมอ เป็นเหตุให้นำค้ำมีสิ่งปนเปื้อนไม่ว่าจะเป็นเชื้อจุลินทรีย์ ไวรัส แบคทีเรีย พยาธิ หรือฝุ่นละออง ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายหรือความเจ็บป่วยแก่ผู้ที่บริโภคนำค้ำจากผู้นำค้ำหยอดเหรียญ ดังนั้น “นำค้ำจากผู้นำค้ำหยอดเหรียญ” จึงเป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในผลิตภัณฑ์วิธีใช้ หรือวิธีเก็บรักษา จึงเป็น “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ตามความหมายของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551¹⁶⁵

เมื่อผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากผลิตภัณฑ์ผู้นำค้ำหยอดเหรียญหรือจากการบริโภคนำค้ำจากผลิตภัณฑ์ผู้นำค้ำหยอดเหรียญ ซึ่งเป็นสินค้าไม่ปลอดภัย ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ผู้นำค้ำหยอดเหรียญหรือจากการบริโภคนำค้ำจากผลิตภัณฑ์ผู้นำค้ำหยอดเหรียญซึ่งเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าความเสียหายนั้น

¹⁶³ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 4 บัญญัติว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายความว่า สินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนด วิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเดือน หรือ ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือ กำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้ารวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้.

¹⁶⁴ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 4 บัญญัติว่า “สินค้า” หมายความว่า สิ่งหามิตรทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมทั้งผลิตผลเกษตรกรรม และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง.

¹⁶⁵ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 4 บัญญัติว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายความว่า สินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนด วิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเดือน หรือ ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือ กำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้ารวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้.

จะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม¹⁶⁶ แต่อย่างไรก็ตาม การที่จะถือว่าผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น ฝ่ายผู้เสียหายมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการ และการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด¹⁶⁷ ซึ่งกรณีดังกล่าวจึงเป็นภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่ต้องพิสูจน์ก่อน โดยต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า ผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการ และการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดาโดยไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำของผู้ใด

หากผู้เสียหายพิสูจน์ได้ว่า ผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการ และการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบ แต่อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551¹⁶⁸ ได้กำหนดข้อยกเว้นให้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบ และเป็นภาระพิสูจน์ของผู้ประกอบการที่ต้องพิสูจน์ให้ได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดซึ่งหากพิสูจน์ได้ก็ไม่ต้องรับผิดชอบ แต่หากพิสูจน์ไม่ได้ก็ต้องรับผิดชอบ โดยข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการมีดังนี้

- 1) สินค้าไม่มีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- 2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ
- 3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้

วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูล เกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

เมื่อพิจารณาข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ ตาม มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าว ยังไม่อาจคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยให้ได้รับความเป็นธรรม กล่าวคือ เมื่อพิจารณาข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ ตาม มาตรา 7 (2) ซึ่งกำหนดว่า หากผู้ประกอบการสามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้ประกอบการก็ไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายนั้น หมายความว่า หากผู้เสียหายรู้ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ไม่ว่าจะเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า

¹⁶⁶ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 5.

¹⁶⁷ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 6.

¹⁶⁸ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 7.

หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ผู้ประกอบการย่อมหลุดพ้นจากความรับผิด ซึ่งกรณีอาจเป็นปัญหาตามการศึกษา¹⁶⁹ ยกตัวอย่างเช่น

“ผลิตภัณฑ์น้ำดื่มหยอดเหรียญ” ออกแบบหรือติดตั้งบกพร่อง เช่น ตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ และอุปกรณ์ ทำมาจากวัสดุที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพแทนอุปกรณ์ที่ทำมาจากวัสดุสำหรับอุตสาหกรรมอาหาร (Food Industry) หรือการติดตั้งมิได้ต่อสายดิน เมื่อเกิดกระแสไฟฟ้ารั่ว อาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคได้ หรือไม่มีค่าเตือนที่ระบุให้ระวังอันตรายหากไม่ตรวจสอบวัน เดือน ปี ที่เปลี่ยนไส้กรองและตรวจสอบคุณภาพน้ำ หรือ

“น้ำดื่มจากผลิตภัณฑ์น้ำดื่มหยอดเหรียญ” หากน้ำดื่มที่ได้มาจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ ไม่ได้รับใบอนุญาตจากส่วนราชการให้จำหน่ายน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ หรือไม่คิดผลาก ตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้กำหนด หรือคิดผลากไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่ คณะกรรมการได้กำหนด หรือกระบวนการผลิตน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญที่ติดตั้งในที่ที่ไม่ถูก สุขลักษณะ เช่น อยู่ใกล้ขยะหรือสิ่งปฏิกูล ไม่ดูแลทำความสะอาดตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญอยู่เสมอ เป็นเหตุให้น้ำดื่มมีสิ่งปนเปื้อนไม่ว่าจะเป็นเชื้อจุลินทรีย์ ไวรัส แบคทีเรีย พยาธิ หรือฝุ่นละออง ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายหรือความเจ็บป่วยแก่ผู้บริโภคที่บริโภคน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ

ซึ่งถือได้ว่า “ผลิตภัณฑ์น้ำดื่มหยอดเหรียญ” และน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ” เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามความหมายของ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดเพื่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย¹⁶⁹ แต่เนื่องด้วยสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันผู้บริโภคบางกลุ่ม มีความจำเป็นที่ต้องซื้อน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญมาบริโภค เนื่องจากเมื่อเปรียบเทียบราคา น้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญกับน้ำดื่มบรรจุขวดแล้ว เห็นได้ว่าราคาน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ มีราคาถูกกว่ามาก ทั้งหาซื้อได้ง่ายและสะดวก กรณีดังกล่าวย่อมถือได้ว่าผู้บริโภคได้รู้อยู่แล้วว่า สินค้าชิ้นนี้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และส่งผลให้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดในความเสียหาย ที่เกิดขึ้นต่อไปด้วย ซึ่งดูเหมือนจะไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภคเท่าใดนัก โดยเฉพาะผู้บริโภคที่ไม่มี ฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีพอและมีความจำเป็นต้องอุปโภคบริโภคสินค้านี้เป็นส่วนใหญ่

ในเรื่องเกี่ยวกับข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการดังกล่าวนี้ จากการศึกษา บทบัญญัติแห่งกฎหมายในต่างประเทศพบว่าในแต่ละประเทศมีการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิด ของผู้ประกอบการไว้ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและจากแนวคำพิพากษาของศาล โดยในประเทศ สหรัฐอเมริกาซึ่งถือได้ว่าเป็นต้นแบบของแนวคิดในเรื่องหลักความรับผิดโดยเด็ดขาด ก็ได้มีการ บัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการไว้โดยชัดเจนแต่ขึ้นอยู่กับศาลของแต่ละมลรัฐ โดยมีแนวทางสรุปได้ดังนี้

¹⁶⁹ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 4.

1) กรณีที่ผู้เสียหายสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยเองและใช้สินค้านั้น ทั้งที่มีความไม่ปลอดภัย โดยไม่มีเหตุอันสมควร ในกรณีดังกล่าวผู้ประกอบการจะมีภาระการพิสูจน์ว่าผู้เสียหายทราบถึงความไม่ปลอดภัยและตระหนักถึงความเสี่ยงดังกล่าวเป็นอย่างดี และสมัครใจเข้ารับความเสี่ยงนั้นเองและ

2) กรณีความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่สินค้าถูกผลิตและจำหน่ายนั้น ไม่สามารถที่จะรู้ได้ถึงความปลอดภัย

ซึ่งศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา มักจะถือเป็นบรรทัดฐานอย่างเคร่งครัดในเรื่องของการสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยของผู้บริโภคว่าต้องเป็นเรื่อง que ผู้เสียหายรู้ถึงความปลอดภัยของสินค้านั้นอย่างชัดเจนและเป็นความเสี่ยงภัยที่ไม่มีเหตุผลอันสมควรที่สามารถอ้างได้ เช่น คดีของ Deveney V. Samo¹⁷⁰ ที่โจทก์ได้ซื้อรถยนต์และพบว่าเข็มขัดนิรภัยชำรุดบกพร่อง แต่ระหว่างที่รอให้มีการเปลี่ยนเข็มขัดนิรภัยนั้น โจทก์ได้นำรถยนต์มาใช้โดยไม่มีเข็มขัดนิรภัย และเกิดอุบัติเหตุขึ้น โจทก์ได้รับบาดเจ็บจึงฟ้องร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด ศาลต้องตัดสินว่าแม้โจทก์จะสมัครใจยอมรับความเสี่ยงภัยที่เกิดขึ้น แต่กรณีดังกล่าวศาลไม่เห็นว่ากรกระทำของโจทก์เป็นการกระทำที่ปราศจากเหตุผลอันสมควร และตัดสินให้ผู้ขายรับผิดชอบต่อโจทก์

จากบรรทัดฐานดังกล่าวนี้ หากนำมาปรับใช้กับกรณีปัญหาตามตัวอย่างที่อาจเกิดขึ้นได้ ในประเทศไทยดังที่ผู้เขียนได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความจำเป็นในการอุปโภคบริโภคสินค้าราคาถูกของผู้บริโภคบางคนนั้น ถือได้ว่าเป็นความจำเป็นในการดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่และรายได้ของผู้บริโภคแต่ละคน และเป็นกรณีที่แม้ผู้บริโภคจะสมัครใจรับความเสี่ยงภัยที่อาจเกิดขึ้นจากสินค้าราคาถูกที่อาจไม่ได้มาตรฐานหรือมีข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่เพียงพอ นั้นแต่ก็มีใช่เป็นเรื่องที่ปราศจากเหตุอันสมควร แต่เป็นเรื่องความจำเป็นตามสภาพความเป็นอยู่ของผู้บริโภคแต่ละคน โดยแท้ที่ฟังต้องได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค เช่นเดียวกัน

ตาม มาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบหาก “ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวยังไม่มีความชัดเจนและเป็นการยากในการตีความในทางปฏิบัติที่จะยังให้เกิดผลเป็นการคุ้มครองผู้เสียหายตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของพระราชบัญญัตินี้ โดยเฉพาะกรณีตามการศึกษาฉบับนี้ ความไม่ปลอดภัยในน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ เนื่องจากน้ำดื่มมีองค์ประกอบทางเคมีและสารต่างๆ มากมายหลายชนิด ซึ่งผู้บริโภคไม่อาจรู้ได้โดยอาศัยความรู้โดยทั่วไปและไม่อาจมองเห็นด้วยตามเปล่า ว่าน้ำดื่มจาก

¹⁷⁰ อนันต์ จัทโรภากร. เล่มเดิม. หน้า 168.

ผู้นำคัมคังกล่าวนั้นมีสิ่งปนเปื้อน เชื้อโรค หรือสารเคมีที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อตนเองหรือไม่ รวมทั้งการบริโภคน้ำคัมนั้นในบางกรณีอันตรายที่เกิดขึ้นจากการบริโภคน้ำคัมจากผู้นำคัมหยอดเหรียญ มิได้เกิดขึ้นในทันทีแต่เชื้อโรค สิ่งปนเปื้อนหรือสารเคมีต่างๆ ที่อยู่ในน้ำคัมจะไปสะสมอยู่ในร่างกายแล้วค่อยๆ ปรากฏอาการเมื่อเวลาผ่านไปหลายปี ดังนั้นในการที่จะพิจารณาว่าผู้บริโภคได้รับรู้ถึงความเสียหายแล้วหรือไม่ ควรพิจารณาว่าการรู้ดังกล่าวเป็นไปโดยชัดแจ้ง และได้รับรู้ถึงผลร้ายที่จะเกิดขึ้นหรือไม่ด้วย รวมถึงการพิจารณาถึงเหตุผลอันสมควรในการยอมรับเข้าเสี่ยงภัยที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองด้วย ด้วยเหตุดังกล่าวการที่ทบบัญญัติแห่งกฎหมาย มาตรา 7 (2) ของประเทศไทยบัญญัติไว้ในลักษณะที่เอื้อต่อผู้ประกอบการให้สามารถอ้างเหตุดังกล่าวเพื่อเป็นข้อยกเว้นความรับผิด ทั้งไม่อาจคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้อย่างแท้จริง เนื่องจากหากผู้บริโภคมีความจำเป็นที่จะต้องอุปโภคบริโภคสินค้าซึ่งตนรู้ว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็นเพราะสภาพเศรษฐกิจ ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือการไม่รู้ผลเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในการบริโภคสินค้านี้ดังกล่าวเป็นระยะเวลาต่างๆ ติดต่อกัน ผู้ประกอบการก็ย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดตาม มาตรา 7 (2)

4.3.2 ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดค่าเสียหาย

เมื่อผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้บริโภคย่อมเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ประกอบการโดยอาศัยหลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิดเป็นสำคัญ ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 วรรคสอง ได้กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดไว้ 3 ลักษณะด้วยกัน คือ การคืนทรัพย์สิน การชำระราคาในกรณีที่ไม่สามารถคืนทรัพย์สินได้ และค่าเสียหายเพื่อความเสียหาย ซึ่งหากพิจารณาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้ว เห็นได้ว่ามักจะเป็นความเสียหายที่เกิดแก่ชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของผู้บริโภค ซึ่งเป็นกรณีต้องกำหนดค่าสินไหมทดแทนเป็นตัวเงินเป็นสำคัญ โดยค่าเสียหายเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่การละเมิดนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดไว้อย่างจำกัด อันได้แก่

1) ในกรณีทำให้เขาถึงตาย ค่าเสียหาย ได้แก่ ค่าปลงศพและค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นในการจัดการศพ ค่ารักษาพยาบาลและค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในกรณีที่มิได้ตายทันที รวมถึงค่าขาดไร้อุปการะตามกฎหมายและค่าขาดแรงงานด้วย

2) ในกรณีทำให้เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัย ค่าเสียหาย ได้แก่ ค่าใช้จ่ายอันได้เสียไปค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถในการประกอบการงานสิ้นเชิงหรือแต่บางส่วน และค่าขาดแรงงาน นอกจากนี้ยังรวมถึงค่าเสียหายเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วย เช่น ค่าทันทูกษ์ทรมานหรือทันทูกขเวทนาจากความเจ็บป่วย เป็นต้น

ดังนั้น หากเป็นค่าเสียหายที่นอกเหนือไปจากที่กฎหมายกำหนดไว้ผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหายก็ไม่อาจเรียกร้องได้

แต่อย่างไรก็ตาม ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 กำหนดให้นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจ และค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ซึ่งจะเห็นได้ว่าค่าเสียหายที่กำหนดไว้ตามบทบัญญัติดังกล่าวครอบคลุมความเสียหายได้เกือบทุกกรณี แต่ปัญหาสำคัญในการกำหนดค่าเสียหายคือการกำหนดค่าเสียหายนั้นเป็นดุลพินิจของศาลโดยแท้ที่จริง โดยในทางปฏิบัติศาลมักจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนไปตามความเสียหายที่แท้จริง ทั้งนี้เป็นไปตามหลักที่มุ่งหมายให้การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นไปเพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมมากที่สุดเท่าที่สมควร ซึ่งอาจไม่เพียงพอต่อการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในที่นี้ผู้เขียนจึงขอแยกพิจารณาประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง ในเรื่องเกี่ยวกับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายทางจิตใจ ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4¹⁷¹ ได้ให้ความหมายของคำว่า “ความเสียหายต่อจิตใจ” ไว้ว่า ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

เมื่อพิจารณา มาตรา 11 (1) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551¹⁷² จะเห็นได้ว่า ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจนั้นต้องเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย อันได้แก่ ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกันเท่านั้น แต่ไม่กำหนดถึงหลักเกณฑ์ที่เป็นเครื่องมือสำหรับศาลในการใช้เป็นดุลพินิจหรือพฤติการณ์ใดๆ เพื่อใช้ประกอบการกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจไว้ รวมถึงมิได้มีการกำหนดขอบเขตหรือจำนวนสูงสุดที่ศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจให้ได้ จึงส่งผลให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจได้อย่างกว้างขวางจนไม่มีขอบเขตหรือมาตรฐานที่ศาลจำต้องถือปฏิบัติเหมือนกันเป็นการทั่วไป ซึ่งอาจทำให้ผลของการการกำหนดค่าสินไหมทดแทน

¹⁷¹ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 4.

¹⁷² พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 11 (1).

เพื่อความเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจของศาลสำหรับในคดีที่มีข้อเท็จจริงคล้ายกันออกมาแตกต่างกันเป็นอย่างมากได้

จากปัญหาดังกล่าวหากเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา การกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจต้องเป็นไปตามหลักสำคัญสามประการ ได้แก่

1) การลงโทษในกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายทางจิตใจโดยเจตนา (Intentional Infliction of Emotional Distress) กรณีนี้ต้องปรากฏว่าจำเลยได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง และต้องเป็นการกระทำที่คาดหมายได้ว่าวิญญูชนจะได้รับความเสียหายทางจิตใจ

2) การลงโทษในกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายทางจิตใจโดยประมาท (Negligent Infliction of Emotional Distress) กฎหมายของรัฐส่วนใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ยอมให้ผู้เสียหายเรียกค่าเสียหายทางจิตใจที่เรียกว่า การลงโทษในกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายทางจิตใจโดยประมาท (Negligent Infliction of Emotional Distress) เว้นแต่ความเสียหายทางจิตใจนั้นเป็นผลมาจากความเสียหายทางร่างกาย

3) ความเสียหายทางจิตใจอันเกิดจากการได้รับอันตรายของผู้อื่น (Emotional Distress for Another 's Injury) ในกรณีที่บุคคลได้รับความเสียหายทางจิตใจเมื่อประสบหรือพบเห็นผู้อื่นได้รับอันตราย ซึ่งในกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด มาตรา 313 (2) (Restatement of Torts, section 313 (2)) ระบุว่าผู้ที่เรียกค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายทางจิตใจอันเกิดจากการได้รับอันตรายของผู้อื่น ผู้นั้นต้องอยู่ในบริเวณอันตรายด้วย หลักนี้เรียกว่า (Zone-of-Danger Rule) กล่าวคือ ผู้ได้รับความเสียหายต้องพิสูจน์ว่าตนอยู่ในบริเวณที่อาจได้รับอันตรายต่อร่างกายจากการกระทำโดยประมาทของผู้กระทำละเมิด และมีความเสี่ยงอย่างมากที่จะได้รับอันตรายนั้น ผู้ได้รับความเสียหายจึงจะสามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนต่อจิตใจได้

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นควรมีการเพิ่มเติมพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2511 โดยให้มีลักษณะการใช้ดุลพินิจของศาลในการพิจารณาค่าเสียหายให้กับผู้เสียหายไว้ให้ชัดเจน โดยให้นำเงื่อนไขของการกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ ตาม มาตรา 11 (2) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ประการที่สอง ในเรื่องเกี่ยวกับค่าเสียหายเชิงลงโทษ ปัจจุบันกฎหมายของประเทศไทยได้นำหลักการเกี่ยวกับค่าเสียหายเชิงลงโทษมาบัญญัติไว้เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคมากขึ้น ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 (2)¹⁷³ ได้บัญญัติให้ผู้ประกอบการที่ได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าโดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้น

¹⁷³ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 11 (2).

เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้ว ไม่ดำเนินการใดๆ ตามสมควร เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกิน 2 เท่า ของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่างๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย และตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42¹⁷⁴ ที่กำหนดว่า ถ้าการกระทำที่ถูกฟ้องร้องเกิดจากการที่ผู้ประกอบการกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภค โดยไม่เป็นธรรมหรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาค่าความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภคหรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ประกอบการชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้บริโภค ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่างๆ เช่น ความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้บริโภคมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วยการกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจกำหนดได้ไม่เกิน 2 เท่า ของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด แต่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดมีจำนวนเงินไม่เกิน 50,000 บาท ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกิน 5 เท่า ของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่าการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษกฎหมายไทยได้กำหนดขอบเขตไว้ว่า ให้กำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษได้ไม่เกิน 2 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง ซึ่งในการพิสูจน์ค่าเสียหายที่แท้จริงในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในศาลนั้น ผู้กล่าวอ้างหรือผู้บริโภคต้องพิสูจน์จากพยานหลักฐานทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นพยานเอกสาร พยานบุคคล หรือพยานวัตถุ ให้ได้ความจริงถึงค่าเสียหายที่แท้จริง แต่ความปรากฏว่าผู้กล่าวอ้างหรือผู้บริโภคอาจไม่สามารถนำพยานหลักฐานทั้งปวงมาพิสูจน์ถึงค่าเสียหายที่แท้จริงได้ทั้งหมด

¹⁷⁴ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551, มาตรา 42.

หรือผู้กล่าวอ้างหรือผู้บริโภคมอาจสามารถพิสูจน์ค่าเสียหายที่แท้จริงได้เพียงค่าเสียหายบางส่วนเท่านั้น เนื่องจากผู้กล่าวอ้างหรือผู้บริโภคไม่สามารถหาหลักฐานมาพิสูจน์ได้ ดังนั้นค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลพิจารณาได้อาจน้อยกว่าค่าเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ เพราะฉะนั้นการที่กฎหมายของไทยไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 (2) หรือพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 ได้กำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้ไม่เกิน 2 เท่า ของค่าเสียหายที่แท้จริงนั้น ผู้เขียนเห็นว่า เป็นจำนวนค่าเสียหายสูงสุดที่กฎหมายกำหนดไว้ยังเป็นจำนวนที่ต่ำเกินไป ซึ่งอาจไม่บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษที่มุ่งหมายต่อการลงโทษให้เช็ดหลาบเพื่อมิให้มีการกระทำผิดอีก รวมถึงเพื่อมิให้ผู้ประกอบการอื่นกระทำตามอันเป็นการป้องปรามมิให้เกิดความเสียหายในลักษณะเดียวกันอีกนั่นเอง

เมื่อพิจารณาค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วจะเห็นได้ว่ากฎหมายดังกล่าวกำหนดให้มีการเรียกได้ดังนี้

1) กรณีที่ผู้ผลิตรู้ว่าสินค้าเป็นอันตรายและรู้วิธีที่จะลดความเป็นอันตรายนั้นลงจนถึงระดับที่ยอมรับได้โดยทั่วไป แต่ไม่ดำเนินการ

2) กรณีที่ผู้ขายรู้ว่าสินค้านั้นเป็นอันตรายแต่ปิดบังซ่อนเร้นไว้ หรือกรณีภายหลังที่ได้พบว่าสินค้ามีความบกพร่อง แต่ผู้ผลิตไม่ดำเนินการใดๆ ที่เหมาะสมหรือยังคงดำเนินการผลิตสินค้านั้นต่อไป

ทั้งนี้โดยการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นไม่มีการกำหนดจำนวนแน่นอนหรือเพดานขั้นสูงไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์แวดล้อมต่างๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหาย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับจากการผลิตหรือการจำหน่ายสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น รวมถึงการดำเนินการเมื่อทราบว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามในช่วงระยะเวลาหลายปีมานี้ ศาลสูงสหรัฐอเมริกาได้กำหนดกรอบค่าเสียหายในเชิงลงโทษเป็นแนวทางแก่ศาลในมลรัฐว่าไม่ควรเกินอัตรา 10 เท่าของความเสียหายที่แท้จริง¹⁷⁵

แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกานั้นมีความแตกต่างกันทางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี จำนวนเงินลงทุนในภาคธุรกิจและผลประโยชน์ทางธุรกิจกันอยู่มาก ทั้งวิวัฒนาการและการยอมรับในหลักการเรื่องค่าเสียหายเชิงลงโทษของประเทศสหรัฐอเมริกานั้นมีมายาวนานกว่าประเทศไทยมาก ทำให้มีการกำหนดมาตรการรองรับความรับผิดชอบของผู้ประกอบการที่เหมาะสมไว้หลายประการ ในขณะที่ประเทศไทยนั้นเพิ่งจะมีการ

¹⁷⁵ ปีลันธนา เถาอักษรภาคย์. (2542). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย: ศึกษาเฉพาะกรณีสินค้าประเภทรถยนต์. หน้า 172.

ยอมรับหลักการกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษมาไม่นาน ดังนั้นการจะนำบรรทัดฐานของประเทศสหรัฐอเมริกามาใช้เสียโดยตรงคงจะไม่เหมาะสม โดยเฉพาะการจะให้รับผิดชอบในค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเป็นจำนวนถึง 10 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง เพราะอาจส่งผลกระทบต่อการลงทุนในภาคธุรกิจหรือความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้ ดังนั้นการพิจารณาคำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษของไทย ควรกำหนดให้มีจำนวนไม่เกิน 5 เท่า ของค่าเสียหายที่แท้จริงโดยพิจารณาพฤติกรรมของผู้ประกอบธุรกิจประกอบด้วย เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบกรรู้ถึงความปลอดภัยของสินค้า ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความปลอดภัยของสินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหาย เป็นต้น

4.3.3 ปัญหาการใช้ประมวลกฎหมายอาญาในการลงโทษผู้ผลิตและผู้จำหน่ายน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ

การคุ้มครองผู้บริโภคจากการบริโภคน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญซึ่งเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น เมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายอาญาแล้วไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติใดที่บัญญัติถึงความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญไว้โดยตรง มีเพียง มาตรา 236 และ มาตรา 271 ที่สามารถนำมาปรับใช้กับกิจการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญได้ โดยทั้งสอง มาตราดังกล่าวได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ดังต่อไปนี้

ตาม มาตรา 236¹⁷⁶ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า ผู้ใดปลอมปนอาหาร ยา หรือเครื่องอุปโภคบริโภคอื่นใด เพื่อบุคคลอื่นเสพหรือใช้ และการปลอมปนนั้นน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพ ผู้นั้นต้องรับโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตาม มาตรา 271¹⁷⁷ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า ผู้ใดขายของโดยหลอกลวงด้วยประการใดๆ ให้ผู้ซื้อหลงเชื่อในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพหรือปริมาณแห่งของนั้นอันเป็นเท็จ ถ้าการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง ผู้นั้นต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

จากบทบัญญัติทั้งสอง มาตราดังกล่าวเห็นได้ว่าการกระทำที่จะเข้าองค์ประกอบความผิดตาม มาตรา 236 และ มาตรา 271 ได้้นั้นนอกจากจะต้องครบองค์ประกอบภายนอกของความผิดดังกล่าวแล้ว ยังต้องมีองค์ประกอบภายในด้วย คือ การกระทำโดยเจตนาตาม มาตรา 59

¹⁷⁶ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 236.

¹⁷⁷ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 271.

วรรคสอง ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยประสงค์ต่อผล หรือ การกระทำโดยเล็งเห็นผล ดังนั้นในกรณีความเสียหายที่เกิดจากผู้นำค้ำหยอดเหรียญโดยผู้ประกอบการธุรกิจไม่อาจคาดเห็นได้ จึงถือได้ว่าผู้ประกอบการธุรกิจไม่มีเจตนาไม่ว่าจะเป็นเจตนาประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผล ดังนั้นกรณีดังกล่าวนี้ย่อมไม่อยู่ภายในความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายอาญา

นอกจากนี้หากพิจารณาบทกำหนดโทษของ มาตรา 236 และ มาตรา 271 แล้วพบว่าผู้กระทำความผิดต้องรับโทษเพียงจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งถือได้ว่าเป็นบทกำหนดโทษที่น้อยและตายตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกำหนดโทษปรับที่มีการกำหนดไว้เป็นจำนวนตายตัวและเป็นจำนวนที่น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคและผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการธุรกิจผู้นำค้ำหยอดเหรียญได้รับ ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดไม่เจ็ดหลาย

สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายที่ใช้ในการลงโทษแก่ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายตามกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้สินค้าอุปโภค บริโภค (The Consumer Product Safety Act of 1972) เป็นความผิดตาม มาตรา 19 (a) ซึ่งกำหนดว่าหากผู้ผลิตสินค้าบริโภคเพื่อการขาย เสนอเพื่อการขายไม่ตรงตามมาตรฐานความปลอดภัยในผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค หรือผลิตสินค้าบริโภคเพื่อการขาย เสนอเพื่อการขาย เผยแพร่ในเชิงพาณิชย์ หรือนำเข้าสู่ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งประกาศให้เป็นผลิตภัณฑ์อันตรายที่ต้องห้ามจะถูกปรับไม่เกิน 50,000 เหรียญสหรัฐ หรือถูกจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้ 18 U.S.C.3571 ได้แก่โทษปรับเบื้องต้นทั้งหมดถูกปรับไม่เกิน 200,000 เหรียญสหรัฐ¹⁷⁸ ถ้าการกระทำนั้นเป็นผลให้ถึงแก่ชีวิต และถูกปรับไม่เกิน 500,000 เหรียญสหรัฐ ถ้าการกระทำนั้นเป็นผลให้ถึงแก่ชีวิต สำหรับปัจเจกบุคคลทั้งหลายจะถูกปรับไม่เกิน 100,000 เหรียญสหรัฐ ถ้าการกระทำนั้นไม่เป็นผลให้ถึงแก่ชีวิต และถูกปรับไม่เกิน 250,000 เหรียญสหรัฐ ถ้าการกระทำผิดนั้นเป็นผลให้ถึงแก่ชีวิต

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกามีลักษณะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคให้มีสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัย อันเป็นสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ในฐานะผู้บริโภค กล่าวคือผู้บริโภคมีสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สินที่บุคคลอื่นจะมาล่วงละเมิดหรือทำให้เสียหายมิได้ จึงนับได้ว่าเป็นกฎหมายที่ให้ความสำคัญและคุ้มครองผู้บริโภคมากที่สุด โดยมีการกำหนดระดับของการลงโทษที่เหมาะสมในกรณีที่ผู้บริโภคได้รับ

¹⁷⁸ 1 USD เท่ากับ 31.9847 บาท. อัตราแลกเปลี่ยนตัวเลขของธนาคารพาณิชย์ โดยธนาคารแห่งประเทศไทย ณ วันที่ 3 มิถุนายน 2555. สืบค้นเมื่อ 3 มิถุนายน 2555, จาก

อันตรายต่อร่างกายหรือถึงแก่ความตายจากการบริโภคน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่มีสารปนเปื้อนอันเป็นอันตรายแก่ร่างกาย โดยแบ่งระดับอันตรายโทษจำคุกค่าปรับเชิงลงโทษหรือลงโทษทางแพ่งที่ใช้ลงโทษผู้ผลิตซึ่งเป็นองค์กรหรือเอกชนที่แตกต่างกัน

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการทางอาญาให้การลงโทษผู้ประกอบการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญโดยแก้ไขเพิ่มเติมอัตราโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 236 และมาตรา 271 ให้สูงขึ้นเพื่อให้ความเหมาะสมแก่สภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบันและเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการลงโทษผู้ประกอบการให้มีความเข็ดหลาบไม่กล้ากระทำการละเมิดสิทธิผู้บริโภคอีกต่อไป

4.4 ปัญหาการใช้เยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภค

การประกอบการผลิตภัณฑ์ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญนั้น ผู้ประกอบการต้องดำเนินการติดตั้งตู้น้ำดื่มให้มีลักษณะที่ปลอดภัยแก่ผู้บริโภคและดูแลทำความสะอาดระบบการกรองน้ำดื่มอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคน้ำดื่มจากผลิตภัณฑ์ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ แต่อย่างไรก็ตามยังคงพบว่า ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญส่วนมากติดตั้งในบริเวณพื้นที่ที่ไม่มีการป้องกันการลื่น ซึ่งเมื่อผู้บริโภคมาใช้บริการย่อมทำให้มีโอกาสได้รับอันตรายจากการลื่นล้มได้¹⁷⁹ หรือยังพบว่าตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญส่วนมากไม่มีการต่อสายดินซึ่งเป็นระบบหรือวิธีการป้องกันกระแสไฟฟ้ารั่วไปถึงผู้ใช้บริการ¹⁸⁰ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงคุณภาพน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญยังคงพบว่า น้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญมีสารปนเปื้อนไม่ว่าจะเป็นสารปรอท สารหนู สารตะกั่ว หรือพบเชื้อ โคลิฟอร์มแบคทีเรียซึ่งเกิดจากความสกปรกจากสิ่งแวดล้อมบริเวณตู้ เช่น ฝุ่นละออง การเกิดตะไคร่น้ำ คราบสกปรกของท่อจ่ายน้ำ ตู้น้ำดื่มขาดการบำรุงรักษาระบบไส้กรองหรือตู้น้ำดื่มติดตั้งใกล้บริเวณแหล่งแพร่เชื้อ เช่น ถังขยะ ท่อระบายน้ำ ซึ่งมีโอกาสปนเปื้อนเชื้อจุลินทรีย์ได้¹⁸¹ หากผู้บริโภคนำน้ำดื่มซึ่งมีสิ่งปนเปื้อนนั้นไปบริโภคย่อมก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้บริโภคได้

¹⁷⁹ พิษญากร มาพะเนาวิ. เล่มเดิม. หน้า 65.

¹⁸⁰ แหล่งเดิม.

¹⁸¹ แหล่งเดิม.

ตามที่ผู้เขียนได้ทำการสัมภาษณ์เจาะลึก (Indept Interview) ผู้บริโภคน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญพบว่า น้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญบางครั้งพบตะกอนออกมากับน้ำดื่ม หรือมีสีที่เปลี่ยนไป หรือมีกลิ่นคลอติดออกมาด้วยน้ำดื่ม ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เกิดขึ้นจากการขาดการดูแลรักษาของผู้ประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ในการตรวจเช็คคุณภาพน้ำ เปลี่ยนไส้กรองตามกำหนด หรือทำความสะอาดตู้น้ำดื่มให้สะอาดอยู่เสมอ

หากผู้บริโภคได้ใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญแล้วเกิดความเสียหายขึ้นไม่ว่า ความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นจาก “ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ” หรือ “น้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ” ย่อมถือได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยซึ่งตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้ศาลมีดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายเพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคไว้ ดังนี้คือ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ค่าเสียหายต่อจิตใจ และค่าเสียหายเชิงลงโทษ แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินการเรียกร้องค่าเสียหายดังกล่าวผู้บริโภคหรือผู้เสียหายต้องดำเนินการตามบทบัญญัติที่กฎหมายกำหนดไว้ คือ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่ง มาตรา 3¹⁸² แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้กำหนดให้คดีตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ถือเป็นคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จะได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความสะดวกและรวดเร็วก็ตาม แต่การที่ผู้เสียหายจะได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายก็ต้องใช้เวลา เนื่องจากต้องปฏิบัติตามขั้นตอนของการดำเนินคดี ที่ถูกต้องด้วย กล่าวคือ ตั้งแต่การรวบรวมข้อมูลเพื่อฟ้องคดี การเจรจาไกล่เกลี่ย การกำหนดวันนัดพิจารณาจนถึงการสืบพยานของทั้งสองฝ่าย ซึ่งในกรณีศึกษานี้เป็นการพิจารณาถึงความเสียหายที่เกิดจากการบริโภคน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญซึ่งเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพราะการมีสารเคมี เชื้อโรค สิ่งเจือปนในน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนและมีรายละเอียดค่อนข้างมาก เนื่องจากเกี่ยวกับเทคโนโลยีในการผลิตความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ และความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ดังนั้นในการนำเสนอข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานต่อศาลนั้นจึงย่อมต้องใช้เวลาอันยาวนาน ย่อมทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายได้ทันทั่วถึง และแม้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดี พ.ศ. 2551 มาตรา 64¹⁸³ ได้กำหนดวิธีการบังคับชดเชยเยียวยาความเสียหาย เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองให้มากขึ้น

¹⁸² พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551, มาตรา 3.

¹⁸³ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551, มาตรา 64.

โดยการบังคับคดี หากการออกคำสั่งบังคับไปยังลูกหนี้ตามคำพิพากษาก่อนมีการออกหมายบังคับคดี จะทำให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้รับความเสียหายและหากเน้นเข้าไปจะไม่อาจบังคับคดีได้ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจมีคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลเพื่อให้ออกหมายบังคับคดีไปทันทีโดยไม่ต้องออกบังคับคดีก็ได้ จากบทบัญญัติดังกล่าวเป็นการลดขั้นตอนในการบังคับคดีตามคำพิพากษาลง เพราะโดยหลักแล้วในคดีแพ่งซึ่งศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาชำระเงิน ศาลจะพิพากษาให้ลูกหนี้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดและออกคำสั่งบังคับ ต่อมาหากลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งบังคับ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจึงมีสิทธิยื่นคำขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีเพื่อบังคับคดียึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาชำระหนี้ตามคำพิพากษาของศาล ดังนั้นการที่ มาตรา 64 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ศาลออกหมายบังคับคดีได้โดยไม่ต้องมีการออกคำสั่งบังคับก่อน ย่อมมีผลให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาสามารถบังคับคดีเพื่อชดเชยเยียวยาความเสียหายได้รวดเร็วขึ้นตามความมุ่งหมายของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค

แต่อย่างไรก็ตามการบังคับคดีโดยการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาออกขายทอดตลาดนั้นจะกระทำได้อาจต้องผ่านกระบวนการยื่นฟ้องคดี และศาลได้พิจารณาคดีจนมีคำพิพากษาเสียก่อน ซึ่งย่อมเกิดความล่าช้าในการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหายจากการบริโภคน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญซึ่งได้รับความเสียหาย ทั้งค่ารักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายในการรวบรวมพยานหลักฐานในการฟ้องคดี ค่าใช้จ่ายในการจ้างทนายความเพื่อดำเนินการต่อสู้คดี เป็นต้น ดังนั้น การให้ผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้ได้รับความเสียหายต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาย่อมไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้บริโภคได้รับสารที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายจากการบริโภคน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ เช่น สารปรอท สารตะกั่ว สารหนู ซึ่งสารเหล่านี้มิได้ทำให้เกิดผลเสียหายแก่ร่างกายในทันที แต่ต้องสะสมไว้เป็นระยะเวลาอันพอสมควร จึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นระบบการทำงานของไต ระบบการทำงานของตับ หรืออาจก่อให้เกิดโรคมะเร็งได้ เป็นต้น ดังนั้นในกรณีที่ผู้บริโภคทราบว่าตนได้รับสารปนเปื้อนไม่ว่าจะเป็นสารปรอท สารตะกั่ว สารหนู แต่ยังมีได้มีผลเสียหายต่อร่างกายเกิดขึ้น ย่อมไม่อาจเรียกร้องเอาค่าเสียหายจากผู้ประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์ตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญได้ เพราะกรณีดังกล่าวถือได้ว่ายังมีได้มีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ผู้บริโภค ผู้ประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์ตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญจึงไม่ต้องรับผิดชอบผู้บริโภค น้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญดังกล่าวจึงไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายและเป็นการไม่ยุติธรรมแก่ผู้บริโภค น้ำดื่มจากผลิตภัณฑ์ตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญซึ่งมีสารปนเปื้อนเหล่านั้นซึ่งถือได้ว่าไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค

ในการชดเชยเยียวยาความเสียหายนี้หลายประเทศได้มีการแก้ปัญหาดังกล่าวโดยนำเอา ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการหาหลักประกันเพื่อส่วนรวมหรือระบบกองทุนประกันความเสียหายมา ปรับใช้กับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการบริโภคสินค้าบางจำพวก เช่น รถยนต์ ยารักษาโรค เครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น ทั้งนี้ โดยการบัญญัติกฎหมายรับรองสิทธิของผู้เสียหายไว้เป็นการเฉพาะให้ มีสิทธิในการได้รับการชดเชยจากกองทุนประกันความเสียหาย ซึ่งเงินในกองทุนดังกล่าวมีที่มาจาก ภาครัฐและผู้ประกอบการนั้นๆ เช่น ผู้ประกอบการกิจการยานยนต์ หรือผู้ประกอบการกิจการยา เป็นต้น การดำเนินมาตรการดังกล่าวนี้ส่งผลให้ทั้งฝ่ายผู้บริโภคและผู้ประกอบการต่างๆ ได้รับประโยชน์ เพราะฝ่ายผู้ประกอบการนั้นสามารถกำหนดต้นทุนในการประกอบการได้อย่างชัดเจนโดยคำนวณ จากเงินที่จ่ายเข้ากองทุน และแม้จะเป็นเหตุให้มีต้นทุนที่มากขึ้นแต่ก็เป็นการลดภาระและความเสี่ยงลง เพราะรัฐเองก็เข้ามาช่วยเหลือในกองทุนนี้ด้วย ส่วนผู้บริโภคนั้นก็ได้รับประโยชน์อย่างมาก เพราะ เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นแล้วก็จะได้รับการเยียวยาอย่างทันที

เมื่อพิจารณาจากกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคของไทยยังไม่มีการนำหลักเกณฑ์ เกี่ยวกับระบบกองทุนประกันความเสียหายมาปรับใช้ ดังนั้น ผู้เขียนเห็นควรให้มีการปรับปรุง พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดย กำหนดให้มีบทบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งกองทุนเพื่อเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายซึ่งได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว และกำหนดให้ผู้ซึ่งพิสูจน์ได้ว่า ได้รับสารปนเปื้อนจากการบริโภคน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญที่คาดหมายได้ว่าจะส่งผลให้ เกิดอันตรายแก่ร่างกายในอนาคตแต่ยังมีได้แสดงอาการหรือเกิดความเสียหายที่ชัดเจนแน่นอน สามารถเรียกค่าเสียหายล่วงหน้าได้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

น้ำดื่มถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การจัดหา น้ำดื่มที่สะอาด บริสุทธิ์ ปราศจากสิ่งปนเปื้อน เชื้อโรคหรือสารเคมี ย่อมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับมนุษย์ โดยปัจจุบัน การบริโภค น้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญนั้นเป็นที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เพราะหาซื้อได้ง่าย ทั้งราคา น้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญมีราคาที่ถูกมากเมื่อเปรียบเทียบกับราคา น้ำดื่มบรรจุปิดฝาสนิท ดังนั้นเมื่อน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญเป็นที่นิยมของผู้บริโภค ทั้งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยของผู้บริโภค รัฐจึงได้ออกมาตรการเพื่อควบคุมและตรวจสอบการประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์ น้ำดื่มหยอดเหรียญ โดยผู้ประกอบการซึ่งเป็นผู้วางจำหน่าย น้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญต้องยื่นขออนุญาตประกอบกิจการจากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น เช่น กรุงเทพมหานคร ตามข้อบัญญัติ กรุงเทพมหานคร เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2544 ซึ่งกรุงเทพมหานครจะออกใบอนุญาตประกอบกิจการแก่ผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์ น้ำดื่มหยอดเหรียญก็ต่อเมื่อผู้ประกอบการ ผลิตภัณฑ์ น้ำดื่มหยอดเหรียญ ได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสภาพหรือสัญลักษณ์ของสถานที่ ที่ใช้ดำเนินกิจการและมาตรการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ¹⁸⁴ เช่น ปฏิบัติและจัดสถานที่สำหรับติดตั้งตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญนั้นให้ถูกต้องด้วยสัญลักษณ์ ประกอบกิจการภายในเขตสถานที่ที่ได้รับอนุญาต รักษาอุปกรณ์ของตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญทุกอย่างให้สะอาดอยู่เสมอ หรือปฏิบัติการทุกอย่างเพื่อรักษาความสะอาดและป้องกันอันตรายต่อสุขภาพรวมทั้งการป้องกันมิให้เกิดโรคติดต่อ โดยผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ น้ำดื่มหยอดเหรียญที่ได้รับใบอนุญาตจากราชการส่วนท้องถิ่น ต้องติดใบอนุญาตดังกล่าวโดยให้เห็นอย่างชัดเจน ณ สถานที่บริการหรือตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ¹⁸⁵ หากอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จะมีการติดสติ๊กเกอร์ที่ตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญว่า ได้ผ่านการรับรองของกรุงเทพมหานครแล้วว่าเป็นตู้ น้ำดื่มที่สะอาด คุณภาพน้ำเป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัย¹⁸⁶ นอกจากนี้ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ น้ำดื่มหยอดเหรียญ ยังต้องจัดทำฉลากตามที่กำหนดไว้ตามประกาศ

¹⁸⁴ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2544, ข้อ 9.

¹⁸⁵ กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร. แหล่งเดิม.

¹⁸⁶ มณีรัตน์ อธิราชบุรีไพศาล. แหล่งเดิม.

คณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 31 (พ.ศ. 2535) เรื่อง ให้ผู้ค้าดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก ซึ่งข้อมูลในฉลากอย่างน้อยต้องประกอบไปด้วย ข้อเสนอแนะในการใช้ซึ่งต้องระบุรายละเอียดเกี่ยวกับ ต้องดูแลสุขภาพของหัวจ่ายน้ำ ต้องหลีกเลี่ยงการใช้บริการจากตู้ดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติที่มีลักษณะที่ไม่ถูกสุขอนามัย ต้องใช้ภาชนะที่สะอาดในการบรรจุน้ำ ต้องหลีกเลี่ยงการดื่มจากตู้ดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติที่มีสีกลิ่นหรือรสผิดปกติ ไม่ควรนำภาชนะที่เคยบรรจุของเหลวชนิดอื่นมาบรรจุ และระบุวัน เดือน ปี ที่เปลี่ยนไส้กรอง แต่ละชนิด นอกจากนี้ยังต้องมีคำเตือน ต้องระบุว่า “ระวังอันตราย” หากไม่ตรวจสอบวัน เดือน ปีที่เปลี่ยนไส้กรองและตรวจสอบคุณภาพน้ำ” ทั้งนี้ข้อความที่เป็น “คำเตือน” ต้องใช้ตัวอักษรหนาสีแดงขนาดไม่ต่ำกว่า 1 เซนติเมตร บนพื้นสีขาว

อย่างไรก็ตาม แม้รัฐได้ออกมาตรการในการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่มจากตู้ดื่มหยอดเหรียญแล้วก็ตาม แต่ยังคงพบว่าน้ำดื่มจากตู้ดื่มหยอดเหรียญนั้น ยังพบสารปนเปื้อน ไม่ว่าจะเป็นฝุ่นละออง เชื้อไวรัส เชื้อแบคทีเรีย สารปรอท สารหนู สารตะกั่ว สารแคดเมียม อันเป็นอันตรายแก่สุขภาพ อนามัยและชีวิตของผู้บริโภค หรือยังพบว่าตู้ดื่มหยอดเหรียญติดตั้งในสถานที่ที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ไม่มีการทำความสะอาดตู้หรือหัวจ่ายน้ำ ไม่มีการเปลี่ยนไส้กรองน้ำ นอกจากนี้ยังพบว่าตู้ดื่มหยอดเหรียญบางตู้ไม่มีการขออนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการประกอบธุรกิจตู้ดื่มหยอดเหรียญ หรือไม่มีการปิดฉลากตามที่กฎหมายได้บังคับไว้ หรือปิดฉลากแต่ฉลากมีข้อความไม่ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าวจึงเห็นได้ว่ามาตรการที่ใช้ในการตรวจสอบและควบคุมการประกอบธุรกิจตู้ดื่มหยอดเหรียญที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งบริโภคน้ำดื่มจากตู้ดื่มหยอดเหรียญให้ได้รับการคุ้มครองโดยแท้จริง ดังนั้นผู้เขียนจึงขอสรุปปัญหาในทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากผลิตภัณฑ์ตู้ดื่มหยอดเหรียญดังต่อไปนี้

1) ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กล่าวคือ ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ได้ให้อำนาจราชการส่วนท้องถิ่นออกข้อกำหนดท้องถิ่นเพื่อควบคุมการประกอบธุรกิจตู้ดื่มหยอดเหรียญ เช่น ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2544 ซึ่งข้อกำหนดท้องถิ่นที่ออกมาเพื่อควบคุมและตรวจสอบการประกอบธุรกิจตู้ดื่มหยอดเหรียญนั้น มีลักษณะเป็นข้อกำหนดที่ควบคุม “กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ” ซึ่งมีลักษณะเป็นการควบคุมกิจการหลายกิจการที่มีลักษณะเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพไว้ด้วยกัน โดยอาศัยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขต่างๆ จากข้อกำหนดท้องถิ่นฉบับเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็น กิจการที่เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ กิจการที่

เกี่ยวกับการอาหาร เครื่องดื่ม น้ำดื่ม กิจกรรมที่เกี่ยวกับยา เวชภัณฑ์ อุปกรณ์การแพทย์ เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์ชำระล้าง กิจกรรมที่เกี่ยวกับไม้ กิจกรรมเกี่ยวกับการบริการ กิจกรรมที่เกี่ยวกับปิโตรเลียม ถ่านหิน สารเคมี เป็นต้น เนื่องจาก กิจกรรมการที่อยู่ภายใต้ “กิจกรรมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ” นั้น มีมากมายหลายกิจกรรม จึงมีผลทำให้การควบคุมและตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีจำนวน จำกัดและไม่เพียงพอต่อการควบคุมกิจกรรมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพทั้งหมดเป็นไปโดยไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะธุรกิจผลิตภัณฑ์น้ำดื่มหยอดเหรียญซึ่งปัจจุบันยังคงพบว่า มีผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์ น้ำดื่มหยอดเหรียญจำนวนมากที่วางจำหน่ายน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ โดยมีได้ มีการขออนุญาตจากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นตู้ น้ำดื่มเถื่อน ทำให้ตู้ น้ำดื่มดังกล่าว มิได้รับการควบคุมและตรวจสอบเกี่ยวกับสุขลักษณะในการประกอบกิจการจากหน่วยงานราชการ ส่วนท้องถิ่นก่อนวางจำหน่ายน้ำดื่ม

นอกจากนี้การควบคุมตรวจสอบการประกอบธุรกิจตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญโดยอาศัย ข้อกำหนดการควบคุมกิจกรรมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพในลักษณะทั่วไป ไม่ได้มีข้อกำหนดของ ราชการส่วนท้องถิ่นที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมและตรวจสอบการประกอบกิจการตู้ น้ำดื่ม หยอดเหรียญไว้ โดยเฉพาะนั้น ย่อมทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีหน้าที่ควบคุมกิจการที่ เป็นอันตรายต่อสุขภาพขาดความรู้ความเข้าใจในสาระสำคัญเกี่ยวกับกิจการตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ โดยเฉพาะ เนื่องจากพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการควบคุมและตรวจสอบกิจการหลายประเภท โดยอาศัยข้อกำหนดท้องถิ่นในฉบับเดียว ย่อมทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่อาจเข้าใจรายละเอียดและ สาระสำคัญของแต่ละกิจการได้อย่างถ่องแท้ จึงทำให้ข้อกำหนดท้องถิ่นที่ออกมาเพื่อควบคุมกิจการ ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพนั้น ไม่อาจควบคุมและตรวจสอบการประกอบธุรกิจตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ ได้อย่างแท้จริง และนอกจากนั้นจะเห็นได้ว่าข้อกำหนดท้องถิ่นที่ออกมาเพื่อควบคุมการประกอบ กิจการตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญนั้นเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งใน ปัจจุบันมีเพียงบางท้องถิ่นเท่านั้นที่มีการออกข้อกำหนดท้องถิ่นเกี่ยวกับการควบคุมกิจการที่เป็น อันตรายต่อสุขภาพเพื่อบังคับในท้องถิ่นนั้นๆ จึงทำให้การประกอบธุรกิจตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ บางท้องถิ่นที่ไม่มีการออกข้อกำหนดท้องถิ่นดังกล่าวไม่ได้รับการควบคุมและตรวจสอบภายใต้ บังคับพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

2) ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลาก กล่าวคือ ปัจจุบัน ได้มีประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 31 (พ.ศ. 2553) เรื่อง ให้ตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ อัตโนมัตเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพ ที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้า แต่เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์น้ำดื่มหยอดเหรียญ ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลที่ต้องกำหนดไว้ในฉลากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญและจำนวน

พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่คอยตรวจสอบราคาสินค้าที่ควบคุมราคาตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลากมีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอต่อการตรวจสอบสินค้าต่างๆ รวมถึงผลิตภัณฑ์ผู้นำดื่มหยอดเหรียญ จึงส่งผลให้ปัจจุบันยังคงพบว่าผู้ประกอบการธุรกิจผู้นำดื่มหยอดเหรียญละเลยไม่จัดทำฉลากหรือจัดทำฉลากแต่ฉลากนั้นมีข้อความไม่ครบถ้วนตามที่ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลากได้กำหนดไว้ จัดทำฉลากเป็นเท็จ เกินความจริงหรือก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญของสินค้า เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตามหากปรากฏว่าผู้ประกอบการผู้นำดื่มหยอดเหรียญแสดงข้อความในฉลากอันเป็นเท็จหรือเกินความจริง หรือก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้า เช่น ฉลากระบุ วัน เดือน ปี ที่เปลี่ยนไส้กรองแต่ละชนิด เป็นเท็จไม่ตรงต่อความเป็นจริงทำให้ผู้บริโภคสำคัญผิดในคุณภาพของน้ำดื่มจากผู้นำดื่มหยอดเหรียญ คณะกรรมการว่าด้วยฉลากมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการเลิกใช้ฉลากดังกล่าวหรือให้ดำเนินการแก้ไขฉลากให้ถูกต้อง โดยผู้กล่าวอ้างหรือผู้บริโภคมีภาระการพิสูจน์ให้ได้ว่าฉลากนั้นไม่ตรงต่อความจริงหรือเกินความจริง หรือก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้า แต่เนื่องด้วยข้อเท็จจริงเหล่านั้นอยู่ในความรู้เห็นของฝ่ายผู้ประกอบการแต่เพียงฝ่ายเดียว จึงยอมเป็นการยากและเป็นอุปสรรคในการที่ผู้กล่าวอ้างหรือผู้บริโภคซึ่งมีภาระการพิสูจน์จะสามารถพิสูจน์ข้อความจริงดังกล่าวเพื่อให้คณะกรรมการว่าด้วยฉลากลงโทษผู้ประกอบการได้

3) ปัญหาความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อผู้บริโภค กล่าวคือ ปัจจุบันนอกจากผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการบริโภคน้ำดื่มจากผู้นำดื่มหยอดเหรียญจะได้รับค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 วรรคสองแล้ว ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 ยังได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจ และค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษอีกด้วย แต่เมื่อพิจารณาค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจตาม มาตรา 11 (1) นั้น ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์หรือพฤติการณ์ในการที่ศาลจะใช้เป็นดุลพินิจในการกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจไว้ ย่อมส่งผลให้ศาลใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจได้อย่างกว้างขวางจนไม่มีขอบเขต ไม่มีมาตรฐาน ซึ่งอาจทำให้ผลของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายต่อจิตใจสำหรับในคดีที่มีข้อเท็จจริงคล้ายกันออกมาแตกต่างกันเป็นอย่างมากได้

ในเรื่องค่าเสียหายเชิงลงโทษ ตาม มาตรา 11 (2) ได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้แต่ไม่เกินสองเท่าของจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง ซึ่งในการพิสูจน์ค่าเสียหายที่แท้จริงในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในศาลนั้น ผู้กล่าวอ้างหรือผู้บริโภคต้องพิสูจน์จากพยานหลักฐานทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นพยานเอกสาร พยานบุคคล

หรือพยานวัตถุ ให้ได้ความจริงถึงค่าเสียหายที่แท้จริง แต่ความปรากฏว่าผู้กล่าวอ้างหรือผู้บริโภคมองอาจไม่สามารถนำพยานหลักฐานทั้งปวงมาพิสูจน์ถึงค่าเสียหายที่แท้จริงได้ทั้งหมด หรือผู้กล่าวอ้างหรือผู้บริโภคมองอาจสามารถพิสูจน์ค่าเสียหายที่แท้จริงได้เพียงค่าเสียหายบางส่วนเท่านั้น ดังนั้นค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลพิจารณาได้อาจน้อยกว่าค่าเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ เพราะฉะนั้นการที่กฎหมายได้กำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้ไม่เกิน 2 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงนั้น ผู้เขียนเห็นว่าเป็นจำนวนค่าเสียหายสูงสุดที่กฎหมายกำหนดไว้ยังเป็นจำนวนที่ต่ำเกินไป ซึ่งอาจไม่บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษที่มุ่งหมายต่อการลงโทษให้ชัดเจนเพื่อมิให้มีการกระทำผิดอีก รวมถึงเพื่อมิให้ผู้ประกอบการอื่นกระทำตามอันเป็นการป้องปรามมิให้เกิดความเสียหายในลักษณะเดียวกันอีกนั่นเอง

ในเรื่องเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการนั้น ตาม มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดไว้ว่ายังมีข้อบกพร่องทำให้ไม่อาจคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง กล่าวคือ ตาม มาตรา 7 (2) ที่กำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดให้แก่ผู้ประกอบการเมื่อผู้เสียหายรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตัวอย่างเช่น ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญจำนวนมากที่วางจำหน่ายน้ำดื่มโดยไม่ได้รับใบอนุญาตจากส่วนราชการ หรือไม่ติดฉลากตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้กำหนด หรือตู้มีลักษณะการติดตั้งไม่ถูกสุขลักษณะ ไม่ทำความสะอาดตู้อย่างสม่ำเสมอ หรือตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญวางจำหน่ายน้ำในบริเวณที่มีลักษณะสกปรกอาจทำให้กระบวนการผลิตน้ำดื่มไม่สะอาด ซึ่งถือได้ว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่เนื่องด้วยสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันผู้บริโภคบางกลุ่มมีความจำเป็นที่ต้องซื้อน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญมาบริโภค เนื่องจากเมื่อเปรียบเทียบราคาน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญกับน้ำดื่มบรรจุขวดแล้ว เห็นว่าราคาน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญมีราคาถูกกว่ามาก ทั้งหาซื้อได้ง่ายและสะดวก กรณีดังกล่าวขอมติได้ว่าผู้บริโภคได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และส่งผลให้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อไปด้วย ซึ่งดูเหมือนจะไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภคเท่าใดนัก โดยเฉพาะผู้บริโภคที่ไม่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีพอและมีความจำเป็นต้องอุปโภคบริโภคสินค้านี้ราคาถูกเป็นส่วนใหญ่

มาตรการทางอาญาในการลงโทษผู้ประกอบการธุรกิจตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ เนื่องจากบทลงโทษทางอาญาที่สามารถนำมาใช้เพื่อลงโทษผู้ประกอบการดังกล่าวได้นั้น ได้แก่ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 236 และ มาตรา 271 ซึ่งตามบท มาตราดังกล่าวกำหนดอัตราโทษไว้ให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งถือว่าเป็นอัตราโทษที่ต่ำเมื่อเทียบกับสถานการณ์หรือสภาพสังคมในปัจจุบัน ดังนั้นเพียงบทลงโทษดังกล่าว

อาจไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการป้องกันและปราบปรามต่อการกระทำผิดของบรรดาผู้ประกอบการได้ อันส่งผลให้ประสิทธิภาพในการคุ้มครองผู้บริโภคอ่อนลงเช่นกัน

4) ในการชดใช้เยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภคนั้น เนื่องจากความมุ่งหมายสำคัญของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคจากความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย คือการให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาอย่างครบถ้วนและรวดเร็ว แต่จากการศึกษาขั้นตอนในการเรียกร้องค่าเสียหายตามกฎหมายไทยนั้นต้องใช้ระยะเวลายาวนานในการดำเนินคดี ประกอบกับเนื่องจากตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นั้นได้กำหนดข้อยกเว้นเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ประกอบการไว้ด้วยซึ่งหากสามารถพิสูจน์ได้ผู้ประกอบการก็ไม่ต้องรับผิดชอบจึงอาจทำให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นได้รับการเยียวยาที่ล่าช้า หรืออาจไม่ได้รับการชดใช้เยียวยาเลยก็ได้ และนอกจากนี้ในกรณีที่ผู้บริโภคนำตุ๋มจากตุ๋มน้ำดื่มหยอดเหรียญที่มีสารปนเปื้อนเข้าไปในร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นสารปรอท สารหนู หรือสารตะกั่ว เป็นต้น แต่ยังมีได้เกิดความเสียหายแก่ร่างกายในทันที ก็ไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ตุ๋มน้ำดื่มหยอดเหรียญได้ ส่งผลให้ผู้บริโภคนำตุ๋มซึ่งมีการปนเปื้อนดังกล่าวย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายและเป็นการไม่ยุติธรรมแก่ผู้บริโภค ทั้งไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค

5.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหากับการคุ้มครองผู้บริโภคจากผลิตภัณฑ์ตุ๋มน้ำดื่มหยอดเหรียญ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค ดังนี้

5.2.1 กรณีปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 สามารถแยกข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1) รัฐควรออกนโยบายส่งเสริมให้ราชการส่วนท้องถิ่นทุกท้องถิ่นออกข้อกำหนดท้องถิ่นสำหรับควบคุมการประกอบกิจการตุ๋มน้ำดื่มหยอดเหรียญโดยเฉพาะ

2) ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์ตุ๋มน้ำดื่มหยอดเหรียญให้ทราบถึงหน้าที่ในการยื่นขออนุญาตในการประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ตุ๋มน้ำดื่มหยอดเหรียญจากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น

3) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนผู้บริโภคช่วยหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ตุ๋มน้ำดื่มหยอดเหรียญที่มีได้มีการขออนุญาตในการประกอบกิจการ โดยการแจ้งให้หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นทราบเพื่อดำเนินการตรวจสอบต่อไป เช่น ในเขต

กรุงเทพมหานคร ผู้บริโภคสามารถแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผู้นำดื่มหยอดเหรียญที่มีได้มีการขอใบอนุญาตในการประกอบกิจการได้ที่เบอร์ 1555.

5.2.2 กรณีปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลาก สามารถแยกข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1) สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคควรเร่งให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์ผู้นำดื่มหยอดเหรียญเกี่ยวกับข้อมูลที่ต้องระบุในฉลากสินค้า เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจผู้นำดื่มหยอดเหรียญจัดทำฉลากให้เป็นไปตามที่ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 31 (พ.ศ. 2553) เรื่อง ให้ผู้นำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก ได้กำหนดไว้

2) ประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคได้ทราบถึงสิทธิในได้รับข่าวสารรวมทั้งคำปรณณาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งผลิตภัณฑ์ผู้นำดื่มหยอดเหรียญ เพื่อช่วยสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในการตรวจสอบความถูกต้องของฉลากสินค้า โดยแจ้งไปยัง สายด่วน สคบ. 1166 หากพบว่าผลิตภัณฑ์ผู้นำดื่มหยอดเหรียญใดไม่ติดฉลากหรือติดฉลากไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

3) ในเรื่องการพิสูจน์แสดงข้อความจริงในเรื่องของสินค้าควบคุมฉลาก ผู้เขียนเห็นควรให้มีการทบทวนแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 โดยควรเพิ่มวิธีสบัญญัติในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลากโดยกำหนดการการพิสูจน์แสดงความจริงเกี่ยวกับฉลากสินค้าให้เป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการเช่นเดียวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในการโฆษณา

5.2.3 กรณีปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อผู้บริโภค สามารถแยกข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1) เห็นควรให้แก้ไขพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดให้มีหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของศาลในการพิจารณากำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจให้กับผู้เสียหายไว้ให้ชัดเจน โดยนำเหตุพฤติการณ์ต่างๆ ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 11 (2) มาใช้บังคับโดยอนุโลม ได้แก่พฤติการณ์ดังนี้ ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

(2) เห็นควรแก้ไข มาตรา 11 (2) ในส่วนของคำสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ จากเดิมไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง เป็นไม่เกินห้าเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง

2) ในเรื่องเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ เห็นควรมีการแก้ไขเพิ่มเติม บทบัญญัติในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จากเดิมที่บัญญัติว่า ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากพิสูจน์ได้ว่าผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เป็นว่า ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากพิสูจน์ได้ว่าผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยชัดแจ้ง แต่กลับเข้าเสี่ยงภัยนั้นเอง โดยปราศจากเหตุอันสมควร

3) เห็นควรให้มีการเพิ่มเติมอัตราโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 236 และ มาตรา 271 ให้สูงขึ้นเพื่อให้เหมาะสมแก่สภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบันและเพื่อให้มี ประสิทธิภาพในการลงโทษผู้ประกอบการธุรกิจผู้นำคัมฮอดเหรียญให้มีความเข็ดหลาบไม่กล้ากระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคต่อไป

4) เร่งออกนโยบายให้หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นและสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค ดำเนินการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ผู้นำคัมฮอดเหรียญให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด ปลอดภัยต่อผู้บริโภค เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายผู้บริโภค

5.2.4 เห็นควรให้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยกำหนดให้มีบทบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งกองทุนเพื่อเยียวยา ความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายซึ่งได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้ในพระราชบัญญัติ ดังกล่าว และกำหนดให้ผู้ที่พิสูจน์ได้ว่าได้รับสารปนเปื้อนจากการบริโภคน้ำดื่มจากผู้นำคัมฮอดเหรียญ แต่ยังมีได้เกิดความเสียหายในทันทีมีสิทธิเรียกค่าเสียหายล่วงหน้าได้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. (2543). **กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ชาญณรงค์ ปรานีจิตต์. (2551). **คำอธิบายพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551**.
กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2535). **กฎหมายว่าด้วยสัญญา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวี ตะเวทีกุล. (2518). **ลัทธิเศรษฐกิจ**. กรุงเทพฯ: สมาคมเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2544). **หลักกฎหมายอาญาภาคความผิด**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2538). **กฎหมายมหาชน เล่ม 3: ที่มาและนิติวิธี**. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
_____. (2547). **ภาพรวมของรัฐธรรมนูญและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
2540**. นนทบุรี: สถาบันประปกล้ำ.
- ประสิทธิ์ เหลืองรุ่งเกียรติ, ชนิตา แก้ววิจิตร, युวลักษณ์ เสมบุญหล่อ, ดาราวรรณ บัววัฒนา,
สากร เพิ่มทองคำ, พันธวัฒน์ พิทยาพิทักษ์, เพ็ญภา ทองอาจ, นภาพรณ นาคสวัสดิ์,
นิมิน มูลศรี และศิรินาถ เทียมไธสง. (2552). **คู่มือน้ำดื่มหยอดเหรียญ สะอาด
ปลอดภัย**. กรุงเทพฯ: บอรั้น ทุ บี.
- พัฒนา มูลพฤกษ์. (2546). **อนามัยสิ่งแวดล้อม (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ: ซีกม่า ดีไซน์ กราฟฟิก.
- ศันท์กรณ์ โสตถิพันธุ์. (2554). **คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- สุขุม สุภินิตย์. (2540). **คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- _____. (2549). **คำอธิบายกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน
- สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. (2550). **สคบ.กับการคุ้มครองผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ:
สำนักนายกรัฐมนตรื
- อนันต์ จันทโรภากร. (2545). **กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้า
ที่ขาดความปลอดภัย**. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะ
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บทความ

- ชัยพร ทรัพย์วณิช และฐิติรัตน์ นริทรานุกร ณ อุชฺษา. (2550, กันยายน-ธันวาคม). “ข้อพิจารณา
บางประการและผลกระทบของร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบ
ที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ....” *ดุสิต*. 54, 3. หน้า 187-196.
- ณัฐพล ประดิษฐ์ผลเลิศ. (2552). *แปลงทำเลให้ทำเงินด้วยผู้นำเต็มหยอดเหรียญ*. หน้า 149-150.
- มานิตย์ สุธาพร. (2545). “ลักษณะเฉพาะบางประการของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค.” *ดุสิต*,
5, 32. หน้า 49.
- สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์. (2546, ธันวาคม). “ร่างกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบ
ที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยกับผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง.” *วารสารนิติศาสตร์*,
33, 4. หน้า 696.
- สำนักเลขาธิการรัฐสภา. (2523). “ข่าวเกี่ยวกับการประชุมสภา.” *ข่าวรัฐสภา*, 93, 5. หน้า 15-16.

เอกสารอื่นๆ

- เขมภูมิ ภูมิถาวร. (ม.ป.ป.). *สรุปคำบรรยายชั้นปริญญาโท วิชากฎหมายแพ่งชั้นสูง* (อัดสำเนา).
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2549.
- รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2522 ครั้งที่ 28/2522. วันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2522
หน้า 177.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2551). *กฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจาก
สินค้าที่ไม่ปลอดภัย: ปัญหาอุปสรรคต่อผู้ผลิตหรือการเพิ่มพูนสิทธิของผู้บริโภค*
(เอกสารประกอบการบรรยาย). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

วิทยานิพนธ์

- นิโรธ เจริญประกอบ. (2541). *การบังคับใช้กฎหมายกับการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลากตาม
พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ประสิทธิ์ จงวิจิต. (2526). การพิสูจน์ในคดีละเมิดโดยประมาทเล็กน้อย. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัญญาพร โกศลกิติวงศ์. (2541). ความรับผิดชอบของผู้ก่อมลพิษในคดีสิ่งแวดล้อม.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจ
บัณฑิตย์
- ปิลันธนา เล่าอัครภาคย์. (2542). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น
จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย: ศึกษาเฉพาะกรณีสินค้าประเภทรถยนต์. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิชญากร มาพะเนาวิ. (2554). การประเมินคุณภาพและสภาพแวดล้อมของน้ำดื่มหยอดเหรียญ
ในเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชา
สาธารณสุขศาสตร์. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มนต์ชัย ธาดาอำนวยการ. (2545). กฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์: รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับ
ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- วิรัช จีระแพทย์. (2523). กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคด้านโฆษณา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศินีนาถ เกียรติกิ่งวาฬไกล. (2532) ความรับผิดทางละเมิดของผู้ประกอบวิชาชีพ. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย อติกรจุฑาศิริ. (2542). ปัญหาในการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคตาม
พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุวิทย์ รัตนสุคนธ์. (2534). ความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากผลิตภัณฑ์ยา. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกนัฐ จินแสน. (2548). ความรับผิดเพื่อละเมิดจากการกระทำโดยประมาทเล็กน้อยของผู้ประกอบ
วิชาชีพการพยาบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

- 1 USD เท่ากับ 31.9847 บาท. อัตราแลกเปลี่ยนถั่วเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ โดยธนาคารแห่งประเทศไทย ณ วันที่ 3 มิถุนายน 2555. สืบค้นเมื่อ 3 มิถุนายน 2555, จาก http://www.bot.or.th/Thai/Statistics/FinancialMarkets/ExchangeRate/_layouts/Application/ExchangeRate/ExchangeRate.aspx
- กองสุขภาพสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร. (2552). การควบคุมกำกับดูแลการประกอบกิจการให้บริการตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ. สืบค้นเมื่อ 4 มิถุนายน 2555, จาก <http://203.155.220.217/ehd/2009/bangkok/index.html>
- จรัชย์ มูลทองโร่ย. (2555, กุมภาพันธ์). โต๊ะข่าว สคบ. ก่อนหยอดเหรียญตู้ น้ำดื่มต้องดูฉลาก. สืบค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2555, จาก http://www.ocpb.go.th/file_vdo/Streaming_Web/tape33.html
- บริษัท กิตติพร ไฟเบอร์กลาส จำกัด. (2552). ตู้ น้ำระบบ ใ้กรอง 7-10 ชั้นตอน. สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2555, จาก www.kittipornwater.com/aticle-th-83334-ตู้ น้ำระบบ ใ้กรอง+7+10+ชั้นตอนhtml
- บริษัท สหพันธ์เซอวิส จำกัด. (2552). ลักษณะตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ. สืบค้นเมื่อ 28 พฤษภาคม 2555, จาก <http://www.sahaphan.net/Default.aspx?pageid=7>.
- บริษัท แองเจิ้ล วอเตอร์ ซีสเทม จำกัด. (2551). ประวัติความเป็นมาของระบบรีเวิร์ส ออสโมซิส (Reverse Osmosis). สืบค้นเมื่อ 28 พฤษภาคม 2555, จาก <http://www.angelwater.info/waterknowleage.htm>
- ปราโมท เชียวชาญ. (2552). น้ำดื่มในสถานประกอบการ โรงงานอุตสาหกรรม ตอนที่ 4 คุณภาพน้ำทางชีวภาพ. สืบค้นเมื่อ 28 พฤษภาคม 2555, จาก www.stou.ac.th/shs/booklet/2552_3/ocupationhealth452.html.
- วิภาณี กาญจนากัญญากุล. (2554). อะไรอยู่ใน “ตู้” น้ำดื่ม. สืบค้นเมื่อ 4 มิถุนายน 2555, จาก <http://202.129.59.73/tn/Water%20Box/Water%20Box.htm>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2553). ตู้ น้ำหยอดเหรียญมาตรฐานต่ำเสี่ยงโรค. สืบค้นเมื่อ 3 มิถุนายน 2555, จาก <http://www.thaihealth.or.th/healthcontent/news/14860>

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (2552). เครื่องหมายมาตรฐานหรือเครื่องหมายผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. สืบค้นเมื่อ 3 มิถุนายน 2553, จาก <http://www.tisi.go.th/thai/tisi.html>.

กฎหมาย

ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2544.

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 3470 (พ.ศ. 2549).

ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 31 (พ.ศ. 2553) เรื่อง ให้นำผู้จำหน่ายหรือผู้จำหน่ายที่เป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก.

ประกาศสาธารณสุข ฉบับที่ 61 (พ.ศ. 2524) เรื่อง น้ำบริโภคในภาชนะบรรจุปิดสนิท.

ประกาศสาธารณสุข ฉบับที่ 135 (พ.ศ. 2534) เรื่อง น้ำบริโภคในภาชนะบรรจุปิดสนิท (ฉบับที่ 2).

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.

ประมวลกฎหมายอาญา.

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535.

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551.

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522.

พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511.

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551.

พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.

ELECTRONIC SOURCE

Geraint Howells and Thomas Wilhelmsson. (1997). EC and US Consumer Protection. Retrieved May 31, 2012, from <http://203.155.220.217/ehd/2009/bangkok/index.html>

ARTICLE

Yukihiro Asami. (2000). "The Product Liability Law in Japan." **In IDE Asian Law Series.**

Bangkok. (19-20 December 2000: Institute of Developing Economies. Symposium:
Proceeding of the Workshop: Law on Consumer Protection: Japan and Thailand
Location: ALC.) p. 63.

LAWS

The consumer Product Safety Act 1972.

The Product Liability Law of Japan (Law NO.85, 1994)

ภาคผนวก

บทสัมภาษณ์ผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์: นางสาวอสมมา แสงแก้ว อายุ 30 ปี

วันที่สัมภาษณ์: 31 พฤษภาคม 2555

คำถาม เหตุผลที่ท่านเลือกตู้น้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ

คำตอบ มีความสะดวกค่ะ เพราะว่า ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญมีให้บริการอยู่ตามอพาร์ทเมนต์ หอพัก จึงสะดวกในการซื้อมาบริโภค และราคาถูกกว่าน้ำขวดเพราะราคาน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญราคาดีตรละ 1 บาท แต่น้ำขวดตกอยู่ที่ขวดละสิบกกว่าบาท ซึ่งราคาน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มจะถูกกว่าเยอะ

คำถาม ในการใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านจะเลือกใช้บริการจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่มีลักษณะอย่างไร

คำตอบ อย่างแรกเลือกหาว่าในละแวกใกล้เคียงมีกี่ตู้ และเลือกเปรียบเทียบดูว่าตู้ไหนสะอาดก็เลือกใช้ตู้นั้น

คำถาม ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่ท่านใช้บริการ มีฉลากคำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญหรือไม่ เช่น คำเตือน “ระวังอันตราย หากไม่ตรวจสอบวัน เดือน ปี ในการเปลี่ยนไส้กรองและการตรวจคุณภาพน้ำ”

คำตอบ ไม่เคยเห็น คำเตือนนะค่ะ แต่เห็นฉลากที่แสดงว่าเปลี่ยนไส้กรองเมื่อไหร่

คำถาม ถ้ามีฉลากคำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับการเลือกใช้ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญดังกล่าวจะสร้างความมั่นใจในการบริโภคน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ ตู้น้ำที่มีฉลากก็ทำให้เรารู้สึกดีว่าเค้าก็เปลี่ยนไส้กรอง มีการตรวจเช็คตู้ ก็น่าจะสะอาดในระดับหนึ่งที่บริโภคแล้วไม่เป็นอันตรายต่อเรา ยิ่งถ้าเรารู้วิธีเลือกใช้ตู้ น้ำว่าควรเลือกใช้ตู้แบบใด ก็จะทำให้เรามั่นใจได้ว่าตู้น้ำดื่มที่เราใช้มีลักษณะถูกสุขลักษณะใช้บริการได้

คำถาม ในการใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านเคยพบปัญหาหรือข้อบกพร่องของน้ำดื่มหรือตู้น้ำดื่ม หรือไม่อย่างไร

คำตอบ ปัญหาที่เห็นก็เกี่ยวกับความสะอาดของตู้ เพราะบางตู้เห็นว่ามิเตอร์น้ำเกาะอยู่ ตู้ก็ตั้งอยู่ในบริเวณกลางแจ้ง โคนแดด โคนฝน และตู้พวกนี้ก็มีความสกปรกอยู่เยอะ ซึ่งคิดว่าเจ้าของตู้ไม่ค่อยได้ทำความสะอาด ละเลยที่จะดูแล ส่วนปัญหาของน้ำที่กดออกมา จะมีช่วงน้ำท่วมที่รู้สึกว่ารสชาติของน้ำและกลิ่นของน้ำเปลี่ยนแปลงไป

คำถาม หากท่านได้รับความเสียหายจากการบริโภคน้ำดื่มจากตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านจะดำเนินการเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ประกอบการหรือไม่ ด้วยวิธีใด

คำตอบ ถ้าถามว่าจะไปเรียกร้องเอากับผู้ประกอบการหรือไม่ อย่างแรกคงต้องบอกว่าไม่คิดว่าสาเหตุที่เกิดความเสียหายจะมาจากน้ำดื่ม คงจะคิดว่าสาเหตุที่เกิดขึ้นน่าจะเกิดจากอาหารที่กินเข้าไปมากกว่าวันเสียแต่วันนั้นกินแต่น้ำดื่มอย่างเดียว ก็คงจะไม่ได้ไปเรียกร้องอะไร แต่ถ้ามั่นใจว่าสาเหตุความเสียหายเป็นเพราะน้ำดื่มอาจจะฟ้องเรียกร้องเอากับผู้ประกอบการ

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์: นางสาววรินทร์ เชื้อบุญช่วย อายุ 26 ปี

วันที่สัมภาษณ์: 1 มิถุนายน 2555

คำถาม เหตุผลที่ท่านเลือกค้มน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ

คำตอบ ก็คือสะดวก เพราะมีทั่วๆ ไปตามข้างทาง และราคาถูกกว่าน้ำดื่มที่เป็นขวด แต่น้ำดื่มจากตู้หยอดเหรียญไม่ค่อยสะอาดเท่าน้ำขวด

คำถาม ในการใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านจะเลือกใช้บริการจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่มีลักษณะอย่างไร

คำตอบ ต้องสะอาด มีคนดูแล เพราะถ้าไม่มีคนดูแล ใส้กรองก็จะไม่ได้เปลี่ยน

คำถาม ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่ท่านใช้บริการ มีฉลากคำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญหรือไม่ เช่น คำเตือน “ระวังอันตราย หากไม่ตรวจสอบวัน เดือน ปี ในการเปลี่ยนใส้กรองและการตรวจคุณภาพน้ำ”

คำตอบ ไม่เคยเห็น

คำถาม ถ้ามีฉลากคำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับการเลือกใช้ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญดังกล่าวจะสร้างความมั่นใจในการบริโภคน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ ก็มีผลให้เรามั่นใจมากขึ้นว่าอย่างน้อยตู้นี้ก็เปลี่ยนใส้กรอง น้ำที่ออกมา น่าจะสะอาดระดับหนึ่ง

คำถาม ในการใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านเคยพบปัญหาหรือข้อบกพร่องของน้ำดื่มหรือตู้น้ำดื่ม หรือไม่อย่างไร

คำตอบ น้ำดื่มที่ได้จากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญเรากินแล้วเราไม่รู้หรือแยกไม่ออกว่าสกปรกหรือไม่ แต่ตัวเครื่องตู้น้ำเคยมีปัญหาเกี่ยวกับว่าบางทีหยอดเหรียญไปได้น้ำมาปริมาณน้อยกว่าที่โฆษณาไว้

คำถาม หากท่านได้รับความเสียหายจากการบริโภคน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านจะดำเนินการเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ประกอบการหรือไม่ ด้วยวิธีใด

คำตอบ ผู้ประกอบการไม่น่าจะเชื่อว่าความเสียหายมันเกิดจากตู้น้ำ ผู้ประกอบการอาจจะบอกว่าเราไปกินอะไรมาทำให้ท้องเสียหรือป่วยเองก็ได้ เราพิสูจน์กับผู้ประกอบการไม่ได้ว่าความเสียหายเกิดจากน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มของผู้ประกอบการ

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์: นายทิวติ ภูมิบรรเจ็ด อายุ 25 ปี

วันที่สัมภาษณ์: 1 มิถุนายน 2555

คำถาม เหตุผลที่ท่านเลือกค้มน้ำค้มน้ำจากตู้น้ำค้มน้ำหยอดเหรียญ

คำตอบ สะดวก สามารถที่หยอดเหรียญกดได้เลยครับ

คำถาม ในการใช้บริการตู้น้ำค้มน้ำหยอดเหรียญ ท่านจะเลือกใช้บริการจากตู้น้ำค้มน้ำหยอดเหรียญที่มีลักษณะอย่างไร

คำตอบ ดูจากสภาพภายนอกว่าตู้มีความแข็งแรง ไม่สกปรก สะอาด ดูสายไฟเสียบเรียบร้อยหรือไม่

คำถาม ตู้น้ำค้มน้ำหยอดเหรียญที่ท่านใช้บริการ มีฉลากคำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการตู้น้ำค้มน้ำหยอดเหรียญหรือไม่ เช่น คำเตือน “ระวังอันตราย หากไม่ตรวจสอบวัน เดือน ปี ในการเปลี่ยนไส้กรองและการตรวจคุณภาพน้ำ”

คำตอบ ไม่เคยครับ บางทีอาจจะเป็นเพราะตัวเราเองไม่ได้สังเกตก็ได้ เพราะไปหยอดเหรียญกดน้ำก็ไม่ได้คิดอะไรว่าต้องมีฉลาก ต้องมีคำเตือน หรือข้อมูลที่เราต้องรับรู้

คำถาม ถ้ามีฉลากคำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับการเลือกตู้น้ำค้มน้ำหยอดเหรียญดังกล่าวจะสร้างความมั่นใจในการบริโภคน้ำค้มน้ำจากตู้น้ำค้มน้ำหยอดเหรียญหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ ผมคิดว่าไม่มีผลครับ เพราะเวลาไปกดก็ไม่ได้คิดอะไร มีฉลากก็เพียงแค่อ่านเฉยๆ ไม่ได้คิดว่ามีไส้กรองหรือไม่มีไส้กรอง

คำถาม ในการใช้บริการตู้น้ำค้มน้ำหยอดเหรียญ ท่านเคยพบปัญหาหรือข้อบกพร่องของน้ำค้มน้ำหรือตู้น้ำค้มน้ำหรือไม่อย่างไร

คำตอบ เคยหยอดเหรียญแล้วเครื่องกินเหรียญ

คำถาม หากท่านได้รับความเสียหายจากการบริโภคน้ำค้มน้ำจากตู้น้ำค้มน้ำหยอดเหรียญ ท่านจะดำเนินการเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ประกอบการหรือไม่ ด้วยวิธีใด

คำตอบ คิดว่าคงไม่ครับ เพราะค่าใช้จ่ายที่เสียไปในการเรียกร้องเอาค่าเสียหาย ค่าเสียเวลาน่าจะมากกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นกับตัวเราครับ

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์: นางสาวพัชรมัย รุ่งเรืองสุภรัตน์ อายุ 21 ปี

วันที่สัมภาษณ์: 1 มิถุนายน 2555

คำถาม เหตุผลที่ท่านเลือกค้มน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ

คำตอบ เพราะที่บ้าน ไม่มีเครื่องกรองน้ำค่ะ และหาซื้อได้สะดวกค่ะเพราะอยู่ใกล้ๆ ที่พัก

คำถาม ในการใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านจะเลือกใช้บริการจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่มีลักษณะอย่างไร

คำตอบ มีอยู่ตู้เดียวค่ะ แต่เก่ามาก สกปรก มีคราบตะไคร่น้ำ ก็ต้องใช้ตู้นี้ค่ะ

คำถาม ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่ท่านใช้บริการ มีฉลากคำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญหรือไม่ เช่น คำเตือน “ระวังอันตราย หากไม่ตรวจสอบวัน เดือน ปี ในการเปลี่ยนไส้กรองและการตรวจคุณภาพน้ำ”

คำตอบ ไม่เคยสังเกตค่ะ

คำถาม ถ้ามีฉลากคำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับการเลือกใช้ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญดังกล่าวจะสร้างความมั่นใจในการบริโภคน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ ถ้ามีฉลากคำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับการเลือกใช้ตู้ ก็ทำให้เรามั่นใจมากขึ้นในการใช้บริการว่าตู้น้ำดื่ม เราสามารถเลือกตู้ที่ถูกลักษณะ ปลอดภัยกับเราได้

คำถาม ในการใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านเคยพบปัญหาหรือข้อบกพร่องของน้ำดื่มหรือตู้น้ำดื่ม หรือไม่อย่างไร

คำตอบ เคยพบน้ำมีกลิ่น แล้วหยอดเหรียญเข้าไปได้น้ำปริมาณน้อยกว่าปกติค่ะ

คำถาม หากท่านได้รับความเสียหายจากการบริโภคน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านจะดำเนินการเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ประกอบการหรือไม่ ด้วยวิธีใด และค่าเสียหายที่ได้รับเพียงพอต่อความเสียหายที่ได้รับตลอดจนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเรียกร้องหรือไม่

คำตอบ ก็ถ้าเสียหายและรวมตัวคนที่ได้รับความเสียหายจากตู้น้ำเดียวกันได้หลายๆ คน ก็อาจรวมตัวกันไปฟ้องร้อง

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์: นายศุภณัฐ ชีวะก้องเกียรติ อายุ 34 ปี

วันที่สัมภาษณ์: 1 มิถุนายน 2555

คำถาม เหตุผลที่ท่านเลือกค้มน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ

คำตอบ ราคาถูกกว่าน้ำดื่มที่เป็นขวดครับ

คำถาม ในการใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านจะเลือกใช้บริการจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่มีลักษณะอย่างไร

คำตอบ เลือกใช้ตู้ที่สะอาด น้ำไม่มีกลิ่น ไม่มีสี

คำถาม ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่ท่านใช้บริการ มีฉลากคำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญหรือไม่ เช่น คำเตือน “ระวังอันตราย หากไม่ตรวจสอบวัน เดือน ปี ในการเปลี่ยนไส้กรองและการตรวจคุณภาพน้ำ”

คำตอบ ไม่เคยเห็น ซึ่งจริงๆ อาจจะมีนะครับแต่ผู้ประกอบการอาจจะคิดไว้ในที่ที่สังเกตได้ยาก

คำถาม ถ้ามีฉลากคำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับการเลือกใช้ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญดังกล่าวจะสร้างความมั่นใจในการบริโภคน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ มั่นใจมากขึ้นครับ ว่าน้ำสะอาด มีการเปลี่ยนไส้กรอง

คำถาม ในการใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านเคยพบปัญหาหรือข้อบกพร่องของน้ำดื่มหรือตู้น้ำดื่ม หรือไม่อย่างไร

คำตอบ เคยพบว่าน้ำที่กดออกมา มีสี และมีกลิ่นแปลกๆ บางทีมีตะกอนตกค้างออกมาด้วยครับ

คำถาม หากท่านได้รับความเสียหายจากการบริโภคน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านจะดำเนินการเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ประกอบการหรือไม่ ด้วยวิธีใด

คำตอบ อยากฟ้องนะครับ แต่ไม่รู้ว่าจะขั้นตอนในการฟ้องร้อง จะสะดวกแค่ไหน ใช้เวลานานแค่ไหน แล้วก็ไม่ว่าจะฟ้องด้วยวิธีใด

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์: นางสาววัลลภา มณีรัตนานนท์ อายุ 29 ปี

วันที่สัมภาษณ์: 1 มิถุนายน 2555

คำถาม เหตุผลที่ท่านเลือกค้มน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ

คำตอบ สะดวกค่ะ

คำถาม ในการใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านจะเลือกใช้บริการจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่มีลักษณะอย่างไร

คำตอบ คุณมีมาตรฐาน และสภาพดี เพราะถ้าสภาพไม่ดีก็ไม่กล้าซื้อค่ะ

คำถาม ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่ท่านใช้บริการ มีฉลากคำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญหรือไม่ เช่น คำเตือน “ระวังอันตราย หากไม่ตรวจสอบวัน เดือน ปี ในการเปลี่ยนไส้กรองและการตรวจคุณภาพน้ำ”

คำตอบ ไม่เคยสังเกตค่ะ

คำถาม ถ้ามีฉลากคำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับการเลือกใช้น้ำดื่มหยอดเหรียญดังกล่าวจะสร้างความมั่นใจในการบริโภคน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ ก็ทำให้เกิดความมั่นใจขึ้น เพราะว่าทำให้เรารู้สึกปลอดภัยว่าน้ำสะอาด

คำถาม ในการใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านเคยพบปัญหาหรือข้อบกพร่องของน้ำดื่มหรือตู้น้ำดื่ม หรือไม่อย่างไร

คำตอบ ยังไม่เคยพบค่ะ

คำถาม หากท่านได้รับความเสียหายจากการบริโภคน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านจะดำเนินการเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ประกอบการหรือไม่ ด้วยวิธีใด

คำตอบ ถ้ามีความเสียหายคงจะเรียกร้อง คงแจ้งไปที่บริษัทก่อนว่าบริษัทว่าอย่างไร ถ้าบริษัทไม่ยอมชดใช้ คงแจ้งไปที่ สคบ.ค่ะ

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์: นายยอดบุตร ก้อนแก้ว 27 ปี

วันที่สัมภาษณ์: 1 มิถุนายน 2555

คำถาม เหตุผลที่ท่านเลือกค้มน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ

คำตอบ สะดวกครับ

คำถาม ในการใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านจะเลือกใช้บริการจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่มีลักษณะอย่างไร

คำตอบ ใกล้ที่พัก สะอาดหน่อยครับ

คำถาม ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่ท่านใช้บริการ มีฉลากคำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญหรือไม่ เช่น คำเตือน “ระวังอันตราย หากไม่ตรวจสอบวัน เดือน ปี ในการเปลี่ยนไส้กรองและการตรวจคุณภาพน้ำ”

คำตอบ ไม่เคยเห็นคำแนะนำหรือคำเตือนนะครับ เคยเห็นแต่ตารางการเปลี่ยนไส้กรอง แต่ว่าไม่ได้มีการเขียนอะไรลงไปเลยนะครับ

คำถาม ถ้ามีฉลากคำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับการเลือกใช้น้ำดื่มหยอดเหรียญดังกล่าวจะสร้างความมั่นใจในการบริโภคน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ ไม่เลยครับ

คำถาม ในการใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านเคยพบปัญหาหรือข้อบกพร่องของน้ำดื่มหรือตู้น้ำดื่ม หรือไม่อย่างไร

คำตอบ น้ำเคยมีกลิ่นครับ มีกลิ่นคลอรีน มีรสชาติแปลกๆ ครับ

คำถาม หากท่านได้รับความเสียหายจากการบริโภคน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านจะดำเนินการเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ประกอบการหรือไม่ ด้วยวิธีใด

คำตอบ เรียกครับ อาจจะร้องเรียนไปที่ สคบ. ก่อนครับ

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์: นายกิตติศักดิ์ จันเส อายุ 33 ปี

วันที่สัมภาษณ์: 1 มิถุนายน 2555

คำถาม เหตุผลที่ท่านเลือกค้มน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ

คำตอบ ราคาถูกกว่าน้ำบรรจุขวดที่ขายในซูเปอร์มาร์เก็ต

คำถาม ในการใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านจะเลือกใช้บริการจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่มีลักษณะอย่างไร

คำตอบ ต้องดูสะอาด และต้องมีการเปลี่ยนไส้กรองน้ำเป็นประจำ

คำถาม ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่ท่านใช้บริการ มีฉลากคำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญหรือไม่ เช่น คำเตือน “ระวังอันตราย หากไม่ตรวจสอบวัน เดือน ปี ในการเปลี่ยนไส้กรองและการตรวจคุณภาพน้ำ”

คำตอบ ไม่เคยเห็น

คำถาม ถ้ามีฉลากคำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับการเลือกใช้ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญดังกล่าวจะสร้างความมั่นใจในการบริโภคน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ สร้างความมั่นใจมากขึ้นครับ เพราะการมีความชัดเจนในเรื่องการเปลี่ยนไส้กรองทำให้รู้สึกว่่าน้ำที่กดออกมาสะอาดขึ้นครับ

คำถาม ในการใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านเคยพบปัญหาหรือข้อบกพร่องของน้ำดื่มหรือตู้น้ำดื่ม หรือไม่อย่างไร

คำตอบ ที่ใช้อยู่ไม่มีปัญหาอะไร เพียงแต่เครื่องชอบกินเลขหยอดเหรียญแล้วน้ำไม่ไหลออกมาครับ

คำถาม หากท่านได้รับความเสียหายจากการบริโภคน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านจะดำเนินการเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ประกอบการหรือไม่ ด้วยวิธีใด

คำตอบ ต้องดูว่าความเสียหายร้ายแรงคงไม่เรียกร้องอะไรครับ

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์: นางสาวจินตนา สิริเลิศรุ่งเรือง อายุ 30 ปี

วันที่สัมภาษณ์: 1 มิถุนายน 2555

คำถาม เหตุผลที่ท่านเลือกค้มน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ

คำตอบ สะดวก อยู่ใกล้หอพัก และประหยัด ค่ะ

คำถาม ในการใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านจะเลือกใช้บริการจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่มีลักษณะอย่างไร

คำตอบ คุณคนใช้ไม่เคยอะ อยู่ในที่ที่ไม่เป็นสาธารณะเกินไป เช่นอยู่ในตึกอาคารหอพัก

คำถาม ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่ท่านใช้บริการ มีฉลากคำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญหรือไม่ เช่น คำเตือน “ระวังอันตราย หากไม่ตรวจสอบวัน เดือน ปี ในการเปลี่ยนไส้กรองและการตรวจคุณภาพน้ำ”

คำตอบ ไม่เคยเห็นคำเตือน เคยเห็นแล้วว่าตู้น้ำใช้ระบบกรองน้ำแบบไหนเท่านั้นเองค่ะ

คำถาม ถ้ามีฉลากคำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับการเลือกใช้ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญดังกล่าวจะสร้างความมั่นใจในการบริโภคน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ มีความมั่นใจมากขึ้นค่ะ เพราะตู้ที่มีฉลากติดก็น่าจะรับประกันให้เราได้ระดับหนึ่งว่าน้ำที่กดออกมาน่าจะปลอดภัย บริโภคได้

คำถาม ในการใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านเคยพบปัญหาหรือข้อบกพร่องของน้ำดื่มหรือตู้น้ำดื่ม หรือไม่อย่างไร

คำตอบ ที่ใช้ไม่เคยมีปัญหาผิดปกติค่ะ

คำถาม หากท่านได้รับความเสียหายจากการบริโภคน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านจะดำเนินการเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ประกอบการหรือไม่ ด้วยวิธี

คำตอบ ถ้ารู้ว่าความเสียหายเกิดจากสาเหตุจากน้ำ ก็คงร้องเรียนไปที่ สคบ. ค่ะ

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์: นายทองสุกร คำรงค์ลักษณ์กุล อายุ 27 ปี

วันที่สัมภาษณ์: 1 มิถุนายน 2555

คำถาม เหตุผลที่ท่านเลือกค้มน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ

คำตอบ เพราะประหยัดครับ ถูกกว่าน้ำดื่มที่เป็นขวด

คำถาม ในการใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านจะเลือกใช้บริการจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่มีลักษณะอย่างไร

คำตอบ เลือกตู้ที่สะอาด แล้วเลือกตู้ที่ใกล้ที่พักครับ

คำถาม ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่ท่านใช้บริการ มีฉลากคำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญหรือไม่ เช่น คำเตือน “ระวังอันตราย หากไม่ตรวจสอบวัน เดือน ปี ในการเปลี่ยนไส้กรองและการตรวจคุณภาพน้ำ”

คำตอบ เคยเห็นครับ ฉลากที่คิดมีข้อแนะนำและคำเตือนในการใช้ตู้น้ำดื่ม แต่ฉลากต้องสังเกตดีๆ ครับ เพราะตัวอักษรเล็กมาก บางทีมองผ่านๆ ก็ไม่ทัน ได้สังเกตว่ามันคืออะไรครับ

คำถาม ถ้ามีฉลากคำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับการเลือกใช้ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญดังกล่าวจะสร้างความมั่นใจในการบริโภคน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ แน่ใจครับ เพราะทำให้มั่นใจว่าตู้น้ำนั้นน่าจะมีกระบวนการผลิตน้ำที่สะอาด

คำถาม ในการใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านเคยพบปัญหาหรือข้อบกพร่องของน้ำดื่มหรือตู้น้ำดื่ม หรือไม่อย่างไร

คำตอบ เคยพบรสชาติน้ำแปลกๆ รสชาติเปลี่ยนไปครับ

คำถาม หากท่านได้รับความเสียหายจากการบริโภคน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ท่านจะดำเนินการเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ประกอบการหรือไม่ ด้วยวิธีใด

คำตอบ ถ้าความเสียหายเกิดขึ้น หากเกิดเสียหายมากคงจะเรียก แต่คงต้องดูด้วยว่าหาตัวผู้ผลิตได้หรือไม่ครับ เพราะบางตู้ไม่มีเบอร์ติดต่อ หรือการแสดงความเป็นเจ้าของตู้ก็จะหาตัวผู้ผลิตไม่เจอครับ

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์: บริษัท กชพรรณ คอท คอม จำกัด

วันที่สัมภาษณ์: 31 พฤษภาคม 2555

คำถาม ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ มีกี่ประเภท อะไรบ้าง

คำตอบ ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญมี 2 ประเภท คือ ขนาดกำลังผลิต 600 ลิตรต่อวัน และ 1,200 ลิตรต่อวัน

คำถาม กระบวนการผลิตน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญมีกระบวนการผลิตอย่างไร

คำตอบ กระบวนการผลิตน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญมีทั้งหมด 7 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกและขั้นตอนที่สองจะเป็นการกรองเอาคาร์บอนคือ การกรองกลั่น การกรองตะกอน ส่วนขั้นตอนที่สามและขั้นตอนที่สี่ จะเป็นการฆ่าเชื้อ ส่วนขั้นตอนที่ห้ากับที่หกเป็นการกรองกลั่นของน้ำ ขั้นที่เจ็ดเป็นการกรองให้น้ำสะอาด

คำถาม การติดตั้งตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ต้องติดตั้งในพื้นที่ที่มีลักษณะอย่างไร

คำตอบ ติดตั้งได้หมดทุกที่ที่มีน้ำประปาจะ กลางแจ้งก็ได้ หรืออยู่ในอาคารก็ได้ เพียงแต่บริเวณนั้นต้องสะอาด

คำถาม วิธีการบำรุงรักษาตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญมีวิธีการอย่างไร

คำตอบ ก็คือต้องเช็คน้ำบ่อยๆ ค่ะว่ามีกลิ่นมีสีหรือมีสิ่งปนเปื้อนอะไรไหม ส่วนระยะเวลาการเช็คก็แล้วแต่คุณภาพของน้ำค่ะ ส่วนใหญ่จะประมาณ สองถึงสามเดือนครั้งค่ะ

คำถาม ในการประกอบธุรกิจตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญนั้น ต้องขออนุญาตในการประกอบการจากหน่วยงานราชการหรือปฏิบัติตามกฎหมายอย่างไรบ้าง

คำตอบ การประกอบธุรกิจตู้น้ำดื่มไม่ต้องมีการขออนุญาตเว้นแต่เป็นตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ แต่เราต้องจัดทำฉลาดคิดไว้ที่ตู้น้ำดื่มตามที่ สคบ.กำหนด โดยเฉพาะต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับวัน เดือน ปี ในการเปลี่ยนไส้กรอง เพราะถ้าไม่ทำ สคบ.อาจให้เลิกประกอบการได้

คำถาม ในการประกอบธุรกิจตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญนั้น พบปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง

คำตอบ ส่วนมากจะมีปัญหาเกี่ยวกับแหล่งน้ำไม่ได้คุณภาพ ทำให้ไม่สามารถติดตั้งตู้น้ำดื่มได้

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอชแอล อิเล็กทรอนิกส์

วันที่สัมภาษณ์: 31 พฤษภาคม 2555

คำถาม ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ มีกี่ประเภท อะไรบ้าง

คำตอบ มี 3 ประเภท คือ แบบ RO แบบ UO และแบบ UF มีกำลังการผลิต 2 แบบ คือ ขนาดกำลังการผลิต 600 ลิตรต่อวัน กับ 1,200 ลิตรต่อวัน

คำถาม กระบวนการผลิตน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญมีกระบวนการผลิตอย่างไร

คำตอบ กระบวนการผลิตน้ำดื่ม ก็เริ่มจากน้ำประปาผ่านเข้าไปในไส้กรองประเภทต่างๆ เพื่อกรองสิ่งสกปรก ฆ่าเชื้อ กรองสี กลิ่น รสชาติ หลังจากนั้นก็ส่งไปถึงพักน้ำในตู้ เพื่อรอจำหน่ายเมื่อมีคนหยอดเหรียญ

คำถาม การติดตั้งตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ต้องติดตั้งในพื้นที่ที่มีลักษณะอย่างไร

คำตอบ ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญติดตั้งที่ใดก็ได้ ที่มีบริเวณไม่แคบจนเกินไป เพียงแต่ไม่ควรติดตั้งกลางแจ้งที่มีแดดแรงๆ เพราะจะทำให้ตัวตู้พังง่าย

คำถาม วิธีการบำรุงรักษาตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญมีวิธีการอย่างไร

คำตอบ ต้องมีการทำความสะอาดไส้กรองเป็นประจำ เดือนละครั้ง เพราะจะทำให้ไส้กรองสะอาด ยืดอายุการใช้งานของไส้กรอง หากไส้กรองตันก็ต้องมีการเปลี่ยนไส้กรอง

คำถาม ในการประกอบธุรกิจตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญนั้น ต้องขออนุญาตในการประกอบการจากหน่วยงานราชการหรือปฏิบัติตามกฎหมายอย่างไรบ้าง

คำตอบ การประกอบธุรกิจไม่ต้องขออนุญาตจากหน่วยงานราชการค่ะ ชื่อตู้ไปก็ไปวางได้เลย เพียงแต่ตู้ต้องมีสติ๊กเกอร์เกี่ยวกับวันเวลาการเปลี่ยนไส้กรองติดไว้ เพราะถ้าไม่มี สคบ. อาจให้เลิกกิจการได้ค่ะ

คำถาม ในการประกอบธุรกิจตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญนั้น พบปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง

คำตอบ ส่วนมากจะมีปัญหาเกี่ยวกับแหล่งน้ำไม่ได้คุณภาพ ทำให้ไม่สามารถติดตั้งตู้น้ำดื่มได้

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไลออนส์ อินเตอร์เนชั่นแนล

วันที่สัมภาษณ์: 31 พฤษภาคม 2555

คำถาม ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ มีกี่ประเภท อะไรบ้าง

คำตอบ ก็มีระบบ RO ระบบ UO ระบบ UF ครับ

คำถาม กระบวนการผลิตน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญมีกระบวนการผลิตอย่างไร

คำตอบ ก็มันเป็นระบบ RO บวก UV ครับ มีระบบการกรอง พีพีเอฟกรอง เรซิน กรองคาร์บอน แล้วไปผ่าน พีพีเอฟ แล้วก็เมมเบรน แล้วก็มาเก็บที่ถังน้ำก่อนจ่ายให้ลูกค้า

คำถาม การติดตั้งตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ต้องติดตั้งในพื้นที่ที่มีลักษณะอย่างไร

คำตอบ พื้นที่ต่างๆ ไป หอพัก นักเรียน นักศึกษาครับ ห้ามติดกลางแจ้งเพราะ โครงตู้จะเสียวเร็ว

คำถาม วิธีการบำรุงรักษาตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญมีวิธีการอย่างไร

คำตอบ การดูแลทำความสะอาด เหมือนอุปกรณ์ไฟฟ้าทั่วไปครับ โดยทำประมาณเดือนละครั้ง โดยมีบริการหลักการขายฟรี 1 ปี

คำถาม ในการประกอบธุรกิจตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญนั้น ต้องขออนุญาตในการประกอบการจากหน่วยงานราชการหรือปฏิบัติตามกฎหมายอย่างไรบ้าง

คำตอบ ต้องดำเนินการตามที่ สคบ.กำหนด ติดสติ๊กเกอร์เกี่ยวกับการเปลี่ยนไส้กรอง และการตรวจสอบคุณภาพน้ำ ส่วนการขออนุญาตเป็นหน้าที่ของผู้วางจำหน่ายต้องปฏิบัติตามขออนุญาตเอง

คำถาม ในการประกอบธุรกิจตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญนั้น พบปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง

คำตอบ ส่วนมากจะมีปัญหาเกี่ยวกับแหล่งน้ำ คือในบางพื้นที่ไม่สามารถติดตั้งตู้ได้เพราะเป็นน้ำบาดาล ตู้น้ำดื่มจะติดตั้งกับพื้นที่ที่เป็นน้ำประปาได้เท่านั้น เพราะน้ำบาดาลจะไปกับเชื้อไส้กรองทำให้เราไม่สามารถควบคุมคุณภาพน้ำให้ได้มาตรฐานดื่มได้

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์: บริษัทสยามเอ็นทีดีคอร์ปอเรชั่น จำกัด

วันที่สัมภาษณ์: 31 พฤษภาคม 2555

คำถาม: ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ มีกี่ประเภท อะไรบ้าง

คำตอบ: ก็มีระบบ RO ระบบ UO ระบบ UF 3 ประเภท

คำถาม: กระบวนการผลิตน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญมีกระบวนการผลิตอย่างไร

คำตอบ: กระบวนการผลิตก็เริ่มจากน้ำประปาที่ส่งมาตามท่อ คือเราไม่ใช่จะปั้มน้ำมาใส่ในตู้ น้ำแล้วขายให้คนซื้อ เราต้องผ่านการกรองตะกอน สารแขวนลอย กำจัดกลิ่น การฆ่าเชื้อโรค คลอรีน โดยใช้กรองพวก พีพีเอฟ เรซิน คาร์บอน แล้วมากลั่นให้น้ำละเอียดขึ้นเป็นน้ำโมเลกุลเล็ก

คำถาม: การติดตั้งตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ ต้องติดตั้งในพื้นที่ที่มีลักษณะอย่างไร

คำตอบ: ต้องติดตั้งในที่ที่มีน้ำประปาที่ได้มาตรฐาน จะติดตั้งกลางแจ้งหรือในร่มก็ได้ครับ

คำถาม: วิธีการบำรุงรักษาตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญมีวิธีการอย่างไร

คำตอบ: ต้องมีการเปลี่ยนไส้กรองทุกๆ 6 เดือน หรือทุกๆ ปริมาณน้ำ 10,000 ลิตร หากพบน้ำมีกลิ่น มีสีแปลกๆ ต้องเปลี่ยนไส้กรอง ส่วนการทำความสะอาดตู้เป็นหน้าที่ของผู้วางจำหน่ายเป็นผู้ดูแล ก็ขึ้นอยู่กับสถานที่ตั้งว่าเป็นบริเวณที่มีฝุ่นละอองมากแค่ไหน

คำถาม: ในการประกอบธุรกิจตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญนั้น ต้องขออนุญาตในการประกอบการจากหน่วยงานราชการหรือปฏิบัติตามกฎหมายอย่างไรบ้าง

คำตอบ: ไม่ต้องไปขออนุญาตในการประกอบธุรกิจครับ ก็เหมือนกับการขายเครื่องกรองน้ำนั่นแหละครับ ยกเว้นแต่เป็นตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่ต้องขออนุญาตจากกรมการค้าภายในหรือกระทรวงพลังงาน แต่ตู้ต้องมีฉลาก ที่บอกเกี่ยวกับวันเปลี่ยนไส้กรอง วันตรวจไส้กรอง มีไส้กรองชนิดใดบ้าง มีค่าเดือนตามที่ สคบ. กำหนดมา

คำถาม: ในการประกอบธุรกิจตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญนั้น พบปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง

คำตอบ: ไม่มีนะครับ ปกติครับ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	นุชจรินทร์ ศรีนุชศาสตร์
วัน เดือน ปี เกิด	28 กรกฎาคม 2524
วุฒิการศึกษา	นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ปีการศึกษา 2546) เนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งประเทศไทย ปีการศึกษา 2548 ประกาศนียบัตรหลักสูตรวิชาว่าความ สำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่ง สภานายความ พุทธศักราช 2547